

A 1930

A6 BO
I
ACADEMIA R.S. ROMANIA FILIALA CLUJ
BIBLIOTECA

Ms. U. 439

Elementa Rhetoricae...

1688.

Fond unitarian.

Nr. 239

B6 A6
I
I

22. mensis Augusti anno millesimo octavo
Quatuorundecim post annos Academia posuit
Quoniam post

9

V. T. 17.

23. De immo exigas monachorum
Nuntiis az hatalmá fejemi bizonyosab, bicentum
De DSSP Si tibi copia, si sapientia formáq; dicur
Sita superbius destruc omnia si sonit;

Elementa Reticiae

udit in humanis lirina potenta ceteris

in Iesum dicit Letis
Passiones Li cetera
sive

Lirina qua vitam dedit onca cassit

Effectus nimis

Quem dies videt demens infectum

Hunc dies videt fugiens jacentem

Ceremo confidat nimis secundus

Nemo respectet meliora regis

56. III.

XVII

LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES
1970

Talit cui sumen propterea

Meli

Derde vindicatio

partes & nomenclaturae. Theoretica praecepta, ut poetica. Et Ratione perficiunt ad Politi. Kyp.
opus fundamentalis Graeca appellatae solebant Sotk. Pol. & Clement. Vnde a rebus peritos a origine yedo
partes facultas. Quid ad persuadendum conatur? ut impellere possit aliquid ad bonum faciendum et
ad finem suam. Addit. Quodno levius, quia eadem in foro Romano agere solebant.

Grinam
guida
tugula
guagla

Elen
Aer
elem
gio he
tyro
erund
elem

E

Facultas] Quam aptoteles una cum (aut bore non) potius genus habuit, quam artum; quia in definitione accur
erat genus proximum ad finem debet. ~~At autem est genus remotum R. seruiles, facultas vero proximum.~~
Genus vero proximum est inter quod est speciem nullum intercedit genus.

Finis] Illud est pars ultimus p[ro]p[ter]e que omnia sunt, ^{Sive qui est ordinatus ad finem ultimam.} sed ipsum nullius sit genus. Et Orator omnia
agit ut persuadat, ^{Ex persuadere est Prodigiorum finis Oratoris.} Objeccio.
Persuadere non est ultimus Oratoris scopus, quia non est in potestate artificis, ut Orator semper sit orator;
P[ro]p[ter]e natura sicut tamen, quae est ut aque respiciant utrumq[ue] contractum, non requirit necessarij, ut Orator
semper consequatur finem suam. Non est ergo auctorandum finem Oratoris, ut determinata ac certa
ex am[bitu] quoque orationis, sufficit si ali quandovis sit quoad intentionem.

Non tam in exponendum et simpliciter Oratoris finis est persuadere, sed persuadere iusta et bona.
Nam ergo eodem modo affectus fit ac persuadendum sine iusta sine iniusta, si facultatem ipsa recipiam,
tamen di par e[st] in voluntatis, quia sibi tantum proprie debet iusta & mala.

Persuadere est probabili oratione in cuiusvis animo aliquam gignere opinionem. Anif.

Persuadere est.

Quodsi similes Theoretica & Infinita, ut plurimi sunt questiones incidentes; Coniuncta, Practica & finita
sunt questiones primigales. Ex Coniunctis magis vera Orator circa Præficationem; Ex Practicis magis circa
primitam. Unde liquet nihil enim esse Oratoris præfationem: communem & rem quamvis; magis propriam & res
civiles; Maxime propriam & questiones singularis sine negotiis.

N.B. Quoniam quodsi Theoretica cognitionis genus est ponamus tamen interdum usus orientatur ad conclusionem acrius
argumentum sit ad perendum est scientia speculativa. Quomodo olim ne Culpepi tangendo excepit lexistis plagiis
decolorares ex rati, Ex agnib[us] genit[us] f[ac]ialis, ac Sulphuris Gallus Romanus negre subulrunt ostendit ex natura
conspicatis fieri tempore, eis in pigmentis, eis in pigmentis trahi non debere.

ve
vel
com
res
3
mo
rec
s

gricorum generum sunt tres: quibus artes omnes, scientiae et legi plena tractantur doceantur et discantur. 1. **Differentiæ**, quid sit res; Quia vero id quod explicatur, est vel nomen res, vel res ipsa, ideo explicatio definitio Nominalis et Realis. 2. **Divisio**, quod res simplex sit res. 3. **Canon**, qui est ratione significati, quae nec definitione nec divisione per se potuit. 3. **causa Maxima**, Hinc maxima quæsis, Disciplina huc suam definitionem, Divisionem et Regularitatem: ut videtur ē in primam logica Phycarbo. sic et **Divisiones**.

Elementa Sunt principia omnium rerum, ex quibus logica omnia consponuntur, et in quæ resolvuntur. Ea à Philoſophis membrando quæsivit. **Aīr** @ qua et **Aqua** et **Aura**. **Cero** lib. 2. de Nat. Deinde **Omnis corporis aut Aer** est, logica ex ijs componentur. Horum similitudine etiam cetera res elementa vocamus, quod ex ijs primum syllabos, ex his dictiones, ex his vero orationes constituantur. Sic enim illa est unius omnis unius efficiens, quæ haec conjuncta voces et orationes quæque corpus aliquod conponent. Tunc Elementaria littera vocans prima triad elementa. Hinc **Julius**, **Tyronem** vocat, quæs' leonis elementaria imbutum. Hinc vitus Molacius in U. seu rudimenta, quibus Deus populus suus Padagogum eruditus, vocans ab App. tunc elementaria. Et hoc s'ixta et 7. locis. Hinc et Seneca elementaria gentis vocat, qui adhuc in Primis elementis instituit. Iuris migrat, et dicitur res ē elementaria Senex. Sic elementarius Miles, qui in militia d'ē exercitatus.

ELEMENTARE

toricæ, imprimis doctrina
de tropis et Schematibus

Rhetorice, quæ Latinis Oratoria dicitur. Nomen habet à ḡco & dico, quia ut Grammaticæ monstrat viam bene sive purè loquendi, ita Rhetorice docet bene dicere, siue prudenter, copiose, ornataq; loqui. Part. orat.

lib. 1. cap. 4. 1.

§. 2. Definitur **Rhetorica facultas** ^{subm̄: r̄kry: +} ^{offic̄: m̄teria} videndi in una quaque re, quod in ea est ad persuadendum idoneum. Cap. 1. 4. 3. 4. 5.

§. 3. Itaque finis oratoris ultimus est persuadere; Officium ē videre, quid ad persuadendum conducat: sive dicere ad persuadendum accommodare. Materia est unaquæc; res, sed in primis Quæstio Civilis, et in his magis hypothetica, qm̄ scilicet vel in se, vel in ceteris agitatur.

§. 4. Quæstio ea est vel Thesis vel Hypo-

thesis. cap. 1. 6.

§. 5. Thesis est quoque infinita; sive Universalis; ut: Quoniam interficeretur.

dicitur, et Practicum, quod iecit zplex.

Vel Generale, pro râme bene sive apposite dicendi. Vcl. Speciale, et docendo conciliando et glorificando.

Materiæ 3. Objectum sunt res omnes: quia si per millesimam et genitum de Quæstio. Hoc quidam faciat dividit. 1. In simplicem qd: Convenientem et prænuntiati alieñis: Simplicis extmp. de Deo, Christo, et cetero aliquo pte. Convenient, ut: Quoniam interficeretur.

2. In Ceteram, quia cognitio grata traxit, ut: quoniam causa defectus humani. 3. Practicam, quæ ppter actionem traxit. Propter hanc et hanc res.

3. In Prædictam, quare et universali, ut: Antelet hoc non interficeretur. Graecis et Latine solutiō. Et Prædictam, restringentem et rationem in diversis ad eam vel personam singulariter, ut: Antelet Melo interficeretur. Hoc est quod dicitur etiam in Principiis et in Incidētib;.

Thesis 3. Adhuc et, ubi non nominata, persona temporis, loci, et alie cetera partes. Ita potestis ubi nominatis. Poteris magis Thesis ad Rhetorem seu Oratorem, qui ppter quid in publico, ni foro, agit in Con., et in quo disceptationibus et casis.

Hypothesis, quæ ex nomine ppter. Prioris Exempli. Suntem artes amplexandæ. Litteræ honestæ et Professum nominandum.

Hypothesis, quæ ex nomine ppter. Prioris Exempli. Suntem artes amplexandæ. Litteræ honestæ et Professum nominandum.

Rhetorice] Definitum est Rhetorica, quia alii qui dictam volumen ab ijs & dico, ex quod doceat bene dicere; Alii in & postea flux, quia huius est, quasi fluxus quod ppter currit oratio. Sed ministrari utrum nam ab ijs quidam, quos Rethorice dicitur, illud mutatis cogit ab ijs, et postea divitios forte dicendum. A quod vnde fluxus sicut postea, et postea fluxus. Ophime itaq; hic non habet ḡco & dico, deducuntur Rethorice et Rethor.

Rethor & Orator differunt: Rethor enim et qui bene dicendi Rethorica tradit. Orator vero qui accommodat de ppter um ppter dicere. Quandiu quod Rethor et Rethor, id Latinis est Orator, tandem quia vel in de ab ijs. Et de hoc discrimen obtinuit, ideo etiam etiam Rethor. Acc. Finis aut Rethorica, Longioria et Oratotria, item Rethor, Orator et Declamator a quibusdam promiscue ppter tamen objecto effectis differunt.

Facultas videndi] Sc. Definitio vox orationis, translatio à re & sticta. Ut nō terminat limites agrum terminant, et a vicinis agri definiuntur, ut etiam definitio orationis re circumscribitur, et ab aliis rebus differentiis inter Rethoris distinguitur.

Definitio et Zplex: Nomina et Re. Nomina est quod explicat scolam, et genus, id est tribus modis, vel oratione ppter etymologia, quæ habet aliud qm̄ ratio. Vox in secundo ex origine declarata, ut: Triangulum et quod hic tres angulos. Mutuum est de meo hum. Vel vox compagata, ut: Bonitas, et aqua bona est diuina. Vel denigratio ppter.

Nomina, ut: Bonitatem, regis fata, qui ad rem proficilam o'late accedit sed subter ppter.

Definitio Re: et quæ explicat quid sit ipsa res. Et Zplex: Perfecta et Imperfetta. Ut et in finione quæ sit Rethor, definitio in omni definiuntur duo sunt: Genus et Differentia; Genus sic in re definitus cum alijs rebus, communis: Differentia et ppter. Exemp.

Genus in definitio Rethor est facultas, ita dicitur, quia illa transsum artes dicis, et sunt facultates, quæ agnoscunt etiam contraria. Sic Logica ppter et Opponencia et Respondentia. Rethorica et Rethorum et Reum, et idem co facultates appellantur.

Differentia et in ea se, officio, et objecto seu materia.

4. Zplex: Vel Rethor, cuius est in primis saltuum ppter orationis, et vel Oratoris, cuius est impellere alij in oratione diserta ad agendum, et vel perfundendum bonum. Vel ppterendum malum.

Officium ppter Zplex. Vel Rethor, qui saltum fugita tradit.

5. 6. Vel Oratorem, vel Theoretum, et videre quid ad ppter videantur con-

tinuatio simplicis ratione.

Materialis 3. Obiectum sunt res omnes: quia si per millesimam et genitum de Quæstio. Hoc quidam faciat dividit. 1. In simplicem qd:

Convenientem et prænuntiati alieñis: Simplicis extmp. de Deo, Christo, et cetero aliquo pte. Convenient, ut: Quoniam interficeretur.

2. In Ceteram, quia cognitio grata traxit, ut: quoniam causa defectus humani. 3. Practicam, quæ ppter actionem traxit. Propter hanc et hanc res.

3. In Prædictam, quare et universali, ut: Antelet hoc non interficeretur. Graecis et Latine solutiō. Et Prædictam, restringentem et rationem in diversis ad eam vel personam singulariter, ut: Antelet Melo interficeretur. Hoc est quod dicitur etiam in Principiis et in Incidētib;.

Thesis 3. Adhuc et, ubi non nominata, persona temporis, loci, et alie cetera partes. Ita potestis ubi nominatis. Poteris magis Thesis ad Rhetorem seu Oratorem, qui ppter quid in publico, ni foro, agit in Con., et in quo disceptationibus et casis.

Hypothesis, quæ ex nomine ppter. Prioris Exempli. Suntem artes amplexandæ. Litteræ honestæ et Professum nominandum.

Hypothesis, quæ ex nomine ppter. Prioris Exempli. Suntem artes amplexandæ. Litteræ honestæ et Professum nominandum.

Hypothesis] Nota: Quandogm transfor^tatio quæstio infinita ad finitam et contra: si hæc translationis forma singulariter in manu anglicariorum uerba habeat; ut si quis probatur nullo genere hominum sua sorte sive contentu, amplificare p[ro]sp[ec]tus fuit.

Ortus
illu^{pe}
obscuru

[N.3: Numerum quaternarii unipartitū Rhetorices alijs augent, alijs minunt. Qui augent addunt ad Inveniōnem; sed nos H[ab]emus tam additum articulū, quod n[on] novit[ur] d[icitur] pertinere Rhetorice. Qui minunt omittunt inv[ent]ionem. Di[sc]o[pi]o[n]em, et dicunt has esse logica partes. Sed Inveniō[n]e & Dispositio[n]e Logica multum differt ab Inventione & Dispositione Rhetorica; Nam Inventionis Rhetoricae fr[es]tis & p[ro]fessio[n]is Logica vero est g[ra]m[ati]ca. Logica docet recte disponere utrumq[ue] termini cum medio, ut bonus fiat syl. At Rhetorica di[sc]o[pi]o[n]e ostendit quo ordine collocari debent partes orationis, iten quo ordine ipsa etiam argumenta, h[ab]ent quanta tum refellentia dig[ra]ndi, in qua di[sc]o[pi]o[n]e sagittat ut Orator ordinem partium in syllogismo immittat, ac quandoq[ue] etiam in Veritate.

3.6. Hypothesis est quæstio finita, sive singularis, ut En jure Milo interficeretur.

Officij Orat.] Quandoq[ue] idem Orator ad hæc q[ui] dicitur diligenter singulare, ut En jure Milo interficeretur attendere; Primo: Scire debet quid de quo dicat; et accurram in codicium. Secundo: Scire debet quid de quo dicatur invenire. Tertio: Scire debet quid de quo dicatur invenire agno ordinis et quia methodo dicatur. Quarto: Scire debet quomodo eadem hoc ordinis di[sc]o[pi]o[n]e orationis venuit exponere, arguit. Quinto: Scire debet quia cum dignitate et honestate eadē pronunciat. Sicut & Rethorica pars est.

§. 7. Officij Oratory partes sunt quatuor. Argumenta invenire; Inventio disponere; Dispositio ca exornare; Exornata pronunciare; ac pro his totidem sunt partes Rethoricae, Inveniō[n]e, Dispositio[n]e, Eloquutio[n]e, & Pronunciatio[n]e.

Inveniō[n]e] Quandoq[ue] idem autem omnia adh[er]endum est Oratorij quid deat, non quomodo dicat. Liquido contat in aliud recte g[ra]m[ati]ca. ad Inventionem, quod agnoscit et. Quidam. et Inventionis Rethorica ab Inventione dialectica: Dicitur in universalis est, ex qua predictar[um] argumenta quidam; et stabilis: illa in particularis, neque qua sufficiunt argumenta tam paucum, quam di[sc]o[pi]o[n]em, Graeci n[on] dicunt, quod explicat. Quod orationis est ad Inveniendum idonea sunt: Rethorica, Itinc. Rethorologist, si voler[et], è genere Logico argumenta de- g[ra]m[ati]ca, Logicos enim item.

Argumenta ab arguendo ostendendo, quia ostendunt et quia. Ut et calum g[ra]m[ati]ca qualiter Orationebat, vel iudicem g[ra]m[ati]ca invenit. Hinc ergo. Dignitatem animos minor arguit, & ostendit.

§. 8. Rationes sibi verae esse, quid defendimus aut defensum, de horum usus maximus in confirmatione & confirmatione.

Mores, & Affectus, que Graeci vocantur Adiutoria, adiutoribus demet et dedit ap[er]tum, ut sed cause ad conciliandum, affectus ad permovendum

arguit, et his utimur in Prologio.

Affectus, simulum in aliis animis relinquent, hos cogi valent.

animis sapientia comedunt in Prologio.

N.B: Rationes ad Rethoricae posterius causam: Mores, post Orationem.

Affectus propter Rethoricas.

DE INVENTIONE & DISPOSITIONE.

Inveniō[n]e est excogitatio argumentorum que ad per- quadrendum idonea sunt. Cap. 2. §. 1.

§. 2. Argumenta sunt triplicia: Rationes Mores, & Affectus, que Graeci vocantur Adiutoria.

§. 3. Ex his rationes ad docendum, Mores

ad conciliandum, affectus ad permovendum

arguit, et his utimur in Prologio.

§. 4. Argumenta primi generis vel Artificialia alia sunt vel Inartificialia.

§. 5. Artificialia dicuntur, que ab Oratore artis beneficio inveniuntur, sicut in Rethorica.

§. 6. Ea variant pro generibus Hypotheseion, quas Latini fauas vocant:

§. 7. Loci Argumentatio artificialia sunt & plures. Generales et Speciales. Generales sunt domicilia argumentorum tribus casis: 1. In aliis locis generalibus sunt duo: P[ro]p[ri]etate & in Prop[ri]etate. Item: magnum et parvum: Nam si e[st] in prop[ri]etate accusatio, vel defensio, pro se fieri. Alter est: Magnum et parvum, que gerunt etiam comparatio[n]em loci, ut cum geruntur aliud alio sit utilius vel inutilius, honestius vel indecentius, aliquando vel iniuriosus.

Item: et expositio, quia scit propter ea definitio eiusdem libri communis. Differentia geritur a fine, quia scit nisi reide-

re librum in inventione et pronunciacione ex.

§. 8. Arguit, et g[ra]m[ati]ca quæstio[n]a sit in inventione & dispositio[n]e. Arguit et g[ra]m[ati]ca in ventione ad faciliendam fidem; vel ut fieri possit, quia prelibabilitas facit fidem. K. Quod scit intellectum, etiam modo, a Mores se extermi vel Extremi: Externi sunt Greci, vel Barbari; illi: Götter, civiles faciunt, si barbaros. Interni et Virtutes, et Vicia.

Vita
una domi
in familiis in
qua forme
fundamenta
per inter
se negligunt
cos absente
cuidant

Ortus Genus. Proclus ne Marinos sentit yoli Numinum amabat Arcadian. egestz cognitatis quod ad Placido P.
lo sopho genus duxerat.

Fluere Si quis obscuru genere sit natus locum sic illud Minutus: Omnes panis sorbe na si cum Virtute di Angelis non
et Solomus apud Causonium: Pulchritus multo et patari quam excau nobilem usq. Demosthenes cuius pater
fuit cultus fxi. Hinc Juven. Dic illi adversis genitus, frater sibi ipso. Quem patet ardenter massa pulchri-
ne li pps. A carboni et ferrebus gladioz parante Incude et luteo Vulcano ad Rectoria mbit. et
Genus Infame illud est quod Parentes aut Majores aliquis turpissim patinore, aut est conditione
v. gr. Avis Demosthenes qui Ponti officium quod Atheniensi tract hospibus tradidit.
+ Ignorantes Sutoris filius Impatur Clemens factus, Hermodio resopit, Menongong amicorum, sed
+ definie

Patnia Praeculta Virg. Multa huius oris animo mulierz recusat Genit. bonos?
Ignobitis. Agelius cum ei patro Cœravus in ludis Gymnacis hocum tribus terminus domi-
natum respondit: Bene se rem hinc etenim se, o loca dies sed uirios lois horum conciliare.
Humilis tripli: cuidam glorianti quoq; magna ubi ceteri respondit. Holi hoc confidem
sed uir præculta Patria ligans his
Infamis. De Democrito Abderita Juven. cuius Prudentia monstrat, Magnus Profe uros
et magna exempla Oaturos Versecum in Patria crassoz sub alce nata:

1. Labora; In natura consistit anima, in corpore forma. Hinc Poem. Optandum est ut hic mens sana in cor-
pore sano. Et omnis? Præclavis quod formosa anima in formosa corpore. Magno Gratior et pulchrior. Uc-
micens in corpore virtus. Hinc Heliodorus: Quandam ad conciliandam afflictionem benevolentiam
habet pulchritudo
Ad formam perspicue natura quod vel exigua et ut in Tydeos; vel grandis, ut in Ciaci; et vel comoda
unde corpore quadratum (Cf. Ad. seu laudac Craycum Plinius: Jam riguit similitas, jam pro-
coris corporis, jam bonor caschi, et Dignitas eius, come longe lacrym. Principio glori et tenet.
Exigua natura facit in terendum et admirationem, ut Tydeus Gordius sed bellator. Corpore que-
sus erat Tydeus sed maximus armis.
Hinc Virg. de affectibus: Ingentes animos argyto in corpore Vergilius?

2. Fortuna. Ab opibus se laudat (Bucol. Alexi. Eccl. 2. De peccatis ubi sum nec quis sum quadruped.
Trifarium hanc partem tractamus. Nam dilemis: sed dubitum, bene his uenit, si non dubitum, dicitur, quod
hunc carmine, si ami fit modice felix hunc).

Vita Insipitiones. Huc referuntur quibus Doctribus et ductorib; effectis quibus prodigis ab aliis grecis
instructus. Iota latorem Vitae patet Petrus a Phryzophila Scotica: Accedit his doctrina non
moderata, nec mitis, sed ut mihi videt. Gallo asperior ac junior.

Actiones. Huc referuntur Vitæ glorias ac conditio. Deinde quod quisq; gloriavit, dixit domini suis
toga sagis; Et ea est maxima uirtus quam laudare possit. Unde Horat. Od. 4. Lib. 4.
quod Romanos virtutem egregiam esse ostendat, Hannibal enim cum commendatione. Et Petrus
qui laudat, qui sibi proprio commendo immo et cum glorioso aliud agimus. Sic Achilles maluit
mortem ante oculos dixit tam habere, quod favos et amicum suum mortalem et lingue.

Honores. Multum ad admirationem facit si aliquid præclarum fiat ab aliis, qui sed in spem
eiusmodi educant. V. gr. Al. Gens Varus Remondi ubi et natus die Gutinam exortuus condonau-
t clausa taberna se Romanum constitit. Et Secundo Præceptoribus, tantum misericordia proficit scilicet
ut ob ejus cognitionem, ad consilium sit erectus. Primis autem et secundis Boëthius Reg. ab arato
vocabatur est ad gubernandum Boëthianam.

Mors Genus Mortis. Hic Primo hunc dandum decatis spatiis, signo quis dixit, cum in ultimis effe-
tibus quis morte defunctus est, atq; lenta obicit morte qualis ero. Tertio a dulce, an subita,
quam in mitra, preferebat Julius Caesar, et Philippi quis Rex Macedonis.
Eius mors v. gr. Si quis patria fortiter pugnat fortis, omnibus. Hinc Remondus Pollio:
Dulce eredem utq; patria morte. Tercio si quis inde qua morte subtilius puer, ut Eccl.
scilicet. Ac scholus cyclista a sublimi ab aquila in caput iacta extinctus est. Subiectus auro pia-
que sub mortis. commendat etiam mortis ead, ut qd Socrates proventus mortem agnosca morsu
luteo. Præterea deferenda, quod morte obicit contingunt, quo refer illa Moppi Virg. Non nulli

Consolatio! Ea tertiis relati defunctis ipsi, ut a felicitate summa, quod illis obigitur. Vel ad
q; quis sibi prius fulmine si dicas. Quidam sanguine Viribus fructus. Sic combrofingi in
funere (G. deod offi). Ergo nigrum turbas donatorum recipit, non a nobis, sed a nobis, reliquit a libe-
nos fuos, in quibus tu agnoscere et eternare deponit, Hortulanum feliciter et excedit.

Mors

Casus. Probabilis tanta est causa generalis. 1. Auditor omnis vel iudex consultat ne de facultate Oratoris juri-
ficietur; vel ideo ut sit in re de qua agit disceptator moderator, sententia, atque sic iugis vel sententia con-
veniat; vel iudex, vel procurator, ex primo genere resolutus. Hoc est Demonstratio ex altero fundo ex Postumo Delib.
Vel sic: Orator vel circa Prudentiam resipit, vel circa honestum vel circa fidem. NB: Aliquando trahat etiam in
Demonstratio generalis praevalens et fundata, sed ideo tantum ut de Prudentibus iudicium fiat.

§. 9. Personæ. Vel quæsi Personæ, veluti Leonis, Equi, Canis etc. Personæ appellatione sio Deo lange-
los, homines. Dei latus petitum partim abiectum natura; partim ab effectu suo ut gubernatio et confidatio
Angelii laudatur à 4 fratribus rebus. 1. A natura incorporeo Heb. 1. 2. 2. A nature adjunctis. Intellectu, Volu-
tate, Potentia, Agilitate. 3. Ab officio quod trahitur; Logia Domini, Logia Iustitiae, Logia Simplicis. 4. Felicitatis gloria.

Illustrat. Majores. Paraenajod Ut ex generosam imitandi nec sit alienum postea gloriam negotiorum. in honore indicio
Africa Hor. lib. 4. Cor. 10. Fortes excentur fortibus et bonis. Et in iuventutis et in agni pueris virtus, nec imbellis fe-
races progenerantur Aquila columba. Et Aristoteles Verisimile est proportiones eos que ex omnibus nascuntur.

Statuta solus. Quantus ad inglorium et in dolo faciat agnoscit Plato, qui mortuorum de Diis immortalibus
prædicavit esse gratias, quod Graecus natus sit dum barbarus, quod Cretensis et Ægyptiorum. Nascitibus a locis na-
tis quos impellerunt, virisq; missivis, quibus apte redduntur, quem etiam miscet ad virtutes egyptiacas. Quoniam
Omnis fructus, qui pro tenacitate concitate, mite exculca feritate dulcissimum, rura amarissimum. Hinc Virg. Gen. lib. 1.

Ait segetes illic remunt felicium usq; Arboris fructus alibi et mensa Virgine et Gramina.

Patria. Si puer ignobilis oratione o loco uisus sed viros locis honoribus coniubat. Si infamis Negabi-
mus refrendi ubi quis natus sit, hoc enim in nostra potestate non est datum ubi quis nascatur.

Hab. Jubil. Clemens. Si quid singulariter naturæ tempore accidit, aut si genitrix somnis Usum et quod
de nascitu infante habet Propterea præagiudicium. U. Gr. Hercules tener ad hunc et latentes e cum angustis manu elicit,
in dicimur futuri roboris. Plin. lib. 10. Pindar. Platon, dormientis ori examina apud nisi sed sit ibi pessimi sicut sunt
præfiguratum omelijani sternuntur. In c. lib. 1. Philip. 9. Macedo. U. Gr. est subi. Persomma a two exornis inspi-
ritus sicut illud regis erat forma leonis. Mabius Alex. Leo ex agnitione. Octavius Augustus Caesaris Thater
dominavit se zelus regis esse. Ille ex Oceano summis in plenum prædictus.

Bona corporis. Atque quoniam lessora fons quam tam laudem merentur, et sunt plerumq; nasci-
animi generosæ; Nam quæ mademostrum res omittit, viamines elegancia & dilectione domine aliquant nos (sic
vites egregiæ) et amore afficiunt, ita uisus extensis bonis metantur ad pacificanda animi bona.

I. Petrus. ex. gr. Nemo ares Antiquorum oratione conscripsit. sum puerus. Quoniam Leontius spu-
tans cum truccis uisus aduersus immunitabilem Personam extrahit ad termophylas regnabit. **Præcipue**
Quonodo Exameninde uisus puerus que cluxit bello Thessalico contra spartanos. Tempore necessario.
Quonodo Didonem laudat Oeneas lib. 1. Aen. 1. Solam uirum Propterea misera laboris Quod nos diligimus
enim et sepi Alexander, gagile Julius, Caesar hostes superauit.

Ad Res. referuntur substantia omnis preter animato, et accidentia omnia præter facta; sed **Regiones**,
conuentus ex his locis: Rex, sithis, aer, aqua, ampla urbs, montes, insula, mores, et a felicitate. Ulysses ex his
Conditor, et tempus, sithis, agri, fluminis partes, scola, tum, Indus, quoniam optimus, armisq; **Dornus;**
Mætria, angla, figura, sithis, partes, puerus, fons, **Ægætos.** Partim laudamus à natura, ut sunt. Sithis, for-
tes, arbores, herba, semina, per di Arte. Arte, quo reperitur figura, et specimenum, puerulus te. Ponit extus de no-
men, portium, ac finitum laudatione facilius est obiectacio. **Hoc de laudatione Absoluta.**
Sed et pueris laudatio comparata, qua vel persona cum persona, vel faciem cum facie, vel res cum re conser-
vit. Si compares Alexander magnum, et Julianum, et Galienum. Item: frumentum Cacoris mortem pueri confuscentis, et Di-
odori et Plauti, qui galum pueri grauius de Ser. 1. lib. 19. de Vita breua. Item, item cum re, quonodo eo cont. Virg.
Romam cum Chantua lib. 1. Brut. Ubiem quodque. Insperata vero laudatio talis uulnus ex locis quib; laudatio obsequum.
et Substantiar. Vero in animata aliæ Simplicies sed ut: Ceteri, Elen, Cara. Aliæ **Compositæ.** Atque haec solitas
se naturæ effecta, ut: Metallo, Lapides. **Vel** solitus artis, ut: Dornus. Vel utrumq; similes ut: Regiones, fortis.
Hoc minor accidentia diversitas, cum alia sit ratio factus ad existendum, aliæ a tempore, ut: Cœstus, futurum,
Veneris Hylensis, aliæ diei: Hydromis.

Per diuinum aut et uelle Oratot. Singillapin accurate persequi, quo passus res haudamē viupacem, quæ si
in illi præparari potest ab alijs. Recens prædicti, contra quod apud Celsinum Cabellus docet: Non omnia, inquit,
prædicti locorum uirūq; uidentur ad artem et ad præcepta hæc reuocanda. **Postmodum.** Non omnia, inquit, uerum
ad. Iust. Abz. c. ubi ergo dona atque laudatio nulla ad hanc comparisonem. C. Timo. Ora et pueris. Quodq; pueris. Deli-
negatur. Quia ita natus latyrine, sic vero pueris time. ex. gr. mundus et horum accusati et coquimundi marina.

Calligrau
primi diu-
nitatem
in Denuo
Tempor
Audie
NB: Secunda
est ex
Litteris
NB: Quam
inveni

§. 7.
Deliber

§. 8.
vituperia
sensu, et

§. 9.
vel fact
nem, viti
tarium
si vitu
sibi int
ut si la
vituper
§. 10.
tutius
et uerant

§. 11.
mus, ve
ceri ut
contra

C
Ad C
bonos a
Princ
liana, ub
Atz ad
aliquius le
cristi. 3.

Loci Pri
Lo con-
iunctus
D'Acic
Loc p
laudem

A
Post qm
Joseph
in Genet
spacess

[causarum] Hoc tria causarum genera differunt a modis: Officiorum, Tempore, & Conditorum generis. Officiorum habeat aliud. Tempore, Genus Deliberationis. Conditorum generis habeat aliud. Tempore, Genus Deliberationis. In officiis deputatio iuris iuricidii est et ipsius. Cetero secundum: Vel immorandi, si. Ratiocinii, Genus Dei. Genus Domini, hoc proprius fratre, honestatibus, Genus Deliberationis. In Delib. spes aut reformatio, In Juridicali clementia ac securitate.

Tempor. diff. Genus Demonstrativus respicit tempus praefactus. Genus Deliberationis futurum. Juridicali praeferuntur.

Audit. gen. diff. In Demonstr. Auditorum est. Decectos & Pecatorum. In Delib. In causa publica, et Senatus. In Juridicali. Iudex.

IB. Secundum tria causa generalia in una aliquam Oratione in coniunctu se & tunc ad quod genus debet Oratio referri cognoscatur.

IB. ex principali Orationis fine, give questione ea ex qua alia nascuntur. Aut si paribus sit omnium partium non, producitur.

IB. Quarto Genus Deliberationis sit. Genus Deliberationis ordinem, quia laudes et Genus Demonstr. Non tantum in magna sed et in mero-

ius invenimus hoc genere excellere cum laude digna a turpibus fecerint, et quia honesta sunt laudare affligerunt.

Demonstrativum] Ita vocatur quia solum demonstratio personae recte recte, nec per se intendit indicatio actionem, ut

in aliis generibus sit. Tamen solum affectu operis.

Quatuor typi operis: Ratiocinii, aut ratiocinationis, et iuris, et iudiciorum. Illud est laudatio facti,

minime cordis, iuris, et iudiciorum in vicis.

Hoc operis laudatio est, in iuris et iudiciorum suaficio, minime alicuius

temporis, et in ratione gentis celebrante.

Quo in se contente. Laudatio enim quod ex honesta bona qualiter

in finis. Et Vituperatio in quod contrarium facie. Ultra ergo

ram laxe patitur genitudo, sed non. sed in aliquibus, ut in Deo et in

divinis laudatio tantum habet locum.

Principale occupat Orationes in Laud. Et. Iust. Rei. Qd has

pertinent disologia, Virtutes, Vicia, opera artefacta.

Laus personae duplex: Absoluta & Comparata

Iuris & Vituperatione personae duplex stratus ordo: Naturalis, Artificialis. Naturalis tempus gradus etat. Artificialis genitudo distributiones sequitur. In naturali ordinis tria sunt obseruanda. 1. Ingressus. 2. Oratus. 3. Progressus & Vita.

3. Legatus & vita.

Da Ingressum spectat locus et patria. Illud notus Majorum parentum, consanguineos. Ita natum solum. Genus duplex honestum vel infame. Infame tacendum potius. Honestum duplex. Illustreretur et obsequio. Ob utrum laudari quis potest, si

genus factus egregij illustraverit. Aristoteles est genitudo delictorum

ad eum hoc est enarratio. Videlicet argumentum quod quis

incommodum naturalium, sicut opibus utilibus decipiens

Patria duplex. Præclarus vel humilis. Præclarus sibi sicut

mensis. Humilis, ut. Stagni nobilitate & rursum tractatio ferme eiusdem.

In vita 1. Concedendus est seruit, aliud. Vices commen-

dando in vico aliud in omni entibus. Hoc laudans, et formam, genitum, prudenter in libens educandis. Deinde si qui-

bus stratum superaret, sive non diabolice Virtutes, sive morales.

Ad Progressum spectare. Bona animi, corporis & fortitudi-

Illud est. Invenimus, ipsi ait, memoria, studiis, morales faciles.

Ita sunt: Santitatem, agilitatem, & gaudium.

Hoc est, ut bona sive motiva sive non, sive privata sive in genere.

Ad Ratiocinum spectat Genus de causa mortis, item. 9. 12.

Genus defuncti habbitur: ut. Qui totius fabria suo loco cum inscriptione. Qui aristoteles Phylodochus est optimus.

Priorem enim in segenzis discovates etiam sine nobis, quia evagoram Salaminis Opacia regim laudavit. Postmodum Petrus in Man-

iana, ubi ait: Demum Imperatores, qd res recte debent. Scieniam eti militaris, et puerum, quoniam tamq; felicitatem

Atq; ad qd ista omnes consueverunt, reducunt. In laudatione proximo ad 3 huc debent attendere. Prodigie 113. 2. Hoc ad probitas

alium laudes excursumus, quia haec deus adferunt. Oratio, sed et in Veris fidei derogant. 2. Hoc in melius copia in seculorum res

exiles. 3. Ne confundemus laudes omnia competentes sed proprias, a communis cum Genes.

Laus Factorum duplex: Absoluta & Comparata. Loci quoquebus locis factio petiti sunt duplex. Probationis et Amplificatio-

Loci Prioris genitudo: Honestum, uelle difficile. Honestum & se partis: Decorum, quod personam decit. Legitimorum, quod legi ob

et consuendim iuris contractum. Justum, quod prius in Deum atq; homines. Honestum quod cum egregia nominis fama & com-

paratum. V. gr. Clemencia. Ultro aliqui dicitur probatio modis: Cet ad adherendo aliquid boni vel deponendo aliquid malum.

Difficile est facili cognoscendi. Facile est qd sine magno labore et sumptu, et brevi tempore confit potest.

Oci poterioris genitudo sunt qd. Primum fecit. 2. Solus. 3. Cum paucis. 4. Prodigie. 5. Tempore necessario. 6. Secundum. 7. In

laudem exercitatis. 8. Coquinis nobis honores fieri negleguntur. Hoc obitum. Prodigie reguntur. **C. Alli. R. Crux. I. Iustitia.**

Ad Ratiocinum praeferuntur loca moralia et artificia. Item: Arma fabri. Prioris genitudo Regionis et urbium. Graecorum familiis post genitum virtutum deinceps, ut id credunt. Cognoscere: eloquentia (Ciceronis), tum moralis: ne. 3. Activa Artificis. Cognoscere

Joseph. Patiens: Jobi. 4. Wischianam virtutis laudes tractari possunt. 5. In Individuo non sibi dicas de gratia expia Salomonis. Ut

in genitudo duximus: Ludent et pectorum. Prior ordinis genitudo huius loci est, qd est omnis genus Demonstrativum

spes est causa, quia est genitio singularis.

N.B. In statu Conjecturali ^o ipsius est ratione & similitudine addi: sed ex intentione et de definitione scilicet statim & possit ubi non fieri. Indicatio
Exempl. C. civ. 30. I. ubi quidam omnis corporis coniunctio cum battina. Item & Calo, qui quodcumque omni. Celinus & Codrus aurum mutare possunt
est, ac ne id recte dicere cogatur aurum sibi & enim ei paravit. Ovid. A. i. 1. 10. eo cuiuslibet etiam reddita Vigo. Helena. ^{et}
Quia argumentatio confirmationis in hoc statu de ceteris. Artificiales & Inartificiales. Artif. sunt autem Voluntas et facultas. ^{et}
Inartificiales sunt technica, carnaresc. Valentes quodlibet a causis dicitur signis. Causa vel genitrix iste ut. vita, adiutor, favor, mala dies, ^{et}
Opere, cupiditas, te. Vel finales, ut. fides comoda & luci. Signa voluntatis, vel antecedentia, vel conseqentia. Sicut
dem alienigena antecedente mala, committit clamor, consequitur fuga gallorum. Exempl. fratres occidentur pugna librum.
Fraudulentibus ex circumstantiis, tum personae, tum rei. In persona consideratur bona consilium, animus et fortitudo. Circumstantiae rei sunt longe
§. 19. Finitimus. In hoc statu quidem in omnes admittit conditiones, quae regum utrum non nomen quoddam sit, aut facti tributari, an vero
debet aliquid, ut: Tum hi in oratione & Cetera quodammodo. Num diu pugno cum fratre patrem, qui tandem armis fuit perterritus,
vocamus fundit impinguem, an insister ad id regnare, ne quis & subiungit. ^{et} controvista sit de definitione tum rei, tum nominis. Vid. ex. ultima.

occidit Patrem suum.

§. 19. Finitimus est, quo de nomine rei queritur; ut: Quidam quidem sed furtum & commissi, ubi furtum erit definitum; Qd*g* ita in alijs.

§. 20. Qualitatis est, quo queritur quale sit factum; ut: Occidit quidem podium Milo, sed jure id fecit, ubi legibus probandum erit quid jure, quidque injuria sit. Cap. xi.

§. 21. Quantitatis est quo de magnitudine rei disceptatio est; ut: Si constet esse crimen, sed negetur grave esse crimen; Ubi amplificatio et imminutio facti in primis attenditur. Videndum igitur quid magnus aut exiguum oporteat censeri.

§. 22. In singulis autem causis aut Statu generibus locum habet & Salvator, sive, quid fieri posse, aut non posse. Item comparatio, quid honestius utilius aut justius sit.

§. 23. Argumentis Artificialibus accidunt in artificiales quae sunt delata ab Omnes. Solum arte tractantur; ut in primis de technica.

§. 24. Sequuntur II X OI sive Affectus, quos Deus animis nostris in didicit, ut sint tan-

Quod autem quaevis continet argumenta quod in lex non sed in lege dicitur, causa haec quia de talibus agit de Gen. Justit. Loci vero de Lexis huius quis sunt proprii. Ita ne genitris fidei loco continetur et ergo hec loco de Arg. Injustitiae prius quod de N. tab. 2. Ital tab. 1. Obj. Oppici & Consciencia est de affectibus trahente non Rebus. Quod significativa trahent affectus quatuor naturales est empatia misericordia et expeditio. Et hanc est de honestatis, & virtutis capacie, sicut in his midorientalibus postdicto docet. Vel si dicit modicatio affectus legitimus. Ritus quatuor conduntur aequaliter, arguit de moderatione, non sedem, explicat. Affectus est appetitus sensibili immunitatio, ab objectis rebus vel male vel patiens. Vel: appetitus est ergo quem homo immunitus non secundum modo genere et judicatur de iis item rebus, sicut septem nobis possunt dolar. Hinc formatio qd*g* et sententia in summo. Quid hoc merito est? Quidone somnis immunitus exanimis, ut o cognoscas Lundum esse.

§. 20. Qualitatis. Si in controversiam veniat, aut rei aut facies qualitas de talis qual. Ob amplexum in vocaz. statu Qualitatis, loco diam consecutio, quia in quodcumque consequatur rei unius, nisi qua utilitas sit in multis, instant an injuria sit. Ita in statu Zplic. Negotiorum, dñe futura, quo deliberaciones permittent, ut: An utile sit Argentarius. Non fere Olympijs & Plinij obiectus. Et juris civilis, de sequitur; M. Tullius Cato: ut si quis occidet fidei. En nocturnum recte se facere debet. I. R. naturna quae docet: Kim in regule 2. Alege. 3. A. confundit e. q. A. judicato. qd*g* sequitur. 6. A. pallo. Vos. Part. Orat. Lib. 1. cap. xii.

§. 21. Quantitatis. In statu quantitatis cognoscendae sunt majores & minoris injurias. Major injuria de statu majori. 1. Raonest animi maximae degravati. 2. Raone noxa. 3. Raone placitatis. 4. Raone negligendi. 5. Raone adiutoris. 6. Raone violenti juris. Vos. in Part. Orat. Lib. 1. cap. XI. Exempl. 1. Ius Melano quod accipit ab illyrii patribus, quod eos qui transiret libenter frumentos et tribus gloriosobolis gavis. Nam quida exiguus fuerit iniurie, nullus metet risus exponit in iuriam.

§. 23. Arg. Injustitiae. Huiusmodi in genere fidei sunt quinque: 1. Ex jure publico, ut: Leges. 2. Ex aliquod autem loco, ut: Iustitia. 3. Ex aliquod loco, ut: Pax. 4. Ex forensibus, ut: Questiones. 5. Ex contestatione dominica, ut: Jus iurandum.

§. 24. Affectus. Hactenus de argumentis Artificialibus sive doborum sed quia donec est ratione sibi sed maximum partem affectus solo ducimus, agendum est iam de affectibus.

Quod autem quaevis continet argumenta quod in lex non sed in lege dicitur, causa haec quia de talibus agit de Gen. Justit. Loci vero de Lexis huius quis sunt proprii. Ita ne genitris fidei loco continetur et ergo hec loco de Arg. Injustitiae prius quod de N. tab. 2. Ital tab. 1. Obj. Oppici & Consciencia est de affectibus trahente non Rebus. Quod significativa trahent affectus quatuor naturales est empatia misericordia et expeditio. Et hanc est de honestatis, & virtutis capacie, sicut in his midorientalibus postdicto docet. Vel si dicit modicatio affectus legitimus. Ritus quatuor conduntur aequaliter, arguit de moderatione, non sedem, explicat.

Affectus est appetitus sensibili immunitatio, ab objectis rebus vel male vel patiens. Vel: appetitus est ergo quem homo immunitus non secundum modo genere et judicatur de iis item rebus, sicut septem nobis possunt dolar. Hinc formatio qd*g* et sententia in summo. Quid hoc merito est? Quidone somnis immunitus exanimis, ut o cognoscas Lundum esse.

§. 25. **Affectus** sunt q. quos Mores et precepta, cum agit. Hinc solutum, cuperem, dolere, gaudescere. Item **Pudicitia**, **Gaudia** selle,
Pelle timore, Spemq; fugare. Nec dolor ad nos. Tribula mors est, et uiros tristes. Ide ab aliis regnante
Penitentia, qui affectus est extra gaudios sed ratione moderandos est genit, multos pertinent affectus, sed qd ipsi ad q. iros raro can. **Honestas**.
nos. **Desiderio** que illis hic exponuntur, quod Pol. Nic. Crat. uero est.
Affectum ab aliis locis dicitur in hunc Dilect. aliis in fidei. Democritus magi: qd p. j. sunt: Lascia et Gaudia. Delib. p. f.
fons. Metu, spes. Pudor. **Judicatio**. Iudic. Fra. I. I. Amor. Odium. Indignatio. Iustitia. **Misericordia** & **Amor**.
Iustitia est motus animi propter uis et imaginacione boni presentis. Ue. o. u. in lati. Aliis et ceteris usq; exist. sententia.
Spes est motus animi ex re fabulatorum quas dominus traxit se consequenter postmodum. Uobis illis quas vel remota vel
subiectis arbitrandi imaginatio de divisionis. Quoniam in temporibus organis animo arbitrii. **Dolor** et amori motus ex apprehensione mali **Prosternit**. Motus ex temp. divisione mali magis dicitur immobilitas. Ita p. in
oratu p. Manil. Bellus gravis et periculosa. Vobis a dubius **Jestus** et **Nimis** spes. Miseritate & **Fugacem** inferit.

I donec ad
cum illa long
er regere de
Naturalis
rem narram
mis causis u
Quem ordin
Artificiali
comitit. Qu
in et tempore
quod deinde n

DE

§. 26. **Fra.** est conjuncta cum doloris et pudicitiae vindictae ex tempore alienorum p. uenient. Exemp. Plin. lib. 36 Cap. 5. **Hypocrates** nam
deforu et seduta est facie, ac effigies eius à Pictoris quibusdam publicis
ex popula eis ad denudandum canopem excedunt ut **Nicolaus**
resibus aliquos eis ad suspirandum augantur. **Jenitus** e sedato ira. **Ira**, Reg. 2. Davidis iram fuisse. Atq; alii
Antiphonis Epist. Cap. 9. **Pudicitia**

Pudicitia perturbans animi ex parte benigni mali vel **Lascia** sive
timoralem. **Antiphonus** auctor sive prima pars p. libri cuius amissa est posset
reconquerari. **Jenitus** contra eum et modernum ipso mali.
Ira Antiphoni poeta cum pseu. et sociis mortis eis destinatis
sed hi ne in calamitate p. conspicuerint faciem mititerent. Quid **Cividia** **Misericordia**, & **Atenuatio**. Lib. 2. Cap. 1. 2.
iniquiter. Ut enim ne quis boni eras. **Vadet** eos!
Amor et affectus quo alium operamus, quod bona coizimand. cap. 3. Pro. **Vicibus** et p. u. **Pudicitia**, ⁿ o. ni sed eius causa.

Odium contra **Indignatio** est dolor et alterius secundam forbum erga sic n. digno. Et quonodo sedetur.
Extempo apud Martinum secundum quo maximas spes et at consueetus
Est. Et me litterulas ad hunc doctorem p. uenient. **Quidam** Grammaticus
Secundusq; miti. **Frangere** leues calmos, & grande **Turbula** libellos
et dare iudiciu calcens. ita **Jenitus**.
Invidia. Et amori dolor ex alterius bono, quod parvus & minor
li obligat, non quod coizit carēcias sed quod aliis et habent.
Misericordia, et amori aggricata contumulo vel in malo indignatio con-
cepit. **Primitius** non habi posse contingit, aut tam innaturam quod dicit.
Ovid. **Necte** gloria, **Phebus**, **Labeo**, in p. u. etiam ne Appellum non
sunt. Si homines de caducis **Habent**, ad custos ab articulis allegato gendum est Oratori, ut in ea reluceant, **Prude-**
Turio caput in uirtutibus p. u. bat ob iniquitas suam.
Accumulatio et pluvians animi exaltatio, quod bona etiam honorata, quod partia, **Probitas**, & **Benevolentia**; Nam facile
res u. miles a sequenti redire, et quod ea atq; adiungit sed quoniam
res carissima. Hic offerto **Contemptus**. Exempli. Diogenes cum in splendida domo convivisse excepisset, in homini fortunati faciem ex-
spensis, atq; adiungit ex quod sit tollit, n*ij* OCPIX K*ACV*

§. 27. **Vidimus** argumenta illud **Yuktak**, illa maxima
in **David**, locum habet, ad magis sunt **yatra** **Delib.**
Mores atq; p. u. **Orationes** atq; **Conuersiones**. **Mores**, quos in Ora-
tore relutus reportes sunt tres. **Pro. Prob. Ben.**
Prudentiam ostendit Orator, si morales q. andantes doceat, aut monere alios. **Prohibitum** si uirtutes laudes, vices reprehendant.
Benevolentiam ostendit Orator, si mores q. andantes doceat, aut monere alios. **Prohibetum** si uirtutes laudes, vices reprehendant:
et illis credimus, qui et rem bene intelligunt, et be-
ne nobis cupiunt. Præterea illi videndum esse
et apud quos dicat, et de quibus. **Oicitur**. Variant n. mo-
res hominum tum pro natura gentis ac Receptum etia
in singulis pro ratione affectus, habitus, etatis, ac for-

quam stimuli ad honestas actiones?

§. 28. Sunt h. ex Stoicorum sententia. **I.**
ratione boni p. res enim, laetitia, ratione boni fu-
turi spes, ratione mali presentis, dolor, ratione
mali futuri, mebius?

§. 26. Ad hos autem referuntur, **Ira**, **Lemitas**,
Pudor, **Jumentaria**, **Amor**, **Odium**, **Indignatio**, **In-**
reconquerari, **Jenitus** contra eum et modernum ipso mali.
Ira Antiphoni poeta cum pseu. et sociis mortis eis destinatis
sed hi ne in calamitate p. conspicuerint faciem mititerent. Quid **Cividia** **Misericordia**, & **Atenuatio**. Lib. 2. Cap. 1. 2.
iniquiter. Ut enim ne quis boni eras. **Vadet** eos!

§. 27. In quorum singulis attendere in pri-
mis oportet, et quonodo affectus i. moreatur,
§. 28. Superfunt **Mores**, qui hic spectantur,
quatenus ex oratione dicentis eluentur. Lib. 2.
2. Cap. 1. 2. ^{non vero ex v. 1. 1. ex u. omnes hoc loco nihil aliud sentire quod}
Quonodo **animi** **indicia** **oratio** ante **omnia** id a-
gendum est Oratori, ut in ea reluceant, **Prude-**
turio caput in uirtutibus p. u. bat ob iniquitas suam.
Accumulatio et pluvians animi exaltatio, quod bona etiam honorata, quod partia, **Probitas**, & **Benevolentia**; Nam facile
res u. miles a sequenti redire, et quod ea atq; adiungit sed quoniam
res carissima. Hic offerto **Contemptus**. Exempli. Diogenes cum in splendida domo convivisse excepisset, in homini fortunati faciem ex-
spensis, atq; adiungit ex quod sit tollit, n*ij* OCPIX K*ACV*

illis credimus, qui et rem bene intelligunt, et be-
ne nobis cupiunt. Præterea illi videndum esse
et apud quos dicat, et de quibus. **Oicitur**. Variant n. mo-
res hominum tum pro natura gentis ac Receptum etia
in singulis pro ratione affectus, habitus, etatis, ac for-

tenet. **Attemo** De **Intensione**:
Ratione atq; variant mores, et pluri et diversi sint.
Vel 2. sint diversi habentes. Sicut 1. et affectus. **Intensione** a-
tapa, qd quadruplici. **Pueritia**, juventus, et **Adolescentia**, et senectus, et gerontia. Hypocrates. Senectus facilius, et iugum
fuerit, quod quibus dies rotat, minus adolescentes, omnia minima pueri. Sicut Juvenis magis flagrante ari. **Lascia** **Delib.**
deinceps **Puer**, quod cum **Corda** consuetudo ea habeat. Juvenis excedensque gloria affectus sunt redditio. q. Variant n. mo-
res profundus, qd et p. qui modis pueriori tempore. **Totius** **Prosternit**, vel ignorabiles. **Potentes** vel **Impotentia**. Divites vel **Angares**. Fortunatus vel infelix.
u. mores, u. vaneciate fortuna. Varijs modis variante, iusta illud emplificata in Hippolyto. Fortuna prona est, qualiter animadgit. Et illud **For-**
tu in Hegera. Omnibus notis, ut res dant se, ita magni aeq. humiles sumus. Hoc de Intensione.

cipio u
tinuati
cantu
corando
non obli
ut que n
apud Cun
II. 1. C

3. Confli
ut, regio
menta ne
vel priva
tempore t
duas pot
tudo tuo,

dia sille,
venit Jeffinc.
Delib. p. 2
molas, vel
a. p. in

I donea ad persuadendum coll. Ex qua definitione patet quā longē absunt, qui diffinitionem hanc logice partem et concordantem cum illa longe alia sit: Dispositio alia est verbis, alia est, Verum cum dispositio rebus ad eloquitionem pertinat, huius lo-
cet agere de dispositione rerum, quae hic ab auctore definitur.

Naturalis Ordo est, cum Primo alignis accessum dicimus, deinde rem nuperum, hinc autem orationis assignamus, post occupamus in his causis confirmandi, contrarijs refutandi, deinde concludimus. Quem ordinem depicit Poëta in hoc versu: Exorsu nam seco, si mo-
rari, Artificialis est cum ordo huius partium immutatur pars aliquam proposita, per verso. Quando vero escedendum sit, Oratio est de picis expressione llo-
mitat. Quando vero escedendum sit, Oratio est de picis expressione llo-
mitat. Quando vero escedendum sit, Oratio est de picis expressione llo-
mitat. Quando vero escedendum sit, Oratio est de picis expressione llo-
mitat. Quando vero escedendum sit, Oratio est de picis expressione llo-
mitat. Quando vero escedendum sit, Oratio est de picis expressione llo-
mitat. Quando vero escedendum sit, Oratio est de picis expressione llo-
mitat. Quando vero escedendum sit, Oratio est de picis expressione llo-
mitat. Quando vero escedendum sit, Oratio est de picis expressione llo-
mitat.

DE DISPOSITIONE.

§. 1. Seguitur Dispositio, quae est pars ^{subiectum} orationis idonea ad persuadendum collocatio.

§. 2. Partes orationis sunt sex: Exordium, Narratio, Propositio, Confirmatio, Confutatio, Peroratio; quarum prima et ultima in primis ad animos mō-
do, cetera magis ad docendum valent.

§. 3. Ex ordī praecipuum munus est, preparare auditores ad reliquiam dictōnem, quod fit red-

iendo eos benevolos, attentos & dociles.

Paras benevolentia vel auctoritas vel occulte.

§. 4. Quando aperte hoc agimus & exī fine principium dicitur. Si idem occulte fiat in-

finūatio, Graece Εποστολα. Habet locum in que turpe, parvula orationum sit.

§. 5. Laudantur exordia à causa ipsa velut na-
ta; item modesta ac verecunda. Cavenda au-
gunt ea, quae nimis longē petita, item communi-

mnia nobis & adversario, et facile connubalia, vel nimis magnifica.

Ad diuinam vulgariam, quae gloriatur Nellycia, comparans, et Separata quae nihil ad eam pertinet.

§. 6. Narratio rem gestam ut gesta est à prin-
cipio usq; ad finem exposuit. Ea interdum tota co-
tinuit, interdum partes ejus frigillatim expli-
cantur & amplificantur.

passando. Vel L. (cum eoz modo narrabiri a nemis quod dicitur satius) (Continua Narratione ultima, cum res gestae nobis non obficiat, vel cum res gignula in vicem ad nos facilius & adferunt. Si aut hoc sic ultima Narratione intridetur, iste res gestae nobis obficiat, qui gentes gignulis respondemanno. Continua exempli agit (sc. in Legionaria, & Marianiana). Interjaza agit eundem pro finientio.

II. 4. Quis hic confidat? Post 3 Ora. & Claspi. 3. Natura. & Quantitas & Mores, & Symbol. & tellus simulacra, & deliciae.

3. Conf. ha. 9. Fortune 10. Utile. 11. Quam. 12. Sit. 13. Habitudo. 14. Allud. negotium & regis publicum vel privatum. Publicum ut, & proprieas, & ciuitatem condire. Privatum ut fieri inservi. Postmodum de publicis etiam affectu. Principia, quae scilicet ratione naturae et appetitu, alia exalterat fortuna, et id, ratiō, fatum. 15. Utile: locum & vel certitudinem in dignitate, dignitate vel frumento, vel ore, &c. 16. Nulla, & nova, & res, sed prius, & vel artificialis, & fortuna, non nullæ. Sed ex aliis, & idem. vel fortuna, ut fortunam. A. Quis auxiliis. Varies, & cognitis excoriatis, adjutoriis. 17. Omnes, & multis locis, ut amplexus, angustia, maritus, gaster, &c. A. Quis auxiliis. Varies, & cognitis excoriatis, adjutoriis. 18. Omnes, & multis locis, ut amplexus, angustia, maritus, gaster, &c. 19. Quis auxiliis. Varijs, & cognitis excoriatis, adjutoriis. 20. Omnes, & multis locis, ut amplexus, angustia, maritus, gaster, &c. 21. Quis auxiliis. Varijs, & cognitis excoriatis, adjutoriis. 22. Fortune, res, nova, confusa, & mixta, confusa, & mixta, negotiorum casis, & periculis, & fortalenti, &c. 23. Omnes, & multis locis, ut amplexus, angustia, maritus, gaster, &c. 24. Quis auxiliis. Mores & similitudines circumspectio, & fortuna, res, nova, confusa, & mixta, negotiorum casis, & periculis, & fortalenti, &c. 25. Omnes, & multis locis, ut amplexus, angustia, maritus, gaster, &c. 26. Quis auxiliis. Tempus, fit de accidit, & omnia regula, & pars, & seriatim vel suis partibus, vel ab aliis de suis partibus.

§. 2. Partes Orat. Ordo huius partis vel Naturalis est, vel Artificialis. Naturalis partes ex disponite ordine quo hic recensendo Artificialis natura consuetu. et potest aliis a ordinis ordine p. necessitatis. Ex his duis est necessaria. 1. Exordium, Contentio. Quemadmodum in omnibus filiorum, conclusio est quae quod est danguineum p. quod est beatus. Ita in omnibus oratione est principalis quoddam controverbia, quam p. pofitum assignat, & rationes cauam mā pro-
bantur, & i. diversarū repellentes, quae in contentione collectu.

Sunt prædicta duas partes necessariae, scilicet 1. Exordium, & 2. Peroratio. Interdum accedit grata pars Naturalis. Quin diam s. possunt orationis partes Naturae, quia Contentio duas est partes?

§. 3. Exordium Vox Exordij & exterritorum sumptus & qui p. p. dicimus ordinis partis. 1. Videlicet ut manu. 2. In modis formatis offi-
cii. 3. In plene, redondu. & telam in fila diuolatu. 4. De miquit. Gemmis foremis & latois recordendis fila rufus & tenuis. Exordij 4 partes. 1. In proposito, quod tamen minus sequentib. 2. In spe, & 3. In veritate, 4. In ratio. 3. & 4. in labore, ut solent. 5. In primis tangens. 4. Baldis, quod ad p. d. scilicet etiam adserit.

§. 4. Prop. Quid. Quod est ergo p. de lauro, Namfi. A. nos ames & p. s. p. c. q. uid alterius boc et lauram auerterit. Si labore audiret q. id est laborare, ut aegre ludiamur; p. afferam in oratione i. m. ut i. v. o. c. a. n. u. i. s. u. b. o. c. o. l. s. n. o. r. a. p. f. d. 2. i. 3.

§. 4. Quismodi Exordium dignitatem hunc s. gloriam ad hunc, & sic si contra p. s. c. dicitur. Vide aliud Exemplum Partis Orat. Lib. III. 4. 12.

Institutionis quia quafini s. h. e. m. p. c. t. u. s. a. n. n. u. m. a. f. i. m. i. l. i. t. e. c. l. a. n. d. f. o. r. m. a. g. r. e. b. u. s. g. u. o. l. b. e. s. c. p. f. o. l. e. t. a. n. a. g. i. f. i. t. i. n. t. a. n. a. d. o. g. o. s. f. r. e. a. m. a. r. i. m. b. l. i. b. r. o. r. f. i. p. p. i. g. f. i. p. r. o. v. o. r. f. i. q. m. a. t. i. c. i. t. e. r. e. n. t. c. i. s. c. u. d. t. a. n. t. c. a. n. t. r. i. n. t. h. a. n. t. d. a. l. a. t. c. e. r. b. 4. 3. 4. 5. 6. 7.

§. 5. Virtus Exor. Viti osa de longa, quae p. f. f. i. g. i. a. n. g. p. r. a. g. r. a. n. t. a. v. i. u. m. & c. o. m. m. u. n. i. t. a. h. e. q. u. a. d. d. v. e. r. s. o. r. s. c. o. n. v. e. n. i. e. n. t. 3. C. o. m. m. u. n. i. t. a. h. e. q. u. a. d. d. v. e. r. s. o. r. s. 4. M. a. g. n. i. f. i. c. a. d. q. u. i. d. Ita at-
qui si in apices ut h. o. r. f. o. r. g. l. i. c. h. a. s. o. l. i. m. f. o. r. t. u. n. a. m. P. n. a. m. i. c. u. n. c. a. u. n. b. o. l. l. e. b. e. l. l. u. m. C. u. i. d. d. i. g. n. u. m. t. a. c. o. f. f. e. n. i. c. p. o. n. i. g. n. i. m. i. c. a. b. e. Partium in mones. q.

§. 6. De iustitia narracione hacten explicant ab Conf. 1. Offic. 2. Partes. 3. Videlicet. 4. Offic. 5. ut rem getto-
ut. ut res est. 6. Secundum septem illas conditiones, cuius, quid
2. Partes fine species duas ponit Quib. Continuam, et p-
reteriam. 7. Sed interdum narracione de portu. 8. D. & D.
9. & 10. Et de Denypt. Et in iurid. curios. gesta nota e. i. e.
qui audiunt, ea ut aduersoribus n̄ sibi ob. re. p. f. i. g. i. a. n. g.
qui audierunt, ea ut aduersoribus n̄ sibi ob. re. p. f. i. g. i. a. n. g.

II. 4. Quis hic confidat? Post 3. Ora. & Claspi. 3. Natura. & Quantitas & Mores, & Symbol. & tellus simulacra, & deliciae.
3. Conf. ha. 9. Fortune 10. Utile. 11. Quam. 12. Sit. 13. Habitudo. 14. Allud. negotium & regis publicum vel privatum. Publicum ut, & proprieas, & ciuitatem condire. Privatum ut fieri inservi. Postmodum de publicis etiam affectu. Principia, quae scilicet ratione naturae et appetitu, alia exalterat fortuna, et id, ratiō, fatum. 15. Utile: locum & vel certitudinem in dignitate, dignitate vel frumento, vel ore, &c. 16. Nulla, & nova, & res, sed prius, & vel artificialis, & fortuna, non nullæ. Sed ex aliis, & idem. vel fortuna, ut fortunam. A. Quis auxiliis. Varies, & cognitis excoriatis, adjutoriis. 17. Omnes, & multis locis, ut amplexus, angustia, maritus, gaster, &c. 18. Quis auxiliis. Varies, & cognitis excoriatis, adjutoriis. 19. Quis auxiliis. Varijs, & cognitis excoriatis, adjutoriis. 20. Omnes, & multis locis, ut amplexus, angustia, maritus, gaster, &c. 21. Quis auxiliis. Varijs, & cognitis excoriatis, adjutoriis. 22. Fortune, res, nova, confusa, & mixta, confusa, & mixta, negotiorum casis, & periculis, & fortalenti, &c. 23. Omnes, & multis locis, ut amplexus, angustia, maritus, gaster, &c. 24. Quis auxiliis. Mores & similitudines circumspectio, & fortuna, res, nova, confusa, & mixta, negotiorum casis, & periculis, & fortalenti, &c. 25. Omnes, & multis locis, ut amplexus, angustia, maritus, gaster, &c. 26. Quis auxiliis. Tempus, fit de accidit, & omnia regula, & pars, & seriatim vel suis partibus, vel ab aliis de suis partibus.

Virtutes Narrationis. 1. Perspicua: Talis erit si. Si verbis propriis, infatatis et sciamtibz confabebit. 2. Si rebus personis locis consolibus, et causis ordine agit. 3. Si perspicua verbis coniunctio cohæbit. 4. Si brevibus sententijs ac piodis absolvendis gressus haec legi ab alijs narratio obscura, heculta, confusa, intermixta. 2. Verisimilitus. Talis erit si ad naturam modum et coniunctio dicuntur rebus quae narratur. 2. Ad optimorum ac sententia cordi qui audiunt quam eximè augustinus. 3. Si cum circumspecti locis, temporis factis eventibus, cogitationem et concuerent. 3. Suavis. Talis erit si verba elegans, et latentes caedentes, permodic non nimis gloriae habebit. 2. Si affectibus cogitationibus quaeque sole quodam et pergit. 3. Si diminutio, evitatio misericordia colliguntur. 3. Simplicia personarum continet. 4. Brevis. Talis erit si vel quod nesciat et praeclarum miserabile, nec quisque superdiligat; et affectus

Elogi
Vulgari et
antiquiora
sunt annu
abit, sed
6. 2.
et lumine
honestum q

§. 8. Propositione est duplex: explicatio et perspicuitas. Illa est que explicationis et argumentis verbis reuelata, ut fabriqua. Structa agit de hac propositione. Ceterum lecat Xianus hinc fugere? Hoc vero est quod per totum Orationis contextum sparsa, nec nisi integra oratione audiatur cognoscere posset.

Expositio est duplex. Sequente, simplex et digesta. Sequitur: cum definitio in qua conseruat suon adversario, et quid in confronteria et dilinguenda. Exempli in Orat. q. Malone. Simplex in qua unum aliquid apparet, ut in ead. Orat. Digesta, cum quod et quibus de rebus Orat. quae summis et secundis. Hoc Partitio appellat. Phil. vii. Exempla vide Part. orat. fol. 278. lib. iii.

§. 9.

§. 10. Concreto quaeque sfera in tamq. orationis continet. At partim Kortebek et Th. cum sententiam minima grauissimis argumentis, partim C. Lyc. et Th. cum adversarij opinionem argumentis confirmamus, partim defensio et Th. cum ad argumenta ejusq. respondemus. Prima pars apparet et confirmation, Secunda, Tercia, Confirmatio.

§. 11. Et illorum. 1. Conclusio vel est specialis singulari partium orationis, quam hic loci tractamus; vel Gratitius totius solidi orationis, qua huius loci est apparet. 2. Illorum ab et illorum; quod est aliquia et ipsi adducti, suppositis omnijs commemoratis illa brevity completa. Argumentum et rationes, quae gen report capita, de quibus secundum promiserat, is ad finem gen reportatur. Latine orationem, sumulat, et conclusione vocant.

Akak. et quod ad secessum facit orator prostantis in baris ceteris, qui negligenter huius gen report tabella; ubi duo observanda. 1. Ile ea tantum reportamus in quibus causa fuit remota usque h. quod, maxime bellicos audito animis inbarere. Secundum oportet, sed nova confingit oratio. 2. Ut eadem comprehendere aliquo diebat et affectus sententijs exatet. Cite in deo etrambi recepta. Nam illa recta receptione nihil est odiosius, quam quod quod in deo vi deo, quaeque audiens si ad domum veniamus.

II. De Elocutione. Quae affectus orationis Elocutione a ore debet esse in A. genitudo ita est operatione vel ad. Nam coniunctio generata est si laudet, gratitias, etiam, in diuinum motore debet. In confitientiis est operari, etiam, in diuinis sententiis. Illa reperitur Accidens, nec res ipsa Regit. 2. In diuinis, inservit, etiam, in dignitate diuinis sententiis. Illa reperitur Accidens, nec res ipsa Regit.

Elocutionis virtus est, ut brevis sit et atrox ne mora, et fiducia in dignitate erga adversarios, et immunitate communis seruo argatur. Nam ut apollonis Rector sit. Nichil lacrymatis etiam arrebat, ideo carandum maxime, ut prode vel via inflammans, vel communis sententiae affectus proponat, et facilius credendum. Hoc ad breviterem. 2. Aoris est debet, ne resiliat, anteros in amnis. 2. Aoris est debet, ne resiliat, anteros in amnis. Multum hac in re habeatur, si eloquentem, Academam ejus Porationes. Ut illud q. Malone. Sed hinc sit, resiliens, prolabrys jam loqui. Et rumpit hoc, et me dolo debilitat, inclinat, vocem. Oratione sic puncta subiectit Orator. Dixit.

De Elocutione.

§. 1. Elocutio alia Philosophica est, alia Historica, alia Poetica

5. 2.
cum et a
ad per
5. 3.
vel ad
Partitio
5. 4.
ganfia
5. 5.
latine
pure

5. 6.
Vitanc
dum u
obsec
Nam am in
5. 7.
mo at
borum

5. 8.
Sive ve
R. hec

5. 9.
ne in
varocant
ipsa fult
sonoris
Perspic
Amato
in deinde
glaucous
life Deme
Et Non de
spite pertur
pa detecora
curam, unde
perturbum n
in alterius
§. 8. Dis
picio, et can

§. 7. Narratio esto perspicua, ut intelligatur, Ita verisimile est a temporario, patrum cedem a libidino ad ultimum. Verisimilis ut credatur, suavis ut libenter audiatur; Esto et brevis quia tedium erit, si ulterius educatur quam opus est. Peccant in eas, qui ab uno ledere et sequentibus suis cognoscunt, ut: Quod ergo est deinde concepsisse premis de dies operari. 5. 8. Propositione summarioribus Orationis ponit, quae si orationem in partes dividat Partitio appellative. A Partitione in totum abstat etiam significativa et multiple vel obscura sit, et quando ea utendum est, in brevi et serranda sunt.

§. 9. Partitio cum perspicua cum diuinam brevem est debet, h. e. non major quam trium vel a. et summa quatuor partium.

§. 10. Contrario quam aristoteles Tr. 11. 5. 11. agellat, continet confirmationem et refutationem. Confirmationis argumentando causam nostram ad trahit. Confutatio diluite argumenta adversarii.

§. 11. Et illorum Latinè Peroratio est totius orationis clausula. Duplex autem eius mens est. Prius est de vox et quid et ideo seu enumeratio protivis modis argumentorum. Alterum est N. et O. et C. et Omnia affectuum. Quae ad eloquitionem serviamus?

De Elocutione:

§. 1. Elocutio alia Philosophica est, alia Historica, alia Poetica

Eloquens grammatis a Poëtis, & facta est ad Oratores, tam multi dicitur hoc illudre Eloquatio. Illa nō longissima abit, & elegans confutatio loquendi. Unde Cetero Poëtis sic alii quafi lingua loquit. Lib. 2 de Orat. Quanta autem in litteris antiquis eloquens filius, argumens est, quod Socrates de ceteris huius insperatus. Placidero usq[ue] ad orationem finem, nisi sua animi, et ab hac sola Oratores dicitur & eloquentes. Quamvis longe aliud sit eloquentia aliud eloquens, illa non tamen oratione, sed aliis, hec trahunt latus & officium Oratorum, qui identia verba et sententias ad quendam accommodat, non sed definitione. Italo. §. 2. Quia in definitione eloquens non tantum verbor, sed etiam et cetera dicitur. Nec enim orationem solum flore verbis significat, sed etiam sententias. Neque orat, quid inventio sententias expeditat, Nam sed ad dubiam partem locutus est, sed iudicium quidem quatenus probant, ad eloquens quoniam sententias orant.

§. 2. Eloquens Oratoria est rerum inventarum et dispositarum per verba, sententiasq[ue] expositorum ad persuadendum idonea.

§. 3. Eloquitionis praecetera vel generalia sed vel ad hanc illam se matrit ad characterem re-

stricta.

§. 4. Eloquens communis dividitur in ele-

gantiam, dignitatem & conspicutionem.

§. 5. Elegans effectus, ut unum quodque tum

latine aperte pure tum perspicue dicatur.

§. 6. Sed puritatem opus est delechi et labor

et tanta rigoribus verba barbara, nec indulgen-

dum antiquis, aut rusticis, sordida diam nobis ob-

scenam honestis verbis circumloqui effortet.

§. 7. Perspicuitati inter alia repugnat ser-

mo ambiguus, nimia brevitas, & ordo ver-

borum perturbatus.

§. 8. Dignitas expeditat orationi gesticas,

sive verborum sententiatarumq[ue] lumina, quae

Rhetores vocant Tropos & Schemata.

DE TROPIS

§. 1. Tropus est vocis a propria significatio-

ne in alienam cum virtute immutatio.

varoscando Obsolita, ut: tappo puto, manus pectoris, iduare & dividere.

ut puer habeat istam coniunctio debet Oratio confusa. Hinc Poëta: semonis publica Verba placenter.

semonis publica Verba placenter. Obsolita Vtando. Rara doris & ambiguitatis.

A d' hoc requiri ut vocabula sint optima & sufficiant. Ambiguitatis parit. I. Obrogatio, que est cum plurimi vocatae ambiguitatis extra constructionem, ut: Glosa, & occidit. 2. Ambig. Bodios in constructione, ut: Gabellus.

3. Ambig. quidam, iustis p[ro]p[ri]is fictio. Glosa, & occidit. 4. Ambig. Gabellus, plumbum in ambiguitate.

5. Ambig. Gabellus, plumbum in ambiguitate. 6. Ambig. Gabellus, plumbum in ambiguitate. 7. Ambig. Gabellus, plumbum in ambiguitate.

8. Ambig. Gabellus, plumbum in ambiguitate. 9. Ambig. Gabellus, plumbum in ambiguitate.

10. Ambig. Gabellus, plumbum in ambiguitate.

§. 3. Generalia sed quis de Eloquitione generativis tractant, neq[ue] doctrinam ad certam rectificant material. Specie contra. Sive illa sed quis generativis per tractant de ipsius quod Oratio omnis. Hoc vero quod eloquens dicitur, sed per diuersa materia, effervescit. Quemadmodum ad divisionem, ita & eloquentia dulcis & corrupta fundamento & structura. Ad quiescat in eloquentia, ad potius dignitas & compitio, que sunt partes eloq. Communis.

§. 4. Elegans officium Oratori, quae fundantur e. somnolentio verba in constructu, ut dignitatis fugat Oratio. Dignitas verborum immutare, & conspicuas loquendi formis Oratio quae. Pictoris varia formarum.

Sub eloquentia confutacionis questione & perspicuitate, & pure. Pure, & como labores Latinicas dicitur, et mentalis ab eo ab origine ob servatio inconspicuus loquendi modus Romanam Linguan.

Alius & Romanum somonis elegantiam comprehendens, videamus & in quo configunt Latinicas, et quomodo comparare.

ea confitit tum in Verbis ipsius tum in pronunciationis modo. In Verbis debet et qui vocant enigmam eloquentia. See. Jul. Scal.

Delechis, is & quod non tantum ob elegantiam, sed etiam ob Dignitatem. Sed hic agendum nobis de ea quae eloquentia dignitatis, & quo delicia di-

cti. Hoc est res, nam Oratio. Sciamus et Aliquis?

Raro Oratio. Verba sed vel Latina vel Portugala. Hoc ita vel Graeca, vel Hebreo, vel aliud. Graecum. Graecis ab hisce Oratio, quae illa videntur & pertinet, & inveniuntur ab Oratores.

Hinc lucilius reprehendit Horat. Lib. 1. Sat. 10. magis En.

Ac magis non p[ro]p[ri]e quod verbi Graecis Latiniis & Hebreis.

Ultimus ramus est. Si à Latinis sint recepta, ut Philoso. See. 2. In Epistola ad doctos. 3. Qui committuntur & videntur in Veteribus.

4. Cum de Veteri mente contraria sit. 5. Cum de finibus Latinis, ut: Propheta.

6. Si sunt sciantur vel elegantiora Latinorum. 7. Hoc ita vel propterea, & si sunt de maiori, & distinguenda se de qua circuite donata sunt ab his que genetim in eundem nominum exibit.

Raro Sciamis. Vel considerand apertissim sciamis, ut que sunt magis vel minus sciamis; Vel homines & sciamis, ex gr. que sunt homines & sciamis.

Sed hisce ob sciamam, quod est obsecra. Obscuram res Veneris, ut: Discernant Verbis. Sordida notat res immundas. Schrubus.

Raro Elegans, percutient verba velis populus, Vel Sanctoribus.

Raro populis refut, vel fuit. Declarat vel dicit. Illa Vel infirmata vel

muficata. Priora vel suspicuntur à Vulgo, ut Laberij homines levissimi pluri: malas & malas, quibus erat, bohiling & farcione te.

§. 2. Vel à à Doctis id est vel graue vel carius, offid, Antiqui. Poteris.

Tunc quae florunt, sermons Romani, Vnde offidibus in

§. 3. Dignitas Non satis & ut diversificetur per se, sed op[er]e genera dignitate & compositione. Indomita ex magna

sive, & cum ea sit quae ad necessitatem pertinet, sed etiam de qua ad ornata. Idem sit in Sermoni et aliorum.

Ufus utriusq[ue] b. c. tam Conformatio[n]is, quid Dignitatis est 2[er]o. 1[er]o ipso sententiam ornavit. 2[er]o capitulo Voluptatis ex aliis scriptis reliquo ornauit. Ita nullum scriptum de conformatione se scriptis ornauit, nisi quod est ut de illas orationibus pietatis elegantissimis et tropis et schemata. Et ratiocinatio tunc complura ut latere latere laborare, emunera nra, sum incompleta, infelix. Non deusta ab alio non accedit, sed invenit suu glorijs causa est dñe. h[ab]et necessaria, quam lingue singulae propriis in multis vocabulo designatio est, sciamus, ut in multis via, inflammat apudit. 2[er]o. *Ornat[us]* ut plures eloquentia, bunt orationes. H[ab]et enim honoratus et ratiocinatio unius de aliorum etenim, sed tamen cum essentia conjugata, vel idem quia alio alterius causa est, vel quia cum alteri mitigatur vel adiutor est. Quot enim mutuas etr[um] affectiones, eae quae et tropi. At res vel conjugata sunt vel disjuncta, illas vel concatenata, vel significativa, vel respondentia, vel contraria.

3[er]o. *Metaphora*. Quamvis si ordinalem naturam et dignitatem 2[er]o. 3[er]o. *Metaphora* est locu[m] Venientia Syncedo[n]is, etiam si splendore et uno perlungo, principis est Metaphora, de qua primo loco agemus. Metaphora est nota, ut et quod est transversa. q[uod] ipso, proposito m[od]o. Tropus, unde propria, tunc.

1. Om[ni]e a[li]a perit ab obiectu genito, q[ui] ne collat Recipit. Vela genitio quae ad artus, sic se hic Principes et Republica.
2. Metaphora vel significativa est, vel non significativa. Recipit Cognitio et gubernatio. Non recipit. Verba pro causamine.

Sicutur Metaphora.

1. A Divinitate. Ita Plato (ceteri de Philosopher) dicit. Et Mart. de Roma. Genitio de genitio Roma. cui pars nihil est nihil secundum.
2. A selectione. Sic Livius de Graecia. Quo accidit p[ro]p[ter]a ille temp[us]. Soler Satyri. Sic Malas. q[ui] Solipsistis de cito. Sic Penates Olympi.
3. ab Elementis ut Luc. Qui placidum degine dñe Vitrum, stremam Sic Confusus, Armoni secundum sic. Honos aut artis ornatus.
4. a Metemorphose. imber, copia, turbula, fabris, q[ui] ovid. Sic amarus, p[ro]p[ter]a, Eumenium, quinque. Et Ovid. Virg. / 6. 6. 12. 216. pag. 146. 4. 1.
5. a Lapidibus ut Adamantina, pro duro.
6. a Metallicis, ut Ferrea, p[ro]p[ter]a q[ui] by Fletri, nequic[ui]l.
7. a Plantis, ut Iuliana, Acerba, p[ro]p[ter]a immatura iumenta acuta, sanguis, ac p[ro]p[ter]a prima sativa, p[ro]p[ter]a sapientia, p[ro]p[ter]a experientia.
8. a Bestiis, ut: canis, obsecrator, fons, p[ro]p[ter]a.

9. ab Hominibus, q[ui] operibus, ut Vir. Meno, maris placidi uult. p[ro]p[ter]a, quietus, p[ro]p[ter]a.
10. Verbo: Tam late patet Metaphora, quam similitudo genitor, res extendit. Sed quippe comeduntur Metaphora, q[ui] res semper anterius est actum quadratum in brachio, ut Cyp[ri]us. Quia n[on] illa tubero diuile.
11. Genitio. Ecce vox sanguinis fratris mei clamans ad me.
12. Comendunt et in verecunda. Sic, ille est p[ro]p[ter]a deducens, (stru-

Sed virtus est silentio.

13. Inquit et dicitur: Genitio damat. Sic Comenius illud: Ingenuis co[n]formis, quia formes a rebus latenter confundunt videndi, non co[n]formi.
14. Sic Phil. et Cupido de solari deit et xto ab agricultoribus.
15. In quibus omnis longe d[icitur] illud: Syntesis patrimonii, (h[ab]ent) illis sequitur, p[ro]p[ter]a veracim. Responsum.
16. Quia comunitate rei respondeat, absoluta et ferdida, ut Secundus curia Glauca.
17. Quod minus a significante ut: Puto fessus in misere, quod deat isti i[n]conveniens.
18. Quod minus res se[nt]entia ut: Sarcina est uita uia in summa mortis eternitate.
19. Sic: Tu nescire deo deo magis scatis in Oratio confirmare.
20. Plus luminis. Quamvis nulla tropus sit, florulentus Metaphora Adjuncto, vel Antecedens pro consequente, quo non tam frequentius nomen debet. Nam et modicus dilectus usq[ue] ita immodeus credio compleat, et ut modicus illatrat, ita immodeus obscurat: vero contra.

Metonymia 9.1.

Definitio et nomen. Composita ex metis et transpositione nominis. adverbium sonat transnomina[re] vel transnomen. Hac forma autologyma. In definitione: Genitio et tropus. Difficiencia finitur a partibus sine speciebus metonymia[rum]. Causa, Eff. Sub. Ld. Antec. ad Conseq. Alii definunt: Metonymia est communis significatio, ex subiectis ad Adjuncta, ex Antec. ad Conseq. Quoniam.

9.2. Sex modi] 9.3. Primum. Primus modus est duplex. 1. Cum officiis causa et effectu. 2. Cum timore p[ro]destinatio ad finem plorandi.

P[ro]p[ter]a sub 4. comprenderit classicos. 3. Cum invenerit esse p[ro]p[ter]a illud. Numen aliquod Gentilem, sive Diuum, sive venere, tunc p[ro]p[ter]a, p[ro]p[ter]a, nomen et effectus, nec: Ovid. Met. 4. Intelligenda ut in duas p[ro]p[ter]a, plamfasciunt. Sic: Nigra, Aenea, Exaggerat. p[ro]p[ter]a, p[ro]p[ter]a, nomen et effectus, nec: Ovid. Met. 5. Et multo, impensis, bilancio condit via Bacco, rivo. Sic: Gene, Ceres et Bacchus. Veneris. 6. Tunc p[ro]p[ter]a, p[ro]p[ter]a, nomen et effectus, nec: Ovid. Met. 7. Et multo, impensis, bilancio condit via Bacco, rivo. Sic: Gene, Ceres et Bacchus. Veneris. 8. Tunc p[ro]p[ter]a, p[ro]p[ter]a, nomen et effectus, nec: Ovid. Met. 9. Et multo, impensis, bilancio condit via Bacco, rivo. Sic: Gene, Ceres et Bacchus. Veneris. 10. Tunc p[ro]p[ter]a, p[ro]p[ter]a, nomen et effectus, nec: Ovid. Met. 11. Et multo, impensis, bilancio condit via Bacco, rivo. Sic: Gene, Ceres et Bacchus. Veneris. 12. Tunc p[ro]p[ter]a, p[ro]p[ter]a, nomen et effectus, nec: Ovid. Met. 13. Et multo, impensis, bilancio condit via Bacco, rivo. Sic: Gene, Ceres et Bacchus. Veneris. 14. Tunc p[ro]p[ter]a, p[ro]p[ter]a, nomen et effectus, nec: Ovid. Met. 15. Et multo, impensis, bilancio condit via Bacco, rivo. Sic: Gene, Ceres et Bacchus. Veneris.

2. Cum scriptis communis significatio, ut scriptis ut luci. Habet Mosas et tropus. Mart. 14. Apig. Pelli, sive signis arcu[m] Latere in plus. Quoniam nra X. tota Bibliotheca ei[us] est. Omnia ergo exponit Neptunus eismodi et complicitate. Dato frumento, lympha mamibutus: Cerebrum, campanis expeditum.

alio scriptis.
in primis et
chemata.
Hoc docta.
lapis & fido.
strum eam
intendit
et rebid copia
vel e' quidem
magis vel agit;
Vel sic;
conjugantur
ne similia.
is quad-
opri pri-
doche et
statio est
in sepius
e. m. alie
ificatio
upulus
incident
icatio:
lus ille
larit.
minis ad
si ad gen
ui scimus
India
a r. s. i. m.
Visus. Vider
Murmur manis
Dulcedo suavis
dorsum capitulo
vita sermo.
usa ex-
tum pro
re; aut
bay verbis
. 2. contra
divisio
nem.
linea penit
nivea sicut
cognoscit
Barro vero
. 7. Densit
elli by 3. ignis
tempore
sum causa in humeralis pomeris pro instrumento facta ut longea vel latius pro sermone ut: Psal. 11. Dispenderet Deus universa latia
tota et lingua magnilogia gloriamente. Sic: @ mo. III. 7. Se auerare iniquitatem et violentiam, populi per eas partas. Sic manus p. scripsit
vel opere manuata.

Cum affectus aliae qualiter vel actio ponitur et effectus sit. Aff. Iacob. Dom. gerente quia p. ecclesi et poenam. Mich. 7. Reficeret leviterati mulierem
dimes. C. et cumulat quem iustitia contulit. Act. Laborem manu tuad manducabili et cibum labore parvi.
G. Posterior et Nostra ex tua dicit insomni, p. Cibos. Eucharistia p. coram Dom. cuius fris est post nunc. Gen. 25. Offert amabat Nostra
de causa. Efficientes et finalis def. in leg. Burgos. Cum quis liberatio locat gratiam in ore eius et caro finita. Matt. 1. Joseph virgo
cum est post, te uult et exemplum facit, soluit et dimittit. Sic. Si non es exemplum curarum omnibus ut est.

Alter modus et iste complexus. Cum effectum p. ea. Quid p. 2. Cum destinatus pro fine summis. Exempla privata
cum labore uult qui comedes panem, p. laborem, quia e' cum sudoris. Sic mirari et ignorare, ut: Miseris qui mea deo d'Amayllida.
A. 6. Pellegrini habitac morbi, et p. h. et reu. Et metus et male fruenda famis, et turpis est gressus. Ecc. 7. Jam venit abras. I. mida
et uulnus fortunam, et etiam confundit se. Psal. 21. Dom. et iam lato surgent in palmarum gloriosa.
Exempla p. 3. Ligeris. Virg. et uirias. Virg. Lib. 3. Sic Exod. 36. et plura panes de celo et mannam unde p. amissi.
Quicum malum Acalanes. T. et diu ligato soluit virginium p. Amis. Gen. 20. Abimelech dixit ad Saran: Ipse (affra domus) ubiq. experientem oculos tuorum et Mantis.

§. 2. Itaque sex in universum sunt Metonymiae
Species seu modi.

§. 3. Primum ponit pro effectu causam externam
earum vel efficientem; ut: Mars pro pugno,
Iuvius pro scriptis Livij; Lingua pro sermone, Ma-
nus pro scriptura. Vel Chinalem; ut: Statuere
exemplum, h.e. infligere poenam; quae calens sit.
documentum. Sic Maro: Quod superplex aris im-
ponit honor; h.e. victimam quae regit in honorem.

§. 4. Alter modus est effecti pro causa externa,
eaque vel Efficiente; ut: Pallida mortis, quia pal-
lentes facit. Fra coeca, quia homines efficit coecos.
Vel Finali; ut: Serta mibi & hyllis legere, p. plenib.
§. 5. Tertius est Subjecti pro Adjuncto.

Quo referuntur. Primo continens pro
Contento; ut Roma pro Romano; Poteris pro vino.
Item cum Secundo Possessor ponit pro
possedit, ut: Quid te faciens censes, quem affidue
excedent, et cuius opes consumunt. Virg. 2. Aeneid.
Item proximus ardet Ucalepon, et domus Ucalepon-
nis. Item Tertio Dux pro Militibus; ut Caesar
et exercitu. Quod: Quanto, Patronus pro Cen-
te; ut: Nego me restitutum. h.e. Secundum
Adjunctum vel et in ducens, vel adherens, vel
objecit, circa quod occupatur.

VIII. Quod res qua in tempore fit p. tempore glorificatur. ut: Iugis p. hymen. Oligos p. state. Ecc. 5. Nec faciunt p. lugis hic, si
ongris in umbra, Georg. Tertia onus erat. Sic iugis hymen. 23. Quod meo o. statet.

X. Cum Subjecti ponit p. re, quae circa illud occupatur; ut: Ecc. 1. Formosam resonare doceat Amayllida syllavas et carmen-
del Amayllida. Ecc. 6. Cum p. haec contulit musa in canticis amara cordis, atq. solo pro cures erigit alios, et circumdatas
canticis carmine narrat. Intra arm a silentia leges et p. tura et judices et studiosi qui circa ea occupantur. 22, 10. Virg. Indulans
et subiecti vocem latias intelligunt. Q. Det. quam Logici. ex gr. Temp, hinc p. accidente, nos p. subiectu.

Quartus modus) Casas hujus sunt 6. A. Cum contineat et continente ponitur, Matth. 6.22. Conjurare in tenebris exterioribus.

A. Tercius modus, gloriari, gaudere est in glorietate et aperte regum flexit. [Huc referuntur cum nomen ponitur pro re. Sic Grecorum se vocat *letra salutis*, quia ea scilicet absoluuntur. Sic etiam Caesar, p. maiestate Cesarea. Mart. *Pompeii te felix te coit omnis honor et Magistratus*. Mart. *Cestrius et nullus venient nisi Marte fitus es*. Et infra certantur nulla exponit omnibus. Quoniam ergo hoc vocatur *recessus fructuorum* a genere et signo.

A. A. Tempus pro re que est in tempore; ut: Virg. *tempora summa profusa mitescere secundo bellis*; *tides et bellisq. somnies Romane*. Plaut. *Vnde arat haec est ubi* (sic in Carac. *Relegat*) *dicere illam quis tuorum novem te et rem fugiunt in nocte pacorum*. *Consignationem facili* Ieron. Lib. II. *Lunge istud principis et *olle nominis* erat et Volvitur princeps. Hor. *Orletis filie nomen et fides et cetera*.*

V. Cum numerus ponitur pro numerata; ut: *Abiit ad plures in uno*. Item. 5. Signatum pro Signo; ut: *Jupiter pro* *Natura Jovis; Orpheus pro Organo* pecto.

V. Cum adjunctus occupans ponitur pro Subiecto, circa quod ocurrunt; ut: *Amor natus est amicorum*; *Ita quod aut celato*. *amabam*. (sic *mea lux, mea defidens*) *Deficitur mea quoniam defidens*. **U.** Cum locis transpositis ad eis vel actiones que in loco sunt; ut: *Agri vobis ne serap. non cultus, non ager, non agerella mea*. *Vulgo et eodem* ut: *Quas res luxuriae in flagitiis conditatis in suppliciis, arachne in contumelias efficiunt potuisse*. *Sed hic notandum, Italia exempla magis pertinet ad hunc formam. Luxuriae non occidunt, adjungunt luxurias sed formam alia. Postea luxurias esse et definiri fine luxuriae, quae ad eum additae et ab eis suo subiecto, quod est absurdum*. *Vulgo et eadem* ut: *Totius genitulus occupat ordinem - postea si* *Vestis, habundans et incompetrans adolescentia effectum est*. *Huc referuntur cum (2) Tempus ponitur pro re, quae est in tempore; ut: sic. Hujus seculi insolentia afficitur.*

Quintus modus) *Nescio pro quo Magni subterranei* (Asanis ira, tristitia. Phil. 9. *O tempora! O mores! In satyra affentimimis* servent. *Campi columnae adiumenta agantur*. *Sic* *Sic scribere pro dare, refribere pro reddere*. *Vulgo et eodem* referuntur, cum virtutes et *gueris* *trois, fructus mundi coniuncti, gloria Dardanius* (sic dicitur) *victoria ponuntur pro personis ipsis*, ut: *Abi pro artifice. Et haec Dardanius transiret, gesta uolens et transpasi. Luxuriae pro luxurioso*. Gen. 4. *Reconditus et deus Ries*.

Sextus modus) *sic. Quid ad nos cuen ab extreis naonibz veni mortui sunt. Discubere pro celare.* *pro consequente ponitur; ut: Vix erunt pro rent captos querar, cu legati populi Romanum redempti sunt? Nod ex eo quod redempti sunt capti p. intelligi*. *Sic dicere et intelligere et facere. Soener ad et bene beneficia et p. pulchritudinem. Dices. Sic: nihil minime reludit p. gloriare: nisi ser. et c. (sic) antecedente; ut: Junus pro morte. Quid quod ad auctoribus subtiliter ista *Vana facta* id est. *Duo postremi modi a quibusdam METO* *Sub ipsa rubore et quod illi contrarium est* *Ex parte et adhuc* *Post aliud Metalepsis concomitantia. Concupisit p. genitivis omittit et missis agnos. Hor. *peritura te** *et alium, sicut et studi. post aliud Dico*.*

Synecdoche. *Iotius definitionem vide Log. Pungendo.* Synecdoche est vel Grammatica vel Rerorica. Grammatica cum nomine vero in universalis, restringit ad partem, vel pro parte, aut pars pro toto. Ea sit 6 modis. aliquid sicut in speciale, quod p. accusativum casu efficitur, ut os, humeros, Deo filios, Rubet capillos, frumenta, &c. Hoc autem Grammaticis vocari synecdoche, quia particulariter comprehenditur ab universalis. Sed alij maluerunt vocare. **Q. 2. 1** Ellipsis propositis secundum. *Aficio agimus* o de Grammatica sed Rerorica synecdoche, quia ab auctoribus definita. *Unde et nomen. Gram synec. sciat comprehendit, totum aut comprehendit partes suas ex 6 viris et de ex quo, praecepit. De doxa.*

Q. 2. Primus modus) *Iot. Omnes vocati alias totum logicum, aliud Potentiale, et definitio, quod partes suas potentia continent, nomen sit Pot. Universalis vocari, quia nihil aliud est qm genus respectu peculi, que species respectu individualiter, Log. Veritas, quia logica minus est de universalis distinctione, ut Animal. Exempla. Mar. 20. 1. *predicante Corin. omni creatura bonis et mali et in hinc. Mat. 1. Non cognoscit et ad domum regreditur. Sic: *poenitentia cognoscitur**. Sic: *Pergamo et Trojana arc, Platea Lingua Jonica artem sciat. Gen. 31. 12. Jacob fugit in eis, quia debet et trahitur flumen et Cing trahit. Psal. 37. 6. *Gloria salvabit gigas in multitudine virtutis sua et fortitudinis**.*

Al leer
qua quid
mag. fu
synecdo
cas. Clas
pro quo
cor. It
et gen. 31
genitalia

§. 2.
totum
ex un
follit

§. 3.
glori
vento
prest
Atym
pro g

consta
vel s
letrum
eum, c

§. 5.
aut me
Iota for
pro tu
aurum
Qven
ne con
vulgo

§. 6.

Q. 2.
unifider
guas her
Ex.
orbis t

Alter modus Hunc est quod de pluribus specie differentibus, Species quod de pluribus numero differentibus affirmatur in questione
qua questione quid sit res, ut: Quid est homo vel bestia et Animal. Sp. Quid est Petrus, Paulus, Socratus, & Homo. Et confla-
tum, quod dicitur in scilicet carabus anglo. Prop. Closica carpatica variait @que lombardus; Corpore & Mente insula maris, Hoc
enclavis, p. genere pollutionis, ut: Totamq; metat sunt classem. Prop. Dentata Sabellica exacutissima. Sic Porcina adulterio
causa. Nam temp committit ad omnia, h.e. Virgine aut Vnde, quod ex ab adulterio dispergitur. Incedunt fugium portio-
nes. Ita quodvis delectio. Sic Pavonis ad Iesum. Periret manu suam, quam cum fugio inde ad suos populares cum deder-
t. Item: Magno in de Agnorum populo sicut per gentes dedecus.
Item: Exclusus fugientem cum omnibus q. debet et trahit. Item: B: Apic secundus
exclusus oratores enim raro ad modum hoc quod loquuntur.

§. 2. Primus modus, cum genus quod est
totum universale, ponitur p. specie, ut: *Praedator*
ex uniusbus aliis, projectit *fluvio*, *Vix aquila*.

Solutio se auctum quadrupes, pro equo. Idem. §. 3. Alter modus, cum Species contra usum. Gen. 3. 19. In sudore thores cui seruens panis tua p. quodvis ab
patur pro genere, ut: *Quster vel Aquila pro
vento quolibet*. *Phalernum pro quodvis vino* Phalernus est Campania tractus, veteris habens collis, gentilis-
timo vino nobilis.

præstanti. *Telum, pro quibusvis armis*. Mel Hymettus mons Cælicus clarissimus, semper florens cuius mel
polimis simili cæstetico-syrinam. Hinc Mart.

At hymettum, pro quoni's melle. *Spica siliva*, Hymettus cæstetico-syrinam. Hinc Mart.

pro quodvis croco. Nam neq; flos siliva magnificus. Palladas a flos nobilis cæstetico apio.

Clypeus gentile à silvia. Ord. Hippia Quocve frat dicitur a silvia crocus. §. 4. Tertius est, cum toto & ventiali, quod constat materia et forma, utimur pro materia, quia Physica gignit considerat res q. materia et forma continet:
vel p. formâ sola, ut apud Evangelistam: *Suspi-
lent Dominum meum, nec scio ubi possumus
eum, in Domini nli Jesu corpus*.

§. 5. Quartus, cum contrâ pars formalis aut materialis ponitur pro toto & ventiali.

Iuxta formâ Synecdoche est: *Candida anima, pro hominè candido*. Materialis autem est quem aurum, argento, &c. p. pecunia. *Perum pro gladio*. Avena et arundo, profistula ex avena et arundo, non confecta. Sic gemma bibere, dormire ostro, vulgo Meconymiam. Materice appellant.

§. 6. Quintus modus est, cum totum Inte-

Quartus modus. Huc pertinet cum virtutes virtutis go-
munt pro personis ipsis, quod @nt. ad Mat. Ad p. Job.
Syn. formæ, ut: *Vox charactis et anima ad me sapientib[us] sentire*. Sic Gen. xlvi. 27. Omnes anima familiæ Jacobis quare in eis
admodum præst Voluntatis Dei: dormient et appositi et ad par-
tes suos, et videlicet corporibus coribus. Dabilius
dilectiorum falsi. Dñm sub imagine falsi. Secunda in Physica

Gen. 4. 11. Sepulchrum Abram et Sarah uocantur, ut cor-
pora Ab et Sarra. Act. 13. 36. David in sua generatione non
admodum præst voluntatis Dei: dormient et appositi et ad par-
tes suos, et videlicet corporibus coribus. Dabilius
dilectiorum falsi. Dñm sub imagine falsi. Secunda in Physica

Quintus modus. Huc pertinet cum virtutes virtutis go-
munt pro personis ipsis, quod @nt. ad Mat. Ad p. Job.
Syn. formæ, ut: *Vox charactis et anima ad me sapientib[us] sentire*. Sic Gen. xlvi. 27. Omnes anima familiæ Jacobis quare in eis
admodum præst Voluntatis Dei: dormient et appositi et ad par-
tes suos, et videlicet corporibus coribus. Dabilius
dilectiorum falsi. Dñm sub imagine falsi. Secunda in Physica

Quintus modus. Totum Integratum, seu Integratum est, quod sed partem extra partem. V.g. Corpore humanum respectu corporis,
veneris, ornamenti, sed undic. Vocata ad Totum, Maternitatem, quoniam quanticas gignit ad Maternitatem
confidenciam pertinet. Vocata etiam a qui tradidit, Totum Quantitative, quia corporis et calibus partibus, quod singulis
quas hanc quantitates gignit gignit.

Ex. Aut Aranum Portus bibet, aut Germania ligat. Aravis Gallie fluvius, signis Germanica Majoris, sic
orbis terrarum p. Indus in Romano. Ic. Res Vides quonodo se habeat, orbem terrarum, distinguis imponit, undere bellum.

Sextus modus] Sic Ciceronem semel @chafam ponit protora Gratia, cuius ratio hoc est quod ad Romanum iraciam
subgiverunt Achaei Gracie obtemperare principatu. Sic Marialis. Sed forsitan breviter ansus est Catullus, Magno mittere
passerem Maronem est tantum carmen de passere, sed etiam ora sua Polymata. Sic Dominus o' fid' O'jig' ut recte inueni
Sic Threto & gladio, no: Iugulum ouerone resolut. Si rota defuerit ex pelle carpe ham. Magna fuit quondam capitale
vera haec am. O'k, mortales a dignis excedit anfa miliz

§.2. Specie
prae. ad
crescentes di
Cons. p. An
p. credo.

§.8. Ad. 5. 69.] Numerus singularis pro plurali, ut. Aut gral' sumitur pro parte; Virg. Tabula gustas.
Aranum Partus bibet & partu, à Parua regione Cassio. Et si olim fuerant gens Scythica, que grotia ad Medos fugit, gent Trojae, Xanthumq; bibissent. Sic orbis
pro imperio Romana.

§.7. Sextus modus, cum contra pars inter-
pluralis p. singulari, ut. sic ad Beatus. Nos populus in go-
gralis ponitur pro toto; ut. Legidum vel
huius & Proceros usq; sumus. De solo se loquit. Joh. vi.
Et scriptum in Prophetis o' alio Epiam. Jud. 12. Scipio
Et in urbibus Gilad c'na ead. Exod. 12. Necrum sibi de-
los aures c'ntulum auream.

Puppis pro navi. Muern pro gladio. Tech' p dom.

Certus p. Incerto; ad 5. modum. ut.
ut. Apo. 11. Angeli in circuitu ubriani fulvunt millies centena
millia et decies centena omilia, c'num trahiles.

Sic: Rotundus numerus p. minori p. tunc ad Quindecim modum.
Roma Reges implerant annis 250, fulvunt n. 244.

p. Majori a d. 5. exhd. ut. Virg. Non armi Romane decim,
et mille carnia, furvunt n. 1186. ut ex Beatis Horae.
Ex Grec. Gal. 3.7. Non timet me multo p. opuli circumduci
et p. fin plurimes. Gen. Cumus. plus mille. Secundum XI.
et Gen. XI. 42. Jacob ad Lebanon ait. Immunita mercadem nisi
1000 milices. Matr. 21. Id. ipsorum etiam latrones, qui rima-
gerant cum eis supponeret et cum lacrimis.

§.8. Qd quintum sextum modum refer,
cum numerus singularis ponitur pro plurali,
aut pluralis p. singulari, aut deniq; certus pro in-
certo, ut Romanus prelio vitor, p. Romanum vitoris.
liv. Pulchra verecundo suffundens ora rubore.
Ovid. 3. Met. h.e os fure vulcum. Sexcenta lice-
tus modi proferre. sic z. de Div. h.e qm plu. ma-

IRONIA.

Voce Ironia aliis utuntur Rectores, alii halli feriphori.
Nam his ironia est distinxatio, s. distinguantia. Rectoris vero Iro-
nia est cu' per id qd d'c'm coru' tu' sciam' ut ex definitione pales. §.1. Ironia est tropus, quo intelligitur contra-
dictio id dicendum sit. Quamvis apud Latinos differt dictio
dictior et Ironia. Dictum n. accipit p. quod s' sermone sive vero
sive falso, sive bono, s. malo. Victoria secundum dicta falsa se au-
bus. Et, ut Id. Populus curat seib'cet. Verena-
trumq; qd Id. Unde o' in conode Latinis. Illius dicitur.

Adesum bone vir. Ide'm. Sic Penelope de im-
ognosito aud. Ironia, ut ex persona, r'c'e, degua agit.

Natura vel ex munitione modo. Prior exemplum est. Judica. Sato de solidio.

Qd es dum bone vir. Item sic p. Rabirio. Nam q' Rectoris quis
te honestum elemen' em q' p'f' arcmq; delibet. q' Rector colliga-

mamus re. Namq; formula ita crudelitatis indicus, et quid
de Targunio superbo ibid. Q'c' satis p'pendit quamnen'.

§.2. Tropus autem species sunt: Meta-
lepsis, & ironomafia, Rictotest.

P'f' r'c'iosus ex ampli' est i'nd' p'c'ronis m' f'ct'rum; Integritas c'na f'ngant, m'hi'c'ne. Q'udor c'p'p'c'it'c'ra ante-
acta se'f'as'c'it'. Ubi, ut Fabius ait, contraria i'is cum i'is quodam Dixit.

Ironia ut in sociis et salibus, ita etiam eu' d'c'm mordere volvuntur, usq; c' maximus. Ironia est in illo. C. m' Vero. O
Præclarus. Imp'waterem. Qd pro Quince. Cum ille vir optimus, ut'cor ne se desideri p'c'et, quod dicit' j'c' m' Optimum.

Adu'ebit etiam in Ononis m'rio, quo d' securitatem causa ostendit, ut p'figat. Nodium crimen, et Sacerdos inuiditum pro-

f'ngimus mens. Subito ad te' Cesar detulit, nempe Ligurium in Africa f'ngit.

Ironia et cum ip'x m'nti contraria et ex quidem cum aliquo longe et acutio. Canon' sed duos: q. Ironia accommodata
at ad iocandum, et iocitandum, et i'lementum, urgendum. q. Canon, P'c'p'c'it'c'ra exp'gnant' p'c'is et re', nomina' c'p'p'c'it'c'ra
et p'f' r'c'iosus et p'f' r'c'iosus. Matt. 7. Sane bene ab' p'f' r'c'iosi mandatum. Ici ut traditionem. L'c'ram. Ter. Vulcano qui in'z nos li.
p'f' r'c'iosum. Vulnus. Tenui. Sane'g'nes quibus haec n'f'ca'it' in hostis numina.

§.3. C
antece
species C
aliud es
rea di

§.4. qua pro
(P'c'p'c'
Pro def
ctorum

Alte
pro H
zo, vel
refer-
mi belli

§.5.
ris, fit
S'nes
sp'rm
regrebe

§.6.
Metu

§.7.
voce u
§.6. A
ne ha Af
Propri et co
accidentis.
Propri, ut p
confidere

§.7. M'c
ra e' forma
dom'ni p'c'
Ovid. Ep's
de discinc
Vir. F'lic'c
rap'c'nta
di'c'nta
Ac' nos
con' or

§. 2. Species Tropos] M. C. d. A. 15, ex uera & dubio. Latine transiit, quod sua tempora format ab usitate. In his, ut p. ex.
ut. de duplo propter. & de multis ex ea. tali. Ante p. Cons. Virg. Apice aratra, quo reformatus suscitata inveneri. Et sol decidens
excedens duplice umbras.

Conf. p. Antec. Fer. in Andri. ubere p. Nelle; ubi dico iubet Salvete p. nuncem. Iam veneratum, sed beneficium dulciter tibi dices.
P. credes.

i. Gratiā
Magno mittere
recti mētum
dam capias re-

a gustas.
ic orbis

pars intell
im vel
tidiculō.
echi pdomo.
im refer,
plurah;
us pero in
m' rictores.
ra rubore.
entia liec
elutima.

ur contra
o aligni-
c. Verens.
pe de im-
ry
Meta-

§. 3. Metalepsis Latine Transumptio vocatur, cum
antecedens pro consequente ponitur, aut contra. C. 13
Species Metonymie, ut superius dictum est. Et
aliud est Metalepsis, cum affectio tropi est, ut pro
rea dicetur.

§. 4. Antonomasia est Synecdoches species,
qua proprium sumitur pro communī, vel contra.
Prīoris modi est. Iuxta pro paupere. Uxoris
Pro deformi, at pro sapiente; Meconas pro do-
ctorum Patrone.

Alterius modi est. Pares pro patre; Philosophus
pro Aristotele. Urti pro Roma. Poeta pro Horace
o, vel virgilio. Apostolus pro Paulo. Huc
refer Penitram non reciprocā, ut: Troja-
ni belli scriptor p. o. Homero.

§. 5. Litotes, quam extenuationē latine dixe-
ris, sit cum minus dicitur, et plus intelligitur. Unde
Synecdoche subiici posse liquet. ut: Munera nec
sperno, lubens accipio. & Aeneid. Non laudo &
regredendo. Serent. in Q. dr.

§. 6. Affectiones Tropos sive quatuor si-
Metalepsis, Allegoria, sarcachresis, & Hyperbole.

§. 7. Metalepsis est tropus multisplex in

voce una; sive cum gradatim ex una significacione

§. 6. Affectiones] In hil. ead. Et, cur quis ambigat, recte. Pro-
ne haec affectiones Tropos vocentur; Namquequid est de Vergilia
Tropi, et non ad eam referuntur, id est, effecto, sive significatio, sive
accidens. At haec affectione una nominis, Metalepsis, vestitum est
Tropi, ut paret ex dicto eligimus quod, in Metalepsin et Allegoria
consideratis, multis modo, in Hyperbole, magnitudo.

§. 7. Metalepsis] Vid. sup. Cym. Ex gr. Sapientiam stibas, si vult
et fama, iubebis. Sunt tamen foderi, et larem, quae uera. Dis-
poneamus, p. domo, & Mercuri, domo, & p. carceris apud q. Georg. Sic
Ovid. Ita p. ego signis erit disincerat, & scindens faciens, disincerat negligenter p. Mercuri
Vir. His sunt rigore pallentes ruminat herbas, non p. obsecra, obsec-
ras densa. Ovidius autem est ea ut illex sit mortuus. Sic Melus ab
dicitur ab aliis. At vero obscurus officiis, & p. fundo, & p. fundo
At nos hinc autem si dico, & nimis apud, ut si fieri possit, inca-

§. 4. Antonomasia p. denominatio exarta pro dorsum nominis
unde originibus a nomine, cuius est p. nominis, hoc est
Tropum p. Communi ut Plant. Ea mea genus haud decet et c' est
tritem nos foli, & uxori marito. Sic Sardanapalus, p. mollis, Venus
pro formosa.

Parrā e. cum Gentile infusū p. de aqua iisdem est membris, ut
Cretensis p. intendace.

Com. p. prop. Huius sunt quatuor classes.

A. Per patronymum; ut: Saturnus p. Solis, Pyramides p. He-
cōre. Atides p. Agamemnone, Pelides p. Achille. Horat.
Orestes conponens lices, Inter Pelides p. p. m. Atides.
Atq. hic modus golis convenit Poëtis.

B. Per nomen Gentile; ut: Gobba p. Ventre, Apinas p. sicere
Arpinas. Volfo p. oppidum n. i. toram & Aquino p. p. secundum
monte, Ricciom, Plant. & Mary natality claram. Horat. i. c.
p. lego Agr. Meus gallus avis utq. fundus Arpinas.

C. Per epicheton; ut: Q. En. & Thalami quod sibi reliquit
Iupp. & stellas. Sic & Murana. Cion multa species inquit
illi primum erit senior Magister; sed si p. ecce et regre
pot. p. Virum fortis. Achille. p. Sen. Magis. p. ironem
eius Praeceptorum intelligit.
et quoadcumque nobis formis vnoq. sepultam & frugam.

D. Per nomen Audit. ut: Pirone, p. medicus vel Apologus.

Orator p. Demosthene agud Gracos, p. Belone agud Romanos
Huc respi. Idem Quod. p. non recipit. Nam si convertant
mills, erit tropus. Ars bene loquendi & Grammatica, p. serm. &
Canticum. Dix. ratum doni, p. Apolline.

E. Licet est alius & ceteris p. dicti p. tematicas, haec sit
cum negatione contraria plus sciam. In Diuino; Unde latice
extremam. Oenotat. & Georg. Argentus illa qui Oenofior
gris non tarda p. barbitis, & Acromis. Iam Eccl. Quod
est, qd me ipse animo non sperna amynca, & amore comple
as. Hor. Non inuisa foras p. p. munuscula fatus, & accepta Romas
Psal. 22. Ego sum vernis ac uer. Homo misericordia.

Sunt 2 aliae Tropos species, ut: Kovotys, b. 1379, b. Capri
magis, sed quia p. uita omnino R. d. p. p. habentur
id est nos hoc loco eas ostendit. Vide Just. Orat. 26. 17.
Obi. Kovotys p. conuicatio definita que optias tandem alijs come
conuicamus, aut elevati alet nobiscum, aut Viri hinc quoniam
omnibus. Primum ideo ne ignorata sit id est nobis getato, odi finge
in memoratio. Secundum, Ne animus audierit abstinere, et in re
probendi & audiunt. Sartus conciliat. Audire ois, si sequunt
in gloria sociatatem venit illi intelligant qui odiorum ibi erant
& uer. quis eone ambigua non plueret, comprehendit.

Ei p. gr. magis res in gratas boni omnis caa gratia effert norma
mbs, ut cujusq. est in quis iubet tibi quem in malam crueam abne
exploit. Hung. uifitado. Vigyan elaz Josten.

Hab. affectio magis Poëtis qm Oratores conuenit. In re rarer ojus et debet ita apud Poetas, quia si omnibus sit aut lo-
ge nimis omnis obscenitatem Orationem adserit. Si nec ex cibra fuit, nec dura laudi datur, quia gratias ista quandoque habet
ingenij commendationem.

§. 8. Allegoria] Allegoria comprehendit: Apologos, fabulas, gloriæ, Aenigmata et Paroemias. Apologus ideo dicto greci
sit λόγος καὶ πολογος, et narratio facta de qm quipiam ad attributionem illud est, ut oratione vel sacerdotia, ut ad humana
modis aliiquid ex ea designetur. Istiusmodi sunt Apologi. A. scilicet Sime Oratione. Quod est et tale est, in quo Adversarii mincipatur apud
Quanto autem precio apud oratores veteres fuerint Apologi argumentum est. Menimini Agrippa Beatus tales, Domo Ab. Vid. Apoloni p. 4

M. Tullio fire fabula est sermo falsus seu Oratio falsa veritatem effingens, si sub imaginè falsi expones Veritatem. Summa et vel latè, ita ut subesse comp̄fundat Apologum, Oel. Nicet. et differt ab Apologo. Nam, i. Apologus est ea rei quod fieri negleguntur
ut fabula est quod fieri possumus. 2. Apologi est acti concionis quod ad populus dicitur. Fabula confitentia in seorsim maximam,
ut mores hominum cognoscantur.

Aenigma alias Progymnasis à rei pescatione, quod Graeci et proceditur in aliam, ut: Post aliquot mea regna videns
v. 1. Q. unde Regnum eius dicuntur pescatores.

v. 2. Unde Regnum eius dicuntur pescatores. Item vocat Ratiocinia sibi regnum, qd homines calicioz commiscerentur.

v. 3. Syn. Virum idigne de hominibus congregatis, andicis circuibus
v. 4. Talius. Jud. 14. De comiderente esovi cibis, et de forti egressa et dulci.
v. 5. Eccl. 11. Non tamquam omne Aenigma pertinet ad hanc Allegoriam.

v. 6. Virg. Discegitur in lectione et erit in his, sed hoc propter verbis post psc.

v. 7. Paroemia à nō agit. M. Tullio via quod psc. Virg. per eam bonum
surauit. Latinis est Adagium. Et psc. cibra dictu scita quipiam

v. 8. Allegoria latine diversi signis ex alio ab aliis locis.

v. 9. Et psc. vel Pura vel Mixta. Pura, ut: Plant. Alcibiades, in altero
veniente, ex inuidia veritatis, una tempora mutando, animus
quod hominem variat. Mixta, ut in Exordio Milionum.

v. 10. Plurimum sit in Allegoria continuatio Metaphoræ, tamen ex
alio, etiam sit. Vidi Exem. Part. Orat. fol. 354.

v. 11. Astor mala quod fructus bonos facit exercitando et in ignem coniungit.

§. 9. Catarchesis seu Cibis est tropi durior,

bus continatio; ut: Claudiote iam rivas queri-

sat prata biberunt; Virg. h. e. desinit canere quia

jam satis audivimus. Partiuunt montes nascet
ridiculus mus. Horat. de magna expectatione,

sed in ludibrio absente.

§. 10. Catarchesis seu Cibis est tropi durior,

oratio augendo vel minuendo superans fidem:

Augendo; ut: Oliue candidior, Melle dulcior,

Ocyer Euro. Vomeno frustis esculentis viuā

redolentibus gremium suum, et totum tribunal

implievit. (c. Phil. 2.)

Minuendo; ut: Testudine tardior, Mincitudo.

§. 11. Ad Tropos quoq; vulgo sed falso

referunt sex speciem præmissionis. Sarcasmus, Di-

eadimus, Parientismus, Et scismus, Mitte-

rismus, Et Mimesis.

§. 12. Sar-

cerunt. Quia si ad Tropos referuntur, aut ad Mitte, aut ad Mit-

te, aut ad Syn. aut ad Diem ad referuntur. At qui ad neundem. Et Probat

per partes, non ad Mitte. Mer. syn. Iono ne ad ipsam quidam Ionia.

Et falso, et falso qui Ionia dicitur idem et cum præmissione.

Quod duo multum à se inveniuntur. Nam ilice Ionia semper

una præmissione, præmissio sine finc Ionia. Leg. 1. cap. 1. præmis-

sonem scimus contraria, sed in colligunt quod verbis ipsius scimus.

ne. Vide et in Pantheismo, conty's Mitte 1818. Et Mimesis.

Sarcasmus. 2. Jam. 10. 7. Et dicitur præmissio in Gangam et

in Belat. Ali. 2. Dicatur ergo Vespolem nascere me-

mento.

§. 13. Sarca-

smus fit cur-

habitis hab-

Vas, qui de-

mit uictoria-

Mors et vita.

¶. 13. Di-

vidus hinc

mortuus.

Matt. 5.

tra eccl-

anfer o-

§. 14. cequit,

vus psc.

Dij mo-

§. 15. Vrum.

Baviu.

§. 16. Qiam e-

gis ges-

§. 17. verba o-

Qt ego

est ab-

cugio o-

§. 18. §.

matice,

idz v-

Dij psa-

§. 19. Tropos

rica, ut

Epichar-

a' Ad

get. Ep-

malicie

12. Sarcasmus à verbo sarcire, quo d. ggn̄. Op de caribus carnes o*Nig* arrodesib[us]. Unde x p[ri]o scilicet quæsitionem,
qua sit cum ricta, qualis ē caro, cum inimicis super o*Nig* matutine hincunt. Ita Sarcasmus et Progn̄ cum quis mortis
habens submittat alium. Quidam def. Sarcasmus est qua miseria & calamitate opprimit inimicos insultant. Matth. 21.
Nam q[ui] destruit tempulum Dei, & tribus Iudeis adiicias illis, seruit li. p[ro]p[ter]a q[ui] c[on]fusus ei Dei descendit de cernet. Et
sic Am. 11. quod ad Cumam. En agros et iud bellum traxit per se. Hisperiorum inimicis inservient. Isidorus in illis probat ut videtur in hoc. Et ubina
mortuorum, ubi eius sequitur p[ro]p[ter]a. Vesta vestimenta inimicis mortis facta. Habet hec loquacis plus ponit[ur] officiales, q[ui] in maledicis,
protegunt[ur] vestrum. vox incauti p[er]turbatoris ex corpe f[ac]tum. pro[m]p]to manu.

§. 13. Diasirmus à diabolus & cognitio distractio ut Virg. & Gen. In sequentia Italiam ventis. Item Gen. ii. Longa quod
est hinc operis tractus et diabolus in opere distractio ut Virg. & Gen. In sequentia Italiam ventis. Item Gen. ii. Longa quod
temp[or]e. Dranc, cum corporis honeste. Tunc cum bella manus posseunt, patribus. Vocata primus adas, sed & repleta est terra verbis.
Et figura cum una diep[er] ad duas. Tunc scilicet sic def. figura vocata. Et tunc sic etiam quando quis magna tuba communi-
car[et] et mina ecclie. Et tunc vocata. Et tunc vocata. Et tunc vocata.

§. 12. Sarcasmus et hostilis iniuste super sat. §. 14. Patientismus à xxi. Et i[n] genitivo i[n] jocor. gr[ati]a.
mortuo, aut certō morituro; ut: Quid Rex Iudaicor[um] Nas. Et ea q[ui] est lib[er]tatis, ut sic facit n[on] ut voluntaria, p[ro]p[ter]a
Matt. xxvii. Verbis virtus illude superbis. Gen. ii. Et talos purpura cogitatis.
§. 13. Diasirmus, est immixta virilio, sed ex. Dari ad simon. Bona Verba grauso. Item, m[anu]is minime.
tra eodem, ut: Quidus ad lyram. Interstrepit operata logule.

§. 14. Patientismus, a lepore & grauo nomen ac- §. 15. Asteismus ab astris urbis. Sic Philippi op[er]is Rex
cepit, estq[ue] locus cum amoenitate mordax, ut: Da- Macedoni, Persas in suu polystatem redacti[us] miscet[ur]
vus gastrinum degrecans. Bona verba grauso. Sic d[icitu]r genit[us] illud. Ut enim in seculi priuati.
Dij meliora.

§. 15. Asteismus est i[n] jocus urbanus; ut: Qui Bar en[tr]um glomerum gladio ligavit.

H[ab]um non odit, amet tua carmina M[ar]vi. Nam

Davius malus poeta, et eo deterior M[ar]cius erat.

§. 16. Micterismus sic: cum n[on] suspeso quea. omnia scad. Unde m[ar]k[us] q[ui] est ad alios aduenio n[on] sus-
penderet. Quia enim omnia in seculi priuati.

Qiam subsannamus. En[tr]u[m] d[icitu]r enim est n[on]sus. Mae- Cum and[ea] gaudi magis q[ui]d verbi fiat, nonē gaudi q[ui]d
gis gestu exprimitur, quam verbo.

§. 17. Mimesis Latine Imitatio, refert aliena ex m[ar]cius fratre, in quo contraria intelligi non possunt ad
verba oratione directa, id[em]que feret ad risum, ut:

Quo ego nesciebam quorsum tu res: Parvula hinc esse abrepta, eduxit mater pro gratia. Soror est dicta:
cupio abducere, ut reddam suis. Ceterum in cunib[us].

§. 18. Huc etiam referti solent, quae ad gram- matice[m] potius quam Rhetoricen videntur pertinere, habent rationem, post curare virtutem. Non est Mimesis.
id[em] vel ad Etymologiam, ut: Or[igenes] tollit ad Ax. Horat. Ieron. Phil. II. Disfringamus v[er]nacula, et abduc-
imus a nobis finis eod. Habitans in locis videbit, Domini subfamiliis eos. Nam primo David v[er]ba adserit, p[ro]p[ter]a
Mimesis refert, q[ui]d respondet, subfamiliis.

§. 19. Mimesis à m[ar]cius magis imitor præpas, ne m[ar]cius
m[ar]k[us] b[ea]t[us] a[et]erna persona Mimesis. Et oratione directa
Nam si oratio fuerit in directa non est Mimesis. Et si
Ceterum: locutatores & negotiatoris primi pecunia debet
& Mimesis erit si. Ceterum: Ocius cives quondam plenum
omnis a nobis finis eod. Habitans in locis videbit, Domini
subfamiliis eos. Nam primo David v[er]ba adserit, p[ro]p[ter]a
Mimesis refert, q[ui]d respondet, subfamiliis.

§. 18. Preter has sex Imitationes / perit alia etiam ad
ceteros referuntur, qui cetero numero nullatenus sunt miscendi. Eod autem triplex genera. Quoddam a. Et Schemata R[ec]to-
r[ia], ut Reticularis, & Ax. Nor. de genibus in Schematologia Octavius summus. Quoddam nec Prosp[er]o nec Schemata, ut
Episcoporum, de quo in Recensio[n]e Doctrina aglong. Quoddam Deniz ad Grammaticen potius gen[us] ad R[ec]torum Genitivum, q[ui]
& addunt quidam septimum Imitationis Speciem, quae ē Accensus. Hec nihil aliud est, q[ui]o. Nihil ad recensant quae maxime in-
quit. Ex Vulgula, quae levigatis cunctis arboreis, et nullis cedentibus viris absens respondit. Concupis. Nomen haberet secundum
malicie polida, recensare la que angusta, solita.

§. 19. Onomatopoeia ab organa, et vocis facta. Si Verbi fabricatio. Quidam putant ien. Vocari quandocumque est alienum nominis indecens. Sed hoc distinguunt Onomatopoeiam à novatis; Onomatopoeia ē. Protagonista, sustinens arbitriū dicitur. Item Stolopon, pectoro, quod brachia inflata colligunt edunt. Sic Voluerit nominis ē sonus, expugna, brevibus, contundat. Bambinus latrone, ab aliis dicitur REX REX, REX REX. NB: Quandoque Organotonia secundum Den. trium ex pluribus vocibus anagnos novē componit, ut: Protagonista q̄li come, triſtis glads, y Nestore.

§. 20. Antidramatis ab avaria contra q̄d p̄cipit. dico. Ibi in modis ex Grammaticis sententia sic. Bellum qd minime sit bellum. Quis est enim, sed quis, quod minime sit benignus? Eximius est. Et bene vel bonus de meos amicos, ad Verbum benevolus, benignus. Sic laus quod minime est locum habet. Solus melius est bellum res bella dicas, nisi h̄ic quis omnia bella bona. Quis

§. 21. VII & VIII] Quia quanticus alij videtur Metonymia commune habet, tamen ipsa Grammaticis potius Schema est. qm Proponit. Neq; n. p̄cipit subiectum eorum adjunctio, aut ad nominis fictio a sonō; ut: Balare, grumire, functus subiecto commentari sed subiectum adjunctio et adjunctione, ad subiectum capi efficit. Virg. Data classibus auctōris, gaudias clades. Item. Ibant obīsum sola sub nocte, p̄ toti sub ob-

ſuſtra nocte. Sic Syllig. Cœliq; arcebant lumen cœli. qd Cœlum arcebat templo. Sic Ord. Separat omios dicta; Ita vulgo ajane bellum, qd minime sit bellum.

Aecclis Phois ab aliis, p̄ separat omnia Aecclis Phoia Parcas, quod minime parcent. Quicq; qd minime lucentur ab aliis. Nam, omnia s. Boëthia m̄teria erit. Atque et Pindar.

Innoterit in VII & VIII, qd Nulla est auctor communio, sed Subjectum aut predicationi conutum est p̄ priorē referatur; ut: Ovid. In nova fort animis mutantur. Ovid formas, corpora, et corpora mutant in novas formas. Quo in loco dicitur: in aliud, quod Pindar formam suam ab aliis VII & VIII, quae obsonitatem aliquam orationi adferre soleat, amplificari sit, Nam quia de Metamorphosi, p̄ rite transformatione et conversione logus solebat eleganter etiam in initio sui carminis verbit fuit in eam qd omni p̄ire conversionem.

Vina bona quod deinde cadas oneraret. Aug. & Dividit: Leno addit inveniatur.

¶ hoc de tropologia, q̄xim dicitur, ut ad sedemata grammatum confessamus.

§. 19. ORATIONIS SCHEMĀ, nihil aliud est, quam

ad nominis fictio a sonō; ut: Balare, grumire,

boare, himire. &c.

§. 20. AVICIPES & BIS est vox a contrario ut: sic qd Marcellus. Gladium vagina vacuum in urbe non vidimus, pro vaginam gladio vacuam. Brutus ponte feriente corrum, id est: pro Bruti pontum ferente. Sen. in Thyestes.

Hactenus de Tropis.

DE SCHEMATIBUS

§. 1. Altera dignitatis Orationis pars in Schematibus sive figuris versatur.

§. 2. Est vero Schema forma Orationis, quā hac alio quoque modo, quam inversione significatio nis a vulgari consuetudine immutatur in meliorē.

§. 3. Schemata sunt duplia: Verborū & Sentencearū. Græcis & ſcīens kī Statuorū.

§. 4. Verborū Schemata sunt triplicia. Quæda consistunt in subiectis sive defectu; quædam in excessu; quædam in reliquo corpore orationis.

§. 5. Subiecta figurant orationēm, Asyn- deton, & Ellipsis.

§. 6.

§. 1.
Ferte ei

§. 2.
tis, aut
qui tan

§. 3.
deton

§. 4.
Quid;

et obse

§. 5.
partis,
Vocem

§. 6.
tioris

qui

§. 7.
gatur

eam re

bit cur

tur ne

no loco

litarem

magis rei alieni
agastis dicitur
scutulus, cornu,
armis tu vocis ad
cavendum dicere

in me sic bellum
sit, belligerans
bellatorum, oculi
desu, quia in
grumise,

contrario
ne sit bellum.
nimine luccat
lo invertoit,
uum in urbe
am. Brutus
in pontum

JS
ars in
ionis, qua
significa
meliorum.
llo & Sen-
tias.
ia Quada
quedam in
tionis.
em, Asyn-

§. 6.

§. 6. AGILATOR est copulae defectus; ut: Virg. Strange chorus, per linea, rufas cape tingle nardo.
Terte citi flammae, date tela, impellite remos.

§. 7. Ellipsis vero est aliis cuiusdam pars. Dicitur quid Verbis, quando pectus agitur.
tis, aut particulae defectus; ut: Aen. Sed vos Hoc sed: Mane incepto defatore Nicanor. si loquuntur et
qui tandem? Ubi omittitur, estis?

§. 8. Excessu figurant orationem Polyfin-
deton & Pleonasmus.

§. 9. NOVISATOR est abundantia co- Sonus et viuum exequuntur, conforta, et balnea corpora aegri annos
quid; ut: Sic in Egipt. Me praeter ceteris et colles,
et observat, & diligit.

§. 10. Pleonasmus, est aliis cuiusdam Ora prologi Phoebus, facetus, Pharo
partis, aut particulae abundantia, ut: qd Gen.
Vocemq; his auribus hausti.

§. 11. Schemata que in reliquo corpore ora-
tioni siunt, vel eandem sonum vocem, vel similes.

Schemata guibus eadem vox repetitur.

§. 1. ANTANAKA AGIL dicitur, cum usur-
patur vox eadem appellatione o scione; ut: Cur
eam rem tam audiozè curas, quæ multas tibi da-
bit curas! Item: Quidam iucundum est, si cure-
tur ne quid in sit amari.

§. 2. Huc pertinet NOKH, cum vox u- Multi linguis sunt xhami
no loco personam, aut rem, altero mores, aliamq; qua- Non omnes qui se à Iuda, se à Israël.
litatem denotat; ut: Quid illum diem Memmig Mih

In mensa gloriæ minimum libi fuisse malorum.
Maxime, malorum maxima, si bona sunt. Octimus ad Max.
Qui mensa excedit, quid excede hospes utriusq;
Sum multorum hospes, nullius hospes ego. Octom.
In sylois legarem in Verbis quare inferim.
Glibitis est irmo sed non oblitis amoris.

Me flori fructus argyri, maulti argyri, tunc
Quoniam te felicem feci cultis m' filii. Orlonus.
A spissi, clarae, vnde, percutere involegi dictum.

Solis militibus bellum res bella videtur.
Mali fibis soliq' vna bella bona d'ling.

Villa mihi patria est ubi pafor non ubi nafor.
Villa mea q'nd nobis non ubi nafor etiam.
Villa mea q'nd nobis non ubi nafor etiam.
Hoc est in aliis. Sed q'nd satis est habito p'feng.
In medio confit' bellus tamen insima res est.
In medio q'nd bellus res ea summa tam'en.
Despero coelitabilis de felicite nemo.
Despero coelum nemo q'nd umbra summa ortu.
Amo p' nulla p'iles, auro Venalia p'na.
Rius lex sequitur, mox sine lege funder Prop.

Assumus a te, virimus ex te, fidimus in te
Tendimus ad te, non nisi portat, opime Prince.

Quis eos perfidaverit? Affinis. Quis eos perfidavit? Affinis
2 Cor. 9. 6 Qui seminat parvus, parvus ehangetur, grande

Mil. lib. 3. Et. 6. Huiusmodi tibi Regia nostra patebit
Sed colent amans, illa pone omnes.
Alia dies fabios ad bellum miserat omnes
Ad bellum n' nos. Q'nd adiec' una dies.
Littera p'st agor'a diligenter scita bi' omni.
Dicit, est tua frons littera p'st agor'a. Oratio formulata.
Semper avarus egit seu gelena p'spider arcum,
P'spider nihil et in ea semper avarus egit.
Phosphore redde dic' em quid gaudi' na tra morans?
Cassare venturo Phosphore redde dic' em.
Metitur omnis amans, et habet sua c'atra cupido,
Atque cred' mihi militat omnis amans.

erat Memmius et sui similis. Simia est Simia etiam
auraea gestet insignia.

§. 8.
dem re
zenter
§. 9.
ranc p
prior
De
§. 10.
repetitio
Ips.
(ic. in V
§. 11.
connect
Rom.
§. 12.
riato
Sunt on
plot ve
traria

§. 3. SYNONYMIA est cum verba idem signifi-
cantia conjugantur; ut: obijc, excessi, evasit,
erupit. sic. lat. 2. Promitto, recipio, spondeo; Philip. 7.

§. 4. ΕΞΕΡΓΑΣΙΑ est congregatio senten-
tiar' idem significantium, ut: sic, q' Ligari. Quid enim
tuus ille Cubero, in acie Pharsalica gladius agebat
eius latus ille mucro petebat! quis sensus erat ar-
mor' tuorum? quid tua manus, oculi, ardor animi? quid
cupiebas? quid optabas?

§. 5. ΑΝΑΦΟΡΑ est repetitio ejusdem vo-
cis in initio, ut: Gao. 4. Te dulcis conjux te solo in h'acce
secum. Te vemente Orie, te decedente canebat.

§. 6. ΕΠΙΦΟΡΑ, sive ΕΠΙΓΕΩΦΗ est re-
petitio ejusdem vocis in clausulis, ut: Poenos
populus Rom. justitia vicit, armis vicit, liberalitate vici-
cit. Comif.

Quod si d'vulgop'ax d'ēnī posse conuteans
ΣΙΜΠΛΟΚΗ vocatur, ut: Quis legem tulit?
Rullus. Quis maiorem partem populi suffragus
privavit? Rullus. Quis comib's praesuit? Idem Rullus.

§. 7. ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ est repetitio ejusdem
vocis in initio precedantis & sine sequentia senten-
tiae, ut: Ovid. Fast. Qui bibit inde furit p'cul trine
descidite, quis est cura bonae mentis, qui bibit in-
de furit. Nictus amore tui cognato sangui' ne' h'ic'.

§. 8.

ma etiam
idem signi-
evans,
og. Philip. 4.
tio senten-
tia idem
luis agebat
us erat ar-
vimi? quid

accendo-
olo in luce
nebat.
Nec re-
poenos
alitatem
concurvant
igem tulit?
fragis
Idem Rullus.
eo ejusdem
reis senten-
tia eul hinc
i libit in-
dictus
f. 8.

§. 8. ΑΝΑΔΙΠΛΩΣΙΣ est repetitio ejus-
dem vocis in fine precedentis & initio sequentis
gentefice, ut: Ecce Dionisi processit @sanis astrum,

Astrum quo segetes gauderent frugibus. Vir. Ecl. 9.

§. 9. ΕΠΑΝΟΔΟΣ est, cum quae priori e-
rante posita loco, posterior, et quae posteriori ea
priori loco repetimus, ut. Ovid. Heroid. Epist.

Demopsoon realis, et verba ex vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carece fide.

§. 10. ΕΠΙΖΕΥΣΙΣ est, cum vox aligua
repetitur cum aethementia, ut. Virg. Ecl. 5.

Ipsa sonans arbusta Deus Deus ille Menalca.
(C. in Ven. 1. crux, crux, ingram, in felici dimisero.)

§. 11. ΚΛΙΜΑΞ seu gradatio, eodem verbo
connectit superiora inferioribus, ut: Africano indu-
bita virtutem, virtus gloriam, gloria amatos compa-
gnari. Cormf.

§. 12. ΠΟΛΥΠΤΟΤΟΥ cum idem verbum va-
riato respectu casu & terminacione, ut: sic. Sed pleni-

Sunt omnes libri, plena sapientum voces, plena vox
plor, retulatas. Virg. 4. Aeneid. Littera litteribus con-
traria, fluctibus undas, Imprecor arma armis.

Mittendi filios Adamantes sunt ad amantes
Sols adamante golis duris adamanta faber. Oramus
Non cuivis lectori audirete que placebo. Lectio et audiens
nee mihi quisque placeat. Lectio ad lectoris.

Oia quid dicti super mebi dicens dixi; Hec mihi sermoneis
Vox placet una fin. Ora m. yendum. Ovalorem infinitum.
Mors mortis mortis morte mors morte redemptio.

Mala mali male mala conflictus omniumundo.

Schemata

que

*Quod ut hunc ad finem glorio de soneture: sic in hoc libro ad
Dominum amissimus de Amantia finippi.*

*Caro suoris Romae Romany vivito more
Inoblititer sanctius coluit*

*Lacte quoniam finis fumi est
Laudat Avatorem Principem Jesumq; docere
Alpha, sed Abrogum sumere rata jubet.
Fallitq; (6) qui curz lamoenas dixit amoena
Phoebe delira, ut nunc lyra manu manu. Oremus.
Quia fallitq; fallitq; Veneris dum estreis ante
Hoc voces per eas, ne percosi per eas
Amis mille iam Peractis nulla fides in Quicq;
Et disiplina levator speci, et malum puto. Dux itineris salutis
Pomus ac instrumento boni in dabo, magister virtutis.
Peccatum lacrymae et Angelos delicia. Sceni lugens latitia, et
In quiete negligia.
Parvula virgines sunt virginis coqui.*

*Dandi colle moras dando citio omnes honoras
Munus dedecoras, nivencendo mors.
Qui sermone placet latiturna silentia dixerit:
Qui cant arte canat, qui bibit arte bibat.*

*Dix: Dixit ergo sacerdos mysterio fuit
Dixi mihi glorias a mat
Non' vos per ipsa per ignes
Soere non tellure sunt diuinae quae
Turba*

quæ repetuntur voce's simile's.

§. 1. ΠΑΡΗΓΜΕΝΟΝ conjungit voces
guarum una ab altera derivatur, ut: Ovid.
Tu quoq; Pieridum studio studiosè teneris
Ingenioq; faves ingeniose meo.

§. 2. ΠΑΡΟΝΟΜΑΣΙΑ, seu signominatio
est, cum parva verbi immutazione in aliis plane
sententiam deflectit oratio, ut: Seneca Epist. 27.
Nunquam sati sicutus quod ariuguan sati discidi.
Cato, ut ait Iullius de Oratore, cum cuidam dixisse,
Eamus deambulatum, ait ille: Quid opus est de?
Imo vero, inquit, quid opus est te?

§. 3. ΟΜΟΙΟΠΤΥΤΩΝ sive similiter
cadens, est cum plura iisdem casibus effervescit,
ut: Et idem Venus qui fuit semper, ut ad audiendum projectus, sic paratus ad audiendum. sic.

§. 4. ΟΜΟΙΟΤΕΛΕΥΤΩΝ, sive similiter de
sineno, est cum colla seu commota eodem sono ter-
minantur, ut: c. in Manil. Ut ejus semper ro-
lentibus non modo vives affrenabimur, sed q; obte-
nerarint, hostes obcederint, sed etiam venti tem-
pestatesq; obsecundarint.

§. 5. ΠΑΡΦΥΛΗΣΙΣ est, cum una plures
fillabæ vocis antecedentes in alia ejusdem membris
reperiuntur, ut: Palla pallorem incutit. Plaut.
O fortunatum natum me consule Romam c. c.
Namq; fore illustrem suam fatig; caribore Ispan;

De

DE

§. 1. alia ad

Pr

§. 2. II
id quod
tici p. amu
φορετ, q
quod objec
apud M
fortuna.
metui me

§. 3. I
jectio, q
breviter
breviter
Male p. i
at potui
optimi c
§. 4. I

c. t qua a
quid fac
liberam
dormum

DE SCHEMATIBUS ΔΙΑΝΟΙΑΣ

§. 1. Schemata siervois alia ad Inventionis
alia ad Dispositionis ornatum adhibentur.

Primum videamus de ijs quae sit Inventionis.

§. 2 ΠΡΟΛΕΠΣΙΣ sive Occupatio est, cum
id quod ab adversario objicitur, aut objicit postea gutturus an-
ticipamus acq. diluimus. Partes ejus sunt due. ^{de} Βούφορα, quae objectionem proponit, et Αὐθυπόφορα,
quae objectioni respondet. e.g. Objection est in illo Didonis
apud Maron. Aen. 4. Verum acceps pugnae fuerat
fortuna. At αὐθυπόφορα est. Fuisse. Quem
metuit mortuus miser?

§. 3. Prolepsi similis est Εποβολή sive sub. Quod igit pascatur quia est suus subiectus,
quod multo, quod pro adversario dici possunt,
breviter & minuciam proponunt, arg. ad singula
breviter item respondetur. Sic sic. p. Plancio.
Male judicavit populus, ac judicavit, & debuit
at potuit, non feci. i.e. mulci planissimi & sapien-
tissimi cives tulerunt.

§. 4. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ sive communicatio. Nunc ego iudices iam vos consulete quid mihi faciendū
est qua adversarium consulimus, aut cum iudicibus. Iurabit qui defendit nec obicit injuria ei potest.
quid faciendum sit, quidve factum oportuerit, de- Nam ipse in dicto quamvis partibus aut omnibus, aut pa-
liberamus, ut: sic pro Cætina. Quodrofit hodie. Licit personam cursum dare, non
dominum tuam redeuntem coacti homines dar- tam defensio. Iurabit qui defendit iudicato vos quod iudicato
cognoscit. An hominibus sit exortus obedit, ex qua-
reto vos ipsi iudicato.

mati, non modo limine' tectoq; aedium tuarum, sed primo ad-
tu, vestibuloq; pro hibuerine, quid acturus sis?

*Primum datus curius, quid agas? postremus rotatis
obvius in polo, ne te a me auferat axis*

§. 5. II AROMOLOGIA sive Confessio est cum calli-
dè omnia adversario permittimus, ut: C. pro Ligano.

Habes, inquit, tuberos quod et accusatori maxime ostendit,
confitemen rerum, sed tamen ita confitemen te.

§. 6. EPITROPE sive Concessio est, cum aliquid lar-

Licit mali vivans atque r. v. nus gimus adversario, ut reliquum feramus, ut: Virg. 7. Hen.

Non dabitur regnis (est) prohibere Latinis:

Ne trahere, arg, moras tantis licet addere rebus.

Schemata

*Propositum est. Imbellium est Undis à annis.
Imbellum velere. At Notitia est. Atgeni-
tates quidam. Undis rebibit, bellum adver-
sus Philiippum gloriebant.
Gnom. Occum. Et nos Viri dois sepa. p. p. fugimus.
Quod est. Non dicit etas minus erit.
Quod est. Non dicit etas minus erit.
Non dicit etas minus erit.*

§. 1. NOMI sive Sententia, est generale pro-
nunciatum earum rerum, quas in agendo sequimur, aut

§. 2. NOHMA. sive Logitatum et, allusio ad senten-
tiam, sive sententia personæ accommodata. ex.gr. Gnome

et. Nihil est tam populare qm bonitas. At Noema
est cum (ie. Cesar) hoc accommodat, Orat pro Ligari.

Nihil habet nec fortuna tua maius, quam ut possis, nec na-

Tota res perirebat. Plinius: quod amotis testicula tua melius quam ut sedente velis quam celum mos.

Labetactu, optimatum confilia regnatur, §. 3. M. EPIΣMΟΣ, sive distributio est cum totum

glibe operari, quae Regibus juste regi

in species aut partes dividimus. Lycurgus apud Rutii-

Claudiopoli ostendit, ut in regnat

lum Lugum. cuius omnes corporis partes ad negotiam de-

Cavat. Vortex, fides

ter ad ariditatem.

Et ergo et chagrinim, oculi ad petulantem lasciviam, manus ad rapina, ren-

§. 4.

adjectiu
Vi

Quod si

§. 5.

res proprie

in Milos

et beda co

Villa eq

Quod

ne nobis n

Conti

Bra

Sed Virg

Schemata

§. 6. E

et apodo

quam, mi

O

Ciceri in

tribulis, or

intulisti

§. 7. I

factura,

quod vel

ne quem

Gen. 8.

primo adi.
cum calli-
nō.
ē ostendit)

liquid lar-
g. 7. Aen.
is:
zebus.

in ultimis
vale pro-
m, auc
descen-
Gnome
Notitia
ligar.
is, nec na-
mos.
on totum
uid Ruti-
uiham de
apina, ven

§. 4.

AITIOLOGIA est cum narrando facti ratio. Ex hac vita ita dilecta tangit ex hoppo adiicitur. Eleganter aut sit cum gradatione, ut in illo Ordij: ò tangit è domo, amorandi laici nobis. Viderat hanc, visarūz cupit, porturgz cuspitā. natura diversitati ò habitandi obil- Quod si causa sic magis speciosa quam vera glorificat. obstabat alij, aliud quia ex postumo frigida pugnabit calidis, sumbita filius

DIATUPOΣ, est cum ita clare copioseque res proponitur, ut coram spectari videatur. Quomodo Cicero in Milomiana describit apparatus Milonis de Clodij, illus in et heda confidentis ac simulati, hujus in equo, et cum delictis Villa egredi entis, ac pugnantis ē loco superiori, et q̄ segr. Quod si singulior dilutiorz fulrit descriptio t̄woōv.

ricobis vocatur, ut hec Maronis (Aen. 5.

Conspicit in digitis extremitate arcubus se ueroz
Brachiaque ad superas interias extulit auras.

Sed Vulgo Stoerilebis dicitur utrilibus pro eodem
Schemate habentur.

EIKON sive Imago et a similitate protasi Iuvantes similii est florē et apodus carens, facta illa vocem similes, velut tan- fuscus morti guam, m̄tar, quaſi, aut aliam hujus genetis. Virg.

Os humerosqz Deo similes
Cicero in Catilinum: Repente enim te tangit sp̄ens è lar- n̄ bulis, oculis eminentibus, in flato collo, tumidis certibz
n̄tuli ḡti.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ sive exemplum et ad factum, sive actus aliquis commemoratur co ostendit, ali- quid vel simile factum vel facere libere, ut Periculum ē ne quemadmodum Marci et Sylla dixidit ita Pom- pēi & Cesario lacret Reipublicam.

Obstupuit et tremuntqz Comis vox fauibus habet

Ecce ego mitto vos tangit in medio
dignorum,
Tiabolus tangit Leo. Iacobus tunc
ambulat

Et vos
Estote ḡ et perfecti in qua et
Et Parados steterunt

§. 5.

Quam solerit antecavas rigoribus etiam tamquam
concedit; abrogia ex nos et ad nos profundi.
Autem ad modum ex ovo aliis nos ad illud tantum id, de quo sermo est, per hanc similitudinem ab his quae fuere sunt, aut natura, easne rebus
in sunt, ut: Virg. Quales mugibus, fugit quam saevis ira
Taurus, et incertam excusit cervice scandit.

¶. 8. ΠΑΡΑΒΟΛΗ sive Comparatio et cum
dignitatem. Ut Iupiter in Regis, ita Christus liber
substantiam cum substantia, aut accidentem cum accidente
confonimus, ut ex oppositione hac probemus, quanto per eum
remaneant differantur, ut: Si conferas Alexandrum et
Caesarem, Oleam et item, Alborem et Migrorum

Non fortis sed audax
veritas gignit sed et exprimit
Non erravit sed puerit
¶. 9. ΣΙΜΒΟΛΗ sive Collatio et quando
est, cum Christus dividitur ea quae omnia eandem habere videntur, ut: Non sapientis, sed astutus. Nolo te parcum
appellare ad quis avarus. Premitur auctoritas et opprimitur.

MATT. 15. ¶. 10. ΠΑΡΑΔΙΑΣΤΟΛΗ Latine Separatio
et cum Christus dividitur ea quae omnia eandem habere videntur, ut: Non sapientis, sed astutus. Nolo te parcum
appellare ad quis avarus. Premitur auctoritas et opprimitur.

¶. 11. ΑΝΤΙΜΕΤΑΒΟΛΗ sive Commutatio
et cum Christus dividitur ea quae omnia eandem habere videntur, ut: Non sapientis, sed astutus. Nolo te parcum
appellare ad quis avarus, non vivere ut edas.

¶. 12. ΑΝΤΙΤΕΤΟΝ est ex contrarijs consensu oppositio,
ut: Christus si nego super eos stacheronta mordet.

¶. 13. ΟΞΥΜΟΠΟΝ est, cum idem negat de seipso,
ut: Fuerent in Cunucu. In hoc si dicas quod scis, nescis.

Cic. sum tacent, clamant?

¶. 14. ΠΑΡΕΚΒΑΣΙΣ, sive Dilectio, est alius
cuius sit, que tamen ad utilitatem causae pertinet, et
extra ordinem excutens. Qualis est illa de laniis by

¶.

Pn. Rom.

§. 12.

ut: sic

navit

§. 16.

rei nar-

cras pro-

cis a

§. 17.

rei mag-

improba-

§. 18.

verbo hum-

cimus qui

crudeli-

§. 19.

dicimus,

cluentio,

fauor a g-

trinomo

§. 20.

qui busca-

re civem

necare;

§. 21.

ambitus

rone. It-

ln. Pompei, in Oratione pro Balbo

§. 15. ΕΠΑΝΟΔΟΣ est ad propositorum redditus
ut: sic Lib. 2. de Orat. Sed ut ex reverentia, unde haec decli-
navit Oratio.

§. 16. ΕΠΙΦΛΗΜΑ seu Quelamatio est, cum quid non mortali predicta logis, auri, sarta, faunes
rei narratoe aut probatae velut coronis adjicte promulgata, nulla eadem si certa veluptas
et apud ex superioribus ex Prog. Num., ut: Adeo à tene. Nulla pretiosa longa,
cū a nescere multum est. Virg. Nisi quis tutu fides. Et de infidelitatem de ceteris.

§. 17. ΑΥΞΕΓΙC est cum ultimur verbo excedente. Invenit Ut bin. Vito fratre sequitur
et magnitudinem, ut: Tarent. Sacilega à beneficiis pro
improba, Scelus pro exato.

§. 18. ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΣ sive MECOBIS, est cum Non est plenimentis i. Spheras
verbo humiliore quam pro re ultima, ut: Cum altiss. Ne cum di-
cimus qui vulneravit; Sic ex auctoritate pro scelere, Severus pro
crudeli.

§. 19. ΠΑΡΑΛΕΙΨΙΣ, est cum preterire nos velle Vulgaris facio. Dixit pectoris amores
dicimus, quod interim in transcurso dicimus; ut: sic pro
luctu. Mitto illam primam libidinis injuriam, mitto ne-
fandas generi nupicias, mitto cupiditate matris expulsam ma-
trimonio etiam.

§. 20. INCREMENTUM, est cum velut gradibus gradibus, & breves peccata in temperantia
qui busdam pervenit ad summum, ut: Facinus et Princeps
re civem Romanum, oculus verberare, proprie patricidium
necare, quid dicam in crucem collere; sic.

§. 21. ΠΕΡΙΦΡΑΣΙΣ, est, qua rem unam multis sumos omnes res arbitrii
ambimus verbis, ut: Romane eloquens Pater, & sic. Interne poli erubuisse ignitus auctor
rone. Item: Ite ad reguista naturae Salustio. Homo expertus h. e. quod dicitur, ubi
§. 22. Tunc Elogia. T. is. Plautus.

Ô Corydon Corydon quis te denuntia cepit §. 22. **EKΦΩΝΕΣΙΣ** seu Exclamatio est
διστοργεῖ παῖς νέμιν τε εἰδε τολοῦ
δι μηδί πρωτεῖται σφερεῖται Ιουπιτέρινος. Oratio, in qua interjectio expressa aut intellecta indicat
animi affectum; Unde δι προνενταγονονται αντίθετον ad significandam rei magnitudinem, ut. sic p. Marcello. Ô
clementiam admirabilem, atq; omnim laude, prædicationem
literis, monumentisq; decorandam. In Pisonem: Ô
feelus, ô petis, ô tabes.

Quid faciam nescio repetere laetitia mortua
esse misericordia §. 23. **ΑΠΟΡΙΑ** sive Dubitatio, cum dicimus
nescire nos, quid dicere vel agere debemus, ut. sic
p. Ligari. Itaq; quo me vertam nescio. Virg. Eloquiar
an dilecam.

§. 24. **ΕΠΑΝΟΡΘΕΙΣ** sive Coecho est, que collat
id quod dictum est, et pro eo, quod magis idoneum videtur respo
nscit, ut. sic. Quas ille leges tulit, si modo leges nominanda, ac non
gaces urbis et gestis République.

§. 25. **ΑΠΟΣΤΟΛΗΣΙΚΙ** sive Reticentia est, cum ita
abrumpti oratio, ut vix appareat quid dicturus quis fuerit,
ut Virg., Aen. Quis ego, sed motos prestat congener flentus.

Alma fide dixi geminorum Mater amorum §. 26. **SERMOCINATIO**, propriè est, cum sermo affiri
rit, ut viator vulnus rebatur illa suos.
Nam vetus in molli pedore vulnus habet, qd p. persona, que presentis sit in tunc. (cuiusmodi sunt o.
Sciis deo, respondi de viderere: risit, et ait
Protonotus ex illa parte serenus erat. Taf. 16. 4.)

Legiunctus fijaci vulnera. **PROSULPONITA** sive persona efficio est, cum
rebus multis sermonem tribuumus, aut vita defunctos, tangon
vivos, aut absentes eliam tanquam presentes loquentes in
dividitur in anaphora, dicitur ex quo. Ut aquid sic. gro Cello. & spissus cœcus excitat ad
legiunctus, ob libidinem, objurgandum.

§. 28. **ΕΠΙΣΤΗΜΑ** seu Interrogatio est, quando
ubi recta oratione uti licet, sermonem inflamamus ut Virg.

Hactenus Fides

Alma fide dixi geminorum Mater amorum
Rit. viator vulnus rebatur illa suos.
Nam vetus in molli pedore vulnus habet, qd p. persona, que presentis sit in tunc. (cuiusmodi sunt o.
Sciis deo, respondi de viderere: risit, et ait
Protonotus ex illa parte serenus erat. Taf. 16. 4.)

Ipsa ergo

in Ceci

§. 29.

dimus qu

Vos enim

obligator.

Mu

Atqz

qua

§. 3. M

ritus al

ad illud

Ti, nunc

Ha

§. 2. A

alium loc

Sed de

§. 3. P

in re fuer

fac de re

De

DE

in Ccl. 3. Nōmē ego te vidi Damōris gestimē cagrum
Excipere in fidis.

Apo. et Trephe.

§. 29. AΠΟΣΤΡΟΦΗ est, cum sermonem alio infle- Quid non mortalium pectora cogis
chimus quam insitum oratio permittit, vel requirit, ut. Tui sacra fidei.
Vos enim Albani tumuli, atq; luci, vos ingquam impūro, atq;
obligor. Orat. gro Milone
Misera mehi causas memora. Virg. 1. Genid.
Atq; hæc de Schematicis quibus prædictio exornata sepe

S C H E M A T I D S

qui ornant Dispositiones.

§. 1. MΕΤΑΒΑΣΙΣ sive Transitiō est, cum inse-
ribus aliquid orationi, ut ab eo quod diximus, transgridiamur ad illud quod superest, ut. sic. Quoniam de genere belli di- Andijs magna Reducimus majora
Ti, nunc de magnitudine pauca dicam. Virg. in Georg.
Hactenus ambi cultus & sydera coeli
Nunc te Bacchē canam.

§. 2. ΑΠΟΔΙΣΕΙΣ give Rejectio est, cum aliquid in
alium locum vel tempus rēcimus, ut. sic. & lege Maniliā
Sed de Lucullo dicam alio loco.

§. 3. R E V O C A T I O est cum quia longiores aliquā
re fuerimus orationem ad principium revocamus, ut:
fac de re quid attinet dicere! Et alias opportunitati diendi long.
De Tropis & Schematicis vidimus.

DE COMPOSITIONE

§. 1.

§. 1. Compositio est idonea verbis sententiarum structura.

§. 2. Complectitur ea juncturam ordinem Periodum
et Numerum.

§. 3. Junctura prestat, ut Orao sic lenis et mollis aut
sonora et grandis. Quae hic precipit ut sonus literarum
observetur, quod ceteris crebet vocalium concursus, ejusdem
litera vel syllabe in initio aut fine frequentatio, continuatio
plurium syllabarum brevium vel longarum.

§. 4. Ordo exigit ne inconcava fiat verbis trajectio;
item: ut crescat oratio, nec gravior id, quod levius est subi-
ciamus; item ne turbidus oratorialis ordo, coque potius dicamus
viras ac foeminas, diem ac noctem, ortum ac occasum; quam or-
dine inverso.

§. 5. Periodus iuxta Ciceronem est oratio, in quod am-
plius orbe inclusa procurans, quod insipiat in absoluta sen-
tentia. Estis vel Simplex, vel duorum, vel trium, vel ad
summum quatuor membrorum. Qualis illa pro locina.

Si quenquam in agro, locisq; desertis audacia potest, tandem
in foro atq; in iudicio impudentia valeret, non minus in
causa cederet. Autus locina Sexti Qebutij impudentiae,
quam tum in re faciendo erit audacie;

§. 6. Periodi partes aliae sunt majores, quae Gra-
ecis κεκριται, Latinis membra dicuntur, aliae minores, quae
Grecis κονυματα, Latinis vocari incisa. Sed contra quam
apud Grammaticos sit, si comma fuerit longum, ut si septem
syllabas excedat colon nominati, et colon si fuerit breve ut
si minus sit quam septem syllabas, commatis nomen accipere.

§. 7.

§. 7. C
qui e ger
aga mati

§. 8. Q
honest O
in medius

§. 9. S
Acantum
tia, ita co

DE

§. 1. Q
Elogium
riā dīi

§. 2.
gnificus
cris seu

§. 3.
bet in re
in rebus

constat g
etura. C
adhibet

Argostrop
§. 4.
vel in sol

§. 7. Numerus sacerdoti est modus quidam Orationis,
qui e' germis & confusis pedibus, et tempore quibus contantur
apla ratione nascitur.

§. 8. Numerus hic deversus est a Poetico, a quo ab-
horret Orator. Quod multum observatur in principijs, minus
in medius, potius vero in clausulis.

§. 9. Adhibetur autem hic aurium judicium, sed pre-
stantium Orator lectione firmatum. Taque ut negligen-
tia, ita cura minis arxia vitanda est?

DE TRIPLOCI CHARACTERE.

§. 1. Quae hactenus diximus universè respiciunt
Eloquitionem; Nunc videamus, ut ea variet pro mate-
ria diversa.

§. 2. Et enim triplex dicendi character. 1. Ma-
gnificus seu sublimis. 2. Humilis seu deuis. 3. Medio-
cris seu equabilis.

§. 3. Sublime dicendi genus polissim locum tra-
bet in rebus magnis, ut de Deo, ac Republica. Et inde
in rebus Heroicis ac Tragicis praeceps adhibetur.
Constat gravitas & sublimitas verborum ampla atq; ornata struc-
tura. Metaphora perit a rebus grandibus. Schemata
adhibet vehementiora, ut Exclamations, Protopopias,
Apostropas &c. Effectibus ciendis idoneum est

§. 4. Vitium ejus est, si turgidum sit, dimidiatum
vel insolens honorandum.

§. 5. Contra humile genus convenit rebus tenuis bus & contentum est verbis propriis, metaporphosis usitatis, acumen & acutitate. Scientiarum Schemata rarius usurpat, abstinet amplificationibus, in signis numeris, et periodis accursationibus. Principul adhibet in Cognitis et Disputationibus Philosophicis. Videndum autem ne neglectu nimio fiat jejunum & exangue.

§. 6. Genus In eodium seu Mediocre in rebus mediis usurpat. Atque humilius sublimi, sed sublimius humili, coque nec vehementior illa Schemata amat, nec in simili dicendi securitatem. Hic in Primis conveniunt paria similibus, contraria contrarijs reddita, & casus in exitu similis, & huius generis alia.

§. 7. Vitium ejus est fluctuans & incertum, quomodo vocatur si nunc humile genus fugiens nimis asurgat, nunc tumidum, atque inflatum ritans, humis serpat.

Hac genus de Elogiacione, suorum est Postrema Rhetorica pars, qua est

DE PRONUNCIATIONE

sive

ut alias ita vocatur de Actione.

§. 1. Pronunciatione sive actione est voci's gestuumq; pro rebus & verbis agta conformatio.

§. 2. Eius quasi fundamenum est Memoria,

qua

quâres jam inventas, dispositas, & exornatas firmiter animo comprehendimus.

§. 3. Partes Pronunciationis sunt duce. Una vocem format. Altera corporis motum. A priori munere haec pars Pronunciationis, a posteriori Actio vocatur.

Quarum tanta est vis in Eloquencia, ut us primas secundas & tertias tribuerit Demosthenes.

Sinem impofuit

1688.

18 Februario h. 9. v.

Semenis Domini benedic

O Deus

CHARACTER VIRTUTUM.

PROÖMII ET PL.

De Fragilitate Humana.

Valde ambigua

Quisquis Homo es ex humo orbum dictumq; te cogita.

Nomine tuo origina tue ad moneris ne exitis tui obliuiscaris.

A soldato ligatus. iugis iugis ala rara cito allatolat. lassus ala avertor clementissimus.

De tena, infimo et ad pedes artifisimorum animalium abjecto clementia confusa es.

Prudem tuam tuis, et via despiciere eam ungo, nisi despicias, potest.

Imus ad te es facile diffidens, pulvis levia aura diffidans.

Vere imbecillitas exemplum, vere spodium temposis, rite ludus fortuna,

Principium labii misericordiarum gymnasium, Prada dema mortis.

Ad plenum vitam ordinis. Iuvene militis lucem suscipe.

Pueritiam infra flagra, robustatis mors dura pectora exigis.

Ante aplausos ceteris, ne succumbas, quod secundis, ne consumptis male feceris.

Quoniam spes, nunc metus nunc IRD nunc amoris ludibrium.

Quoniam te aetatis modicis nimiles et frigella Superbia depreniens.

Omnia te corporis, furbiter hinc machina mente.

Ut hinc hunc, humilis sis animo.

Ne dogyra de mundo.

Ille in caducis aeternitat, vulnibus vobis invictus agat.

Et non omnes vuln. Ille in iniuris beatitudinem querens, vobis pagat hereditatem.

Inde in fastum laxens, unde iugum medietia adduci debet, sanguinacionem.

Imperiorum vel regisque que solida i. persiges alacritate agat, non enim bellum.

Huc suceptis fido membrisque summa voluntate in cunctis et contemptus.

Asperit job, Aray, Dives, libet et caruit omnia et regis, et regis regnorum.

De Hominis statu meliore ex studio Virtutis.

Non totus ex humo homo es, non totus latus et fragilis.

Ille qui de terra tibi corpus animum de Cœlo dedit. DENS.

Sustentiam fidei et membris cognata, aura omnia particularia,

Iniquitatem corporis, vita totius Duela, atq; Imperatorem,

Cibos ne faciat, ad aeterna et eternam, beatam tendens.

Tantum acrius, cum luce coeli, a frons fortis defixa imbecillitas.

Per se aliquum fore debilorem, quod ut per hoc obiectus electus. Prost.

Corporis

Ait sit ars herculeana nelly usq; huius de jardino astalmas eripere regadura
Corpo ad sua, in præfens grata, sibi nocturna, postea capiente.
In primis contra illa, et (impar) quidem, semper tibi aliquo impetu expugnare, ut regnum iugurtha
Quod Victoria sibi, quo plus à Deo ab insitutione et exaltatio accepto habebat.
Et cum a tribus foliis, sicut passa voluptati confidet, vici negotiis (propter capite).
Cum consumat doloris, ferocia, post multas misericordias, multa felicitate donata.
Cum quendam denique affectum, facile, et quasi (superioribus) felicitate.
Virtus propria maxime mortua, et quod immortales facit. Et omnia, que interiora extra ea splendet, vel nebulosum instrumentum, sunt vana afflantur,
Qui et nasci melioris in aliis regimur, et efficiunt, ut ipsa rara dñe post
Ab hoc sum, ois boni autem, ab hoc magnis accipit, honesti in honestis, monstrosos
Qui bonum immortaliter, qui peccatis tradidit. Virtus etrum membra, non etiam anima,
Qui semper recta gaudia mala torcular, longe facies placuisse.
Qui amans alii, propositis convictione fracturare, et illecebras omnes calcare posse,
Qui, obitum bona mentis se pulchri, a hinc a terra circumducit, et in se trahi
Qui dilectus candidatus, dura a se extirpe, virtus etiam umbra anaestasi, et longe agere
Et ne ab illis, et censorio sine leuitate quidem omnia fieri possit. Hoc
Qui fecisse, et facere bonos, qui clara exempla, (quae) Dei (superiorum) omnium inculci;
Qui alias recte fatus impensis celestis, pravis causis infra modum laetare,
Qui administratione, qui fama maxime vero confititia, excedit, et est
Qui facile primi erubescendo, subiecti a præsumtione, et calo, et frigore,
Qui examinare farta sua, qui mala confitent, qui quod die natus, spacio docent,
Donec colorum longiora gloriosus inhibet, ut elius est frigore.
Quod exercitus auctoribus, in congreuiculari, (ubi) et propriis virtutibus adorant
Ut non tu acta, sed te virtus fugient, jam eis absit fugere etiam Victoriae.
Et Tu domini DEUS, cuiusque in periorum libens sequatur, cor et democratio latet.

De Objecto Virtutis.

Virtus candidata, cuius quid ipsa Veritas querenti responderet. Circa T. 1. 2. 1.
Circa animi sui motus, ex qua ex his propriis causis, actiones.
Genitrix in se affectus, velut gaudios, gressus, et obesse, quo regunt, apes.

C. 1. 2. 1.

Cu reros, qui novim vita rebunt, dñi clavum electi tenet, meq[ue]ntur.
Ut bene vident, aliquando Orligandi tantum, quò debent, aliqd[em] ad modicordia reverentur.
Ira & Ultimū minia eō p[ro]st, in homines mādesiles, ratione temperari debet.
Amor cum in D[omi]nū fatur, hanc faciliē nodū excedet, cu in voluptatis off[er]t[ur] s[ecundu]m p[ro]lata.
Fidelitas et incepit aī ad Genitula, grotum d[omi]ni, tunc temp[or]e neque illa abduta.
Rubor, virtutis color, et cupido est, sed it hunc t[em]p[or]e in a modum oper[are] confidere.
Ab oīs hoc pendens pudor, si index potius Ruptus, et rapido, et mora bonarū actionū erit.
Gloria affixū alterius fas est, sed ita ne in publicum his immo fliscors.
Anguis certis alienam felicitatem soleat appicere. Accumulatio, solet q[ui] iudicat.
Hac non sibi deesse, sed alio adesse bonum dolit, fessima sui amplexu.
Ita non alio adesse, sed sibi deesse bonum male fert, zappe annulus Vrbeis.
Circa hos, similesse affectus, occupat se Virtus, eos regere, ut tempore, ut extingueret querens.
Sed hos nominis filios ignes exitat, quosq[ue] alter, malentes extirpa.
Op[er]es trumperet honores, sed quicquid sociū tenere appetit, aut fugi dñimum est,
Vt Virtus adeo non alijs simibus quam quib[us] mundus, circumfinitus foggia.

De Prudentia

Virtus non tantum ea, quae agimus aut tricimus d[omi]nus, fessitate,
In intima membra se infundat, q[ui] ipsam istam homini gubernabere gubernat.
Ipsa ab iniquitate humana fessitate, ut qd[em] ipsa primi d[omi]ni, excolat, consummato.
Prima et necessaria maximē in eo opere parcer exeret Prudentia.
Non se contemplabilis delocet, ut alio intellectu negotiis, quas ut ipsas ad usq[ue] vive accommodet.
Virtutum vero Princeps, et caelis Plane id, qd[em] scilicet corpore, quod nari clavus.
Hac et Virtute cursum dominib[us], et affectibus nodum, et decus actionib[us] perficit.
Plane auctoritate, bonis malib[us], discriminatrix, redivivus, h[ab]ens, serpens.
Falli non opportuna, fraudes docti, mortalium facies, non a surgens.
Vero necessaria fessitate, ex quo glaucomata facile intromiscens.
Prudentia secundando, prouta Quidendo, fessitate recte ordinans.
Confilio q[uod] apte invenire, q[uod] recte legere, et bene exequi sagax.
Non praecep[er] in decidendo, sed nec temporis agitatu cunctatione amittens.
Canta cum secundate potius, quam felicia ex ea fu eligas.
Voruum tam suorum, quam alieni sumi justa optimatis.
A Proa adeo sibi apta alijs demandare pensu facias.
Nec nulli, nec orbis, sed pro spectissimos feci tantum, fidens.
Immane Fortuna crudula, q[ui] ipsa iches fessitatem atq[ue] extre grasa.
Ergo fons, fons fessus, quartu[m] honestate integra licet.
Eiusdem enim nemo, cum obligus curfu stendit, quod recte non potest.

Loca

Et cum mille conformatio[n]es abruptione, et deformitate sequuntur, media medit.

De Pietate.

Prudens ad Pietatem innat tanto prouis, quilla diu[n]t ch[er]eb[us] sc[ientia] sibi
At hoc p[ro]feta p[re]dicta sp[irit]us in Timore Domini, qui Imitatio saec[ula] cap[ta] repte appellatur.

A Deo n[on] posse ut omnia bona attingantur, ita ordinis nos omnia decet.

Quo resipere mens nostra, ut ad Principium, ut ad finem gressu[m] cebet.

Illum reverenter timet, ac magis emittit in regno primi Natura libo oportet.

Vbiq[ue] q[ui]lchenimus est[em] ordo artificie rectricem q[ui]nq[ue] mandat non trahit.

Hec forte, aut ex se co[n]clusisse docet, quod in tantam etiam dignitatem contumaciam sibi.

Sed ratiōne magis hoc docendi genus est, q[uod] ut ab omnibus intelligatur.

Quare loqui n[on] possunt mortalibus, atq[ue] etiam infirmis se Diemitas volunt.

Per Prophetas, Divino genio afflatis, voluntate per agiliter, tandem est p[ro]p[ter]a filii regnum suum:
Spiritu, cui quisquis vere adhaesit, Num[er]us delicium Temporumque, et candidatus sit ad temptationis,
Charitas. Sed fide opus est, quā q[ui]nq[ue] q[ui]m sit, docuit, qualiter, amplectens et inquit h[ab]et veritas.
et h[ab]et. Sed fide opus est, q[ui]nq[ue] q[ui]m sit, docuit, qualiter, amplectens et inquit h[ab]et veritas.
completo. Specie opus est, ut adverba et extrema omnia Veneras, fiducia futuroram.
et h[ab]et. Charitate op[er]e est, ut optimus maximus humana, sup[er] ora adane, ex iusto undecim
Summa ejus Majestatis non servator audax, sed deus, et venerabilis. In te circa deo
Eius gloriam, Christo Once, et segnosti auctoritas, ejus gloria nobil habet et fortis.
Eius quicquid in te vel circa te est, ei universum genus hominum velis et rectigale.

De Probitate.

Ex Pietate Probitas sponte sua fluit, ab eo non nullus, aut exiguo limite distincta.

Misericordia tuum p[ro]fessio, ubi beneficium p[ro]fessio amare coegeris,

Si eni[us] via p[ro]p[ter]a, quin causas offendere, quem cibare, quem diligas,

Aut si infirmitate, p[ro]cipientiae offendere, qui[m] misericordiam invoces.

Q[ui] est laetus campior, q[ui] ad adversum fecerit infidias diligenies exanimis. Taliq[ue] ingloriosus figura p[ro]p[ter]a.

Tibi ipsi bene cupulas q[ui]ndam, et h[ab]ent quagm[is] p[ro]p[ter]a, multo minus blandens.

Quia vero Triumphans, cum superbum recte auertit, eccl[esi]a, vincere potuisti;

Inde alijs amandis, regendis, amendois vere deum iudicabis.

P[ro]p[ter]a semper amissi facturus alijs quod sit; ab alijs p[ro]p[ter]a celis.

De sequi lassures neminem, quam leuis ab alijs notis.

Veniam vero dare alijs precanibus fautor, quam tribus.

Proxi ore m[er]ita, quam animo melior, nec fama quayis q[ui]d confice capie poteris,

Et ubi homines fallere possunt, tamen tenet Deum, et Tegit timet.

Nobil seducum tanti facies, ut peccando redemptio cuiuslibet;

Ita

Præc vitorum optimis, quam fer dederat, et irato Vito autem ait, Imperatore habras.
Mulus magis et reddere vitam illi implacato herens, qui ubi vitam recognoscet, vide
pro ratione populare pugest.

De Temperantia.

Probitas spatiofa Arbor est, in multis se ramos diffundit.
Quoniam primus CLEM PER ANTA est, circa vulgaras illecebras occupata Virtus.
Penitofas, quia ex parte raganas; quia ad bellum ducunt conprium.
Ceterum duplex illa est, et quia materies varia, sive de nomen mutat.
Cum alim entor: fusa moderata SCIRPES, cum Venetiis ASTIAS vocatur.
Illa virtus domini Praesibile, et coronis, non animo fortunæ, Iesus gradem.
Fami filii, non quia superercentis fastidio confulentem.
Ratione ad labores buenos recreandos, non ventris sapientia servientem.
Necessitas: sicut quia honesta voluptati exigunt, nihil dare doceas luxurie.
Bonas horas, et instrumenta virtutum, extra iugas consumere binens.
Hominem fieri Voraginem, quoniam item, in quo gaudia et sensu absorbus fieri gibens.
In primis Etiepsa inimica, magna vitiorum alienum nutrici.
Penitofas mentis Eclypses, et noxia in corpore interregna investenti:
Infidelitas ferox illecebrosa, et sub Humanitate, velut angeli.
Cum tristis risus, morbosq; ducat, cum ex hominibus reddat bellus.
Soror Sobrietatis ASTIAS et, Venetiis illicitæ frumentorum,
Oculos, aures, manus, corporis demissi, et animam ab illatis Voluptatis afficiens.
Nature vero pinulos, legitimi cancellis matrimoniū includens;
Nomum et ita edomans, ne pelleat Virginibus Laurum effequatur.
Laurum non quodam solo, nec ferre nisi Heroicâ Victoria invencendum,
Virtutum lumen non raro invenit, quibus milie infusibile soluit (celum).

De Sedulitate.

Laboris obij; necessaria vita humana viagissendo est,
Quorum illo, nisi moderata sit, alienum, hoc mœciamus, quaf' situ contracto.
Fieri utrumq; teneat medium sedulitas, laboris nimis o'ramus, capitalis hanc inverte.
Vera aliud virtutum obelinx, vere Christus omnis felicitatis,
Quippe illo vendit ora mortalibus (celum, quos corrumperet nimis felicitate traxit.
Quos et sui e' amores crevit, jugiter iugum atque openi fuit solitum,
Ulti auctor actuosa semper, somni farca, avara temporis, longa fuit et,
Ita vasa aggredi caro, aut virtus spesq; farum regnativa.
Nam cassum effectu laborem solens, quam effectum laborem dignum.

Ad Sac

Adhac sua ex certa agit, flosca, quam nacta est, ornanda intenta.
De alijs, rebakenis & in sollicita, nisi prancas op̄e popule, aut excuset curam.
Recte autem eosq̄a constanter infistic, laborem solans metu intritus.
Omnia digni tempore, et cum modo agit, ne sub onere fatiscent,
Quia sibi exactior, et Ignatia fons gressus male, sic minima, ut & sit dicit.

De Magnanimitate & Modestia.

Virtutis splendidissima merces, Honor est, à bonis & honoratis profectus.
Res à Deo ipsa tantum habita, ut ab omnibus inter primas, sane postulat.
Et degenerat, sumis defector, qui honoris bonis artib⁹ & quætitat⁹ ostentat.
Pugnare contumeliam vindicare se studet, quod mereb⁹, qui quia postulat, & fugit.
Ex ipsam profecta virtutem content, qui sane virtutem laudat & commendat.
Ceteri bonis animos, ut ab honore calcar detinere amat, ita circa eum habentis egos.
Quas MAGNITUDINIS adhibet, magis moderatrix honor, ut minus modestia.
Utraz de se recte homini bona judicat, gaudere docet non insolegere.
Inq̄ veris bonis vera fastigia via recta sectari, vanorum effrenant, respente dignos.
Laudes nec de gloriari facit, quas nec fons ille acceptare aude, minimi sed exigere.
Nam declarari factum adiuva, se ministerum credere, & magis acta, quæ agenda contemplari.
Non praefere potius quæ desse conatur, neminem unquam, minime vero suspiciens despiciere.
Ut honorato celerat, audax prudenter, nitropideus aggredi, quæ oponere, accamare, sed
Fulchri impendere,
Non invidere, o temere, potius tñ ira, quæ odisse, quæ vero offensa in aperto gerere.
Hibit vite logus, vel agere, comen se erga oes, sed graviter in corruptu.
Calumnias per morari, & bene factis glorios, quæ acerbū certamine refellere.
Igromma, ne virtutis iniusta affia, fictio, ut conscientia latitante se solat.
Denique celibis omnibus, secundis, adversis, & quis, inquis, majora se ostendere.

De Fortitudine & Constantia

Fortem bonibile personalem, timore Naturam medium spuria, & confusa fortitudo docet.
Ex alijs cetera mala, dolores, plenaria, morte minora, facile perforantur.
Sed ea provocare, & temere aggredi, undaces solent, nimis qui contemptus.
Prosternere eorum vim, & impendere quæ, alijs vero frustulis in secondeles.
Vero fortis obsequi condit, non tam occidere omnes, sed pugnat, pugna, &
sed canit probata.

Connexus

Connit cum opis, Vitam, & puerum: & sanguine prius; sed male fisi erubescere leguntur.
Viles fisi sunt, cum ostendere alle jubet, quam cara sit ipsi honestas.
Extrema o'reformidant, dum Iustitia, dum gloria Divina redificantur.
Deo, Patria, Patrie cum se impingunt, reddere fisi credentur, quod accepere.
Cum Chancionis domus, triende & concordia, in hisse & immo se eximunt
cum Religioni, et aliena salutis spoli; latente occasione vite tam dilecti colloquendo.
Quae post alia vulgo timenda occurunt, pro occore, et cargo virtutis habent.
Fortunae se offugios crati, ut genitum in ipsis frangant.
Paupertate, exilio, carcere miseri, et cum ad eum respondeat, etiam gloriantur.
Amino impetravit, plenius durae, durius impetrat, labores tolerantes.
Bello, grandi beluae, dominantes, in illa delata, prius cum ipsa fognat, ut reddantur.
In ipsa Revoluta nisi iusta reformat, labores vulnera, et nobilitate offendentes leti.
Orcis cum deore que sunt, cedere nesciunt, plena gressu, aut inclinabili receptaculo.
In vicos agri, et supris rido, pulcherrima cum laudis adiuentes, vicitur amici.

De Glansitudine.

Quod Sibilis oratione, id Virtute, gratiaque fortitudin, Iracundia.
Hoc us expellendis destruit, Ignis, sed et ipse, ut maxime noscitur, saepe elongatus,
Gelum accepit, et validam manu regendum, cum ex alto erigit fastigio, venia fulminis.
Cum modis excedit, brevi, Iugumque dicta, ut protus clavis sit, quoque, et auctor regit, exenti.
In ea contibenda mansuetudo occupatur, cum in Imperantibus est, Clementia dicta.
Sibilis ad omnia calloso ne facilis, aut rebemperit, quam parvum efferaat.
Immaculibus iraui pribens, et nocens in malum, sed emendabilibus experire.
Moram dans Ira, sed ut discentiat, aut mitigetur, o'ne accusat in omnium.
Non animi memoriam, qua recordare offensas sciat, negat oblitus.
Injuria prouasim o'reponens, sed aliena potius cognitio subiectus.
Id veniam lassam o'difficilis, vel non quippe, non vero, et ubi vere offus est.
Quia et publica domus, sibi in gloriam, quae nulli nocte amolit offensas.
Cum summi male facta n'be' e' preceps amm'nd, et graviter leccapi cum cura intropicibus,
Contumacibus, et exemplo robituris festos, alijs placabilior.
Potiam sibi differens et potius apia contentus, malu' vero placitibus, nunquam insultans,
Ponens etiam obrevenit pene falso, nisi quod quie vel' p'p' v'p'p'lece et' n'legit?

De p'st'li

Justitia in se virtutes confice omnes

De Justitia Universali.

Justitia septendecimūm ſyndus et cum toto quaſi orbe lucet, virtutis ſuum ^{in jucunda hæc de teatris magna beſigat} ^{complendium eſt.}

Veneranda Pax et Felicitas mater, Belli et noſte omnis ē ^{et clavis} Ora exultrix.

Magna officiorū Magistra, Societatis Summa Regia, Auctoritatis Imperiū.

Quae funeris enīz reddere docent, Fortitudini non invicta maleſum premit.

Norma legum attenta et obsequens, rei aut horritate non violanda sancta.

Norma legum attenta et obsequens, rei aut horritate non violanda sancta.

Sive eas DCRS, sive eccl. eius DCI Rāpo, et huius duchi Vicaria Dei p̄d̄as geris?

Cum illarū aliae à Natura nullam meritum; atq; q̄ filio extorū inſenſe eſit Fabulus,

Alio totū genere humano communis, alio ap̄b̄o certis adaptata;

Alio dema publica, alio parentis in liberis, Heros in seruis alio ex modo iura spectant;

Omnium illa obſtructrix est, q̄ si vel alibi o extorū, multib⁹ factis ut gnis imp̄prias ostendit.

Sicut facilius recta, Iuramq; qui, non omnis qm hydora, tenax, n̄ illeſebbe ab eo m̄ihi.

Ubivero leges tacet vel o quadrant capibus, et t̄ quo d̄ Bonis etiam moderatur.

Nem amittit a fermeq; Savia mēlly et q̄q; q̄lūq; m̄ihi.

Nem tam verba Legum ſenuo quoq; rufa, ſea mente m̄ihi citas Legislate.

Qui r̄ varietate, ultra legemq; ſenſa parent, q̄ fieri Rāpis ſuſtro ſuſceptu volnere;

Sceptro beatissimo, mihi in manus devenerat ead qm Justitiam artem ſatiuit;

De Justitia Commutativa et Distributiva.

Ut natura homines arcuſi viveret, mutuali oīis fecit egales.

Ne tamē confundaret, res hominēz certis gradib⁹, et dignitatis diffixis.

Et ea actiones hominum ita om̄iſt, q̄ ſunt voluntate malis dolore deprivatis Rediſegnū.

Et q̄q; m̄ihi valēt, ſed q̄q; m̄ihi m̄ihi, p̄iudicat, et p̄iudicat, et p̄iudicat, et p̄iudicat.

Judicat, et p̄iudicat, et p̄iudicat, et p̄iudicat, et p̄iudicat, et p̄iudicat, et p̄iudicat, et p̄iudicat.

In illis regendis Justitia Commutativa, in his Distributiva, et ab aliis.

Prior una euenit venderi p̄iudicat, venderi p̄iudicat, venderi p̄iudicat, venderi p̄iudicat.

Et ut recte, hoc de conſeruare contrabefum, et cogitare integrum conſeruare.

Aut si iniquitas, et p̄iudicat alterū m̄ihi, vel decora facta ſint, corrigit.

A latera quā DISTRIBUTR. x. et m̄ihi alia iudicanda coſtitutrix eſt.

Libel iniquis ex grāpha addens, mihi ex oīo delicians, corrigit.

Virtutes in glorib⁹, sine inuidia agnoscens, sine malignitate defradicens.

Honorē

Si more suu beneficio suplnotibus cultum, obsequium, grata officia praesens.

Si uero melos sagat uadere pacem breviter.

Dignitati eiusq[ue] exento affungens, benefactor[us] minime iumentorum, minime dignitatis.

Contractum, nec ut h[ab]et lamen, nec male factis praevia largiens,

Publicis in primis, nam privatis injuriis, sed & ab omni beneficiorum recipere.

De s[ecundu]o d[omi]ni 2007. et ergo a uelud dicitur, i[n] ualorem, d[omi]ni uita est, tunc a[pro]positu occidit, ergo ex dominis a[pro]positu.

Virtus in vita civili factis merito, ex parte, inter e[st] virtutis, et humanitatis censetur,

Cum in p[ro]fessione, mind[er] at uelud dicitur, m[od]o a[pro]positu, aderent meloofaga summa, et solli-

ca meliorum quod alio ex dignitate cum facinotis, cum facientis admixtum.

Vel ex alio modo facultate, uigilante.

Uaca aduersum coru[m] gentes, in discriminando, que different, oculata.

De Beneficentia & Liberalitate.

Alius sua reddere iustitia, dare nostra Beneficentia docet.

Co[m] pulchrior Virtus, quo liberior, et assistenter alienam, sponte sua facit.

Pulchritudo cum beneficentia, non gloriola, aut luxellum, sed honestas et d[omi]nus respectu.

Cum alacris est, et beneficium accipere se g[ra]tia, ubi dedit.

Conflio operare, iuvare, que facili, atque lumina de lumine suo alteri accendere,

Nomum sua, mensem, et ora demissi, usq[ue] merentur summa parte.

Oculata uibolimina, et beneficia o[ste]riu[m] temeritate, sed regens iudicis,

Dignissimo adeo d[omi]nus, et promota tum copia sua, tum indigena p[ro]pria aliena.

Egestati vero ita subveniens, ut in qua regente recessit, v[er]e cunctione antevertat.

Giles uuln[er]a, manu eius, sermone modello Anglicans orationem.

A beneficij i[st]ram Elmerens, et data memoria accusantis delegans, sua finis effulserunt.

Non exorbitans, nisi insigniter migratis, et gratios g[ra]tuerantia dandi redens,

Lati portu cum exercat Beneficentia, et per o[ste]s necessitatibus humanae frater[um], regestis, efficit.

Op[er]a uim in opes, et numeros tractat, et nomine multa Liberalitas dicitur.

Quae post somnum longum, sed ut sit q[uod] longius, parva sit, et custodie opes docet.

Celestem liberalitatem respondens, si dolore, o[ste]r[um] humectu[m] fugiens distescere.

Et cum quod anglice, sed sine uocet be[ne]ficiu[m], sive querela, injuria, onere alieno, pudens.

Non quod, et in acceptando religiosa, cuius obligatio curiose dissipens,

Parte vero o[ste]r[um] alienam, sed servans, uice, ualitudinem, honestati necessaria,

minervalium, sive portu[m] uel turbo, quod subiectu[m] virtutum exercitans postea comparet.

Ut agitudinis, ne scieat ipsa uia et g[ra]tientia, ne edunior libato, alioq[ue], egestati populi sufficiat.

De clausis et portis, his manu glare, et posseptioni, quod sicut profectio caruit.

Seu amimum his manu glare, et posseptioni, quod sicut profectio caruit.

Ita spaciois. G[ra]tia in fugientibus, ne in Scylla et Avantia mactat.

Honore seu beneficio suplinetur cultum, obsequium, grata officia propens.
Kodus, polycladus munificus, denuo
hinc & metus agat a deo benevolentia.

Dignitati eiusque examento affixus, benefactor minimus immunit, minimus dignitans.

Contractum, nec quis landom, nec male factis premia largitur,

A. 1000 vices et ceteri, quibusque natus, iustitia, probatio nequissimis, et ceteris cogit pietatis.

Publicis in primis, nam privatis in urbis sapientia sumbit beneficia regnare.

Nec sit dux a fortiori et ceteris virtutibus, et humanis rebus, et virtutibus usq;

Vero in vita civili factis meritis, et labore, intreare virtutes, et humanas rebus.

Cognitio, et mentis, moralis, et utilitatis, modis et ceteris, et ceteris, et ceteris, et ceteris, et ceteris.

Et multitudinem quidem ex dignitate cum facinoribus, cum facientibus admixtis.

Vel et aliamque facultate, et ceteris, et ceteris.

(Ceca adversum corruptiles, in discriminandis, quae different, oculata.

De Beneficentia & Liberalitate.

Alius sua reddere Justitia, dare nostra Beneficentia docet.

Quo prædictior Virtus, quo liberior, et afficiet aliam, sponte quod facit.

Pule benevolia cum beneficiis, non gloriola, non lucellum, sed honestudinem respicit.

Cum alienis est, et beneficium accipere se patet, ubi dedit.

Confiteo operare juvare aque factis, atque lumine suo alieni accendere, cognitam.

Domum suam, mensam, et ora denique usque merentum finem patet.

Oculata visibilium, et beneficia oculorum tenentate, sed regula iudicio.

Dignus adeo datus, et pro modo tunc apia quia, tunc indigentia aliena, huiusmodi.

Egestati vero ita subvenias, ut et quod roventur necessitatem, et ceterum amittantur.

Gloria vultus, manus eius, sicut mons modestus, implicans gratiam, et ceterum huiusmodi.

A beneficis inservit et morient, et data memoria accipit huius delegans, quae omnes effluere.

Non exprobrans, nisi negligenter migratis, et gratis deseruerantia dandi reddentes.

Lata ponit cum extenuat Beneficentia, et per oes nefastatis humanae spissas, regales, effiles.

Ob avaritiam opes, et numeros trahit, et nomine mictu. Liberalitas occidit.

Quae solitum largiri, sed ut sit ipso largitatis parare etiam et custodire opes docet.

Celestem liberalitatem et responsum, et doloris, et labore humero fugiens discessere.

Et cum quod anglice, sed sine auxiliis quia, sine guerale, impensis, onere alieno pudens.

Non quod, et in accipiendo eligenda, emi, obligato, curiosi despicens.

Parte vero et ademanus, sed servans, ut vocet, valitudinis, honestatis necessaria,

minimam, tam pauperem, et rursum.

Ut inserviantur, quae quibus nec virtutum exercitio, ne vice, ne profectus.

De clementia, et fortitudine, et industria, et auctoritate, et ceteris, et ceteris, et ceteris.

Sed amorem his manuflare, et professione quod sit in professio carus.

Ita spaciois (Gomphos fugiens, et in Sylla et Avaritia mactat.

Quia illa in largiendis, haec in querendis, fervidisq; opibus frugilem modum.

Illa fontes liberalitatis ex hancit, haec diuidit et cōsumit.

Illa pauperes plenius ex opulentis facit, haec in medijs dicitur pauper et,
ultraq; ^{voluntatis} ^{intentionis} deceptabile, sed illa opibus, haec hominibus plenior est.

De Magnificentia

Adhuc nomen mutat Beneficentia, et ubi ex magnâ cluit fortuna, Magnifica vocata.

Nobiles maximè decens virtus, q; quos supra sorkem alios opes genitiliti p̄fere.

Dixit ita colloq; ut et splendeant, et splendorē concilient dignitati.

In sumptibus facilias, o' necessitati carpe, sed honeste indulgens.

Nec tam amorem, quam admirationem nec necessitudines at clementias parans.

In res gracieque sacras, longa, et scelum, attributis, q; obligare sibi laborans.

In artes q; sed geni ludo r̄figiūt salutares, fantosis multas gloriandas beneficia.

Non hinc illicet pauperi, sed gregi pauperi etiam formos, et spicilos.

Molles vices, publicas, et sera postentati pulchras profoueras.

Dignitas ubiq; rebus culorū apparatu, o' capillis, capillis, o' detinens tenuis Ambitio.

Sordida, et temeraria inimica, sed nec ostentatio, nec luxus ridentegens.

Instrumenta Virtutis o' per inania ante pulchra absumens.

Nec sumptus illicatos facies, motu, cara, sed nec moris neglegens dum honesto, et expungens.

De Veracitate.

Veritas interpres sermo et, summae societatis magnus conciliator turbator.

Res parabili, et in promptu existens, unde ad expressam sic clara, et facile.

Sed eadem invocabilis, tantum ad credibilis, et credenda, et credentia.

Quibus non elevans, non credens comparat, et secundum capio constaret et exactum.

Cum dubibus, sub claris, hinc. Veracitatis et Facit uirtutis.

Est quibus Veracitas ita facit, secundum, et secundum, et secundum, et secundum.

Nihil utiq; cum vero duci honestis, et affirmans mittit, q; talium vero et factis posse, non.

Si fidei, et honestatis, et factus, et factus.

Dicitur ita tenax, ut et impuris, idem claram, inserviat, semper mercatur.

Nomina, et si grammā necessitate, nec usq; in case impuritatem.

Si fidei, et honestatis, et factus, et factus, et factus, et factus, et factus, et factus, et factus.

Sed quis in fraudem aliisnam o' obtegens, o' infligens in aliquam rebu.

Faudet.

A. 7. h[ab]ita p[re]terit[us] Bach; es i[st]a pagina r[ec]ta b[ea]titudine s[ecundu]m d[omi]n[u]m b[ea]t[us].

Candori addicte, et Vesi fiducia in gl[ori]um etiam decor amio[n]a.

Nec p[ro]p[ri]et[er] s[ecundu]m s[ecundu]m
Non fustinens mendaci m[is]si tale sit, quod D[omi]n[u]s ipse videntur probaturus.

A. 7. m[is]si g[ra]m a Sido Batali p[ro]p[ri]et[er] auctoritate accepit. p[ro]p[ri]et[er] p[ro]p[ri]et[er] s[ecundu]m s[ecundu]m
Quale obstetricum Hebrewar, lingua[m] mendacio, q[ui] m[is]sa sang[ue]ne polluere maleficiu[m].

A. 7. m[is]si g[ra]m a Sido Batali p[ro]p[ri]et[er] auctoritate accepit. p[ro]p[ri]et[er] s[ecundu]m s[ecundu]m
Simulacionis in genfe ingens, in diffimilando dant nos m[is]si Prudentie;

A. 7. m[is]si g[ra]m a Sido Batali p[ro]p[ri]et[er] auctoritate accepit. p[ro]p[ri]et[er] s[ecundu]m s[ecundu]m
Primum male mordax temere aliende obijat lobidim.

A. 7. m[is]si g[ra]m a Sido Batali p[ro]p[ri]et[er] auctoritate accepit. p[ro]p[ri]et[er] s[ecundu]m s[ecundu]m
Ne tunc etiam proibitur, nemini profuturum, nos person non nemini.

A. 7. m[is]si g[ra]m a Sido Batali p[ro]p[ri]et[er] auctoritate accepit. p[ro]p[ri]et[er] s[ecundu]m s[ecundu]m
A. 7. m[is]si g[ra]m a Sido Batali p[ro]p[ri]et[er] auctoritate accepit. p[ro]p[ri]et[er] s[ecundu]m s[ecundu]m
De gradu ratione delicta sua vulget, ne q[ui] est summa infidit[er] laudes suas Prudentie;

A. 7. m[is]si g[ra]m a Sido Batali p[ro]p[ri]et[er] auctoritate accepit. p[ro]p[ri]et[er] s[ecundu]m s[ecundu]m
Sordentes ex ore p[ro]p[ri]o, m[is]si res omni[m] gestules, majoti cas calumna sentori opponere.

De Taciturnitate.

Altera linguae clavis et TACITURNITAS, magna tranquillitatis humanae custos.

Non iam falsa tantum arcere, sed et vera decere genere ac condere docens Virtus;

Frasum sermonis, cuius munga p[ro]digum, vix libalem, plerumq[ue] tenacem esse expedie.

Sicutum Prudentie, adeo largum, ut sententia etia[m] legenda sufficiat.

Noctis quafi beneficio confit[er]i rectius cognoscendis calandisq[ue] Prosternit.

Etiam quietem Vitam, cui orbi infectius est oris impotencia.

Ut vero haec cor in lingua, ita TACITURNITAS lingua in corde gustare juberet.

Munera ad loquendum praecipit, minime coram isti, quos magis decere loqui.

Loquens quidem, sed tempestivem, sed loco et audiencibus accommodata.

Loquens sed que o[ste]r preter tacere, tacens, sed cum non expedire loqui.

Loquens sed modice, et verbis nec paratim de fraudans, nec multis obruens audientem.

Secreta o[ste]r servans curiose, commissa sancte et fideliter servans.

Qua parte uix se securum credens, m[is]si cum credidit nemini.

De Comitate et Humanitate.

Hominis homini que conciliat, et gratum reddit Virtus, Humanitas vocatur;

Caterina virtutum ueni condicione, germulanda mortalitati glorissima nectar.

Honestam illucbra, mentis, gut m[is]ta composta, et index et quafi Hedera.

Ad populum maxime necessaria, alia mentis bona illi pridentis, m[is]si in illa exsplendescant.

Quae est, que honestis uita, et iucunda misericordia, gloriosus factus nisi velut Graues addens comites.

Quatum integrus D[omi]n[u]s favore licet, hominum g[ra]tia studens favore;

Uit placere fru[er]i, nullum colorem frater in bone[rum] a sonore elimitus.

Dignitatem sonor obfluens, et cuius[que] decerpit cultum, postea fru[er]i, g[ra]tia placere exhibens.

Gravitas acutius, sed in lenitate, ne amorem deminas.

Waipac,

Virtutes alio commendans, ut merentibus honoribus, et timoribus addat oneribus.

Intempore lassare fugient, ne putidam erit. Ascensionis rite curat;

Mercenari regrebus infusa, mollia fando tempora, et verba nimis offensa captat.

Catigorem, ut Medicina, omni: infusam afferens, et quod signis salutis fructu concedens.

Libertate in alios ostens, omni: quod Amor imparet, aut exusurgo posse.

Confessionum o: amans, sensu: quod pertinet, non fugillatrix alienorum.

Partes loquendi non sibi soli faciens, non aliorum interpellans sermones.

Non maledica, et ut nihil enigma affingens adulando ita nihil calumnianto degradans.

Nec ferens calumniantes, ne frustiginem o: obliqui, facilius audiens ipsi invecte.

Omnis tristitia fellim se et alijs aduersa, et quia pro remedio d' malagna offerens.

Moxios consolans, dubios firmans, tempestatum gloriam in vita nostra generatrix.

De Urbanitate. A. 1338 Reges uig. scriptor

Inter honesta organa obsecratoris, et curas levimeta, o: ultima est Urbanitas.

Iudicanda Unit, Fisi, sed et confessio, etati certe, statu o: omni apta.

Incedunt. Veritatem, quod aliquin o: preventura erat, deferas.

Et tales vice affigens, noxiis aliiquid, et cunctum abstingens.

Sed illa, si quisquam, tempore maxime iuratur, ter pote valeat.

Ne rebus gravibus inter strepat, ne inter sene congregatur.

Et consideramine eger, ne offendat, quos quendam delectare.

Ut figura aculeum, sed dulcem; qui genitati, sed cum uoluptate;

Ut flosculos spargat, sed nativos, minime ante pochidi gigantem spirant.

Qui veneti, sed casti, qui originibus etiam Oufis probati possint.

Quoniam et fisi pretium duces, qui probitatis pudicitie confite impendio.

Morosissimi quidem aduersa, illi ex aliis grafi ambibus detorantur.

Sed et facundati immixta, decocchia veracandia, lena libidinum.

De Gloriis (313) 1338 A. 1338 Reges uig. scriptor

Non est satis animum sermonem ad honestum habuisse conformatum.

Externa quoq; proprie: oportet, o: virtuti bellam etiam Uetus circum dare.

Amini habitaculum conforti, ex eo plenius estimati. Habitator solet.

Qui cultu domo, multas in recessu fortes, nuncius multa int' splendida abscondit.

Non habitura honestem nisi a glaucis, parvo: etiam, et vel unde nichil a surgentibus.

Itif' habenda omni: cura est, saltem ne gerit; ni quo col: aut despat. Hunc soleo?

Jdg:

I dicit adiutoria lucis publicae, et pacis humanae, non illorum, implexumve objectus debet.
Abicit quidem in cultu eterna nimis sollicita, vivit enim animum gloriam decens.
Vix felicem gloriam ipse quodam suo, confonit plus quam amio fideliibus,
Sed abicit quoque negligenter, ne dissolusionem. Unde deans affini, alia faciunt in anima transversa.
In vetere et illo luxu, aliquid confundit, plurimum gravitati debet.
Videntur novitiae tantum offensura, sed et angustia, quae et ipsa infelicitas nostra pars est.
In motu corporis configurata equabilitas servat, luce aperte et in umbra abgit,
A quod sensi in primis, et tenuenda negotia tractantes, gloriare autem eis opus est,
Insignis honestas liberales firmis, sed ne artem nimis, nimis vero fecum aleant
Gloriosatio removatq; a gestis, qui elegancia commoden, non histrionicis.
Affectiones q; sit, adulteria negligenter, et animo majorib; et iunctu oneribus occupata fragor.

De Virtute Heroica.

Primum lumen Virtus, lumen illius fulgor quidam insipiens Virtus Heroica est.
Virtus in genere illa animo patitur facit, pulsisq; virtutis tenebris, huc utq; ipsi sermone pribar adducatur.
Illa bonos virtus et honestos, haec magnos, et amplius aliqd, quod virtus dicendos efficit.
Unde de Virtute Diversa, quique eam affectu suam, viri appellantur Divina.
Qui o virtutem jas, sed virtutem ipsa, o fortitudinem vulgari, sed plane humanam supinxerant?
Et si consummata sunt, vix contra hos in se habent, quae figuram mortalium.
Sed ea ipsa Omnipotencia Heroica, ales qdam generis, sed o sequentia attollitq; fastigio.
At ubi unius, alterius virtutis quasi temni acumine, in sublimine surget,
Ita alijs, sicut nesciuntur, compleat aut omni virtutiva complexu, vultu late subtiliter.
Sed ut alio fulgor, hoc fidelis Heroicum intelligentes, alio viri Dilectionib; geniantur.
In illis salendissima, quoque Virilis gressus humani felicitatis, sed leviter tunc, servit,
In ferme hominum barbare, nosq; secundum publice mortis edornandis occupata.
Quo in offere Adfieri, et talium, praeterea et o Hebeis magnitudo entibus.
In gulm, cognitio ubiq; magnificum est, angustias congesit, Herois fringens ideam.
Sed conflatis in uno multorum deponitq; luctuq; fortitudinem Heroicam affirmantis mortis.
Illi a magis polyleto dorso derretur, et abutitur extremitate, palliditasq; mortis doloribus.
Ceteri plurimi sanguinib; libidinis dedecuntq; alio maculis deformatae.
Alij eodem genitum, diverso genere, extremitateq; sibi ad gloriam Heroicam evanescunt.

Artib;

Sile

Artibus inventis, vita humana ornanda et fruijs, aut mentem suam digni studio exhortans,

Conciliatis item sociis, societatis humanae nervis, refrigerans spiritum.

Quoniam sed illis, Aegyptiis, Mercatoribus, Pythagoras, Socratus, his Minos, Solon, Zenobius effloruerunt.

Aeterna claretuone nomina, quoniam et aliqua, fortuna maiorum comes, adulatio cultus dominiorum.

Proca maxime antiquas omnia, et secat celestrierit, Herculeus.

Thebanos, Graecos, Trojanos, bellatores, bellicos, resonatas, fidicantes.

Potes crepula, et his sacendo non, plurimes horum religiones, etiam inferens.

Colendos cultosq; ad eum ab aliis Gigantibus, sepe et dignitatis culti.

Fatigatus tantum intra finis, sed orbis plene loto extra populum Dei Universum cultorum.

Qui ex Abraham ortus est amico Viri, adeo vero Divino, vere Heroe,

Josephus, Moses, Iudas, Gedonias, Iesu filius, Sancti, Davidis Maccabaeos habuit.

Vivos coelum pluviam impetrantes, et qui Dei, quo similes, hoc magis famulos et organicas agnoscunt.

Magna aggressori, sed sub Collo gigante, suo pluvia sedent Divino honore, consulerent.

Quorum virtutem, et per suam magis invulnus invictam, et invictam, et invictam, et invictam.

Emptas sanguinem eis ammas, et in baptismis corpus suus adorando Regimur, patribus magnis filiis.

Hoc saeculare, qui Homo Dei filio, Unde primo deo, Homini, Patribus magnis filiis.

Gloria summa, sequitur, Herculeus Angelus, ipsis adorando Regimur, patribus magnis filiis.

Emptas sanguinem eis ammas, et in baptismis corpus suus adorando Regimur, patribus magnis filiis.

Ut templo, et ipsi Balteo de mortis semper, denuo et in vicinas peri obulere.

Homines intollerantia ridentes, post flagra lepi, mortui in luto deponentes,

Divino amore plorantibus pro salute eum, quod hinc vitales.

Vera, sanctissima exempla, gloria innocentia, vero virtus iste felicitatis duxit ac dignitatem.

Mores honesti, munificentes, socios in locis ad iugum inquit.

Vero Heroe, non fundatorum et principum, cui destruenda certamin degeneris postea nescimus.

De Origine causis et effectis Virtutis Heroicae.

Hoc forte aut casu, nec communis natura arbitrio inducitur, nascuntur Heroes.

Ulti maiores illi, cultus, ita orbi illorū vis major summa interponuntur.

Deus saeculare, qui alibi nature multa gemitus, horribiles cura dignata, fecerunt.

Unde etiam clementes illos peragia sepe vel combatu vel antcedunt.

Quosdam effectus, aut desperata saltem peritioris causas edidere.

Quondam

Sexta pars annis

Quodcumque oculum Angelus ut Sampson, Baptista, querundam oracula, ut Moses, predixit.

Primum natus Arsyagelus, Alexander M. et astriolum orbis, Platonem Socratus Sonnius glorie
Eidem Platonem nato apes ingessere meli: Pico Omnia quædam flammæ Circulus Caput circuim dicitur.
Nec minus liquidum cura Celestis argumentum. Quod vel aglorum, quo conuentat Heroes.

Non torpidum, nec tardum, sed agiliter naturam imitantur Collepsim,

Catæx magnorum exultationum afflans, Timoris suspcionis Invadens dolis omnis aperto.
meli jules decubant mites hercules. ^{Ex auctoritate} midinata a filio antiqua rugor.

Carceris ferugia cupido, unde ab aliis dolens summis impinguens.

Et id fulcrum nos prodit prior à stigmate singulae nefaria actas.

Ut in Vespucie, quem Pater magnum Patre vel bono vel malo fore ominabat.

In Alexandro Rege cultu forces Proclite domante Bruce Galba, Paus legatos audiuntur.

In Iulio Cæsare Sylla multos Manos contumice iris, ab aliis multis, apparuit;

In Hercule vero Scorpiones erat in Ascensione apes leonem ostente figurata a Poëtis.

In Hercule vero Scorpiones erat in Ascensione apes leonem ostente figurata a Poëtis.

Ciam corpus clericorum Heroes accipient diuersi illis mutant Naturam suspitum.

Hoc est Augustus regnante illius dies menses nullus illi illa metu oda latet.

Ut ea deinceps membra colligit postquam illuc spiritus intravit habitator.

Sic Herobus suis Horribus. Sic Quidam Virgilis formam diis similes tribuit.

Sic Augustus, Trajanus, Vero, Gordianus, Carolus Magnus, sit lastorius tanus vultus temperante p

Et ceteri oculorum, honoris affectus, dignitas eius, longe lacrymæ principes ostentabant.

Natura flosci musculis multorum epium in Herculeo Educatio addidit.

Vnde et multa gaffiniora regem certe nominari optimas virtutibus impressas formas.

Quam hanc regem amplexu eius in cunctis corporis partibus velut et rotundata esse videtur.

Non delicata in umbra corpore, o Cryptukturum sagittam, animam exsolvens.

Sed severa legi ad incedere, et quicquid laborum patiens durans.

Spontaneo sensu et voluntate plorans, et per suorum corporis partibus, et in membra.

Sentantibus et osam exercens laetitia, opulentus, quo auctoribus post sufficiunt.

Ita Herculea exirent traditum eustom ex bivio, in cuius latitudine interclusi pedem.

Ita Achilleum, qui ictu unius regum Liberiorum et ferarum medullis pingit' almissa.

Ita Alexander, sub leonida adolevit, laborum que fecerat in generali, et raro exercitu.

Ita Castriolus Comarras bellatores efficiunt, formidantes ipsi armis, bellator evanescit.

Ita, si ceteris fuisse, Henricus Glavarus aperte subita iuventa ad Alexander magnus.

Plerique autem, super multos Nam et nichil de educatione militare, in solita.

Sufficiunt regis monitis, exemplis aliorum, quos summa vita, primitus, Holwes.

a' k'vocatio' k'v'ufaga n' p'f'e

Sc. Al

Ita Macedonem per libri Heraclii de regia ardor annulandi egit.

Ita Iosephus Melitaeus (Proper Somm) ¹⁷⁷ Macedon' levi' lat' t'ymas ex'ans'is'.
Ita am'is' fel' - 220' f'ys' k'iam' p'ns' m'li'is' t'yle' y'ch'z'k' elem' - n'c' d'f'ys' t'g'berau' an'.

H'c'p'le' m'li' c'p'ro' s'm'les' P'lf'ant', quo' al'p's' e'g'are c'f'uent' m'nt'bal'iu'.

Magnanimi qui grandia' f'el'unt', s'ni' am'f'one' h'c' a'ris' g'raf's'ane' ill'and'ap'is',
t'g'berau' an'.

Quic' t'nt' p'ro'bal'is' sed optimis'; f'anc' f'eo' adulanti, f'c'lo' i'f'ris'is' g'f'f'uent' an' sel'ant'.

Si quo' d' affl'ant', sp'ni'lib'us' que accendun' p'le' a' d'f'is'.

Ita ut D'co qu'p'le' op'ra ed'ante ore, m'nu've' mortali' grandiora.

C'od' em' a'cur'ante, magnis' op'iam occ'f'om'by ad ardua ex'cit'ant'ur.

Uti cum a' magnis' ex'c'ab'is', ec'le'ibus' s're', liberandu' e' hum'ani' g'lu'us.

C'ui' Dey m'lt'is' a'gen'is' ca' cu' bono' t'g' com'od'anda' l'ng'ra', manus' g'ang'lore.

C'ui' cr'agna Orbis' i'gl'ea, a'gl'ea' i'gl'ea, m'alian' trans'f'ace' Nomin' lu'be'.

C'ui' ab hosp'ibus Patria, cu' op'essa' j'ust'ha' a' G'ram'le' V'ndic'and'a' e'p'.

C'ui' C'ina' conf'f'om' Heraclen, cu' Disc'ordia' P'ublice' Aug's'tu' Popul'ant',
l'or'ru'.

F'p'is'mod'i' p'ro' sp'ira ad' d'c'ca' f'ug'ul'are, f'ug'ul'are' v'p'f'.

Qui felicit' i'p'so', a'gl'is' o'b'is' sp'are' a'lt'om'p'is' a'ced' a'unc'es'.

S'imi'les'z' cel'et'ate ful'm'ib'us', m'lio' v'ce' l'ng'f' e'bar'dante.

C'ui' p'ro' p'ec'ci'is' m'lo' e'z'g'j', w'ay' e'g'.

Et d'ff'ic'ult'is' p'ro'is' q'm'by', vel' c'ed'ap'is', vel' c'ed'ere' co'act'is',
at' r'aly.

C'ac' si' p'el' longos' labor' i'c'w'f'is' ad' cult'um' f'c' d'c'ca'.

Non def'ci'ut' animo, o' c'ed'ut' a'f'p'aul'is', sed' cor'v'f'c'ent',
f'art'ales'.

In'li' i'm'rica' via' f'ella' p'udent', i'p'so' f'ani'm'da' p'ia' i'f'ort'la'hi'.

C'ui' fec'z' k'ore' Julius, f'lat'um' m'nt'ran'fe' v'ct'ore', (af'f'or'na' i'g'uit', V'nis'.

C'ui' Alexander, Dan'io' r'ent'at', g'and'is' q'nd' rend'um' o' f'loc' q'ln' ap'ic'at',

C'ui' a'nt' sp'icula' f'f'or'ad' G'ram'ca' i'v'nat', ca' n' off' dom' de' p'le' S'ol's' n'f'li'.

C'ui' David f'und'is' conf'f'is' t'or'ales' q' gl'adi'is', rec'm'ng' g'ig'ante' comp'f'f'.

C'ui' idem i'nt' sp'ea' lap'one', q' San'li' i'oles' p'arc'is', f'p'is' t'g'g' s'lv'at'.

C'ui' Mar'xes' int' f'idi'at'as' q' ignes' t'ri'um'p'ant' et' r'is'fe' g' clam'ant',

N'c' n'c' es'alach'eli' f'eng'ay' a'ng' t'ri'ul'f' a'nt'af'g' d'ly'k'is' t'ri'um'p'is' k' m'nt'el'is' g'la' m'nt'is'.

H'c'p'le' v'ro' ex'cu' p'ec'co' sp'ec' et'c'ru'is', nec' lab'ot'is' f'ni' g'ro' f'ro'f'ra'nt'ur.

H'c' f'ni' t'c'lu' org'ana' glo'ra' i'p'so' i'f'ca'pa' p'ad'o' g'f'f'und'.

Lod'is'

Steph'ans' Jene'

iustitia et amicitia

Cedit illis immodicis tandem, cruxque quippe licet superbiae gnis.
Ergo ab aliis velatis et fatis, oratione diligit illiusque dominus laetus, qui libet eum de lemnis
Cedit quicquid est, quicquid estiam insuperabilis his, cum solle libet eis his.
Cedunt concordi orbis cardinali, cum electio concordis ipsius vellet est orbis.

multorum enim pax soli

Cedunt infesta gloriæ humano mala, cedunt publicæ peccata mortaliæ.
Subit felicitas seculorum Heros, aut auctor, Sacre esse eternas sequens.
Quod cum bono, quod illo dñe dñe, exortus gloria eternæ solent solentur.

De Amicitia.

Cum ad igrem ignis, ita ad virtutem fortis capitur. Virtus
Se illa adamat, se libens fructuosa est ipsa felicitas, sed et sapientia, qui genitrix.
Adamat se aut, ubi auctor, id est ipsam sapientiam amplecti, ut se amplectatur.
Inde amicitia sit, quicquid maximus virtutis fructus, felicitatis causa est pars pro aliqua

Venit Utroq; Sol, cum secundus fortuna et amicitia, aduersa sollicitum.

Omni ab arti, omni humana confitimus, et nimis ignis, et aquæ necessarium bonum.

Sed ea, o fortunam apud omnes effectio nimis habet pluribus imperfecta configit.

Perfecta, tunc diuinam, humanam, genitrix cum benevolentia conserua est.
Hoc ergo, cum melius, non potest, quod est amicitia, et cum melius, non potest, quod est amicitia.
Hoc ergo, cum melius, non potest, quod est amicitia, et cum melius, non potest, quod est amicitia.
Hoc ergo, cum melius, non potest, quod est amicitia, et cum melius, non potest, quod est amicitia.
Deo quippe amicum necesse est credat, cui bona fide amicus est vir bonus relat.

Dico autem amicus est, qui sat est facere satagit, et facere fieri, absolute ac ligido. Dicimusque
in Cœlestis ignorancia, aut similes tunc de amicitia tollit, nec debet somnium.

Confidimus ergo, opifex intellectus humanus, et quicquid memorem dicit est esse, sicut
Sed ad exemplum ergo, dolus semper malus abe, adesse in melius efficaciam, non debet.

Virtutum veterans, audax humanus, et in diuinis rebus accessus, parum refert.

Dico certe, inde, et originem et aliorumque gnis, huiusque amiciorum regiminas.

Et adulterinas esse, quod parasitio non evanescit. Horatio.

Cui utile est iucundum adjungere licet, sed progediis regum.

Quia graviam segundales Heros ornant mala vulgi, et aucto Heros in finitum que.

Ceterum amicum cum paras, dum te ipsis, et ipsorum tibi ante preparari.

92c

concessum
Hec modicum de illo delibera, cum quis omnia nosc deliberantes sit.

Qui cum secretis suis insimul, & omnius proprie fons humus communica posse,

cujus alterius sollicitus, confito dubius, conjecturam sanguis voluptate nisi rebus.

Hec multo oritur habe tales, ne amor relut in tuis diversis flumine longe fecit.

Cum ingressus es amicitia cancellor quicquid amico contingit, ibi puto contingit.

Defideris ejus honestis ne aduersare, sententias approbar vel fac, ut corrigere et temperare.

Officiis certa prolixum modo, nihil praeceperis, tibi vel pgo non procedendum.

In aduersis precipe fac, ut tanta ab igne exsplendescat amicitia & fides amatorum.

Libens curvel per literas colliguntur, ut infra contumaciam amicitia apud exponamus.

In consuetudine suarum est, in gemitore ageris, in secessu rebigitur amicitia.

Non fugit ex auctoritate, & diffidet, & trahit illis non facta summae uterque perficiatur.

Non querit amicorum, & criminis apostolus amici ad agnus patrum quam credentes.

Lauda patrem, gratiam admone, defende quod licet quipotes ubiq' reverte te et tolera.

Honore preueni, consulenter audi, admonitiones literas pro beneficio accipit.

Denique in amore plasstra, nec abiice amicum, nisi is bona mentem abiecerit.

Et si cause amoris cessat, dissiui hanc regem, quam cumque patre foderis.

Hec de amicis perdas, et tanto actionem post debitas iniurias.

De Decoro secundum ingeniorum, etatum, &

Vite diversa genera.

Habes virtutis colores, quos ut Clinton illa, & quod ex vita in genere gatis:
Reclame officia, que a suis diebus alios praefecit.
Pro varietate nempe in primis sexus aliatis, condicioneis.
Hoc enim omnia virtutis singularia & admissio obsecra obsequit, & memori
pro aliis, nela ceteris, & id est in virtutibus & in vices, & in illis in multis, & geni
Ac primum in primis, imprimis, & inclinations, postea excedendo inde quatuor
quatuor, ipsa aliquid ceteris, & in hoc modo, & in primis, postea excedendo inde quatuor
Ad hunc eum quis faciat in loco, & in specie, & in zona, & profecto
Utrumque & tempore, & diversis locis, & in diversis, & in diversis, & in diversis, &
de tempore, & tempore, & diversis, & diversis, & diversis, & diversis, & diversis, &
Sed natura tempore, & talis alio, ita ad mala magis quod bona, quodque in illis
ne gong bra in labo, & de hys denuntiatis.

Mentò quidem si degè virtutis et sanguinis arti se extendant sacerdos.

Nec panetibz magis, qm in animis, faciunt suis, gloriam majorum suorum splendere.

Sed heu multi nimis elyptos arvad, qm ad sordes Vipior oblegandas gerent.

Iff. Itatis gentilitijs, qbz supbit, similes, majority quos male refruant. Inde dñi:

Satis habentes ante parto fame incubat, sapientia deuocando illi minima intenti.

Alios facti o'ribitare pire, et prenendo tantu'm sonores fibi facere gnari.

Quos agunt sapientia ea re nobis bonines, qbz et potencia supra gng suu' pallentes.

Quandoqz qz infelices curibilijs, melius his felicitibz fortuna munera, qbz illi ut nifuer.

Pleramqz inmodeti qz jactabundj, et quo plus qm, et animo decr' h'is nichil amper.

Hoc magis minima contentiores.

Hanc minus reliqua illa gna diversis vultibz, et qfisi mod' coloribz, spectante se obire.

Ali' tam' moratos u' demq sacerdos qfedit, aliter civili, u' dignitate qfitor.

Ali' sapientia India qfessos, ali' elegantijs cuius vitam tolerantes.

Omaes fuit h'end campum Pecilia'lem, in quo distibus specimnia dare posseint?

Omaes ibi qz lapides inveniunt, ad quos p'lede offensio qhabitu'nt.

Beati qui qualecumqz obigerit vice stadium, ita decursum, ut pro bracis altissim' felicior' toller' consequantur.

X msi sis gratus, bis pulchra ter quoq' ferhi,

Quod sapient, Qm d'os sed sanctus postea o' sis.

T'j estend'is karb' k'calm' l'st' k'revesse,

Vagy h'ufz estend'ore nem lehet beje,

Harmoz estend'ore hogy nem eroye

Vagy neq' k'revesse nem lott' vol' neq' bol'ge,

Then estend'ore kincs' penye nem bo;

Harral estend'ore k' nem fol' eleji,

Renesegyt' barolt el bresz' del' a' zu,

Mert ebb' es a' edgyis oda t'jza zim'jo.

Ex R. R. Observat. benignitatis commissa. s. g. q. a. b. (Baruchus) V. (Vitellus) o. c.

Ad HARACTERES VIRI T. F. gl.

*CARASSIM EXPERIMENTI MM VTR. Dact. JOACHIM.
PASTORII, S. R. M. Pol. & Svec. Historiographi.*

*Prodigii maligni magis; magnus Panaceus
Arte charactere fuisse sit in Orbe modus.*

*Corporis aduersus loco morbos, m. malignis
Infectis ratiq. quā coepit forense.
Omnes ad tacito fōrēt Naturā electi.
Prælati a nōcēs excepit subz. p. des.
Sustulit hunc tēnē sed incōstatiblē fatū;
Atra manu clāy luminis umbra tegit?*

*Tenētora munc aliud celebrans Magnū suū
Quā religiosus supradit, celsus in arte, vīcos.
Ille, quod ē genis artibus, gloria jussit,
Inglorij magis digniora digne dedit;
Curandis aminis morbis, ut hīz parvū;
Ecce Characteres, tēnē quoq. bonos.
Sed cuius poterū confundit una laborū?
Corporis hanc: amu gloria major erit.*

Lucas de Lindia.

In Characterem VIRI Futurum

*VIRI CARASSI F. gl. atq. EXCELSUS ISSIDORI,
JOACHIMI PASTORII: Phil. et Med. Diet. Histor. REGY.*

Ad Lectorēm.

*Cernit HARACTEREM, spriantes undiq. vultus.
Adspice, quos VIRIUS, nichil, Lector, sabet:*

*Dextera Proclito dedit vos PASTORI A Ccelo,
Sarmatici fætrix nobilis illa P. gl.
Digna sunt sculpi, rērum gaudijs amia, VIRIUS.
Et suis hoc illam sculpero digna MAGVS.*

Joh. Pet. Titius

*Amo d. gl. DC. LXXXVIII. xxxii Septemb. In Schola Un. Pand. sub k. 24.
Q. Philosophia or. xiiij. 2pl. iij. p. 1. Philosophia formulatio in Z. p. n. - Sis. S. T. Genj.
c. galem. Philo. Instrumentalē ē ipsa Logica, Prinzipiis ē ipsa
Cognitio. Secundūm cognit. diversib. in Theoreticā & Practicā.
Et Theoreticā refutat. I. cap., ut Practicā. Practicā ē ipsa The.*

*I. Alter n. dicitur. q.
d. almo p.
c. vitium
2. fortia
m. vice us
3. glori
d. sublimis
z. zelus.
V. vīcīus
c. p. mītis
e. p. mītis
f. c. p. mītis
g. a. mītis
h. p. mītis
i. r. mītis
j. t. mītis*

*2.
3.
k. mītis
ad familiān
vel ad Rēp.
Facultatis
medicis
metaphys. &
phil.
S. r. mītis
c. p. mītis
mītis
D. mītis
x. mītis
Z. mītis
c. r. mītis
s. k. mītis*

*D. mītis
C. mītis
la mītis
a. mītis
b. mītis
c. mītis
t. mītis
D. mītis
c. mītis
a. mītis
d. mītis*

*S. v. l. mītis
explicati
factorum.
g. mītis
c. mītis
f. mītis
g. mītis
c. mītis
f. mītis
f. mītis*

cum triplex sit triplex & explicandi ratio. Prima ratione logica per triplex argumentorum sententiarum, altera finis, quod est gen
et videtur per triplex est deinde colere. Partes autem hoc etiam ex parte ipsius sententiarum, tamen triplex, asse
cutoria est moralis, quae virtus, despotis, divisiones, casas, effectus opposita admodum. Et ratios suas mors in pueris
debet nuptie est capitis accommodatio. Quod namque in hoc instrumento continet brevitas eius postulat
etiam puerum est plene sufficientem. Etiam vero ubi quis
separatur. Quid autem fieri possit, ut in pueris, divisiones, casas, effectus opposita admodum. Et ratios suas
sit eadem. Tertia vero argentea dicitur tamen sententia de disciplina quae puerorum cognitio. Antece-
derat enim res sententia de disciplina, modicis operis operis, et in causa operis, et in causa
disciplina est puerus. Invenit enim puerus sententias, et operis, et in causa operis
quod debet puerus, quod vellet puerus. Ut in causis, et in causa
operis, et in causa operis. Ut in causis, et in causa operis. Ut in causis, et in causa operis.

SYSTEMA

E TH I C A E

philosophia practica cum versetur circa mores, vocata

ergo, alio nomine moralis sive Ethica, que in latitudine sua

triplex est.

i. Oeconomicus, que est Prudentia dirigens hominem, quatenus

partes eius sunt Rerum ad felicitatem domesticam acquirendam.

2. Politicus, que est Prudentia dirigens hominem, quatenus

partes eius sunt Rerum ad felicitatem civilem acquirendam.

3. Ethicus, (specialis sic Doctor quod est nostri instituti)

definitur Prudentia dirigens hominem absolute sumptum, causamque, vel negotiorum, vel honestae, vel
gloriae, vel famam, vel amorem, vel voluntatem.

Facultates per virtutes morales, ad felicitatem Ethica acquirendam.

In qua definitione occurunt tria illa quae nominis. Prudentia, sed illa agente de bonis bo-
nes et malos. Prudentia, sed illa agente de intellectu. Prudentia, sed illa agente de voluntate. Prudentia, sed illa agente de honestate. Prudentia, sed illa agente de gloria. Prudentia, sed illa agente de fama. Prudentia, sed illa agente de amorem. Prudentia, sed illa agente de voluntate. Prudentia, sed illa agente de voluntate.

tus et virtutibus confidanda sunt, scilicet Tumis Subjectum, id est habitus, quae honesta, et
Media. Tumis enim (id est felicitas) in Subjectum (scilicet

de bona et malorum hominum) per media (scilicet virtutes) introduendus est, tunc ut tumus

de tres etiam sunt partes Ethica. I. agit de Fine, II. de subiecto.

III. de operatione. Sicut enim est voluntas principis, sed ex parte intellectus, et voluntatis, et operationis.

Prudentia, sed illa agente de intellectu, id est, agente de voluntate.

Dicitur autem summa bona, quia omnia alia bona ipsis generaliter. Ethica est praeceptio, et ratione.

Sed Contra graffia appetuntur ipsius actioni propter se. Et autem tunc summa bona operari anima corporalis, gloriam, tunc in vita operari.

Et autem tunc summa bona operari anima corporalis, gloriam, tunc in vita operari. Et autem tunc summa bona operari anima corporalis, gloriam, tunc in vita operari.

Hoc tunc per praeceptum, in vita operari. In qua definitione operari tunc etiam tunc.

Si tunc necepsis facit ea, ita accidens operari, nec exigua tempora aliquem facit. Sed quod invenit
est quod ad hanc vitam operari, et hoc est causa. Discrendit tunc in vita operari. Hoc tunc est
tunc in vita operari. Et ibi est causa. Bona corporis, et fortitudinis, et facient ad eum fons, qui in manu eius et gerit.

Quod si quis talis ponat, Sapientia
intellectus non possit, tunc non
sunt, id est hoc argumentum, est ut habe-
bit, id est, ut habeat, intellectus, quod est ob-
jectus cognoscendus intellectus,

secundum objectum, tunc sit, id est, ut habeat
objectum, tunc sit, id est, ut habeat
objectum cognoscendum, intellectus

secundum intellectus, tunc sit, id est, ut habeat
objectum cognoscendum, intellectus.

Tunc sit, id est, ut habeat, intellectus, id est, ut habeat
objectum cognoscendum, intellectus.

Tunc sit, id est, ut habeat, intellectus, id est, ut habeat
objectum cognoscendum, intellectus.

Tunc sit, id est, ut habeat, intellectus, id est, ut habeat
objectum cognoscendum, intellectus.

Tunc sit, id est, ut habeat, intellectus, id est, ut habeat
objectum cognoscendum, intellectus.

Tunc sit, id est, ut habeat, intellectus, id est, ut habeat
objectum cognoscendum, intellectus.

Tunc sit, id est, ut habeat, intellectus, id est, ut habeat
objectum cognoscendum, intellectus.

Tunc sit, id est, ut habeat, intellectus, id est, ut habeat
objectum cognoscendum, intellectus.

b 2.
1. Operatio, scilicet enim est perfectio cuiusq[ue] sit que perficit habitum, et habitus Potentiam. Ex operis pro parte, Habitus vero operis Operacionem, sine qua scilicet nungaudatur datur. Demissis magis assimilat nos Deus, qui est perpetuus aet[er]nus.

2. Animus rationalis, i.e. intellectus & voluntatis, que sunt Potentia Prostantis in homine, quaeq[ue] c[on]i[en]tientur.

3. Secundum virtutem perfectivam, quod in eligi potest vel de Prudentia, que dicitur Regina Virtutum; vel de virtute extensiva intellectus in grece, que Placissima esse debet, cum extensiva, cum introversiva. Operatio enim secundum virtutem, quae est aliquando imperfecta, non est ipsa felicitas, sed felicitatis tantum gradus.

4. In vita perfecta & perfecta omnibus bonis, sive animi sive corporis, sive fortunae, quoniam bona animi ut virtutes, faciunt felicitatis excellentiam; Felicitas enim est beatitudo & beatitudinem possita est in habitu virtutis. Et in operatione Reliqua duo scilicet confortans & fortunae sunt complementa tantum felicitatis, scilicet ut ipsius vel instrumenta vel ornamenti. Instrumenta illius sunt, summa, robur, exercitus, amicitia, &c. ut plote sive quibus regnit nisi bonus virtutes aliquas extinguere. Ornamenta sive Nobilitas, Pulchritudo, Honor, Laud, bona fama.

PARS SECUND A. Ornamenta sive quibus valde obscuratus, felicitas, quamvis non ex intellectus Speculationem, sive quibus valde obscuratus, felicitas, quamvis non ex isti, qui a modo perscrutantur.

Liganda & judicanda res vestigia litterarum, & futuris quibusque officiis, & facultatis quibusque servit.

Intellectus praecipue propter quodque operis operis, in cognoscendis, compendiendis rebus rationib[us] bonis vel malis. Ethica Omnipotens, intellectus practicalis et quae operas. Intellectus prae-

dictus subiectus, quoniam non est solum subiecto, est in habitu ratione, objectus, & in habitu ratione, objectus, quae h[ab]et ad objectum, ad finem est bona, quae bonis motibus informantur.

Hoc agit Ethica ut in aliis ad felicitatem perducendus est; in homine autem Omnipotens collectus practicalis objectus.

1. Intellectus, qui est duplex, respondens voluntati recte operari, & per partem sentienti, de coherentiencia, Speculari possum, quae res absolute considerat, quae res sunt, sive deliberacionem. Primum & appetitum intellectus recte operari, a deo captivus principius operabilis.

Principium operabilis est. Tota res est sua pars. Cogito me esse. Nihil est nisi simili est ita nos.

Secundum intellectus, quae res sunt, alio in reflexus. Primum Principium, scilicet Deus, res & Parvus ambi. Quae h[ab]it nominis, alio in reflexus.

2. Prae-

Judicium de objecto impossibili
et si voluntatis est in Absoluta
comparatio, in qua
est voluntatis propositum vel appetendas vel averandas, unde ab
tibus principis praticis, et sic est huius loci ius, Actus 5, ^{et} iudicatur esse bonum quod est
apprehensio obiecti voluntatis proprieatis. Voluntas r.
lum, & contra: Vel postea
et 1. Apprehensio obiecti voluntatis proprieatis. Voluntas r.
in se sola est, & nihil agnoscat, illius oculus est intellectus, absolute, id est malum
B 2. Judicium de objecto apprehensio, illud est duplex:
1. De illius bonitate, iudicans scilicet, An sit bonus in qualitate, ita per
missum & convenientem. Hoc judicium segit in voluntate aliquo absoluto iudicetur
volitivo.
2. De illius possibilite iudicantis & non sit
per media acquisibile. Hoc judicium sequitur
in voluntate intencio.

V 3. Deliberatio sive confutatio de medius ut vel quod
nam eod magis conduceat ad finem. Hunc actum Intellexi
lepus sequitur in voluntate consenserit & Electio.

8 4. Impulsus quo intellectus insinuat & quasi impellerat
voluntati ut paret & ad opus utatis medijs, & potestias
in flumines excitare volitivo. Hunc actum sequitur in voluntate
et si illius usum obtineatur finis fructus.

10 2. Voluntas, quae est Potentia anima rationalis, per quam
homo, praecunte apprehensione & iudicio intellectus prae-
cipi, amplexi bonum, & aversus per malum huius & aliam, est duplex iudicium
iudicatur. Et actus voluntatis duplex.

V 1. Elicitus quoniam immediata ex ipsa elicit voluntas, et est duplex
1. Negativus, qui regatur circa objectum voluntatis, id est
objectum sc. malum, & est volitivo.
2. Positivus, qui regatur circa objectum voluntatis circa media
sc. bonum, id est R. circa finem, et est duplex
1. Volitivo, quae est Actus voluntatis circa finem absolute summa
sive ordine ad media, id est pars ad bonum, & pars acquisibile.
2. Intencio, quae est Quies voluntatis, circa finem, quae plures
per media acquisibiliorum.

3. Primitus
Item bonum quae est ordinis, tribus modis dicitur: I. In plena bonum aperte.
Volitivo est uero voluntatis ingredi, suscipere, temperare, quae sunt facta voluntatis modi, ita quae voluntatis conditiones
Intencio (non cedit in progressu, & est appetitus finis & laboris ostendit. Sicutque voluntas conditio). Ita sunt laboris &

- obbligando omnes costringit aequum. Et n. summi bonum, ut recte est excludendo infanois aequo, de fidelio frumento
 At si inveniatur quippe aliquid alterum bonum est excludendum, non sicut bonum est rei sufficit. Sed et infidoles, quae
 et iustitiae negligunt; ea vita se sitam ex media que ad ea iustitia congruit conficitur. (Activa coniunctio velut ac
 2. A necessitate, hac libertas non contingit brutis necessariis. (verba hanc
 tio enim agunt, licet o' coacte) sed sibi hoc est autem difficile. Gestio ut in genere in-
 1. Contrarie artis seu specificatiois actus, pro quo homo potest possibiliter est in genere
 hoc vel illud agere, locum habet ubi de pluribus rebus agitur, ut si cui offerantur
 ut, si cui honoros, et opes prouantur in eius arbitrio est, honoros acceptare, et opes regrediare, vel contra.
 2. contradictionis, seu exercitij, per qua hunc potest agere, vel
 agere; et locum habet, ubi de una re agit, ut si cui offerantur
 honoros, liberum est ei eos acceptare, vel regrediare. Utraq
 E homini a Deo, cum ipsum creavit in uita, nec unquam po-
 neta ergo. idoneum
 3. Quia absq; ea hunc virtutis actus capax est o' potest.
 2. Cuiusque leges tam divina qm humana solent in
 justitiae, si in quibus fuerint, libertate disponuntur.
 3. Quia questiones & disputationes, promissa & minuta in
 apiles efficiuntur & vane.
 4. Quia quia protoma sine rati obediens est datur
 2. Potest rati ab modicis cibis exangulatur.
 3. Appetitus glaufrinus, qui est potest anima glaufrivis
 quia ait prelente sensu cognitione statim bonum & aste-
 gatur in omnium sensibile quam tale. Hoc potest anima
 omnis nobis cum brutis, atq; ideo suu natura rati ex-
 ples sit, qualiter in peculiarium homine recipcionem
 patitur & voluntatis in illis obsequium prestat, rati
 quodammodo particeps est, et a preceps rebica dicitur.
 4. Quia affectus, quorū naturam docet Physica, cura & medecina mali ratione in
 gibilis. Hujus potentia actus dicuntur Metonymice Passioes, sed o' parte o' afflictio, et
 dñe affectus, quorū naturam docet Physica, cura & medecina mali ratione in
 Motionem Rhetorica, Moderationem Ethica. Confidencia est cor qd' se teneat, tanta
 * 1. Definitio. Affectus autem definitus actus interius appetitus san-
 givisi, & qualem bonum & qualum a Phantasia j. & positum
 posse est vel avertatur, cum mutatio corporis & natu: j. quā Defi-
 nitio. Rationalis, sensilia, & vegetativa. 1. vegetativa & animalis.
 2. animalis, & rationalis. 3. rationalis, & intellectus, & loco motu: 4. sensilia
 & facultates sensibili, affectus, & loco motu: 5. intellectus & sensilia
 & loco motu: intellectus & voluntatis.

*T. Genus, et est actus, sive motus appetitus. Actus autem genitibus,
sed intenbus. Stoici: Genus Affectionum statunt opinionem.
Verum genus est in mente, Affectionis appetitus, est propter voluntatis effe-
ctus opinioris, quam ipsa opinio.*

(a.) Diversiorum Ph. T. Diffira, quae includit?

*monal. (ap. 7. p. 29). Non est diffi-
cile quoniam in voluntate habeatur
quid affectus est desiderio. Nam & 1. Subjectum Affectionis (sc. Appetitum sensitivum) Af-
ficit effectus sensus modis
doloris, et amariorum
doloris voluntas a iuris. *(a.)* febris, angustia gunt.
2. *Homini* ut Discretoria, Recundia, Invidia, In-
rancis. Huiusmodi magis
sunt per quid voluntatis affectus non
naturae, non per voluntatem regimur. Hi subjectantur in voluntate, quippe tendunt in obje-
ctiones appetitus sensitivi et animi sub eadem honesti, et in honesti.
3. *Communes* uniusq; animalium. Tales sic definitur. Huius-*

*(b.) Affectiones quae affectus in modis subjectantur in appetitu sensitivo. (autem n. Voluntas motu
naturae sua genitrix naturae
et 30 motiones naturales nec
qualitates in corpore animali, cum organis subjectantur in cor-
poris secessu ad aliis. Autem
modis quodam per se sunt, et
ut in 6. dñe ad objectum suum
circumstantias voluntatis acci-*13. Objectum, quod est bonum genus appellandum est, et mala
sunt aut malitia. Boni genus arvensandum. Unde patet contra Stoicos, Affectionis
affectiones et quae reperiuntur in eis honestes, vel in vita genitrix malorum sed cadere posse in san-
ctis regimur. Secundum et ter tamen amor boni et odium mali dantur a natura
vita. Tertius autem tunc hoc ad instrumenta Virtutum, nec tendunt in bonum et salutem animalium.
Cuiusmodi Affectiones nihil
ad hunc communem non respondunt, et
gratia regit ex parte genitrix 3. 4. Adjunctum Affectionis, et est mutatio corporis non via
phantasia, neque ratione, neque ratione. Res n. objecta sensibus apprehenduntur a Phanta-
stica praesentibus, neque ratione. Phantasia sic af-
fectus quodam per se et
phantasia regitur. Ista, ut bona vel mala, salutares vel noxia. Phantasia sic af-
fectus quodam modo in illa quodam facta moveat appetitum ad amplectendum bonum et arvensandum.
hanc modo in illa quodam facta moveat appetitum mortalem spiritus et sanguinis: per illos
radicem q; invenit voluntatum malum. Ad mortalem appetitum mortali spiritus et sanguinis: per illos
phantasiis expedita, commovet cor, quod contrahit aut dilatat, colescit aut fri-
mentatur. hinc varijs effectus subsequuntur in corpore, ut turbor
ipsa, quod in lecto sit in ira, fuisse ebullitionem sanguinis in corde, Pallor in melius Pro-
speritas in rora, et rura. Hinc etiam ultimum extirpatum.
habens adhuc 2. *Mistrio Affectionis*. Ceterum autem affectionis dividimus, quae
conveniuntur: ac affectiones sive supra divisionem sive in mixtos, sive humani proprietas, quales
tendunt ad alia, quae per se supra definitionem voluntatis, sive humani proprietas, quales
cunda littera significantur, sunt *Mistrio*, Invidia, Indos, sed simplices et communales.
cum voluntate coniunguntur. Hi autem a Stoicis comprehenduntur qualiter, duo circa bonum
hunc et contra voluntatis. *5.* Quodcumque genus vel appetitum vel voluntatem voluntatis
voluntatis relictus est a voluntate. Quidam enim appetitum vel appetitus, si est in voluntate, deponit
voluntatem est omnis appetitum, quae est: sive unitaria, vel ex parte: si est in voluntate, appetitus
conveniens, sive non est obiectus appetitus in ascensu. Appetitus obiectus, appetitus vel. Descensus vero quandoque pro
Fondit sequitur.**

Atque in quidem affectus verbis quibusdam memorabiliter & comprobantur: Hic amat me sed defida-
tur illa. Grandes, in factis, estes hictus audies. Granis hinc video: una est affectus rempla-
cere, illa locum vendicare. amor, qui sibi & omni affectum tendens in bonum. Nomina hinc affectu expon-
it. Defiditrum & Lascitia, duo circa malum sc. Fuga & Tristitia, trias, pietas, sufficietas, tem-
perantia, iustitia, & lepros. (Prae-
dictis) A' Peccatis autem in deinceps, qui ratione officiis appetitus revolutio, amatio, favor &c.
in quo sit, in duas classes distribuuntur concupiscentes, & frascibiles. Gra- Segn. Defiditrum, alias
scibiles. Concupiscentes, qui versantur circa bonum & favor &c. & frascibiles, qui versantur circa malum; vel futu- ratione, voluntatis, appetitus, sufficietas, le-
pros. (Prae-
dictis) quae tunc vocabula non
Concupiscentes, qui versantur circa bonum et malum. (Prae-
dictis) nihil inter se differant.
Affectus in genit. frascibiles (Prae-
dictis) Gardem. Zaria, aliud
jardim dilectum, volun-
tatione ordinis. Affectus in genit.
1. Amor, et est Aff. app. Sens. per quem senti in bonum absolute junctu. (Prae-
dictis) affectibus & plor-
2. Odium, et est Affectus app. Sens. per quem aversatur malum absolute junctu. (Prae-
dictis) contrarietas & generositas ab
3. Defiditrum, et est Aff. app. Sens. quo senti in bonum absens. (Prae-
dictis) in terminis. Ratio ob-
4. Fuga, et est Aff. app. Sua. quo evadit malum absens. (Prae-
dictis) coevo contracta sit, in appetitu &
5. Lascitia et est Aff. app. Sua. quo senti in bonum profligatur. (Prae-
dictis) appetitu & desiderio
6. Tristitia, et est Aff. app. Sens. quo aversatur malum profligatur. (Prae-
dictis) amor & odium de-
ficitur, fuga, lascitia, & tristi-
zia.
7. Spes et est Aff. app. Sens. quo senti in bonum absens & jardum
sed peribile. (Prae-
dictis) in appetitu & desiderio
8. Desperatio, et est Aff. app. Sens. quo senti in bonum absens & ardent
arduum sed opinatum, saltem impotabile. (Prae-
dictis) ratione terminos opponuntur
9. Quidatio, et est Aff. app. Sua. quo accusat malum absens &
arduum sed separabile. (Prae-
dictis) ratione terminos opponuntur
10. Metus. et est Aff. app. sens. quo aversatur malum absens &
dum, quod concitat inseparabile. (Prae-
dictis)
11. Gra & est Aff. app. Sua. quo contra malum profligatur sponte-
re agente illatum, cum cupiditate ultioris configitur.
Gra brevis & fracundia; Inflacabilis & procedas ad ordinem
comitum favor. Differet Gra a ceteris affectibus, quia non com-
petit alius contractatus, ut casti odium. Affectus autem Gra
nullum nec contractum, est n. affectus inferendo malum ei quod
malum intulit, quia affectus est necessarius ad confitendum
affectus ut patet. Quo vero appetitus inferendus bonum ei quod bonum
intulit (qui est affectus contractus) o' dicit in genere ut dicit ex
flaccidia, quia hic actus est necessarius ad conservandum. Hanc
nec sit sine origine, est tunc affectus appetitus ratiocinalis.
Dicitur in simplex complacencia tanta ita, quod intulit bonum
qui appetus

Concedimus alii
etiam hinc
uram et
sed tam
tum est
+ et se non
superabile

- (a) Virtus ut a se ipso imponit facilius, non ut ex exteriori, sed vel a vero vel a vicinae virtute. Gradiis difficultatis vel ad ea secundum
eligo, quasi difficiliter, vel ab ea secundum placere etc.
quae scilicet et brutorum, et rerum inanimarum virtutem. Soleritatem ut hoc ostendimus ad amorem generis.
(b) Co-dicitur in diaboloytico, qui nichil idem est cum (a) & (c). Sunt ergo effectus taliter.
- Dilectio malorum, et huiusmodi. Differentia a (a) Virtute. Intellectus in malis mortis. I. Prudentia: non illa in intellectu habet voluntate. Ultimorum. II. Efficiens: nam illa intellectum dicitur et operari. III. Conspicere: haec si in ymagine corpore comparatur. 3. Fine qui iherat
spiritus, hic honestas. 4. Objecere: nam illa intellectum dicitur et operari. haec si in ymagine corporis
ram illa venientia circa virtutem, haec
circa bona.

- I. Prudentia: prout guidantem quod Prudentia
sit. Prudentia est. Gratiis corporibz vocantur
et a tunc ageretur. Tunc ageretur.
Media Etica, illa quod sedis Etica dicitur subjectus pri
qua rebus ratiæ et operario.
Co-definiti habitus, ut i. objectus in sensu sunt Virtutes. Et autem Virtus duplex.
naturali solertia et sagacitatem. (b)
tate dignitatem. Activus, ut
I. Intellectus quod ab intellectu comparatur, et in eodem
et religiosis habitibus frequentia
vis dicitur, et ab aliis, si in intellectu. Hujusmodi cuncti s. Species ab intellectu eius
"que intellectus opponatur non possunt. Intellectus, Scientia, Sapientia, Ars et Prudentia.
Tercius, activus factus dignitatem. In aliis autem: Intellectus, Scientia, Sapientia, Ars et Prudentia.
A longiori defensione Prudentia. Quare et Prudentia per accidens tantum tractamus in Etica, quoniam
est ab arte religione etiam regitur.
Influens, quia auctor est et
invenimus, quia auctor est et
ad eius et ad eum. Ut huius Moralem cognitionem illustrant. Per
Prudentia autem sicut et quae pli se conductit ad felicitatem.

- Objecrum Prudentia est. In omnibus
bonis et malis, intelligi objectum acquirendam.
AD materialem: nam fore
est rationis. Objectum materialis
est et genit. pluribus ratione est. et taliter cognoscitur, quoniam idcirco Etica ex proprio iherat
formata est et in genit. et obiecto commoni
Prudentia: dicitur intellectus
rationis. et intellectus moralis:
Sed etiam est objectum Prudentia
qui definit. Habitum cum electa ratione appetitus, circa ea que
moralium.
Quamcumque illud, circa ergo omni in universo sit bona vel mala: circa omnia agibilia.
Vera in prudencia est dicere
conformatum est ipsa ad fructu
et ratione cognoscitur, sed con
tueretur etiam cum affectu te
tus enim huius loci et diversis
speculationi sed practice.

- Prudentia, quia virtus
Intellectus est, intelligit. Sic in eadem cibi portione Prudentia discernit sub qua Quantitas
qualitas virtutis moralis in certitate pro cuiusque tempore sumi debent. (Clementia a nobilitate
2. et 3. prudenter bona est praece-
sum malum fugendum. voluntaria et cuncta portionem accidens pietatis magna et
miseritatem. Prudentia definita. Prudencia oppositum.

- T. In Defectu, Imprudentia, quia vel res gloriandas igno
rit, vel gloriantur occasiones negligimus vel est pre minima
affectionum rebeneria sine matura deliberare auxiliis mali.
2. In Excessu, calliditas quia ad malum finem per bona me
dia vel ad bonum vel mala apparet. Hoc diam eferat
collicta nimis deliberatio de cibis nihili.

- III. Moralitatem que pli actus voluntatis acquirit, et in ea subiectus.
Confiditam. Dicit illius.

- T. Definitio, quia sic se habet. Virtus est habitus electivus ex
voluntate. Habitualis prout ad natura praeclarissima et ex excellentibus

autem
naturam.Justum
etiam locum.

2. C.
ad
mi
Vir
cul
sor
tum

(a) De subiecto Virtutis moralis
et necessitate voluntatis ab eo separata
nunquam tanta, quia

Concedimus appetitum peccatoris actionibus honestis in mediocritate consistens, prout Vir
boni et iusti sub virtute definitur. Ad hanc definitionem explicacione addenda. Aquila virtutem moralis
et virtutem iustitiae non potest explicare nisi voluntate et actione. Tamen in voluntate et actione
voluntas. Quamvis appetitus stolidus sit in se in determinatus, cognitio auctoriphi generaliter
hinc facit voluntas. Voluntas. Quantum appetitus stolidus sit in se in determinatus, cognitio auctoriphi generaliter
hinc facit voluntas. Voluntas. Quamvis appetitus stolidus sit in se in determinatus, cognitio auctoriphi generaliter
hinc facit voluntas. Voluntas. Voluntas. Voluntas. Voluntas.

Difficultatem in auctoribus gnis circa bonum faciat, propter effectum eius
superabilem bonum, collatio tam latitudinis est in ea necessaria. Voluntas non pro
suo influo determinare potest appetitum in suis actionibus, ita ut cum
electrum vel argenteum hoc vel illud objectum prout voluntati libelle
vit. Eadem voluntas Virtutibus restricta moderata potest affectus
granulos in appetitu subiectatur.

L 2. Formalitas Virtutis est et mediocritas que tam operae tri-
potentis dicitur de laicis melius proprietas. Et 3. Formalitas proprie-
tatis formalitas est et via virtutis que consistit in concordia
potentiarum. Dictamine recte rationis et legi de eiusdem voluntate
gnis cum dictamine recte rationis et legi de eiusdem voluntate
Ex quibus voluntas Divina et lex dei est perfecta. Prima et prima
Virtutis norma. Dictamine recte rationis sine ratione omnijs se-
cundistica in granulo est pars secunda regens et in mole granu-
ris obscurae. Secunda secunda. Mediocritas igitur est inter
aliud, quam et latere virtutis ad duo viae extremaeque que con-
sistit. Medicoritas Virtutis spectat via.

I. Latitudinem Affectum gnos Virtutis modus evitando
minus minimum et parvum.

T 2. Duo Utrumque in aliis modis collectabatur virtus, ita
dicitur ex parte ut gnos et ad usus habeat secundum quod posterum ad ultimum in de-
cussione oppositus accedit.

S 3. Objectum Virtutum. Medicoritas secundum hunc refe-
reuntur ad duplex. medicorum et duplex. med-

M 4. Duplices est arithmetica, quae equalitas deficit a suis extremis et equalitas in aliis atque
intra utrumque extremitatem.

G 5. a 3. c 9. Hoc medium consonat solum justitia cum una extrema abscessu
respectu ad excessum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum. Hoc vero con-
sideratur ut forte gradus virtutis, præsumone responderet ad defectum.

G 6. Geometriaque extremitatum oppositus accedit quod alterum
protractione circumpans, persone, loco, sensu. P 7. Quia Geometria equalis
hoc medium consonat omnibus virtutibus ceteris ut in ea recessus ab aliis extre-
mitatibus, portio cibi quae minus respectu est medium, non sed aliquando pro-
respectu alterius deficit. Vel excedit. Hoc non medium, quia ad defectum aut ad
ad excessum. Hoc non medium, quia ad defectum aut ad excessum. Hoc non medium, quia ad defectum aut ad excessum. Hoc non medium, quia ad defectum aut ad excessum. Hoc non medium, quia ad defectum aut ad excessum. Hoc non medium, quia ad defectum aut ad excessum. Hoc non medium, quia ad defectum aut ad excessum.

C 8. Causa efficiens Virtutis quae duplex est?

T 9. Extrinseca, quae extra nos posita aliquanta tam latitudine
et numerus ad interiorum et exteriorum.

Q 10. Quia Virtus debet est ad nos relata, et nisi ratione, et nisi personis et non accidens. Propterea poterit accidere.

(b) Utrum modus est realis rec efficiens en immediate a nisi est efficiens: rec complexis, qua natura est completum, rec confusum, qua natura est confusa, rec liberis in habebit. Et en realis subjectivae, qua natura est andrea est, aut en cuius natura est natura est.

11. 11. 11. 11. 11. 11. 11. 11. 11. 11. 11.

Fons et radix omnis ho-
minalis est si quis forti-
tate bona educationem

spes meus est iustitia
religio et la exhortatio
ab educatione galatice penderit.

Praber ad virtutis productionem. Taliis est:

1. Deus genitrix generalis concursu quoniam omnibus praber-

specialiter dñm concurreat ad productionem virtutis.

Ipsen dat felicitatem templum doboram nidoem. Ipsi
protegit nos contra malorum spirituum vniq; misericordias qui
alioquin negligenter obsecunda in virtutibus comparando ob-
curent. Intellexum observando, voluntatem depravando,
Affectionis excitando, id est pro humor commotione in ignis
minis modis se se insumant?

2. Educationis, Precepta, Exempla, Poema, quae omnia

nos in viam virtutis vel dirigunt vel atticunt vel cogunt.

3. Intrinseca quae intra nos existens qualicunque modo virtutis signum

adjuvat. Hec autem respicit

1. Corpus, et est commoda humor temperies dispositio, per gen-

inclinatur domo vel ad omnes virtutes, vel ad aliquas certas.

2. Animus. Causa autem intrinseca animo concurreat ad

productionem virtutis. Vel:

1. Effectivae, remota collectus Practerius genit-

dirigit et gubernat proxime voluntas quaten-

us dirigitur et gubernatur.

2. Formaliter, sive sunt actiones voluntatis a recta ratione gubernata. Ut autem actiones voluntatis tradi-

re debentur sicut effectivam ad virtutis pro-

ductionem una in ipsa populatur conditio.

Requiritur enim ut sint

1. Rebra vel gallicum quae valida. Difficultas non qua-

in bonis actionibus capitur. Voluntas non nisi reperi-

actionibus et concrebris collitur.

2. Perfectorum malis actionibus non interupta nam so-

mo vel dñm defecit opportunitatis receptio ali-

quando interumpatur.

3. Voluntaria. Actio non voluntaria et cuius principiu-

m est in ipso agente cognoscere singulas actiones

circumstantias. Voluntarium et duplex:

1. Directe, quae voluntas ita perficit effectio-

ne ut sine illo circuitu colligamus illud a voluntate factum.

2. Indirecte, quae eam a voluntate gender, quatenus

illa cum impedire posse ac debeat, illud fieri posse.

3. Voluntaria in se ingrediens est fieri voluntas.

S. Vol.

Free Practice est pars gloriae efficaciae. 2. Practica, sive intelligenda principia
et a meatis, quae intelligunt principia
Practicas, est: Prima et bona est. Vel
facilius. Secunda est collaudis. Sc-
hola. Quod obsecunda vocata fuit de ipsi.

(Gebra) Numerus actionum sine
quibus ad habitudinem virtutis
inveniendum actiones et tenet.

liberant, exacte definiri oportet.
propter magnam naturalium
inclinationis. Quae fratres quia
temporibus corporis vel pa-
ciorum vel infelicitate generant.

Scilicet actiones omnes quae re-
petitione quasi fabricati ha-
bentur. Nam: ex actionibus cre-
mante aut ex genere bene in-
tendis habebitis creare. Ita ut
de illis aut multibus quibus ca-
lent, aut res solidas genere
intendit.

Dicentes. Ex. gr. Cum voluntate
aliquis plurius non impingat X. no.

Indicentes. Ex. gr. Cum aliquis vellet
cum deincepsitate pluri. sed in qua
punctat X. aut.

Z. Voluntarium in causam, cum voluntas est immediate exigitur in eam ipsam feri, sed in causa illig cognita, ut illig causam.

Voluntarium opponitur invictum, cuius principium est voluntatis agentis nihil conferente ad actionem. Talis actio invita est complexus.

A. Alia per ignoranciam quae sit ab agente ignaro. Et est complexus.

V. I. Juris, cum ignorantibus aliquod, sive prout, et vel

B. I. Iuris Universales sive Naturalis, cum ignoratur precepta communia, scilicet quid sit justum vel iniustum, eligendum vel fugientium. ut si quis hominem occidat dicatur se est opinatum rem istam fugire illationem. Huiusmodi ignorancia est facit involuntarium nec excusat. Semper enim est vel crux, vel affectata, quia agens precepta communia est sive potuit est debuit.

B. II. Juris particulis sive Civilis, cum ignorantia speciale aliquod edictum, sive mandatum generalium ab ipsius qui condenda legis sententia sentit. Hec ignorantia ad hunc modum excusari potest.

V. II. Facti, cum quis probe sciens est faciendum esse malum, Requisita potestia et exemplum facit ignorans malum tamen (propter ignorantiam circumstantie quam sicut ignorans facit) tamen est sita. Ut ignorans est tenebatur prompte facit. Circumstantie sunt persona, dia circumstantie causa aut locus, tempus. &c. que ipso vero in complicitate. Quis quid est glutinum carcer dolos. Et ubi quisque arvozilijs, cum quomodo, quando? Et hisce duobus doloribus potest. Et tale factum subsequetur ignorantiis sit accedit. gunt formarum aristotelis. Nihil potest alijs, et ipsa quida sit ignorantiis sit accedit. gunt seu objectum est finis; reliqua sunt minima principia: Et tamen actionem multis modis potest potest, id est can nos habita agenti maxime est affectatio. Et caro ignorantia vel omnium vel aliorum admodum culparum in vicem reddito ac potest inexcusabilem, modis ignorantia sit invincibilis, (a) cum in se, (c) tum in sua causa, (d) affectatus, (e) est affectatus, (f) non fugina, (g) non crux, (h) non universalis ratione objecti; et quam consequtatur dolor est potest.

(a) Ignorantia invincibilis. Id est, cum ea quis ignorat, quae facere poterat, nec tenebatur.

(b) Ignorantia. In. dicitur esse, quando eo ipso tempore, quos quid ignorat et agit ignorantiam videntur est potest. Ut cum quis minus pro abrege ignorat quod agit, que haec ignorantia est invincibilis in sua causa, quia potuit in tantum non invagi-

(c) Ignor-

4

(c) Ignorantia ~~in~~ sua cā ē, quod ō tanfū quis ignorat
qd faciat in Præstat, sed quod nec ante scire potuit,
sic ut nulla ignorantie fuicit in ignorantē cāsa.

(d) Ignorantia antecedēti qd, que ē cāsa ipsa Tolēndis
facilius, alioquin nec vellet, nec facilius si sciret.

(e) Ignorantia effectata qd cum quis ō vult cognoscere prece-
cepta vita recte inserviendo, quo liberius pccet?

(f) Ignorantia supina qd, cum quis ex tedia laboris indu-
tria negligit ea scire, que sūi s̄t mūnalis atq; officiū.

(g) Ignorantia crux dicitur, cum quis gravissima sororbia igno-
rat ista, qua debent nos universi qualis est (h) ignoran-
tia iustis communis. Sive Universalis ratione objecti.

Ignorantia Invincibilis, si ō tantum nō ge ged qd in sua cā sit
talis, item Antecedens, item Particularis ratione objecti
reddic actionem invitam si sequatur remittentia et abſt debet.

At Ignorantia Invincibilis vel in se, vel in sua cā, conseq; Affe-
ctata, Supina, Crux, Universalis rāoē Objecti minimē.

Dividitur etiam ignorantia in ignorantiam prava or-
spositionis, privationis et prava negationis. Tunc negatio et
cum quis ignorat, quod nec potuit, nec debuit faire; privatio
cum debuit faire; prava dispositionis cum potuit faire.

- Q. 2.** Alia per Violentiam sive cometu, et qd vel
1. Tunc violenta, que nihil omnino dec̄ in se spontaneitas.
  2. Mixta, in qua partim vi, partim voluntas, locum h̄c quo-
ties se h̄c ad aliqd agendum ab eo ita morem spe
majestis boni, vel metu maiestis mali; quod aliter magis
faclere. Sic Mercator preciosas merces ejicit in mare,
metu naufragij. Talis actio consideratur dupliciter.
  1. Simplicita et in seipsa, et ne videtur magis
in vita, quam voluntaria, qd nemo libere illam fit
præcipitatus.
  2. Respectu finis ob quod fit, qd sic videtur magis
voluntaria, quam in vita.

K. 4. Oppositum virtutis, et est vitium, ab eorum quod in defectu, al-
lorum in excessu.

Definitur Vitium habitus electivus à mediocritate deflectes.
Duo in se confinet:

1. Aliud Materiale of Pofitivum, et qd habitus electivus
inclinans ad malum.
2. Formale of Privatum, et qd carceria electivis de-
bita.

2 dīgō.

Justitia vel summa

Theologie et Philosophie

Theologica summa et de

Ni legalem et Evangelicam

Philosophice summa vel

et diam hanc et geog

atq; aliud etiam virtutem

- ¶ 2 Divisio Virtutum Moralium. Virtus autem confederatae sunt tres:
1. Absolute, & simpliciter, & sic secundum Stroicos & sc
Cardinalis Virtus, quia est tangere cardinibus mitem
Vita honestas. Santis, Prudentia, Justitia, Fortitudo, Temperantia. Secundum Aristotelem undecim.
1. Justitia, quid Anglus est?
ad 1. Universalis, estq; virtus dirigens voluntatem et appetitum, id est regius
fatu ad observationem omnium legum; Objectus est illa, sed Ratio operis
lex est, sive sit Naturalis, sive Positiva Gentium.
Ad legem autem requiri debet aequalitas (qua est forma
litatis legis) formalitas, auctoritas, & Promulgatio.
Justitia Universalis opponitur Universalis Injustitia, & qualem invidet in la
que est vitium inclinans voluntatem & appetitum ad trahit clamorem.
Invidiam legem. Huius effectus est iniuria, que de
finitur, damnum, quod in vita immixtum a volente & Vite, qua in commun
inficitur. In vita nam Volenti o fit iniuria. Immixtus (2) Omnis Virtus spectabil
unde excludentur iusta supplicia ob criminis aliquod a potest, Vel rati^{on}e pessima
Judice inficta.
2. Particularis, est Virtus elevans mediocritatem in rebus
distribuendis & commutandis: vel et constans & plena, quod perficit; Vel rati
tua voluntas suum cuiq; tribuendi. Duplex est:
1. Distributiva quid Proletaria est polnas pro merito & nos contabatur ex vacua
distribuit. Mediocritas quid hoc Virtus elevat et si quis in probis & patia
Geometrica: in Bello n. plus Dux dandum est, quod preget, liberaliter ex
mili. Sic gradus supplicio afficiendus est qui Manso procedat, rati^{on}em habet
iustitiae interficit quam qui plebeum.
2. Commutativa, est Virtus elevans mediocritatem in co
tractibus, ut nemo defraudeatur: in hac virtute observa alios & moveat bonum;
da et portio Arithmetica, qua est tantum specta. Vel rati^{on}em Magistrate ac
ei debent, et res aequalitas, sine illo respectus non est. ex aequali legibus
Ratio est quia sio est aequalis mens pretio & precio mens, sed modis optionibus
altra pars contabatur subito ad iniquam redigitur. Necesse est hinc, ut co
Nec quisquam commercium extulerit, nisi quantitas alterius, & quale, simul sumptus,
tantu mendem eleiperet.
Ad hanc proportionem observandam iuste tenenda:
1. Modus permutationis, qui conficit in mutua rei Deo datu, fuit, eximo
inter se collatione ut quanto una altera dignitate quia bonum illi conficitur
excedit tanto ab altera magnitudine excedatur. quod est debet ex lege
charitatis; Magistrate
2. Measuring, sive medium illi quod est. Ratione est in Deo, quia Vite
manus. Duplex est.
excedere, obediens est
1. Anar des tatis, que illis debet.

1. *Anatura est et indigentia Iustus est. Quatenus est
et Prodigior, quanto usq[ue] nobis magis succurrit?*
2. *Ex iustitu[m] hominum, est[ur] numerus cuius benefi-
cio sicut est[ur] Probia metuimus, id est melius quam te-
heres solis mercibus.*
*Opponit Justitia Particularis. Cuius est supra Univer-
sali) unum tantum extremum, scilicet Particularis In-
justitia, Distributiva Distributiva, Conveniens Conveniens.*

*Fortitudo est virtus servans mediocritatem in aduersitate pro-
pensione tabulibus & gloriis publicis uprightis & honestatis gratia.*

Objectum eius duplex:

1. Internum, et est metus Claudacia.
  2. Extremum, et est ~~to~~ ~~go~~ ~~bez~~ ~~or~~ ~~five~~ ~~malum~~ ~~ardorem~~,
quod metum incitat. Mala autem est Duplicia:
    1. *Turpia, ut gloria, circa haec est Viscera fortitudinis.*
    2. *Metrum illa debet vir probus.*
    3. *Prodigia, quae sunt vel*
      1. *Extrus latronum, ut prodigia, terrore motus &c. in his
occupati fortitudine. Insani sunt qui hujusmodi ma-
les intrepide se objectant.*
      2. *Kai avrato, quae esti hominem tenere soleant,
vires tandem ejus & superant, ut morti exiliu[m] &
malorum omnium terribilitate nimis nos.*
- Hujusmodi mala est Objecta Fortitudinis. Fortitudini
oppontuntur:*
1. *In excessu Timiditas, vitium quo quis anima
avergantia aggregatur pericula.*
  2. *In defectu Timiditas, vitium quo quis impa-
ciente male gelus justo detracetur.*

*Temperantia, est virtus servans mediocritatem in ejus
rebus extenuis vel fruendis, qua gaudi tactus alii-
qua doleris afficiunt. Eius considerantur:*

1. *Exrema, quae sunt*
  1. *In excessu avaritiae Intemperantia, vitium,
qua Voluptates tactus & gaudia immoderata ap-
petitus & summa.*
  2. *In defectu levitas, gaudia Superditas. Vitium
voluptatis & ad honestas & necessaria aspernans.*
2. *Species Temperantiae, quae duas sunt*
  1. *Frugalitas, qua est temperantia in cibo & potu,
cuncto duplex est.*

1. In cibo & dñ abstinentia, cui oponitur
  1. In excessu Voracitas.
  2. Inductio criminis corporis maceratio.
2. In potu, & dñ Sollē etoꝝ cui oponitur
  1. In excessu, Obstretas.
  2. In defectu, Virtus quoddam Anomina, n̄ significativa potest nimia appetitas.

2. Cupitas, que est temperantia in rebus Venientiis. Opponit illi
  1. In excessu, Libido & Impudicitia que ē solida in animo & actu Venere, sed etiam in Verbis & gestibus consistit.
  - + p̄dō separata 2. In defectu, affectu criminis Venientis cuestatio, ut in Dioglene.

4. Liberalitas est Virtus servans mediocritatem in pecunia et erga iunctis & accipitendis.

Objectum eius in terris ē cupiditas pecuniae, exterum ipsa pecunia.

Species Liberalitatis duae sunt:

  1. Hesitabilitas est Virtus qua alios presepe timet liberando & ad Veras libenter teato excedens exanimis.
  2. Clemencia, est Virtus, qua egenos Virtu familiariis & cibis necessariis sublevamus. Opponit Liberalitati,
    1. In excessu Prodigalitas, Virtus quo in dando modum excedimus, nulla ratione habita quantitatis qualitatis, gloriande &c.
    2. In defectu, Avaricia; Virtus quo quis in dando deficit in accipiendo modum excedit. Avergō datur quia debet quod debet; & e contra accipit quae non debet, unde ē debet, et modo quae non debet.

5. Magnificencia est Virtus servans mediocritatem in magnis sumptibus, unde adest à liberalitate, que servat mediocritatem in partibus, cuius op̄s ē dñ dare & accipere, ad Magnificenciam sit tantū dare. Unde aliquis potest ē adspicere se esse grossus Magnificus, non ipse magnificus. Magnificus ut in cibis, sacra, vel sacra ut templa, vel propria, cibis vel privata, ad se suorum spectantia, ut domi, hori, &c. vel publica & que ad regnū Reipublicā spectant, ut Naves, Procerostria, Collegia. Opposita Magnificencie sunt

a. Ambitio. Grace 91.10.27. ma.

Officia modestia sp. q.

1. Ne quis se maiestibz honoreb. q.
omn. iudicet quae par est.
2. Ne eos honor ex laudez quibus
q. gms et cupide p. sequari.
3. Ne alios debito honore actu
de villa ex parte p. re p. ducere
corporis vel n. aliquo appa.
4. Ne cum min vel n. cultu
ex splendore secreta.

1. In Exceptu Luxus, qui e. ingesta magnos sumptus offi
cio, in res nec privatis nec publice negotiis sollicitantibus.
2. In Defectu, Sordes, qndis quis i. sumptus parat, qui ad
honore tabula tenuum, vel ad negotiis opere ef
ficienda reguntur.

Moderatio Et virtus servans medicinalem in fardis horo
tibus virtuti nostra debitis, expetendis pueris, vel afflitoribus.

Opponitur ei.

1. In Exceptu, Ambitio, Virtus quo honoris nimios expe
timus, ortum ex ostentatione virtutis, quod o. habemus.
2. In Defectu, nimia amm. demissio, qua honoris nobis de
bitos propter modum q. indebet aperiamur.

Magnam in tapis officia sc
1. Nem agnanti brvum illum
toto in mortalitate, sufficiat.

2. Ut animo semper tranquillus o. bus appetitis, acc. p. endis et servandis. Modestia ita sedet
ut lib. et magnific. ut lib. et magnific. ad lib. et magnific. ut lib. et magnific. ad lib. et magnific.

3. Ut res gerat magnas, feliciter, p. res, p. res, confituit gradu potius quam specie. Differentes.

1. In Exceptu, Tapis ficit arrogancia, virtus quo ex falso ex
istitutis ostendit honoris qm par e. honoris arrogamus.
2. In defectu, Fulminans, virtus quo honoris qm no
nis exaltis debet nos in dignos indicamus. ipsi signatis deficiuntur.

Mansuetudo, et virtus servans medicinalem in viafien
do. Indicando p. endo. Opponitur ei.

1. In Exceptu, Vacundia, virtus quo p. mactu canabis jin
pis vita manegamus.
2. In Exceptu, Vacundia, virtus quo p. mactu canabis jin
pis vita manegamus.

7. Ne modesti p. monibus imp
e. non multo minus inglor. P. u. v. & h. id. Dom. respi
ciens ne curris v. lata malorum. Plant. Quem genet et v
ita adiungit ei bona

1. Excedentia, quia ob ea ea exponit p. habito viafimur.
2. Amanuensis, quia in scel. conceit. ultra i. p. venit. Recens
3. Rudelicas, quia omni sumptu omidicta sed atur. C. Ant. H. H. s. ex. locat. ex
quis o. viaficti ob ea ob quod debet, nec i. q. debet, inas. f. i. nec ex m. loco, 3 tempore quo debet, i. e. y. b. id. Grace c. i. que aperte

V. Appar. Grace hac vita non
o. invenit, quod tripl. moret, qm
ut p. v. v. et M. d. l. y. defect
civica viam notat. At ista v. sic p. t. defect
civica viam, quod medice. i. h.
cum in magna h. g. g. f. i. h. o.

2. In Defectu, Lenitudo, q. nimia indulgentia. Virtus quo p. v. v. m. a.
quis o. viaficti ob ea ob quod debet, nec i. q. debet, inas. f. i. nec ex m. loco, 3 tempore quo debet, i. e. y. b. id. Grace c. i. que aperte
3. Comitas, et virtus servans medicinalem in oblectac. alijs eteat.

4. Civilis vita exhibenda. Objectum cuius sit sermo, gestus, actiones,
p. v. v. et lib. et leges honesta, et p. v. v. et eximis n. latentes, aut v. p. m. n. h. i. 1. In
civica viam, in dignis hec h. m. r. d. q. illis usaq. q. p. v. v. et lib. et leges honesta, et p. v. v. et eximis n. latentes, aut v. p. m. n. h. i. 1. In
extremo, in p. g. p. et in p. g. p. et oblectare. Partes Comitatis duce sp. Facilicet, quia fa
cilius p. c. corri.

5. Si, i. h. o. et p. v. v. et lib. et leges honesta, et p. v. v. et eximis n. latentes, aut v. p. m. n. h. i. 1. In
civica viam, in dignis hec h. m. r. d. q. illis usaq. q. p. v. v. et lib. et leges honesta, et p. v. v. et eximis n. latentes, aut v. p. m. n. h. i. 1. In
extremo, in p. g. p. et in p. g. p. et oblectare. Partes Comitatis duce sp. Facilicet, quia fa
cilius p. c. corri.

6. Comitati oportet ut lib. et leges honesta, et p. v. v. et eximis n. latentes, aut v. p. m. n. h. i. 1. In
extremo, in p. g. p. et in p. g. p. et oblectare. Partes Comitatis duce sp. Facilicet, quia fa
cilius p. c. corri.

7. Non magistrabilis, nec parens, nec p. v. v. et lib. et leges honesta, et p. v. v. et eximis n. latentes, aut v. p. m. n. h. i. 1. In
extremo, in p. g. p. et in p. g. p. et oblectare. Partes Comitatis duce sp. Facilicet, quia fa
cilius p. c. corri.

Non in
non san
(K) is f
firms p
sonendo
felicit
(A) Non
confi
ire est
qui fili
ab Ap

X. Nec us qui forte fortuna, aut negligente aut ignora
rum proibit, aut communi imbecillitate decalunt.
Si tamen culpam agnoscant quam ac debeat, etiam
et emendationem possunt.

Non infantibus, sed patribus, aut iis quibus mias
non sanas compatit.

(X) is fit iure modus, ut neq; minima levi neq; minima
fimis pitiis in iure. Denique firmis qm ad iuras de-
ponendas. Rungo quoq; iuram forte et majorum

Gelicto ob quod inservium.

(XI) Non vaferendum ergo de debitis sotis agitamus
confilia: nec in coniugis, mulieris, feminis, fepiritibus
iure est locutus: nec iurascendum in pleniludo. Qua-
dum sit iurascendum melius definiti negunt quod
ab Apto Ep. 4. Sol oecatque sive iuram videntur.

E. p. p. n. f. p. m. b. s. septem

minima

1. Hoc iurad
2. p. c. m. i. r.
3. ist. Hanc p. p.
4. locut. f. e.
5. e. u. d. m. a. e.
6. Hoc aperte
7. iuris facti.
8. Grati. om.
9. his cor. m.
10. g. e. at.

1. In Excessu Averatatio, Utrum quoque quibuscum con-
traferatur in verbis alter rationem honestatis placere poterit.
2. In Defectu Morositas, Utrum in gloria conversatione, quo
ocimum, ne in honestis quidem rebus, placere volunt.

10. Urbamitas, quo est virtus servans mediocritatem in con-
versatione ricunda, seu laeta, jucunda. Opponitur ei
1. In Excessu Scrupulosa, Utrum quod jucundum ex-
cedimus nullam habita ratione pro sonor honestatis. Eo.
2. In Defectu Rusticitas, Utrum quo nec facili est possu-
mus, nec alio facetas prae.

11. Veracitas est virtus servans mediocritatem in eo quod se-
timus fabris vel factis exponendo.

Cermitz in Simplici testimonio, Asserentur de jucundando. Opponitur ei

1. In genere Mendacium, Utrum quo aliter que temerari quin
existimamus esse; Dixerit, quod existimamus rem esse
oportet et. Potest n. quis mentiri, qui dicit verum, si modo
quod est falso; sed est contra omentum qui dicit falso,
si modo potest esse verum. Aliud n. est mentiri, aliud mala-
dicium dicere. Meritorum qui contra mentem loquuntur. Me-
dacementum falso qui loquitur falso loquens est verum. Vir ho-
bius non mentitur. Prudens non mendaciam dicit, n. s. Apostolus.
Mendacium triplices est.

1. Permissus, quod detrahens alicui adfert vel gallo animo noce-
re preferit.

2. Officium, quod suscipitur ob aliquod bonum nobis vel
proximo pertinendum.

3. Jocorum, quod ad gaudia delectationem spectat et hoc est, qui manu-
tinet fabulas, et fictiones suas agit ab his affirmare gestas.

2. In specie, id est

1. Quod excessus Arrogantia, Utrum quo plus nobis simula-
mus, quam debet et. B.

2. Quod defectus Dignitatis, Utrum quo illud quod no-
bis revera est, vel omnino negamus, vel illa non extenuemus.

*H*icce undecim (Aristotelis) numeratae solent. Taciturnitas, li-
ter, silens, medioritatem in loquendo. Sic oppositione in excessu
Garrulitas, in defectu omnium silentium.

2. Comparatio, sive quoad gradus, etiam vel imperfectias vel eminentias.

1. In gradu Imperfectionis, et semivirtus, quae definita
Sabit.

habitus electivus imperfectus cum difficultate mediocritatem conservans in affectibus rationis inservitio reluctanteribus.
Sed rectra compitiū possunt, quod si virtutes perfecte à quibus ē specie differunt, sed gradu; Aristoteles dicit totidem;

1. Continentia generalis sic dicta, et semivirtus in voluntatibus & rebus iucundis mediocritate semper cum lucta servans.

Opponitur ei.

1. In Exceptu Incontinentia semivirtutum, quo homo à cupiditate sua ad illicitas voluptates quasi insatis trahitur, ratione interiori refragante. Incontinentis partim agit sciens partim ignorans. Sciens agit, quatenus in gloria possit voluptates in quibus peccat ē turpis adeoque fugendas: Ignorans autem quatenus grāmē & absoluta ista notitia applicat ad opes negotiorū ppter animi perturbationē & cupiditatem rationi terribras offundentes. Dannerat itaq; voluptates dum eas in se intulit, eamdemq; probat comparatas cum cōbus circumstatijs quā tunc tempore se se delectanti offerunt.

2. In Defectu, semivirtus quoddam Anonymum, vel Diām minor &c. In pīlā, quā voluptates etiam honestas artifiamur regiēntē ratiōne.

2. Tolerantia, et semivirtus in labiib; & rebus ad sensis mediocritatem servans cum difficultate & lucta.

Opponitur ei.

1. In Exceptu, obduratio quādā ut hōsa, et obstinatio emīni, quā queris etiā indecora susinēmus.

2. In Defectu, Mollitatis, quā ea quae recta ratio judicat suspicenda sustinere recugamus.

2. In gradu eminentiae gradus virtutis Heretica, quo nomine appellatur gradus eminentissimus alicuius virtutis, ut Fortitudo Herculis &c. Objectus eius ē idem quod reliquā Virtutum, sed magnus & exceptus, talisq; quod ad bonū publicū conflent. Opponit ej:

1. In Exceptu, Feritas, eminētia &c., quā dono excusis rationis iudicio horrida glārat, insisterat in monstrosum & immarcescere.

2. In Defectu, Ignorātā sine neptūdo ad omnia virtutis militum praeferim in Principib;.

Finis

Fuit medium felicitatis primum (scilicet Virtus) addi soleretur a pri-
mo virtute, scilicet Amicitia, quae definitur unio duorum in Virtute. Per
hanc enim ut melius ex parte amicitie, sic iucundius possideretur felici-
tatis.

Dicitur
1. Unio duorum, quia pars triplex potest, ut perfecta Amici-
tia sit inter gloriosas quam duos.

Difficile est et multos tam exacte cognoscere, et tam
impercepte diligere, ut necesse est amicum. Multos ma-
gis ut cum pluribus vivamus, eorumque omnium commo-
dis simili inferiamus. Deinde cum non sit omnium ca-
dem fortuna, scèpè necesse fore cum his obres gead-
das latenter, cum alijs obres adversas doleres.

2. In Virtute, unio enim duorum vel gloriosum significando,
vel utili, concordia poterit quam in amicitia.

Collegionem in Confite Steffanum Jane
anno 1689 die 10 Junij
h. 4. pm

Orator tribus rebus instruans esse debet Inventione, Dispositione, & Elegacione.

Prima docet Oratorem quid dicat, Secunda quo or-
oine dicat, Tertia cum recte & ornate dicat.
De his igit aliquid breviter habere necessarium est.

De INVENTIONE.

- §. 1. Scriptorius aliquis Orationem, certa aliquam Propositionem invenire debet, ut ad eam tangat aliquam scriptum omnia dividat. Alias cœcis oculis contabit: similis erit, qui tractione glandis multum fatigatur, & postea proficit, eo quod littera quo debet stendere videat.
- §. 2. Propositione, seu materia, tempi asta est eligenda, ubi aliis aliunde, selecta facilis, & Auditori capillis accommodata. Exq. in genere Demonstrativa, sive gratia, magnifica, alias enim si de rebus humilibus, ut puto vel culice, passere, ova, &c. etate &c. scribamus scilicet signo apud Prudentes morebitur. Quinque est signis de talibus extrahit causa scribat.
- §. 3. In deliberativo & Iuridicali talis quodvis affi-
enda est, qualiter negritas requirit, & Auditori capacitas exigitur.
- §. 4. Huic inventioni magno est auxilio facere Historias, gentium conuentiones, fabulas, Apologos, sententias, Micro-
glyphica, Apophthegmata, ex his enim non difficulter ad re nostram eveneremus.

De INVENTIONE Argumentorum.

- §. 1. Inventis propositione, debet Orator argumenta invenire quibus suam propositionem stabilitate queat apud audirem-
sibus, sicut facial.
- §. 2. Argumentum est probabile intentum ad fidem faciendum:
h. e. et causa, qua Orator suam Propositionem Veram esse praudet.
- §. 3. Argumentorum alia non certa, necessaria, que prorsus

continens, ut: Homo non est bestia: quia est rationalis.
Alia sunt probabilia, habentia speciem veri; h.e. quae videtur
huius esse vera propter hominem opinionem; vel propter similitudinem
quam habent cum veritate; vel propter eventum.
Et si vero et recessatis isti probat Cratet, tamen probabilitas
conquivere debet, quia cum agat cum populo, facilius
istius modis, quod ingenio et consulto dini sive magis sic
accommodata; quod demonstrationibus, quod difficulter a
engadiibus intelliguntur.

¶ 4. Ponò Argumenta in locis querenda sunt:
soci enim ex concilia, et palatio eorū. Hic vero sunt illæ:
Intrinseci, et Extrinseci. Extrinseci s. Assumpti di-
cuntur quod extra rem finit, et extrinsecus assumuntur.
Sunt hi iurisdictio, vel iudicia, testes, leges, tormenta,
tabulae, aut solitas, exempla, mores gentium, antiquitas etc.
Loci Intrinseci hoc verius complectuntur.

Quid per quod? quale est? Effecta, adjuncta, Procas.

Extrinseci illo:

Contra, par, testes, Leges, cum judice, fama.

JONS Amis Locorum intrinsecorum.

Quid res sit? Quæ in hoc fonte vel loco argumenta-
menta, vocantur argumenta à Definitione sumpta.
Definitionem enim illæ crataram explicando, cum quid sit de-
monstrat. Definitione apud Dialeticos communiter constat
Generis et Differentia, ut: Homo est animal rationale. Orationes
rareissime utuntur tali definitione, quia farta levigat copiam,
sed alii habent modos res explicandi, ex quibus hic aliquos

Primus est, per partes rem dissecare, quod sive sit et or-
gate, et descriptio gloriosa, quam definitione discenda.

Exemplum

Exemplum dat sanguis: Papilio sic describens:

Papilio animalium est, ut in urbibus rati, sic in agri,
frequens, corpus illi plenum, tenue, molle, flexible, tan-
tum in exigua longitudine gracile, cui super spar quid?
gus tenuis laevis laevis decor efflorescit etc. V. d. Beck. p. 9 L. II Defen-

SECUNDUS et tertius: quod a quatuor sensibus invi-

Ebrietatis definiuntur: Et hic modus fatus est: cavelandum interim nolle
et hoc.

ves effectum minime conglobentur. Sic Ebrietatem defi-

nit D. Ambrosius: Ebrietas et inclinatio in famili, fo-

mentu libidinis, venientia satentia, Haec gloria horum
mutat & formam, illa hanc sicut eam ad dominum,

Forma definiens a Petravista.

Sic Forma defervit. Forma et hospit domesticus,
blandus captor temporis ac qualitatis, appetitus vorax, tormen

tum libidinis, & sine virtute sola, infanscum anima sonor
& tristis ludibrii insigne.

TERTIUS est illa similitudinem; non ita uti comu-
niter familia tractare solemus illa particularis, sicut quem
admodum etc. Sed his omnis singulariter affirmando simi-
comparatione: e. g. Quid est vita nostra? et forum in quo
venerit & emitit, in quo alter fallit alter & singuli in illo
quam atrocissimi sunt, et alio non sed cruentis iniquitas.
Et fabula in qua quod quisque flagit personam, hic Regi
ille Rustici.

QUARTUS est illa Synomina res explicata. Ex hac
Quid est aliud lumen quam terra ornamenti, plantarum glo-
bovibus florib; & atrov gemma, agroti fidus, quod sic terra exor-
bit, ut coeli stelle, ita floribus adflat lumina, ut Jasp-
antium, sic oculos exorbitat, ut Sol universus.

QUINTUS est illa causas, a quibus flumini effectus, que-
les sunt: Materia, forma, Efficientia & Tropis, ut: Dardali ma-
teria expersum additum est de uno & sex latitudine, forma orbis
culati, celli: injecti & expulsi soli, sed exonerandi inti-
animum, & Alectandri gravia continet maximam; Colun-

Prop

bles: propterea dices ita rem pate o abligit.
in aglile, dan per sparsus quid res o sit, tunc de quid sit. Sic Bahnius Amicu lib. 3. Epigr.
29. L. II. Defensib: Non nuda vox Amicus est, non cassa vox,
infis. Iu Non amabilis tuis, non blandi nichus,
n re le Non ocelli lucidij etc.
em defen Cernit Amicus Amore,
tac, f more, Ora & Re.

Septimus per adjuncta & proprietates; Sic Triplus
diminutus. Amis Offic: Auctor humanae libertatis, Sanctitatis
stans, magister, absolute perfectionis Preceptor, Iesus Christus Vir-
tutum omnium. Sic Salomon descripsit. Magnum illud
e Tonos sapientia humana oracula Salomon, vobis. Da
s. Julus, orbis universi magister.

Si conuictus, quem per quae res sit? Ad hanc questionem canse explorantur.
modo finis in quo s. 1. Omnia ex natura, unde vel per quae res exi-
li in elem. tal, ac talis in sua natura sit. Vnde:
in Vigilia angelus Hugo s. 2. Propter: officia, materialis, formalis
hui Regis. s. 3. Sic hoc exemplum homo. Canse officia hominis
prima est Deus. Proxima, dilector unus est, scilicet
Ex hac etiam facientes.

Materialis et corporis.
Formalis, Coniunctio animae cum corpore.
Finalis. Hominis in hac vita et, vel honestas vel delectatio.

s. 2. Ex canse efficiente sic argumentamur:
esta, que negata canse, negamus effectum, affirmata affirmamus.
dali manuata, vel corrupta contradicunt vel reprobamus.

s. 3. Ex materiali sic! Data materia per datu effectu
subiecta ea tollit, ex meliori, vel pessori, melior, vel pessior.

s. 4. Ex formalis sic: Data materia forma, melior res
est, pessori, pessior, et res omnis sua forma debet proportionari;

glu adaequatis: Sic quia anima homini immortalis est, homo immortalia querere debet.

§. 5. Ex Finali sic: Qualis est finis talia debent media ad similem definiti. Si enim boni quis proficit per eum, mala autem ad hunc credidit illum afferui non poterit. Hic locus copiosissima dispensatio argumenta.

LOCUS TUTUS.

Quale quid res sit? Hic attributa rei exponuntur.

§. 1. Cum attributa illa quae deus ipsis iuxta quam naturam consideratis existora sint, ideo hic fons argumentorum amplissimam Oratorem discedendi messe suscepit.

§. 2. Attributa substantiarum sunt, quae ex natura proficiunt, ideo naturali cum eis regni sociantur, nec tolli sine illarum destructione possunt: sive solis illa competant, siue cum aliis communicentur.

§. 3. Hinc patet implicis haec esse polissimum genus; Alia illa, cui adducunt naturae soli omnia ac semper concomitant, ut homini visibilis est. Alia omni genitor ac familiis, et tamen soli; Ita anima hominis immortalis ac spiritualis est, quod idem Deus Angelicus est attributum.

§. 4. Differunt haec ab adjunctis, quod illa necessaria cum substantia connexione habent; haec vero contra eadem non adiungit, nrae deficit, citra ullam substantiae destructionem.

§. 5. Hinc sequitur fallere posse quod ab Adjunctis argumentata denuo, et utrumque ab Attributis, ob necessariam connexionem.

§. 6. Præterea affectiones quædam communes, quæ in actione, ac deliberatione polissimum persantur, a genibus omnium argumentorum, honestas, clemens, utilitas, jucunditas, necessitas, facilitas, cum oppositis, et communis gradibus, h. e. magis vel minus honestus, et quod nrae summa

§. 7.

Q

R
tenis
tenis
stati

Ad

§. 1.
ordini
deponit

§. 2.
copiam

§. 3.
causa
et na
tia lo

§. 4.
§. 5.
R
et

2. Q
R
m

3. C
R
et

§. 5.
quod
met?

est, hoc nunc actionibus ad suum questionis adhuc sensu.

§. 7. Per hunc locum in exemplo posito.

Quale quid homo in se est?

R. Si animus species, spiritualis, immortalis, ratione na-
tus. Si opus, mortalis, recto ad secundum ultimam, co-
tendit animantibus a Deo praefatis, et Divinis Note-
atis subiectus.

LOCVS Quartus.

Ad quod pricm quid efficit? Effecta res somniorum.

§. 1. Sensim a natura causis et attributis rerum, certo
origine illa quid a rebus tangquam effecta vel consequentia
dependent consideranda venient.

§. 2. Sola autem effecta res tantam non unquam sicut
copiam faciat, quantum certe universi.

§. 3. Consideranda autem apud Oratores effecta illorumq;
causae efficientis, nepte fore adisse. Quodissimum sit
et natura, rite vi moris influat. Nam docendo temperan-
tia laudem, ebrietas infamiam causat.

§. 4. Sic si quadratur?

1. Quid efficit ebrietas in bonis malisq; hominis exteris?

R. Oves, honores, famam, exiptionem, perdit. Con-
cubat, nimis ignominia concilium.

2. Quid efficit in bonis malisq; internis?

R. Cerebri oblitus, fides, mamma, oculos, a libro, universa
membra debilitas, mille morbos glabra fundit.

3. Quid efficit ebrietas in bonis malisq; interius amine?

R. Illam ratione irritat, ad omnia scelera inclinat,
et ad nefandas audiocles insigitat.

Hic contraria sunt omnia in sobrietate.

§. 5. Effecta quoq; remota res consequentia ad has
quodammodo possunt referri et denominari tam ab interio-
ris quam ab exterioris quae sequuntur malis?

Locus 5.

est, hunc nunc actionibus et fructu operibus advenientibus.

Tent me-
riti fin-
i non
pa-

§. 7. Per hunc locum in exemplo posito.

Quale quid homo in se est?

R. Si animus species, spiritualis, immortalis, ratione na-
turali. Si corpus, mortalis, recto ad secundum Thelos, co-
tentis animantibus a Deo praefatis, et Divinis Note-
atis subiectus.

LOCVS Quartus.

Ad questionem quid efficit? Effecta res somniorum.

§. 1. Scilicet a natura sensib[us] et attributis rerum, certo
ordine illa quid a rebus tanguant effecta vel consequentia
dependent consideranda remittuntur.

§. 2. Sola autem effecta res tantam non unquam sicut
copiam fortuit, quantum certe universi.

§. 3. Consideranda autem agit Oratores effecta illorumq[ue]
causae efficientis, replete facundissime & notissime dire
re natura, rite vi mori influat. Nam docendo transfor-
mat laudem, ebrietas infamiam causat.

§. 4. Sic si quadratur?

1. Quid efficit ebrietas in bonis malisq[ue] hominis exteris?

R. O[mnis]es honores, famam, exiptionem, fudit. Con-
culcat, nimis ignominia conciliat.

2. Quid efficit in bonis malisq[ue] interioris?

R. Cerebro obruit, fides, manus, oratio, a[ctu]s, uirilis
membra debilitas, mille morbor[um] glabra facie.

3. Quid efficit ebrietas in bonis malisq[ue] interioris amicis?

R. Illam ratione gravat, ad omnia scelera inclinat,
et ad nefandas audacitates instigat.

H[oc]is contraria sunt omnia in sobrietate.

§. 5. Effecta quoq[ue] remota res consequentia ad eas
questiones possunt referri et denominari tam ab inter-
nis quam ab externis quae sequuntur malis?

Locus 5.

LOCVS QVISSITUS.

Adjunctorum. Quo uniusim explicatur quid rei ac
ciderit. Adjuncti definitionem videlicet loc. III. 4.
§. 1. Adjuncta alia sunt personæ. (id est numerat, nra
se: Nomen, Natura, Virtus, Habitus, Fortuna, Vita, Af-
ficio, studia, confilia, facta, casus, orationes).
§. 2. Adjuncta tali communiter sex dicuntur. Locut. Gen.
occasio, Modus, Facultas, Instrumentum.
Romuli ad septem elevant hoc resu:
Quis, quid, ubi, quibus auxilijs, cum, quonodo, quando.
Quis scat qualitatim personæ; in qua confidantur. Ha-
bitus, genus, etas, ratio, cognatio, Patria, fama, hinc, forma
corporis, dona animi, virtus, ingens etc. bona fortuna, di-
xit, honor, naturales inclinations, ut: cultus, gaudium, lib-
eritas, mores, educatione etc.
Qui scat negotijs quantitatim, gravere an leve, leviorum,
an difficile, difficultatum, formidabile etc.
Ubi, locum de rotat, ut: loc publico, sancto etc.
Quibus auxilijs, scat cum quibus socijs, imprudentijs.
Qui significat causa finalis.
Cur, significat causam indicat facti, quod facile, quod gravis
Quonodo, ordinum indicat facti, quod facile, quod gravis
Quando, Tempis eventus.

IVENIT.

SACRUM COMMUNIUS. EXPLANATOR

Scripto si a locis propriis separantur, quod illi
angustis limitibus circumferuntur. sua sedes, ac velut
possessione privata concludantur. Hi longum liberi per
omnes evagantur seges; singuli enim locorum proprios
ornare similibus etc. et probari sufficiunt. Cum etiam
loci communes ipsi secundum commiscentur, cum et simile la-

conta-

contrarium, et hoc parsimile illustrans, et sic vox in
vid et ac reliquis; **LOCUS TITUS. Contra.**

- §. 1. Haec vox **Contra**, omnia illa quae sibi qualiter
ratione opponuntur, s. late s. stricte intelligantur.
Ex hoc omnis zene illa arguta nervous, Dictionis sub-
tilitas, liberantes auctoratatem, sententiae eruntur.
§. 2. Nullis autem terminis hic locus constringitur, effun-
dit se ad reliquos omnes, seu proprios s. communes.
¶. 3. Et significat ut liberando vel amplificare.
¶. 4. Et significat. Ebricata ut liberando vel amplificare.
¶. 5. definitionem, causas, effectus, et adiuncta. Ebricata
ad libere potest, atque sobrietati per singula opponere.
¶. 6. Sic in reliquo locis communibus procedendum.
¶. 7. Scilicet in eiam argumentata iuxta loci congrua
hominum scripturam, licet alia via deficiant; Nam est
non inveniatur quid sit affirmandum de reliqua, non
quid negari. Propter magna occurrat.

LOCUS TITUS. ¶ VI.

- ¶. 1. Par complexitate universa illa, que aliqua cum
rebus affinitatem in natura obtinet, ne si primum
pertinet a rebus quibuslibet, give naturalibus, sive arti-
ficialibus, similitudines, factor letita ab historias exer-
cita, symbola, emblemata, enigmata, Micrographica, Pa-
rabola, &c. apud.
- ¶. 2. Sic nuptiis per somptuatio inter, Ebrium & Nativum,
quod agnus copiosius subuentibus, denique coligitur.
Semmate hoc auctore Hawilio & Hawilius.
- ¶. 3. Enigma autem Micrographia dupqa, que Ac-
cyplysis Ebrium designavit.
- ¶. 4. Parabola adhibetur potest illa, que Iam dassetur
in plantata irrigatam, prima vite adhibuisse finie
leonis, horum, et agni, janglinum, quam diversorum in Ebrione
ingens apposite exprimitur.

Latus 3.

LOCUS STUSS. Testes.

- §. 1. Testes aut^r Proglantes sunt, qui voce, vel scripto te-
stimonium faciunt: aut Absentes, ex fato faciti (grates
Proscripti sapientezz Viri) qui animi sui sententiam qua-
qua ratione declaravunt.
- §. 2. In Primo genere testandi: Amici, Sciri, domestici, infamis,
non oculati, exigua crux ad testificandum est, in albo, gen-
eris minor aut dotitas, hⁱs quin^t gloriae minor est.
- §. 3. A probatissimis ego, quibusq^{ue} margini valent te-
stimoniis; qualia sⁱ ad Ebrietatem facilitias, Demerit*i*,
qui in Vite h^eres nasci botros afforcebat, Primum voluntatis,
alterum Ebrietatis, tertium iuris.
- §. 4. Hunc et facti perirent Iaconicum, qui servos fecer-
ebrios ad ludibrium, in confectum filios producabant, ut
horrorum ebrietatis his incutirent. Episcopi enim facta
quædam testimonij cum habent.
- §. 5. Selectant me etiam testimonia diversa, responsa et
oraentia.

LOCUS QVIS. Leges.

- §. 1. Legibus comprehendendam famam invata, et publicel,
ad dec illa, quæ legi vim obtinent, si publicas, et consul-
tuinas, si privatas, ut Undi, præsumendas, promissa, pa-
cta, tabulae, carnis, obligaciones.
- §. 2. Ita in Ebrietate Graecor^{ox} erat, i^un^o d^o i^u d^o, ant
tribe, aut abi. Lex illa in Capitalibus Colli Magni est.
Nemini licet alium cogere ad bibendum, nisi quantum es
sufficiat.

LOCUS STUSS. Cum judice, fama

- §. 1. In hoc loco judicia expenduntur, vel publica, quæ
sunt hominum fama, aut rumores; vel privata, quo spe-
ciant accusaciones, tormenta sive querelles, preiudicia ac
sententiae iugicium.

§. 2. Brigitte

7 Oct 1888 St. Paul

§. 2. -
ga, qui
aliquis
§. 3. -
electum
selectus
§. 4. -
admitte
enim
§. 5. -
§. 6. -
egit, e
st, e
§. 7. -
et gen
omis,

§. 2. Praejudicia ex eis sumuntur; ut ad vel eadē causa,
quondam in pīacio expulsa dōmīnata est; vel certe
aliquid cum ea concurrerūt.

§. 3. Sic de Ebrietate pīacio illud cōsideratum, quod
gēlūmīz cum alijs sit alij complexa, eo quod sēpīus alijs
seleūtū rea pīetū dōmīnata est.

§. 4. Hīc apud Hispanos receptū fuit, nec in testē quādū
admittere illud, qui sēmēl ebrietatis cōfūctus pīgīset. Solo
cōmī pīejudīcio talis cōmīndū integritā habebat.

§. 5. Fama pīblica Germānōs Ebrietas arguit.
Ebrietas torneatis ad Unitatem extorquenda non

egit, ipsa sit iūssi multis malis incumbētibus torneatis
est, et gēlūmīz latas vīnum ab alijs egūllo prodit.

§. 6. Quid pīdos Ebri Reges pīblica Regi dōmīna-
ti sententia, a muliere cīdā interīi poterant, eo facti fra-
mo, ut successōtū cōbēret.

Hīc cōfūctio nō
Fotibus.

Rhetorice, facultas videndi &

Cicero Artem vocat. Lib. 1. ad Heren. § 1. de ejus laude inquit. Non
parum habet in se fructus copia dicendi, et commeditas orationis, si res
cta intelligenda et deponenda moderatione animi gubernetur.
Idem officium Oratoris est dicit, de his rebus propte dicere, quares ad usum
Civilem moribus, ac legibus constituta sunt, cum apprehensione Auditoriorum
quod ejus fieri potuerit.

Hinc facit Materia Oratoris, qm. Secundum noster vocat Qua-
stionem Civilem.

Causarum Genera sunt 3. { Demonstrativum (a),
Deliberativum (b),
Iuridicale (c)

- a. Illud tribuit in alicujus certa persona laudem ac Virtutem.
- b. Estud in Consolatione positum, habet in se functionem vel dissua-
fitionem.
- c. Hoc positum in controversia, habet accusacionem, aut Petitionem, aut
cum defensione.

Orator tribus rebus instructus est debet.

{ Inventione
Dispositione
Executione

Prima exigitata res Veras aut verisimiles, qua causam probabilem reddant.
Secunda Res ordinat, et distribuit et demonstrat, quid quibus in loris sit collo-
candum.

Tertia Verba facta, et sententias ad res jam inventas ad offerendum ac-
commodat.

Huc pertinet Memoria et pronuntiatio, qua aspergi futurum. Arte,

Ars est Praeceptio, quae dat certam viam rationemq; dicendi, imitacione.
Imitatio, est qua impellimus cum diligentia ratione, ut aliquor similes in do-
cendo velimus esse.

Exortatio, est affidius usus, consuetudinisq; dicendi.

Ubi Orator nolit quas ipse causas recipere, quasq; res habere debent,
comprendendit.

enicendum illi erit quomodo sua officia ad Inventionis rationem pugnit accommodare.

Inventio in sex partes Orationis consumitur. Exordium, Narrationem, Divisionem, Confirmationem, Confirmationem, Conclusionem.

Exordium est Principium orationis, per quod animus Auditoris aut Judicis constituitur, vel apparatur ad audiendum.

Narratio est res gestas, aut perinde ut gestas exposicio

Divisione, est per quam aperimus quid conveniat, quid in controversia sit, et per quam exponimus quibus de rebus simus dicturi.

Confirmatione est nostrorum Argumentorum exposicio cum approbatione.

Confutatio est contraarios loco dissolutio.

Conclusionis est artificiosus terminus orationis.

De Exordio.

¶ 1. Causa positiva, quo commodius quis exordiri Valeat genus causae considerare atque.

Causarum genera autem sunt.

Quatuor

Honestum
Turpe
Dubium
Humile

Honestum est quando, id defendimus, vel oppugnamus quod ab omnibus defendi vel effugri debet; ut: Pro Viro fortis, contra Parricidam.

Turpe genus est, quando, aut honesta res oppugnatur, aut defendit turpis.

Dubium est, Cum habeat in se causa, et turpitudinis et honestatis partem.

Humile Genus est cum contempta res affertur. Secundum haec igitur con-

venit exordiorum rationem ad omne genus accommodari.

¶ 2. Exordiorum duo sunt Genera.

Principium Graece π et
Insimilatio, Graece εργοσ nominatur.

¶ 3. Principium est, quando Auditoris animum statim nobis felonum reddimus ad audiendum. Id ita sumitur, ut accentes laudes & benevolos eos habere possimus.

¶ 4. Si genus cause dubium habebimus a bencolencia Principium constituer-

aut homi
Non
Dein
judicium

Dein

Item

culec dia

3. Si

fecerit

sum

Verarij

dubitate

ad mirata

4. Si

ab apolo

biquo,

hujorū

dictrina

Crescere

5. In

modi c

aut al

tebet

eande

mus ne quid illa turpitudinis pars nobis obesse possit.

Si humile erit Genus faciemus attentes

Si turpe Genus causa fuerit insinuatione utemur.

Si Honestum Causa Genus fuerit licet ut vel non ut Princi pio Vid.
Cic. lib. 1. ad Henc. de hoc Generi

55. Dociles Auditores habere poterimus summam causa brivice exponendo,
et si attentes eos faciemus non dubitis est qui attente vult audire

Attentes habebamus si pollicebimur, nos de rebus magnis, novis, inusitatibus verba
facturos, aut de iis, quae aut ad rem pub. pertinent, aut ad eos ipsos qui audiunt, aut
aut ad Deum immortalium religionem, aut ad peccatum: et si rogabimus ut attente
audiant.

Benevolos Auditores quatuor modis facere possumus.

1. Ab nostro, ab adversario et auctor persona, et a rebus ipsa

2. Ab nostra benevolentiam paramus, si nostrum officium sint arrogantia la-
udabimus, quales vel erga parentes, rem amicos, vel audires de facimus. Ita can-
citra incommoda recensendo, et auxilium ab iis implorando.

3. Ab Adversario. Ipsi in odium, invidiam et contemptum adducendo.

4. In Odium adducemus proferendo si quid spurce, superbe, perfido fecerint.

5. In frividam tradenus, si vim, potenciam faciem, divites, clientelam,
mobilitatem, sodalitatem, affinitatem adversarios proferemus, distemperibus suis adju-
vare possimus qm Veritati confidere.

6. In Contumaciam, adducemus inertiam, luxuriam, desidiam, ignorantiam eis
exponendo.

7. Ab Auditor persona benevolentia capatur, si res ead fortiter, sapienter, man-
suecte, magnifice judicatas proferemus, et si qua de iis existimatio, qua judecij expe-
ctatio sit aperi emus.

8. Ad rebus ipsis benevolum Auditorum efficiemus si nostram causam lauden-
do extollemus adversarios percontacionem dreprimeremus.

De Insinuatione

1. Tres sunt Tempora quibus Principio ubi non possumus.

1. Cum turpem causam habemus et cum res ipsa animum auditoris a nobis alienat.

2. Cum animus Auditoris persuasus videatur ab iis, qui ante contra dixerunt.

3. Cum defensus es eos audiendo, qui ante dixerunt.

2. Si causa turpitudinem habeat, Exordiri poterimus his rationibus: rem non homine

Si causa turpitudinem habeat, Exordiri poterimus his rationibus: rem non homine

aut homine

aut hominem non rem pectari oportere;

Non placere nobis ipsis quia facta dicant ab adversariis, et est indigna aut nefaria.

Deinde cum rem diu anxerimus, nibil simile à nobis factum ostendemus, aut aliquorū
judicium de simili causa, aut de eadem, aut de omniore, aut de maiore proferemus.

Deinde ad nostram causam pedentem accedemus, et similitudinem conferemus.

Item si negabimus, nos de adversariis aut de aliqua re eorum dicturos, et tamen occulta dicentes interjectionē Verborum.

3. §. Si persuasus Auditor fuerit et si ratio adversarii auditoribus fidem fidele fecerit his nos rebus infinitabimus ad causam. Si deo, quod Adversarij firmis-
simum sibi argumentum fuerint, primus nos dicentes pollicebimur, aut ad-
versarij dicto exordiemur, et ab eorum maxime quod ille praeceps dixerit, aut
dubitacione utemus, quid potius dicamus aut cui loco primum respondemus cum
admiratio.

§. 4. Si defessi erunt audiendo: ab aliqua re quod visum movere possit exordiemur,
ab apologe, à fabula Veri/Virili, imitatione, depravatione, invetione, abiectione, ambi-
guo, suspitione, iniuriae, prultitia, literarum mutatione, expectatione, similitudine,
historia, verpi et cetera. Et si promiserimus aliter, ac parati fuerimus, nos esse
dicentes: nos non eodem modo, ut ceteri solant verba facturos, quid alij, quid
nos soleamus facere, breviter expemus.

§. 5. Intra infinitationem & principium hoc inter est: Quod principium suum
modi debet esse, ut statim aperte rationibus, quas prescripimus, aut benevolu-
m, aut alterum, aut dolilem faciamus Auditorem. At infinitatio ejusmodi:
debet esse, ut occulte per dissimulacionem eadem illa omnia conficiamus, ut ad
eandem communitatem indicendo pervenire possumus.

C

D

E

hac
testig
eas in
ad na
res ta
spira
ris re
de ma
animad
sophis
respec
tius si
una ea
jector

F

Iun

PASSIONES, OPIECUS sive ANIMA;

Prima Pars.

DE PASSIONIBUS IN GENERE
Et ea occasione de tota hominis Natura.

ARTICULUS I.

Id quod Passio est respectu subjecti unius, semper
eae actionem respectu alterius.

Pulla in re magis apparel quam manca & deficientes
sunt, quas à Veteribus habemus, Scientiae, quam in
illis qui de Passionibus scripsero. Nam ergi talis
hinc sit materia ut ejus cognitio ad modum cuiuslibet semper fuit in-
negatur, & primo obtinere nimis operosa & ideat, & quod unoquaque
eas in se ipso studiente, non opus sit ullam aliunde nisi observationem
ad naturam eam explorandam: Attamen ea que de his docubile Veter-
es tam parci momenti. Nam & maxima ex parte tam parci probabilitas, ut
spicere & debet, ut ad Veritatem rei pertinet, nisi plane ab ipsis quas inserviat
de materia quam nemo ante me attigisset. Et ut dicendi initia faciam,
animadueto, id omne quo sit aut recenter accidit, generaliter à Philo-
sophis appellati Passionem respectu subjecti aut accidit, & actionem
respectu illius qui in ea est ut contingat. Ita ut quodvis genus & Par-
tium sit determinatio Valde diversa, actionis Passio tam manca
una eadem res, que haec duo seu nomina ratione quod diverso sub-
jecto ad quod referri potest.

A.R.T. II. Ad cognoscendas Passiones anima-
eius functiones à corporis functionibus distinctandas esse
sum diu in confusione, nos à animaduertiture ulli subjecti pars, quod in
anima

anima nostram agat magis immediate quam corpus cui juncta est, & per consequens cogitandum illud ipsum quod in ea passio vocatur in hoc vel ex actionem eae ita ut nulla huius deinde via de senectate in cognitione nostrarum passionum, quia si prius expendatur differentia que est in hys anima & corporis, ut cognoscatur utriusque functionis quae in eis sunt & attribuenda.

ARTICULUS III.

Qualis regula eum in finem gaudi sequenda.

Quia in re non magna reperiendis difficultas, si animadversatus in omni quod experimur esse in nobis, ex quo dicitur etiam posse in eis corporibus plane in animatis, soli nostro corpori tribulendum esse, & eis est contratio in omni quod nobis inest ex quo nullo modo concipimus posse alieni corpori contentum, nonne animae tribui debere.

ART. IV.

Calorem & motum membrorum procedere a corpore, & cogitationes ab anima.

Ita, quia non concipimus corpus ullo modo cogitare, merito nequimus omnes species cognitionis quae nobis insunt pertinere ad animam. Et quia non dubitamus facti corpora inanimata quae se se mouere possint in potissimum plures mores quae nostra, & quae habent tantum aut plus caloris & motus (qua experientia ostendit in flamma, quae sola secundum multo plus caloris & motus quam ullus ex nostris membris) credere debemus utrum calor & motus qui nobis insunt, quantum pendet a cogitatione, solum in eis corporis.

ART. V.

Enoncium est ut videlicet anima dare motum & calorem corpori.

Qua ratione declinabimus enoncium notatum omnissimum, sum quoniam plurimi lappi sunt, ita ut postea eum esse primas causas quae impedit, quo minus huc usque bene explicari voluerint passiones si vel affectus, & alia quae ad animam pertinet. Postero in eo confitam quod cum omnia cadaveria motus ac quae caloris confficiantur experientia, creditum sit absentia animae causa esse cogitationis illius motus & caloris. Et sic immelato persuadere fisi homines nostri calorem nralem, & deus motus nostrorū corporis, pendere ab anima, sum est contrario cogitationis postius fuisse, anima cum motum esse concedere nisi quia ille calor cessat, et organa quae ingrediuntur nobis corporis consumuntur.

ART. VI.

VI i
tio anim
comum
Somin
et alie
habet
quae ad
eua, cu

VII in
macbr
inste
Comple
intellin
Expi
fando
compo
atram
gas qu
cuius e
ritas
exami
gaster
causul
mi p
transfi
cujus e
qui ite
duo
glis o
membr
ut cui
qua e
gore,

ARTICULUS VI.

Quidnam differentia sit inter corpus vivens & cadaver.

VI igitur utrum hunc eorum, confidemus mortem nunquam accidentem virio anima, sed solummodo quod quædam ex principalibus partibus corporis consumpti. & judicemus corpus hominis viventis differe tantum à corpore hominis mortui, quartu[m] differt. Horologium aut aliud automaton si- est alia machina quæ sponte velletur cum recte dispositione est, & in genere habet principiu[m] corporale motum quod grau elaboratio est, cum cibis que ad ejus actionem requirita est, ab eodem horologio, vel alia machina, cum cibis & principiu[m] motus ipsius agere cedat?

ARTICULUS VII.

Brevis explicatio partium corporis, & de quib[us] illis functionib[us].

VI intelligibilis hoc loco, explicabo h[oc] paucis totum originem quo machina nisi corporis composta est. Nemo est qui iam negiat nobis ingue cor, cerebrum, stomachum, musculos, nervos, arterias, venas & similia. Competitum est quoq[ue] alimenta que comeduntur descendere in stomachum & in intestina, unde eorū gressus fluens in jecur, & in oes[ophagus] venas, se se miscet sanguini quem continent, & eo pacto quantitatem illius regulat. Illi qui vel fundo de Medicina quippe audierunt, dicunt insuper quomodo cor sit compofitum, & quod facile ois sanguis venari possit ex vena cava fluere in extram illius partem, & inde transire in pulmonem in similius ejus partem, per alas quod nominatur arteria venosa, & tandem inde transire in magnam arteriam, cuius ramus per totum corpus diffunduntur. Quin etiam nemo eorū quos auctoritas Veterum non vid plane excecat, et qui oculos aperire voluerunt ad examinandam H[ab]et h[oc] opinionem de circuacione sanguinis, dubitat, ois venas & arterias corporis esse instar rivo[rum], per quos sanguis manat, & quidem citissime, cuius siuum excofus a calitate dextra cordis per vena arteriosa, cuius ramus per totum pulmonem s[unt] diffundi, & juncti ramis arteriae venosa, per quas transfil ex pulmone in similius latus cordis, tum inde fluit in magna arteria, cuius ramus per reliquam partem corporis sparsi, juncti s[unt] ramis vene calle, qui iter defunctor euadunt sanguinem in caro s[unt] in dextra cordis: Ita ut haec cuncta cavitates instar caten sectantur per quam unamquamque fluit ois sanguinis singularis circulationibus quas per corporis absoluunt. Quin scitur, ois membrorum motus a musculari renderit: & eos musculos ita sibi mutuo opponi, ut cum quis eorū contrahitur, trahat secundum partem eam corporis cui immetitur, qua ratione musculus illi oppositus sicut extensus. Tum si accidat alio tempore, hunc ultimum contrahit, efficit ut frimus extundatur, & ad se trahatur pars

partem cui immixti sunt. Tandem notum est, oes hos motus muscularum, ut et oes
genitus glendere a nervis, qui id insuper tenuum filamentorum aut insuper parto-
rum tuborum qui ex cerebro oriuntur. & continent, ut & ipsam cerebri, certum
quendam aerem aut ventum subtilissimum, qui spirituum animalium nomine ex-
primunt.

ARTICULUS VIII.

Quodnam sit principium harum oium functionum.

Verum nescit vulgo quomodo hi spiritus animales & hi nuchi nisteriant
motibus & genibus, & quale sit actionis eod principium corporale. Id
circo usq; aliquid de hac re attiget in alijs scriptis, dicam tamen sic
suscipiente, calorem continuum quamvis virimus ineffe corporibus nostris,
qui species est ignis quem sanguis venarum nutrit, & hinc ignem esse prin-
cipium corporale omnium motus nostrorum membrorum.

AR T IX. Quomodo fiat motus cordis.
Primus ejus effectus est, dilatare sanguinem quo calidissimis cordis re-
glete sunt. Inde fit ut cum hic sanguis debeat majore occupare
locum, transferat cum impetu ex calidissima dextra in vena anterosa, & eleva
in magnam arteriam. Cum hac dilatatione cessante, statim natus sanguis
ingreditur ex vena capillare dextram cordis, & ex arteria venosa in fi-
ciram. nam id geliculae quadratae in orificeis horum quatuor vagos sic
disposita, ut efficiant ne sanguis pessil cor gubernie nisi per duo portio-
na, vel ex quo ex illo nisi per uno primam. Natus sanguis cor ingressus
natum ibi rarefit, eodem modo quo procedens. Et in hoc solo consistit
sanguis cordis anterior, ita ut sic pulcus reiteretur toties, quoties natus
sanguis cor ingreditur. Hoc neq; solidum est quod sanguini motu dat, & ce-
pit ut fluat inde sinistra & citissime in oes arterias & venas. Qua ra-
tione calorem, quem sibi in corde comparat, ad reliquias corporis partes de-
bet, & earum nutritionem infernit.

ARTICULUS X.

Quomodo prouocantur spiritus animales in cerebro.

Sed id magis hic considerandum est, nonne vividores & subtiliores
omnes partes sanguinis, quas calor in corde rarefecit, ingredi indefiniti
& maxima cum copia calidissimis cerebri. Ideo autem eo potius conmiserat qua
alio, quod oes sanguis qui e corde egreditur per magnam arteriam, primit su-
um cursus recte linea in illum locum, & cum non possit potius ingredi,

quia

trange
Habu-
erum in
ab ali-
mil mi-
fora
exclu-
in cliv-
gunt
ration
Sol
li con-
ctum
qui il-
quam
hiciam
titus
ex un-
fil lo-
ris co-
gi p-
cereb-
quos
quan-
cum n-
ce in
lorum
sposi-
haber-
nia p-
oria
antea
d sic

qui via valde angusta est, partim ejus magis agitata, & subtiles
transirent sole, dum relique se se diffundunt per oes corporis partes.
Hoc autem partes sanguinis subtiles sine compunctione spiris animales, nec
cum in fratre alia illa egerint mutatione in cerebro, nisi quoq; ibi separantur
ab alijs sanguinis partibus minus subtilibus. Nam quos hinc nomine spiris,
vel nisi corpora sunt, & aliam nullam proprietatem dñe nisi quod spiritus cor-
pora tenetissima, & quod molentes celeriter instar flaminis flamme ex face
extinxuntur, ita ut nescient consistant, & quando in ingrediuntur quodam ex illis
in cerebro celiates, similiz etiam egrediuntur alia per poros qui in illis
gunt substantia, qui per ea deducunt in nervos, & inde in musculos; haec
ratione corpus motum tollit & tam diversis modis quod molens vobis.

ART. XI. Quomodo siant motus Musculorum.

Sola enim carna omnia notum membra est, quod quidam muscu-
li contrahantur & qui ex adiutorio respondent ijs extendantur, ut iam di-
ctum fuit. Et sola carna quare hic musculus totius contrahatur, quam
qui illi oppositii, est quod ad eum confluant paulo plures cerebri spiri-
ta quam ad alium. Non quod spiritus qui in viale venient ex cerebro sup-
ericiant soli ad molentes hos musculos, sed quia determinant alios spi-
ritus qui jam in his duobus musculis est, ad celeritatem & regilatum
ex uno eorum & transfluent in alium. Quia ratione is ex quo egrediuntur
sit longior & remissior, & ille quem ingrediuntur celeriter ab ipsis infla-
tis contrahitur & secum membrum cui intectus trahit. Quod facile conli-
gi est, modo sciatis paulisperimes spiris animales esse qui per se ex
cerebro veniant, ergo unumquemque musculum; sed esse semper plurimi
quos alios in clausis in ipsissimo musculo, qui in eo celeriter motentur.
quandoq; solummodo in circulis se mouendo in loco in quo est ministrum
cum multis vias apertas per quas excent, recipiunt & aliquando fluens
ex in musculo oppositum, quia partis hanc est in unoquoq; dorum muscu-
lorum, per quos ipsi spiris fluere possunt ex uno in alium, et qui sic ori-
spicitur, & cum spiritibus qui veniunt ex cerebro se suis unum ex illis
habent paulo maiorem vim illis qui versus alteris eunt, aperiunt via orifi-
cia per quae spiris alterius musculi possunt in hunc transire & simul claudunt
via illa per quae spiris huius possunt transire in alium; qua ratione oes spiri-
bus antea contenti in his duabus musculis, confluant celeriter in uno eorum
& sic instant & contrahunt eum, dum alter extinguit & remittitur.

ART. XII.

ARTICULUS XII.

Quomodo objecta externa agant in sensuum organa.

Hic refutat adhuc in vestigare causas, quae efficiunt ut sp̄s ō sp̄mp fluant eodem modo ex cerebro in musculos, & deinceps plures veniant ad hos quam illas. Nam præter actionem animæ, quæ reditæ sunt tristis infectius in nobis est una ex his causis, sunt adhuc duas aliae, quæ pendentes solum à corpore, quas notare operæ pretud est. Prima consistit in varietate motuum, qui excitantur in organis sensuum per ipsorum objecta, quam fatis latè jam explicavi in Dioptrica. Sed ne in qui legent ore sibi pum rūdigeant alijs, sic refutatio tria eē in rebus confide- randa, nimirū eorū medullam dñe substantiam interiorem, quæ se se exten- sione, nimirū hanc filamentiā à cerebro unde originem suā habet ubiq; ad extremitates aliorū membrorum quibus hanc filamenta impenetrantur. Deinde pellentes que eos circumdant, & que adhuc continet cum illis quæ cerebrū in solvuntur, partes tubos compontur quibus hanc tenacia filamenta inclinantur. Denic; spiritus animalis, qui cum spirant per eos ipsos tubos à cerebro usq; ad corporalia, efficiunt ut hanc filamenta glane libera manent, & tali modo extensa ut vel minima res que volat partem ea corporis, cuius extenuit aliquod eō impenetrabiliter faciat simul partem cerebri ex qua sensū, ut cum extrema puniculi parte tactu, simul alia ei opposita molletur.

ART. XIII.

Hanc objecto extenorū actionem

diversimode spiritus in musculos deducere posse.

Expliui etiam in Dioptrica quomodo oia vires objecta nobis per id solum communicant quod localiter mortificant, interstant corporis diaphanorum quæ inter nos & illa sunt, tenacia filamenta nervorum officiorum ejus in fundo oculorum, & consequenter partes cerebri unde hinc sensim, quod ea, iugularis & tam diversis modis mortificant quod ostendunt nobis varietates in rebus. Nec immediatus motus qui fundit in oculis, sed qui in cerebro peraguntur, anima hanc objecta representare. Cuius ad exemplum facile concipi potest, sonos, odores, sapores, calorem, dolorem, fumum, &c. in genere oia objecta, tam aliorum nostrorum sensuum exterorum, quam nostrorum appetituum interiorum, exerceant aliquem motu in nostris nervis, qui transil per ipsos usq; in cerebro. Et præter quod quoniam hunc motus cerebri in anima nostra existunt diversos sensus, possunt etiam ab ea illa efficiere ut sp̄s suum cunsum dirigitur per sensus quoniam musculos potius quam ad alios, & sic morteant membra nostra. Quod sic solum uno exemplo probabo: Si quis cito extenderit manus in oculos nostros

tanguis

tanquam nos serberatibus, quin dñs fecerit, cum nobis amicum, & non nisi
ipso id facile, abstentium ab omni malo nobis inferendo, hix tamtu pos-
sumus nos cibere ab illis claudendis. Quod ostendit, eos o claudi anima
nostræ opera, cum ipso fiat contra voluntatem nostram, quæ sola aut falso pre-
cipua illius est actio: Sed quos machina nostri corporis sic composita
sit, ut motus illius manu ag oculos nostros, excedet aliud motu in nostro
cerebro, qui deducit sp̄s animales in eos misfatos qui palpitas de-
primunt.

ARTICULUS XIV.

Varietate quæ c' inter sp̄s etiam posse variare eorum cœrjus.
altera cœa quæ in se sit. Deducendis diversimode spiritibus animalibus
in musculis, est in qualis agitatio eorum spirituum, & varietas partium quibus
constant. Nam cum quedam ex illis partibus crassiores & concaviores se
alijs, transirent ulterius linea recta in calices & poros cerebri, & sic deducen-
tur in alios musculos, in quos non deducereantur si minore vim habarent.

ARTICULUS XV. Quid sint causæ varietatis illius.

Et hæc inqualitas procedere potest ex diversis materialijs ex quibus compositi
sunt; ut in ijs qui multum sanguinem bibentur videmus, partes illius rini ingre-
dientes a hinc sanguinem, ascendere ex corde ad cerebri, ubi in spiritus con-
seruantur, qui portiores cum sunt & copiosiores ipsi qui ordinatio ibi sunt,
corpus plurimes minus magis possunt molere. Hæc inqualitas spirituum
potest etiam procedere ex diversis dispositionibus cordis, jecundis, stomachi, li-
enis, & alias omnium partium quæ ad eorum productionem aliquando contribuerint.
Nam præceptu' hic observandi sunt partes quæ ad nebulos inserti cordis basi,
qui in gloriantur explicandis & contrabendis orificeis concavitudinem ejus;
qua ratione ganglionis illic seget plus aut minus dilatans, sp̄s diversimode
dispositos erunt. Notandum quod, quod eti' ganglionis qui in
proximis cor eti' veniat ex relictis vobis corporis partibus, sc̄pē tam
accidit ut copiosius impellat a quibusdam partibus quam ab alijs, quia
nebuli & musculi qui respondent his partibus, cum magis premunt vel
agitant: et quod secundum partium variationem à quibus magis manat,
se se in corde diversimode dilatet, & consequenter percutit sp̄s qui dif-
ferentes qualitates habent. Sic, exempli gratia, id qui à parte inferiori ja-
conis ventil, ubi pulvris, se se dilatat alio modo in corde, quam qui ex lie-
ne venti, & hic alio modo quam qui venti ex ventis brachiorum et crurum,

of Dray

¶ denique hic aliter quam alimentorum succus, cum reculeret exponens ex animo
cho intestinis, transfil celestine per rectum usq; ad cor.

A.R.T. XVI. Quomodo omnia membra possint mo-
veri pro objecta sensuum, & per spiritus absq; opera animae.

Nemus notandum est machina corporis ita constructa est, ut
o; mutationes quae accidentent motibus spirituum efficere possint ut a-
periatur quoddam foros certi magis quam alios; & recipioce, et cum
aliquis ex his foris paulo magis vel minus solito est aperitus per actionem
certioris qui sensibus inserviant, hoc mutet aliquid in motu spirituum,
& efficiat ut deducatur in musculis qui inserviant motendo corporis, co-
dem modo quo originaliter motet occasione talis actionis. Ita ut o; mo-
tus qui nobis extemperant, voluntate nostra nihil ad eos conferente fut sepe
estimul nos reparare, ambulare, & denique o; actiones facere quae nobis cum
bestiis communem sentiuntur aliunde gerendae quam a conformatione nostris
membris, & cunctis spiritis excitari per calorem corporis naturaliter sequuntur
in cerebro, in arteriis, & in musculis: Caudem modo quo motus a sensu agit gemitus
sola virtute manuca, & figura suarum voluntarum.

A.R.T. XVII. Quenam s; functiones animae.

Potquam ita confidetur hinc o; functions quae per hinc ad scilicet ad solum an-
gus, facile est cognoscere nihil in nobis restare quod debeat tribulare nos
animam, exceptis nostris cognitionibus, quae praeceps diuinum genitum sunt; quae
nam enim s; Actions animae, aliud eis Passiones sive Affectus. Quas
eis Actions voco, sunt o; nostra voluntates, quia experiamur eas in
recte venire ab anima nostra, et videtur ab illa sola pendere. Sicut eis
contrario possunt in glacie locuti eis Passiones, o; species percipimus
sive cognitiones quae in nobis repetuntur; quia sepe accidit ut anima non
tas tales o; faciat quales s; et semper eas recipiat ex rebus per illas
representatis. **A.R.T. XVIII.** De Voluntate.

Rursum nostrae voluntates s; implices. Nam quoddam s; Actions ani-
ma, quae in ipsa anima terminantur, sicut cum voluntate Deum amare,
aut in genere applicare nostram cognitionem alicui objecto quod est mater
iale: Aliud s; Actions quae terminantur ad nostrum corpus, ut cum ex
solo q; hinc ambulandi voluntate, fit ut nostra cura molestanq; et gerundiamur.

A.R. xix. Dej.

ART. XIX. De Perceptione

Perceptiones nostræ sunt diam duas & illarum; et quoddam animam pro causa habent, alia corpus. Et quia cum pro causa hæc sunt perceptiones nostræ voluntum, & omnium Imaginationum aut aliarum cogitationum quæ ab ea pendent. Nam certum est nos & postea quicquid vellet, quin percipiamus simul nos ipsi vellet. Et quodvis res patentes nostræ animæ sit Actio aliquid vellet, potest diam dicti in illa esse passionem peripere quod vellet. Attamen quia haec perceptionis & hoc voluntatis re vera idem fuit, denominatio semper sit ab eo quod nobilis est; & sic non soleat appellari Passio, sed solummodo Actio.

ART. XX. De Imaginationibus &

Alijs cogitationibus que per animam formantur.

Cum anima nostra se se applicat ad imaginandum aliquid quod non est, ut q. in conciliada Basilica quadam, Magica, aut Primaria, vel etiam cum se se applicat in consideratione aliquis tali quod solummodo intelligibilis est, non vero imaginabilis. Exempli gratia, in consideratione sua ipsius natura, perceptiones quas habet illud rerum pendente præsupponit a voluntate, quæ officit ut eas percipiat; ideoq; solent potius considerari ut actiones, quam ut passiones.

ARTICULUS XXI.

De Imaginationibus quæ pro causa habent solum corpus.

Indi perceptiones quæ corporis optrâ per circunspicere maxima pars eam pendent à sensib; sed quoddam diam sit quæ ab illis & plaudatur, et quæ nominantur Imaginationes, ut ille de quibus mezzo loquuntur, à quibus tamen differunt in eo, quod voluntas nostra, in illis formandis non occupat, unde & possunt reponi in numero actionum animalium. Nec aliunde proclamantur quia ex eo quod spiritus diversimodo agitatur, & referentes vegetia diversas impressiones quæ praecipient in cerebro, cuius in corporibus forfuito per quos dñi gressus potius quam per alios. Tales & illustrationes nos potius sommorum, & quantitatis quæ nobis vigilantes accipiunt, cum cogitatione nostra negligenter vagatur, nulli rei se se applicens. Et si autem quodcumque harum Imaginationum sunt passiones sive Affectus animæ, sumpto illo vocabulo in magis propria & speciali sive significacione, & possint ita omnes nominari, si in significatu greciori idem nomen sumatur; attamen quia non

Sabat

us ex Roma

profundit mo-
ra animor,
tal est, ut
sunt ut a-
e, ut cum
ractione
eritum,
corpori, co-
ut oes mo-
but sepe
e nobis cum
actione erit
ter sequunt
rati, & omnia
sunt

solum ac-
bulre nre
sunt, quod
s. Quas
sunt eas di-
Sicut è
perceptiones
t anima ma-
per illas

ate.
chiones ani-
mam amare,
est materi-
l cum ex lo-
godiamus.

xix De Jea.

habent causam tam notabilem & tam determinatam, ac perceptiones quas anima recipit opera naturarum; & quia videtur eas tantum esse umbras & figuram, antequod possimus eas commode distingueri; consideranda est quae inter illas alias intercedit differentia.

ARTICULUS XXII.

De differentia quae est inter alias Perceptiones.

Omnes perceptiones quas nondum explicauimus, veniunt ad animam operam naturarum, & inter eas haec est differentia, quod quaedam referamus ad objecta externa quae sensus nostros prouideant, alias ad nostrum corpus aut quaedam eius partes, & denique alias ad nostram animam.

ARTICULUS XXIII.

De Perceptionibus quas referimus ad objecta quae sunt extra nos.

Perceptiones quae referuntur ad res extra nos positas, scilicet ad objecta sensuum nostrorum, producuntur (saltem cum nostra opinio falsa est) ab his objectis que excitando quoddam motus in organis sensuum exteriorum, excitant quicunque nonnullos motus operam naturarum in cerebro, qui efficiunt ut anima illa sentiat. Sicut enim visus lumen teneat, tangitus sonum confraneat, hic sonus & hoc lumen sunt duas diverse actiones, quae per se solum quod excitant duos diversos motus in quibusdam ex parte nervis & eorum ope in cerebro, dant animam duas distinctas sensationes, quae sic refertur ad subjecta quae supponimus esse earum causas, ut putemus, nos videre ipsam lucem, & audiire campanam, non vero solum sentire motus qui ab ipsis proceduntur.

ARTICULUS XXIV.

De Perceptionibus quas ad corpus nostrum referimus.

Perceptiones quas referimus ad corpus nostrum, aut quae ad illius partes, sunt ea quae hemis a fame, a siti, & ab aliis nostris appetitis naturalibus, omnibus jungi possunt dolor, calor, & alii affectus quos sentimus quicunque in membris nostris, & non ut in objectis quae sunt extranos. Sic eodem tempore & opere eundem naturam sentire possumus frigiditatem

nes quas
tra & Fin-
ida est

mes.
anima ope-
referamus
rius aut

ad objecta
est) ab his
externis,
sunt ut ob-
jectum con-
sideris so-
lo tuis ner-
vationes, qu-
alemus,
entire mo-

nostre manus, & calorem flammæ ad quam accedit, aut ē contratio, calo-
rem manus & frigus aëris cui exponitur; nullâ animadu& sâ ppterentia
inter actiones quæ nfficiunt ut sentiamus calorem aut frigus quod
in nostra manu sit, & eas quæ fatigunt ut sentiamus id quod extra nos
sit, nisi quod una hac actionum succidente alteri iudicamus pri-
mam jam ēē in nobis, & supereminentem non sum adiungere, sed in objec-
to à quo producitur.

ARTICULUS XXV.

De Perceptionibus quas ad animam nostram referimus.

Perceptiones que solummodo ad animam referuntur, sunt illæ quæ
effectus sentientiæ quasi in anima ipsa, & quæ multa huius cognos-
citur causa proxima ad quam referri possint. Tales sunt sensus
tactus, tactus, & aliorū similiū, qui aliquando excitantur in nobis
per objecta quæ mollescent nervos nostros, & quandoq; & iam per alias
causas. Hic autem vēs nostre Perceptiones, tam eccl quæ referuntur
ad objecta quæ extra nos sunt, quam quæ referuntur ad diversos affe-
ctus nostrī corporis, sunt recte Passiones respectu nostræ animæ, cum
hoc verbum in latiori significazione usum patuerit; attamen ipso solet
restringi ad eas genū comotandas quæ referuntur ad animam ipsam.
Et has genū ultimas hic explicandas suscepit, sub nomine Affe-
ctionum vel Passionum animæ.

ARTICULUS XXVI.

Imaginationes qui solum pendent à motu fortuito spirituum, posse o
minus vreas Passiones esse, quam perceptiones quæ pendere
ā mentis.

Supradicte hinc notandum, omnes easdem res quas anima percipit opera nra-
vitum, ipsi quoq; pote & differtentiis pro eiusum fortuitum spirituum, absq;
ullâ aliâ differentia, nisi quod impressiones quæ remittunt in cerebro per nervos
soleant magis hinc & expressiores esse illis quas spiritus excitant; quod scilicet
ut dictum in articulo 21 has vise instar umbra & picturae alias. Nolendum
tamen, quandoq; extende hanc picturam ita similem ēē rei quam represeat, ut
possit dēc̄si quis ab ea quoad Perceptiones quæ referuntur ad objecta quæ

Exbaros

funt extra nos, aut quoad eas, quae referuntur ad quasdam partes nostri corporis; etrum nulli deceptioni locum esse quoad passiones, quia tam proprie quod anima nostra sunt, ut si impossibile esset sentire, quin revoca sint tales quales eas sentit. sic sapientia cum dormimus, immo quandoque vigilantes, nobis tandem sed tamen tali imaginari quasdam, ut putemus ea corda videlicet a sentire in nostro corpore, quamvis ei nullo modo infint. Utrum et si dormiamus ac somnemus, tristes nosmetipos vel commotus alia aliquam passionem sentire non possumus, quin tamen illa anima in se habere hanc passionem.

ARTICULUS XXVII

Definicio passionum animae.

Postquam sic consideratum fuit in quo passiones animae differant ab omnibus alijs eius cogitationibus, miti videtur eas in genere posse definiri, perceptiones, aut sensus aut commotiones animae, quae ad eam specialem referuntur, quaeque producuntur, conservantur & corroborantur per aliquem motum spirituum.

ARTICULUS XXVIII

Explicatio primae partis hujus definitionis.

Sapienti nominati perceptiones, cum hoc vocabulum usurpatum generalius ad significandas omnes cogitationes quae non sunt actiones animae aut voluntates: utrum non cum adhibetur plenius ad significandas notiones evidentes. Nam experientia docet eos qui magis a passionibus suis agitant, non melius illas noste quam alijs suas, eadque est ex numero perceptionum quas archi solidus quod inter animam & corpus est recipit composas & observas. Sapienti quoque vocati slibus sive sensationes, quia in anima recipiuntur eodem modo quo objecta sensuum extenor, nec aliter ut ea cognoscatur. Sed adhuc melius dicitur commotiones animae, o solum quia hoc nomen potest tribui omnibus mutationibus quae in ipsa sunt, id est omnibus & ulti- gis cogitationibus quae ipsi obveniunt, sed specialem quia ex omnibus species cognitionum quas habere potest, nulla alia eam adiutor agitant & qualificant ac iste passiones.

ARTICULUS XXIX.

Explicatio alterius partis.

A. 1000

in nobis cor-
propria que
vita sunt
laudes, no-
tiones aut
qui dormia-
Passione se
Passionem.

Quodcas specialitatem referri ad animam, referrari ad illas distingue quoniam
ab alijs sensationibus, quantum aliud relinetur in objecta externa, ut odores,
sones, colores; aliud in nostro corpore, ut famel, siti, dolor. (Quodcas eas
effici, nutriti, & corroborari per quendam motum spirituum, ad eas distinguuntur)
Cas à nostris sollicitioribus, quid nominati possunt connotaciones animalia quid
ad illam referuntur, sed quid ab ipsorum operatione, sicut dicitur ad explicatio-
nem earum ultimam & magis profunda causam, quid cas rursus distinguuntur
ab alijs sensationibus.

ARTICULUS XXX

A nimam esse unitam omnibus corporis partibus conjunctionem.
Sed ut huc perfectius intelligantur, oportet scire, anima esse retrajectam toti corpori, nec posse propriè dici eam esse in quadam parte ejus, ex-
clusivè ad alias: quia id unum est, & quodammodo in dividibile ratione
dispositionis quod organorum, quid omnia ita ad se mutuo referuntur, ut
quodcum ex illis ablato regredi totum corpus mancum ac defectum: & quo-
ciam ipsa ejus natura est quid nullam relationem habet ad exten-
sionem, vel generationes, aut alias proprietates materiali ex qua corpus com-
pat, sed solimmodo ad totum compagnum organorum ipsum: ut vel inde liquet,
quod anima primaria vel testa pars nullo modo concipi possit, aut quia
extensionem occupat, & quod minor non sit diuini reselectus aliqua pars
corporis, sed ab eo integrâ separari cum compages organorum eius dissolvit.

ARTICULUS XXXI

Dari glandulam in cerebro, in qua anima suas functiones
specialias quam in alijs partibus exercitat?

Sciendum quod, quod licet anima sit juncta toti corpori, in illo tamen est
quodam pars in qua exercet suas functiones specialias quid in ce-
teris omnibus. Et hunc credimus, hanc partem ipse cerebrum, aut
forte cor, cerebrum, quia ad ipsum referuntur organa sensuum, & cor,
quoniam tanquam in ipso Passiones sentiuntur. Secundum accurate
examinando, mihi videtur evidenter cognoscitur, partem eam corpo-
ris in qua anima exercet immediate suas functiones nullatenus ei
cor, neque

Ad 800

cor, neq; etiam totum cerebrum: sed solummodo maxime intimum partim³
ejus, quod est clara quoddam glandula admodum parva, sita in medio sub-
stantia ipsius, & ita suspensa supra canalem per quem spissas cavitatum ce-
rebrei anteriorum communicationem habent cum spiritibus posterioris, ut
minimi motus qui in illa sunt multum possint ad mutandum cursum horum
spirituum, & reciprocè minimè mutationes quae accidente cursu spirituum
multum inserviant mutandis motibus iugis glandulae.

ARTICULUS XXXI.

Quomodo cognoscatur, hanc glandulam esse præcipuam
animæ sedem.

Ratio quæ me model ut credam, animæ non posse habere in toto corpore aliud
aliquem locum præter hanc glandulam, ubi immediate exercant suas functi-
ones. Sicut est; quod configerem, alias omnes partes nostri cerebri duplices esse,
front etiam habemus duos oculos, duas manus, duas aures, & deniq; omnia or-
gana nostræ sensuum externorum sunt duplia. Et quia non nisi unam
o simplicem cogitationem unius rei eodem tempore habemus, nec variò oportet
vari aliquid locum, in quo due Imagines quæ a duobus oculis venient, aut
duo illæ alid impressiones, quæ ab unico objecto venient per duplia organa
aliorum sensuum, possint conseruire in unum antequam ad animam pertiniant,
ne ipsi representent duo objecta loco unius. Et facile concipere est, has ima-
gines aut alias impressiones uniri in hac glandula, operâ spirituum qui re-
gunt cibitatem cerebri; sed nullus locus alius in corpore est, in quo ita pos-
site uniri, nisi quatenus in hac glandula unita possint.

ARTICULUS XXXII.

Sedem affectuum non esse in corde.

Quoad sententiam eorum qui fuitant, animam recipere suas passiones
in corde, nulla ratione admitti potest, nam in eo demum prædatur quod
passiones in illo existente quandam alterationem. Et facile est animad-
vertere, hanc alterationem o sentiri tanquam in corde; nisi operâ nervi hu-
li, qui ex cerebro ad illud descendit; prout dolor sentitur quasi in pede ope-
râ nartorum pedis, & atra nobis apparent tanquam in coelo, opera luminiis suj-
& nerviorum operarum; ita ut magis necessarium non sit, animam nostram exercere
immedia

immedi-
eam es.

Concipi
gula q
operâ
spiritum
quod fi
filame
occasio
riant
crentu
poplun
quin d
ritus,
hic gl
e're in
lis to
etiam
varia
quot a
dima
rie m
qui il
in mag

Sic
men r

Cartini
medio sub-
statum ce-
nioris, ut
infusum bon-
i spiritu

nam
corpoce aliud
gas functi-
nipes est,
q; omnia on-
tiamnam
variò oportet
ire, aut
a organa
pertinent,
est, has ima-
em qui re-
no ita pos-

affiones
cur quo
2 animad-
erâ nervi su-
i pude ope-
runtur greci
am exercere
immedia

immediate suas functiones in corde, ex quibus in illo suas passiones sentit, quia
eam esse in cœlo ut ibi videat astra.

ARTICULUS XXXIV.

Quomodo anima & corpus agant in se in hanc.

Conspiciamus igitur sic, animam habere suam sedem principalem in glan-
guula que est in medio cerebri, unde radios emitit per reliquum corpus,
operâ spirituum, ne illorum & ipsiusme sanguinis, qui particeps impressionis
spirituum eos defere potest per arterias ad omnia membra: Et memores eis
quod supra dictum fuit de machina nostri corporis, minime quod tenue
filamenta nos per nervos ita distribuunt per singulas eius partes, ut
occasione diversorum motus qui ibi excitantur ab objectis sensibilitus, aper-
tiant variè poros cerebri; quod efficit ut spiritus animales qui conti-
nentur in carnis tunicis illius, ingrediantur variè musculos, qua ratione
possunt movere membra omnibus illis varijs modis quibus moveri possunt,
quoniamque alii res causa quae possunt diversimode movere spi-
ritus, sufficiunt ad eos de concurso in variis musculis. Addamus
hic glandulam illam quae est principia sedes animal, ita suspensam
est inter carnis tunicas quae continent nos spiritus, ut possit moveri ab il-
lis tot varijs modis quos sunt diversitates sensibiles in objectis: Seq-
uemque variè motari ab anima, que talis est natura, ut in se tot
varias impressiones recipiat, id est tot habeat varias perceptiones,
quod accipiunt varij motus in hac glande: prout etiam recipiunt mar-
chia corporis ita composta est; ut hoc glans, ex eo solum quod tan-
tum moveatur ab anima, aut qualcumq; alia causa, impellat spiritus
qui illam ambientem versus poros cerebri, qui eos degrediunt per nervos
in musculos, qua ratione efficit ut illi membra moveantur.

ARTICULUS XXXV.

Exemplum modi quo impressiones objectorum se umunt
in glande que est in medio cerebri.

Sic, exempli gratia, si videamus, aliquod animal ad nos venire, lu-
men reflexum ab ejus corpore pingit duas illius imagines, singulas
in singulari

in singulis nostris oculis; & haec duæ imagines efformant duas alias opera
radios opticum in superficie interiori cerebri, qua spectat ejus concavita-
tes; tum inde opera spirituum quibus haec caritatis plena sunt, haec ima-
gines ita radios suos emittunt Hoc glandulam quam si spiritus ambi-
unt; ut motus qui quodlibet funerum componit unius harum imaginis, ten-
tare Hoc idem punctu glandis, Vergis quoq[ue] tendit motus qui format
quod alterius imaginis, qui representat eandem partem hujus ani-
malis; quâ ratione amore imagines quae sunt in cerebro, unicam odi-
torum compонunt super glandem; qua agens immediate in animam,
expedit ipsi figuram hujus animalis.

ARTICULUS XXXVI.

Exemplum modi quo Passiones excitantur in anima.

Et præterea si haec figura sit ut alio in usitata & fortiori, id est
si multorum similitudinis habeat cum rebus que ante fuerunt noxia
corpori, excitat in anima Passionem Metus, et consequenter
Audacia vel Tenuis & Parvus, secundum Malum tempore ambi-
tum corporis aut robur animi, et fronte quisq[ue] ante se minime-
rit defensione vel pugna contra res noxiæ, quarum pressens impres-
sio similitudinem refert. Nam ergo reddit cerebri ita dispositum in
quibusdam hominibus, ut spiritus reflexi ab imagine sic formata pugna
glandem, inde se conferante partim in nervos illos qui inserviunt ven-
tendo tergo & morenigis crustibus ad pugna capessendam, & partim in eos
qui dilatant aut contractant ita orificia cordis, aut qui agitant tra-
alias partes ex quibus sanguis ad ipsam mittitur, ut sic sanguis, rare-
factus alio modo quam solet, mitat spiritus ad cerebrum qui apti sunt
contraria de fortiori Passioni Tenuis; id est qui doni sunt ad apertos
tenendos, aut ad aperiendum rufus poros cerebri, qui illos degunt
in eodem nervos. Nam eo ipso quoq[ue] hi spiritus meprimitur hos poros,
excitant specialem motum in hac glande, qui à natura ad id institutus
est, ut anima hanc Passionem sentiat. Et quia hi pori referuntur

Prædicti

8 opera
aenactita-
nt, & anima
us ambi-
dus, ten-
ui, format
tuis ani-
mican pud-
animam,
nima.
, id est
et noxia
uentus
per ambi-
e minil-
us impres-
sum in
ea fuga
unt. Her-
tim in eos
gitare tra-
gus, rau-
pti sunt
et apercos
quunt
dos poros,
spiritus
untur
fracti.

Principiū ad nervulos qui inserviunt dilatandis vel contractan-
dis orificijs cordis, inde sicut ut eam anima sentiat Principiū, tan-
quam in corde.

ARTICULUS XXXVII.

Quomodo appareat, eas oes effici à quodam motu spiritum.
Et quia simile quicquam accidit in omnibus alijs Passiōibus, ni-
mirum quod Principaliē oriantur à spiritibus contentis in calvissi-
bus cerebri, quatenus curſus suum dirigunt Verges nervos, qui in-
serunt dilataōni vel contractioni orificioī cordis, aut impellen-
do Venerie ad ipsum ganglion qui in alijs Partibus est, aut quo-
cunq; alio modo, sc̄ndē cōdenā Passiōi; Hinc clare intelligi
potest, quare sup̄ciens pofculim in illarum definitione, eas pro-
ducit per motum aliquem specialem spiritum.

ARTICULUS XXXVIII.

Exemplum motuum corporis qui comitantur Passiones,
ab anima non dēndent.

Ceterum eodem modo quo enſus quēm capiunt In spiritus Verges
nervos cordis, sufficit ad dandum motu glandulas per quēm Tex-
tor anima inducit, sic dñm gl̄ id solum, quod quidam spiritus eo-
dem tempore tenunt Verges nervos, qui inserviunt motuoris curvib⁹
ad pugendum, efficiunt alium motum in eadem glande, cuius ope
anima sentit & reprehendit hanc pugnam; quæ hoc modo excitati
potest in corpore, per solam dispositionem organoī ejus, ab
ulla ope animæ.

ARTICULUS XXXIX.

Quomodo eadem causa possit excitat̄ diversas
Passiones in varijs hominibus.

Eadem impressio quam presentia obiecti temibilis efficit in gla-
de, & quæ inuenit Tēnorem in quibusdam hominibus, potest excita-
re in alijs (animi) & animalijs: ejus rei ratio h̄c est, quod
omnia

omnia cerebra & fine disposita eodem modo, & quod idem motus glande
rit qui in quibusdam excitat terorem, efficiat in aliis ut spiritus
substantia gemitos cerebri, qui eos deducant partim in natos qui in-
serunt manibus mortuis ad se & tulendum, & partim in illos
qui agitant & impellunt sanguinem versus cor, e modo qui requi-
ritur ad producendos spiritus apes continuande hinc suj defen-
sionem & retinende illius voluntatis.

ARTICULUS XL

Quis sit praecipuum affectus passionis.

Etiam obseruandum, praecipuum effectum in hominibus omnium
passionum esse, quod incitat & dissonat eorum animas ad voluntatem
quoniam ea quibus sua corpora preparant: Ita ut sensus tactus
eam ad voluntatem jugendi incitat, audacie velio ad voluntatem
certandi, & sic de aliis.

ARTICULUS XLII.

Quae sit potentia animae respectu corporis.

Sed voluntas adeo libra est sua natura, ut nunquam possit
cogiri. Et ex duabus speciebus cogitatione quae in anima di-
stinxerit, quae alia ad eius actiones, minima eius voluntates, alia eius
voluntates, alia eius passiones, secundando illud vocabulum in la-
tiori illa significatio quae complectitur via percognitionis gra-
tia & absolute illius potestate, nec possumus nisi in dire-
cte contactu a corpore; ut est contrastio ultima absolute & directe
ab actionibus quae eas producent, nec possumus aliter quae dicere
est ad anima mutant, nisi cum ipsam eam causa est: Et omnis
actio animae in hoc consistit, quod ei ipso solo quod volunt aliquid,
efficit ut glandula cui archivis est juxta est, se modice modo con-
venienti ad glandulam effectus qui hinc voluntati respondet.

ARTICULUS XLII.

Quomodo repetiam in memoria ea quae remisisse voluntates.

Sic

Sic cum a
ge se in et
partes i
quid objec
alium sc
cursus, p
majorem
qui ad se
luis sube
de, qui re
luctuose c

Sic cum in
luntas hinc
est spiritus
representa
ratione uni
quis retine
etur in cede
luntas offic
inservient.

A
gl
Atamen
quendam q
contingit p
quemque mot
disponere o
Voluntas u
in hunc modum
trahat: sed
eius rei hab
non pinxit

motus glan.
spiritus
los qui in-
in illos
qui requi-
sui defen-

ommum
ad toler-
sticsons
d'tolent

possit
ima Di-
z, alid eis
um in la-
um gra;
in dire-
udent
D'agre-
l omnis
liqui d,
odo con-
dicat?

ad
Sic

Sic cum anima vult recordari alienus rei, hanc voluntas efficit ut glans
se se inclinans successivè horum & illorum, impellat spiritus agitatis
partes cerebri, nosq; vult in sentirenam in qua id testimonia quae reli-
quii objecti cuius volumen recordari. Nam illa testimonia nihil
alium est quam quod poti cerebri, per quos sp̄s antea ceperant suū
cursor, ipsa & sensus hujus objecti acquisivit ut ex pacto facilitet
majorē quam alijs, se se turgus aperiendi codē modo spiritibus
qui ad se levant: adeo ut hi sp̄s, repentes illos paros, eos paci-
tius subeant quam alios: qua ratione excitare motū specialē in glan-
de, qui representat animal idem objecti, & ipsi in dicat, idem it-
ius esse cuius recordari volebat.

ARTICULUS XLIII.

Quomodo anima posuit imaginari, attendere, & movere corporis.

Sic cum imaginati volumen aliquod quod nunquam vidimus, sed vo-
luntas vult habet modum glandem modo inclinata ad impelli-
dos spiritus. Per hos paros cerebri quoniam aperitione hoc potest
representari. Sic cum quis suam attentionem fixere vult in confide-
ratione unius objecti per aliquod tempus. Sed voluntas per illud tem-
pus retinet glandem inclinatam in eandem partem. Sic ceterique
vult in cedere volumen, aut alio modo movere nostrum corpus. Hanc vo-
luntas efficit ut glande impellat spiritus ad membrulos qui hunc rei
inseruantur.

ARTICULUS XLIV.

Unamqueque voluntatem naturaliter junctā ē cūdam motus
glandis, sed vel industria vel habitu eam alijs posse juxti.

Aitamen o semper voluntas excitandi in nobis aliquum motum, aut alij
quendam effectum, effidere potest ut cum excitemus, sed contemplatio in eo
contingit prout natura vel habitus vultus unius cogitationis unum
quemque motum glandis coniungit. sic, exempli gratia, si quis vellet
disponere oculos suos ad intellectum objectum remotissimum, haec operat
voluntas efficit ut pupilla se dilatet. & si vellet eos quis forte ad
intellectum objectum valde propinquum, Sec voluntas facit ut se con-
tractat: sed & solum cognitum de pupilla dilatanda, non pro dilatatione
eius rei habere voluntatem, ne enim id est dilatatur, quia natura
non induxit motum glandis, qui inferit in pellendis spiritibus (tagis
per se)

metrum opticum modo continentis pilatandis vel contrahendit pupillam, cum voluntate eam pilatandi vel contrahendi; sed deinde cum voluntate et lucidi objecta remota vel proxima. Et cum inter regulatum solum cogitationis de sensu illius est quod percire volemus, id facit ut molleamus lingua & labra longe celerius & melius quam si cogitaremus ea movere omnibus modis requisitis ad propria ad eam venia. Quia habens quem acquisivimus cum perciremus loqui affect ut iuxta ultimus actionem animae, quod optima glandis potest movere linguam & labia, cum significacione verborum quod ex his motibus sequuntur potius quam cum motibus ipsis.

ARTICULUS XV.

Quae sit animae potestas respectu Passiones suarum.

Passiones nostra negantur etiam directe excitari vel afferri per actionem nostram voluntatis, sed secundum indicati per representationem vel quae solent jungi passionibus quas habere volumus, & quod contrarie sunt quas volumus rejecere. Sic ad excitandam in se audaciam, & metum afferendum, oportet egredi vel habere voluntatem; sed in cunctum est considerationem rationis, objectorum autem exemplorum quod persuadent, plenarium & ample magnum; plus semper securitatis est in depressione quam in fuga; gloriam & gaudium otiosi ex leticia, ex fuga vero nihil praeter degenerosum & puerum, ac similitudinem.

ARTICULUS XVI.

Quid impedit quominus anima possit omnino de suis

passionibus statuere.

Et sane datur ratio specialis quod impedit quominus anima possit cito contare vel supere suas passiones, propter quod supra posui in eam definitionem, quod est solum producentur, sed etiam conservantur & confirmantur ab aliquo motu speciali spiritus: hec illa ratio est, quod feret semper eas comites aliqua commode que sibi in corde, & flexione quibusdam etiam in toto sanguine & puluis; ita ut donec cesset hec compositio, presentes nostra cogitationi manent; eadem modo quo objecta sensibilita illi praesentia sunt, dum agunt in organa nostrorum sensuum. Et quoadmodum anima, cum taliter attulata est, audiatur alio tempore, potest se combitare ab audiendo

gusto

pano & prep
officere qu
sic facile p
fortiores, m
Id quod u
non consen
tis soni co
operativi
tel cura

Frag

Nec in
per suos
tum in gla
partem in
rationalis
normissi un
cudem quod
volitiones
se person
procedit, q
poris, cui
repugnare
cum glandu
ma, & ex al
fixi, sapient
impedit et
tuum ex a
iecta que n
di multa vi
gri egredi
primum et
gravia ope
mud inter

nde pupili
cum vo-
ber loquen-
us, id fa-
ciam si co-
eadeam. Ver-
o effect ut
linguam
muntur po-

Quanto praecepitu, aut quanto dolore sentiendo, sed o potest pari ratione
afficere quin audiat timbit, vel sentiat ignem qui comburit manum;
sic facile potest superare minores passiones, sed o teber eiores vel
fortiores, nisi postquam commotio sanguinis & spirituum sedata perire.
Id quod voluntas ad sumendum facere potest, dum tunc hinc commotio, est
non consentire illius appetitus, & prohibere plurimos ex multis ad quos
appetit corpos. Exempli gratia, si ira appetat ut manus brigatur ad
operariendos, voluntas ordinatio tam continere potest; si metus inci-
ter cura ad fugam capescendam, illa fuisse voluntas potest, & sic de aliis.

ARTICULUS LXXX

In quo consistant conflictus quos vulgo imaginantur
inter partem inferiorim & superioriem animæ.

Hec in alio quam in repugnancia, quæ est inter motus quos corpus,
per suos spiritus, & anima per suam voluntatem, simul excitare amittit
tur in glande, consistunt oīs conflictus quos vulgo imaginantur inter
partem inferiorim animæ, quæ sensitiva nominatur, & superiorē quæ
rationalis est, aut inter appetitus nraales & voluntates. Nobis enim
nominiū una in est anima: quid in se nulla varietatem possit habere.
Eadem que sensitiva est, est etiam rationalis, & omnes ejus appetitus
volitiones sunt. Error erga quemlibet impetuū quasi in scena divi-
sa personæ; quod p̄ se semper sibi motu contrariū spiritus, inde solū
processit, quod o bene distincte percipit. Ejus functiones à functionibus cor-
poris, cui soli tribulendum est, oī omne quod in nobis potest observari
repugnare nostra rationi. Ad eō ut nulla hic alia lucta sit, nisi quod
cum glandula que est in medio cerebri, possit impelli ex una parte ab ani-
ma, & ex alia à spiritibus animalibus, qui nō nisi corpora sunt, ut supra
dixi, sapientia ut sit due impulsiones sibi contrarie, & ut fortior
impedit effectu alterius. Post sunt autem distinctioni: duas species mo-
tuum excitatorum à spiritibus in glande, atque representant animæ ob-
iecta que motent sensus, aut impressiones quæ representant in cerebro,
& nulla hinc inveniuntur in ejus voluntatem; atque vero utrumque minor illi
qui eviciunt passiones. Sed motus corporis qui eas comitantur. Et quando
primos etiā impediant actiones animæ, aut impediant ab illis, attamen
quia & gredie contracti sunt, nullas in illis observantur luctas; sed de-
mū inter ultimos & voluntates quæ illis repugnant: exempli gratia,
inter

inter conatum per quem spiritus impellit glandem ad inservendum
animæ cupigitatem cuiusdam rei; & illum per quem anima eam
regulat voluntate quam sibi eandem rem præfere: Et id propter
hanc luctu demonstrat, quod cum voluntas oporteat potest
directe excitandi passiones, ut, ja dictum, iuit, cogatur uti arte,
& se se applicare successore confidenciae variarum rerum: unde si ac-
cidat, aliquam ex illis habere vim mutantur ad momentu consum
spirituum, contingere potest, ut que sed etiam carcat, & an sum su-
um illico resumant, quia oppositio quod precessit in nervis, in cor-
de, & in sanguine, non est mutata; quo sit ut anima eodem tempore
potest impelli sentiat ad eandem rem appetendam & pugilnem. At
inde sumpta fuit occasio imaginandi in illa duas potestias quae inter
se pugnant. Attamen potest adhuc quidam conflictus concipi, in eo, qui
soepe eadem causa, qua exitat in anima aliqua passionem, exicit et
etiam quosdam motus in corpore, ad quos anima nihil conferit, & quos
sunt aut sibi conatus quod primi eos observat. Ut experientia co-
stat, cum id quod exitat medius, officiis quoque ut spissis ingrediatur mu-
sculos qui interpellunt mortendis crutibus ad pugilandum, & ut volunt-
aria excedente eos fistat.

ARTICULUS XLVIII

In quo cognoscatur robur vel imbecillitas animarum; &
quodnam infirmior vel utilem.

Ex eventu autem huius conflictus quisque potest cognoscere robur
aut imbecillatem sua animæ: nam illi in quibus naelita voluntas, &
in eis potest vincere passiones, & sibi motus corporis qui eas com-
itantur, procul dubio sunt animas fortiores. sed nonnulli sunt qui ou-
quam possunt explorare suas vires, quia nunquam pugnare faciunt sui
voluntates proprijs armis, sed solum ijs quod ipsi praebent aliqui affi-
ctus ad resistendum quibusdam alijs. Ita propria viris armis dicunt
Iudicia firma & determinata de cognitione boni & malorum, secundum quod
debet vel actiones huius guge præfere. Et animæ omnes maxime imbecille
sunt, quia voluntas non ita se determinat ad sequenda certa quoad

Jugicia,
pascepe si-
& ipsa ut-
ram con-
malum, &
repræsentet
agitant
ipsi pli-
pe

AB
Trem
ut nitil &
mi habet
actionum.
bussum pa-
sequi, att-
pugnit, co-
bustores &
seguiri, & re-
veruntur
sa quadam
quia ultim-
tentia vel
propria, po-

Prodest
motus glam-
cognitionib-
sunt: Ut q-

endum
a tam
depeñ
leptatem
uti arte
unde si ac
cunsum
cunsum su
X, in cor
hinc tem
an. At
quid in ter
i in eo, qui
excite
l, & quos
ientia co
natur ma
e volunt
3
e robur
luntas, fa
cas comi
punt qui in
ciunt fui
aliqui affi
a dicunt,
num grae
imbecille
ta quada
probia

Jugicia, sed se patitur semper abducere a presentibus affectibus; quicun
res sepe sibi motus contracti sunt, cum per hunc in partes suas trahant,
et ipsa uultus ad ipsammet debet blandam, in deploratissimo state ani
mam constituent. Sic cum Metus representat Mortem ut summum
malum, & quod ut hanc potest cuncti jugae, si ambitio ab alia parte
representante infamia tuus jugae, ut malum pejus morte; hi duo affecti
agitant hanc voluntatem, que obtemperans modo hinc, modo illi, sibi
ipsi peregrino repugnat, & sic anima serva & misericordia regreditur.

ARTICVLVS XLIX.

Animus tamen non sufficiere absq; cogitatione veritatis.

Venit est, quando oculi somnes tam imbecilles & habitudines,
ut nihil velint nisi quod sua presens passio ipsis dictat: plurimi
mi habent iudicia determinata, secundum quae component partem suar
actionum. Et quantum sepe haec iudicia sunt falsa, immo imitantur quis
busdam passionibus, a quibus voluntas antea passa est se tunc au
seculi, attamen quoniam ea sequi gloriet, clam ad abebat. Passio que illa
prouxit, considerata, dicitur ut opnia illius arma, & cogitati, animas con
fusiores vel imbecilliores esse, prout possunt plus vel minus haec iudicia
sequi, & resipere passionibus presentibus quae illis contracti sunt.
Verum tamen magna experientia est inter secreta quae gerunt ex fal
sa quadam opinione, & ea quae non nisi cognitione Veritatis nituntur:
quia ultima hanc sequentes nungquam procul dubio istius confititur exem
tentia vel dolor subibit, cum est contrastio semper conscientia sequatur
opponit, postquam eorum error detectus est.

ARTICVLVS L.

Nullam tam imbecillum esse animam, quae non possit cum bene dis
egere acquirere potestatem absolutam in suas passiones.

Prodest Herodicus, quod ne jam supra dictum fuit, et si uniusquisque
motus glandulæ glandulae connexus esse per natura singulis ex nostris
imbecille cogitationibus ab initio nostra hinc, alijs tamen per habitu jungi posa
ta quada sunt: Ut experientia ostendit in verbis quae excitant motus in glande
grande

que secundum institutionem naturae nihil animae representant prater suum sonum cum voce proferuntur, aut figuram suam literarum cum scribuntur, & que tamen per habitum qui post acquisitus cogitando de eo quod significant, postquam auditus fuerit eorum sonus, aut eorum littera inspecta, solent efficere ut concipiatur. Sac significatio potius quam figura literarum aut sonus syllaborum. Prodest ergo iam scire, quod etiam motus tam gloriosus quam spirituum & cerebri, qui representant anima certa quedam objecta, sint naturaliter juncti cum ijs qui excitant in illa qualiteram passiones, possint tamen per habitum inde separari, & iuxta alijs ratione differentibus. Imo quod hic habitus possit acquiri per unica actionem, nec longum usum postulet. Sic cum repetita ex opinacione quedam talde sorrida in cibo qui magno cura appetitu comedebatur, inopinatus ille casus ita potest mutare dispositionem cerebri ut postea neglecta videtur talis cibus nisi cum sonore, cum antea consideretur cum delectatione. Quin idem in belis potest observari: nam eti ratione carlant & forte omni cogitatione, omnes tamen motus spirituum & glandis qui excitant in nobis passiones, in illis quoque sunt, & inserviant conservandis & confirmandis, non ut in nobis, affectibus, sed motibus exteriorum & consularum qui eos comitatis solent. Sic cum canis videtur perfidum, naturaliter feras ut in eam incurrit, & cum vident adhuc scilicet pectus disloqui, ille pectus naturaliter eum ad fugam mittat; atamen ordinatio ita instituitur canes ut matici, ut ipsa gloria subsistant, & ad pugnacionis pectus, quem postea audiunt, ad eam currant. Hoc autem sicut referit, ut quisque contendat regere suos affectus. Nam cum hanc ita magna induxit mutatione possint motus cerebri in animalibus ratione definiti, videntur, id melius in hominibus proprieperi, & eos ipsos qui imbecilliores animalis habent posse acquisire impium absolutissimum in omnes suas passiones, si sat in opere addiberetur ad eos instituendos & dirigendos.

Pap' animalia & ea pugna

Ab
varios
ratione
cui specta
disponant
essentes,

water sum
scribentes

quod digni-
pecta, so-

ura litera-
am glan-

quedam
quas tam
alij val-

erunt mica-

opinatio-

comode-

cerebri

antea co-

bsertari:

men motu-

lis quoq;

ibis, Ate-

tati solen-

am in cur-

aturalite-

canes Ye-

nusque

a midisfr-

et idens

liores am-

es suas

et di-

ta pass

PASSIONES HUILLÆ; Secunda PARTS.

De numero & Ordine Passionum, et explicatio
sex Primitivarum.

ARTICULUS I.

Quidnam sint primæ Passionum cause.
Consistit ex superioribus, ultimam & proximam causam Passio-
num anima, non aliam ē quam agitationem quā spiritus moveat
glandulam quae ē in medio cerebri. Verum id sufficit eis à
se mutuo distinguendis: Inquirendum in eas originalis, et examinando
quā sunt primæ illarū causa. Quamvis autem quandoq; possit effi-
ci ab actione animæ se determinantis ad hanc vel illa objecta concipi-
das, quin diam solo corporis temperamento, aut impressionibus quæ cau-
ocurrunt in cerebro, ut accidit cum nos ita vel histis vel latae fonti-
cans, ut causa hujus hystia vel latitiae negaremus assignare: Ap-
partinet tamen ex predictis, eadem oīs posse excitari ab objectis
quæ mortali sensu, et hoc objecta ē eas causas preceptiones &
impressions principales. Unde sequit quod, ad eas oīs reperiendas, fut-
ficiat conglutinare omnes effectus horum objectorum.

ARTICULUS II.

Quinam sint eas usus: et quomodo enumerati possint?

Quæc obiecto, objecta quæ mortali sensu, non excitat in nobis
varios affectus ratione oīum validatum quas habent, sed solum
ratione variis modis quibus nobis vel p̄dissimile vel vocare, aut in genere ag-
nos spectare possint: Et r̄sum oīum Passionum in eo solo r̄spicitur q̄
responant anima ad res eas expectandas, quas natura nobis pricant
esse utilles, & persistentes in ea voluntate, prout tria eadē agitus
spiritus,

Spiritum, quæ soler eas producere, disponit corpus ad motus qui ingrediunt eamdem vel executioni. Ideo qui illas enumeratibus esse debet ducatur at origine examinare quo talis noscitur, qui agnoscent, possumus nostrum gloriosum nosferi a suis objectis. Hic igit̄ enumeratio praecipuas passiones, secundum ordinem quo ita perirent repenitentia.

Ordo. Ordo et enumeratio Passionum.

ARTICULUS I. III.

Admiratio.

Quamprimum nobis occurrit aliquod insolitum objectum, & quod non solum esse iudicamus, aut valde differens ab eo quod antea nostra erat, vel supponemus, esse debere, ita efficit ut illud admiremur & eo percellamur. Et quia hoc contingere potest antequam illo modo cognoscamus num illud objectum sit nobis conueniens nec ne. Admiratio mīhi videtur ē prima vīrum passionum. Nec habet contrarium; quia si objectum quod se se offerit, nihil in se habeat infoliti, eo nullo modo comortemur, & illud absq; passione consideramus.

ART. IV.

Existimatio & Contemptus, Generositas aut Superbia, & Humilitas aut Abjectio.

Admiratione juncta ē Existimatio vel contemptus prout vel magnitudinem, vel paritatem objecti admiramus. Eodem modo possumus nosmetipos vel existimare, vel contemnere. Unde oriuntur passiones, & conseqüenter Habitus Magnamitatis, aut superbiae, et humilitatis, vel abjectionis.

ARTICULUS V.

Veneratio & Despectus.

Venimus cum magnificamus, vel parvificamus alia objecta que conciliavimus ut liberas causas caeciles bene vel male agendi ab existimatione procedit Veneratio, et à simplici partis estimatione Despectus.

Articulus VI.

Omni citari exulta petra amore id nos

fb e
sed eas
multo in
ratione
boni gen
je, cum
fia cui
semper

Suffi
ut illi
cile &
sequens
potius
a speci
fice

A mo
tq
à not

ARTICVLVS VI.

Mor & Odium.

Omnes autem praeudentes Passiones possunt ita in nobis exercitari ut nullummodo deprehendamus utrum obiectum quod eas excitat bonum sit vel malum. Verum cum aliquid non bonum respectu huius id est ut nobis conueniens nobis representatur id huius Moralem excitat. Et cum nobis offensur ut malum aut nostrum id nos stimulat ad Odium.

ART. VII. Cupiditas.

Ab eadem confidratione boni & mali nascuntur ceterae Passiones; sed eas in ordinem redactas distingue temporis, & confidrancias multo magis nos ferre in futuri, quam praesentis vel presenti confidrationem, ordior à Cupiditate. Non solum n. cum appetitu acquisitionis boni quod adhuc abest, aut elatione mali quod iudicatz evenire posse, cum tamen solum exhortaz confidratio cuiusdam boni aut abstinencia cuiusdam mali, quo denuo extensi Sacra Passio potest, liquet, ea semper futurū respicere.

ARTICVLUS VIII.

Spes, Metus, Zelotypia, Secunditas & Desperatio.

Sufficit cogitare, acquisitionem boni vel fugam mali possit enim esse, ut illius cupiditas excitat; sed cum proderet confidratio non facile vel difficile sit rem cupit obtinere, id quod nobis magna rei consequenda facilitatem representat, excitat Spem, et id quod ei res difficultate difficultatem representat Timorem, et ipsa Zelotypia a species est. Et ad spes guma est, mutat natura, et Meritis Secunditas, sive Fautia; prius est contraria Extremus natus fit Desperatio.

ART. IX. Animi fluctuas, am-

mositas, Audacia, Aemulatio, Trifillaminitas & Confidratio.

A. sic possumus sperare & mettere, licet carentis rei expectante a nobis nullo modo pondere; Utrum ubi effectus ut gladius a nobis

Dicitur

Difficultas subesse potest in electione mediorum aut in exercitu hinc. A prima procedit animi fluctuatio, quia disponitur ad deliberandum, & consultandum. Ultima seje respondit animi confusio seu Audacia cuius deputata scias est. Et quod illius in multis, certiora Animo spicati est, sicut Fere aut Consernati Audacia.

A.R. 7. LX. Synthesis

Ubi vero, quis se determinat ut a championi auctoritate poterit animi fluctuatione, sive habitatione deputata, id procedit Synthesi, sive consentanea concusa, qui non respicit factum, ut affectus proactus, sed palpant patitur.

A.R. 7. LXI.

Gaudium & Tristitia
Et Consistens operis boni existat in nobis gaudium.
Praedictis malis tristitia. Cum boni vel mali a nobis propositos clavis nos pertinet.

A.R. 7. LXII.

Irritio, Invidia, Commiseratio,
Sed cum nobis propinquit ut pertinet ad alios homines, eos diligentes, ut indigos illius existimarent possidamus, Ubi diligenter illius a nobis reputari, id pallere in nobis alio passum, sed in letitiam existat quia non nobis voluntate est videlicet alii evanescere ab eodem, sola modo eadem
differentia, quod letitia quod dicitur ex bono senti fit, ex uno quod irritio ex uno, comixta Invidia. Sed si eos indigos ullius existimantur ex ipsius virtutem, boni existat Tristitia & Commiseratio, quod sunt species tristiae; Quia viam servant, easque passiones, que referunt ad bona vel mala puto.

presentem
conveniunt

Potum
procerum
intemperie
cum excede

Sed
mox, quia
nisi off

Simi
solum et

Bonum
quam a
dorem.

Et que
li dura
denim
est p

C
W

*N*n* exer
i sponso
pontif
p*g* p*u* illa
ant Cor.*

presentia, posse sapere etiam referri ad futura, quatenus praecognitus spiritus de eorum futuritione illa representaret ut presentia.

Q.R.T. LXIII

Acquiescentia in se ipso, et Socrisentia.

*W*al*l*on* p*on*
i*A* *D* *o*
p*at* f*abu*
i*d* *u*.*

Possimus quoque considerare causam boni aut male, cum presentes quam praeceperit. Et bonum quod a nobis ipsis praesertim suum datur nobis acquiescentiam interiorum, quod omnium Passioneum dilectionem dulissima est; cum enim contrarium exiret Socrisentiam, quod communem amarissima est.

Q.R.T. LV

Favor et Gratitudo.

Sed bonum quod praesertim suum ab aliis, efficit ut illos favore prosequamus, quamvis id nobis factum non sit. Ac si nobis, favori jungimus Gratianum officium.

Q.R.T. L.V.

Indignatio et Ira.

*G*om* i*s*,
i*off* *on* *u*
i*in* *co* *di*
a*bi* *vol*
i*c* *ad* *h* *a*
i*e* *U* *o*
i*in* *di* *gnos*
i*an*
i*85* *amot*
i*el* *mala*
i*p* *se* *je**

Simili ratione malum ab illis patratum, cum ad nos non refertur, efficit solum ut illis indignemur, sed cum refertur ad nos, moveat etiam Iram.

Q.R.T. LVI.

Gloria et Ludor.

Bonum insuper quod est vel quod fuit in nobis, si referatur ad opinionem quam alii de eo conceperit possunt, excitat in nobis Gloriam, et malum ludorem.

Q.R.T. LVII.

Tasodium, Desiderium, et Hilaritas.

Ergo quandoque duratio boni dignitatis satietatem sine Tastodium, cum maiori duratio intimat Tristitiam. Demique ex bono pretento nascitur Desiderium, quod species Tristitiae est, et ex malo pretento Hilaritas, que est species Lacrimae.

A.R.T.I.C.VLUS. LXVIII.

Cum haec enumeratio Passioneum different ab ea quae vulgo recepta est.

Beue ondo

Quod incredibile premii habebit, si consideretur. Nam ex ratione, quo facit ut cum plante noctis pedum absentia sint tacti satis affero, ob gravitatem corporis quod levant, paru sentiamus hinc tactum cum incidimus. Cum est contatio alius longe mollior et lenior quo titillatur, probris ferme intolerabilis sit, ideo solius quia nobis oriturus non est.

A R I C V I U S L X X I I I .

Quid sit stupor?

Et hec occasio re pentina tantum potest ad efficiendum spiritus, qui sunt in calitatis cerebri, sive cursus circulationis. Versus tamen in quo est impressio objecti quod miratur, ut et omnes grandis eo impelluntur, et efficiunt ut adeo sunt occupati in conseruanda haec impressione, ut alijs nulli inde in musculos transirent, aut nullo modo reflectant a primis alegiatis, quae sequuntur se in cerebro: unde fit, ut totum corpus immobile permaneat instar statim, et omnino: Prima quae se obliterat objecti facies possit observari, nequaquam per consequens aegri speculator eius cognitio. Quod igitur est quod vulgo or stupore, vel alarmo est. Et hoc stupor excessu admirationis, qui eminens misericordia est potest.

A R I C V L U S L X X I V .

Cui usui inserviant omnes passiones, et cui noceant.

Facile

Sed a
multis
confi-
nes, c
posse
cere
has o
os co

Ac
in eo q
cma
si qua
fil etiam
ferent
id quo
incelle
mem
dur in
affili
minat
licet
affare

Sacile a. est ea cognoscere ex iis, quae supra dicta fuerint,
utilitatem omnium passionum in eo remunim conseruare, quod
confidemus ut per gloriosas facient in anima cogitationes,
quas ei bonum est conservare, ut quod aliquum facile
possent obliterari. Prout si am omne malum quod est
cere possunt in eo statim est, quod confidemus ut conservare
has cogitationes plus quia expedit, a. alias confirmant
ut conservent, quibus immunitate bonum non est.

R I C U L U S L X V .

Ad quid specialiter inferriat admisatio

Ad speciam ut dominatione potest fieri, tam esse utile
in eo quod esset ut significans ut retineamus in memoria
qua tamquam omnia ignoravimus. Nihil enim miratur, pri-
mum quod nobis videtur eas ut extra ordinarium. Et pri-
mit nobis hale potest videri, nisi quia et ignoravimus, aut
etiam quia vixit ab aliis quia scrivimus. Quod ex hac dif-
ferentia sit ut extra ordinaria dicatur. Quamvis antea
id quod antea nobis ignotum erat, se recenter offerat nostro
intellectui, aut cognitis sensibus, non ideo tamquam illud in eis
memoria restringimus, nisi idea qua eius habemus corrobor-
itur in proprio cerebro pro aliquam passionem, a. etiam pro
applicationem ipsius intellectus, quem voluntas minima deter-
minat a. attentione ut reflexione speciale. Et a-
licie passiones posse facere possunt, ut ea obseruantur, quae
affarent bona vel mala; sed sola illa a miratur, quae
zara videntur.

Quare

Quare videmus eos, qui nullâ inclinazione prahabunt
ad hanc Passione ferunt, vulgo valde ingredi eos ē.

A R T I C U L O S L X X V I . *lum hanc*
In quo illa docere poscit. Et quomodo eius defectus
poscit suppleri, ob corrigi excessus.

Sed sapientis erit ut potius nimis minorem ob percellamus
iis debet observatis quia vel nulla, vel p̄ se nullā confidere
poterit, quam, ut nō satis admittatur: Quod sane o-
mnino potest amferre, aut perverttere a sed clahomis.

Iocurro tibi. Post, quia tu ēē cum aliqua inclinazione no-
hanc Passione, quod sic dissonant, ac acquisitione filia-
liar, Debemus tamē Pogromonē lumen ex ente grandi
in quibus ~~est~~ est. Nā facile est sufflere eius lepto-
rum Profectionē ob auctorē speciale, a q̄ quam
voluntas p̄na semper potest obligare intellectum nostrum,
cum iugicamus eam, qua de se offert id exigere.

Sed nullū alio clementiū eḡ iprestudē nimis
admiratio, quam aequitete cognitionem platinare re-
sum, ob se de exercere, in Theatrica Omnia eam, quod ta-
ctiores ob magis impunitate p̄gredi videnti.

A R T I C U L O S L X X V I I .

Quod nec stupidiores, nec doltiores in admi-
rationem magis ferant.

Pecet ossi soli habebit obsequiū nō ferant, natu-
raliter in admirationē, q̄o in dī segnū sapientio-
res in eam procliviores ēē: sed id manifestū nō com-
p̄ficit

higit, qui ssi ingenio pio sine Iugibh: non tamē magnificē nimis de sua emptione gerint.

ARTICULUS LXXVIII.

Puis excessum posse abire in Habitum, ubi eius iuricidio negligitur.

Qsi vero hoc Daplio videat a se nimis, quia quo plura dicuntur tanta quæ carent, et magis astue scimus. Sed in te la militari, & cogitare coetera Omnia que postmodum offerri possunt ēē vulgariter. Aciamē cum excedit, ut efficit ut si fatus adesto in sola prima imagine obiector quo se se obnubilant, nulla ulteriori cognitione per comparata. Post se telinguit habitum, qui disponit anima ad subsigendum eodem modo in omnibus aliis obiectis quæ se se offerunt, si modo si aliquam huius nova appetit. Argūd itē quod prout faret dicitur morbum, et qui coetē curiosi sūt, & qui inquit in tanta ea solū finē vel curiosi, et ad ea cognoscunt; nam parlātim ita finē miriones, ut nulli g̃ momenti res nō erint possunt eos definere, quam ille, quas inīpiō s̃tē longē nihil poterit.

ARTICULUS LXXIX.

Definiciones à mons d'Odij;

Et mea est communio anima, producta quatuor spirituum, qui tam incitat ac se voluntate pinguisque obiectis, quæ ipsi conuenientia nigris. Et ostium est communio producta à spiritibus, quo animam agit incitat, ut velit separari ab obiectis, quæ illi offeruntur ac prodit. Dico has communiones productas ēē à spiritibus, quo distinguuntur Odij,

qua gl^o passiones ob pendent a corpore, tam a Ingi^{cus}, qua
diā eō fructū animā, ut se ultō immigat cibis, quas existinet
bonas, & se separat ab eis quas existinet carcas, quam a con-
sumatione illis, quas hanc sola Iugis extinguit in anima.

Q 20

M

quod sum
pēs grā

alatius

qua val

onafid,

famem in

qua mor

ato, ag

obiechit

hys spec

tic d

ans sit

posse

qua jam

ne cor

Cura, u

prece, ca

tem quo

lelio q

natura,

erga suar

A R I C U L U S LXXX.

Quid sit, se unire vel separare voluntate.

Acter vox Voluntatis nō hic intelligo cap*itatem*, qua
ē, specialis Distinctio, ob futurū respectū, sed consensu, Por grēm
nos confidēramus ceterū innotescere amabili, concepto quodam re-
lenti solo, cuius nos non nisi Par tem anum ē arbitremur, ob ceterū
amatorum aliter. Ut contradictione in operis nos confidēramus
glos ut debet, penitus separatum à re quā avocamur.

A R I C U L U S LXXXI.

De distinctione solito fieri inter amorem concu-
piscentia & Benevolentia.

Distinguunt autem vulgo duas species amoris. Quas pri-
ma vocata Amor benevolentia, id est qui inuidat ab benevolentia
quam tēi quā amamus; Altera vocata Amor concupiscentia, id
qui effectus, ut ceteram cū propria. Sed amplius videtur hoc
distingueat & ex parte solum effectus amoris, non eius essen-
tiā. Nam quā priminū quis se voluntate in exercitū cū for-
objeto, cū iustitia, cū fēmū natura suetur, benevolentia quo-
que fortior in illis, & si quā pri voluntate cūjungit res,
qua*s* ipsi contulerint credit: qui uno ex quāvis
Amoris effectis. Et si inducatur bona fore illud &
~~ut possidere~~, aut ipsi associati alio modo quā pro-
luntate, affitū: quā etiā inter frequentiores Amoris effec-
tus cengent debet.

De hinc

ARCVLg LXII.

Quomodo Passiones valde differentes convenienter
in eo, quod Amoris participes sunt.

Nec etiam opus est distinguere tunc species amoris,
quae sunt auctia obiecta quae possunt amari. Nam exem-
pli gratia, tibi Passiones quibus ambitiosus sicut ad gloriari,
adatus ad opus, ebriosus ac avina, libidinosus ac multi esse
qua multum comprehendere, vir honestus ac amicinus sicut, vel suus
amoris, et longus sicut suos filios, inde se multum differantur;
tamen in eo quod ex amore participantes similes sunt. Sed
magis prior amor non alius spectat, quod professione objec-
torum, ac quo ipso sicut Passio, nihilque habet amoris p.
obiectionis ipsorum, sed Cupido latenter conturbat quibusdam a-
liis specialibus Passioribus commixta. Num è contra-
ario amor quo sicut bonus Parvus in suos liberos a deo que-
sus sit ut nihil ab ipsis conjugi cupiat, nec eos alii
possidere volit, quod iam habet; vel illis iungi arcti-
qua jam est; sed eos confundere tangunt alios se ipsis, que-
nit eos bonum ut summum officium; quoniam hanc causam cum
cura, ut potest cum conceperit, se ipsis rite cum formam confi-
ciere, cuius melior pars ipse non sit, sapienter eos utilita-
tem quoque, precomedit se perfgere aut eos servare. Di-
lectio qua honesti viri sequitur suos amicos priusquam
naturae, eti tam eis semper proprieatis. Et quoniam qua
erga suam amarit firmata voluntate illius participat, sed
est ad alignantibus alterius.

Particula

Arſiculus LXXIII.

De differentia qua est inter simplicem Benevolentiam,
Amicitiam & Devotionem.

Folget, quae in ſilio, meliori cum ratione simplici amor, ſe-
cundum extimationem in qua fit res amata, ipſiusmet amo-
ris respectu. Nam cum minoris fit à quocum obiectum amo-
ris de ipso, ſimplex eft Proportionis vel Benevolentia, cum a-
mans illud poneat ac exaltat, id vocatur Amicitia; ob
admiratioſis facit, illa Passio folget coniunctari Devotione. Ita
folget amari flor, aves, equus; verum quia mens plane cla-
rea fuerit, Amicitia nemo nisi erga homines ferri potest.
qui ad finis obiectu huius Passionis, ut nemo ita imperfor-
atus eft, quin cum ipso perfictissime amicitudine crebit vir-
tus eius, qui tamen alio periret, sed ab ipso amari, ob ami-
citi regnat alio, qui patiret, erga quod amari, ob ami-
citu vere mobile ob generosity habuerit; iuxta id quod ex-
planatur in foris in Art. 154. & 156. Quod atti-
PLICABIT in foris in Art. 154. & 156.
per devotionem, ipsius principale obiectu (procul dubio
et supremum) humanum, erga quod non folget ne eē devo-
tus, qui illud ut operat cognoverit. Sed folget quod
Devotus ferri in Principium, in Patriam, in civitatem ubi da-
bient, mo in privatum quempiam, quem quis gloriis quam de ipsi
predicit. Differentia autem qua eft inter has tres species
Amoris apparet recipie ex eis effectibus. Cum c. in simplici
amoris ſe conſideret, ut prius tum ob iniuriam rei amatae, de-
bet paratus eft dertere minima partem totius
quod cum illa conſtituit, ad conservandū alterum.

Vnde sic ut in simplici Benivolentia sibi amans se ipsum
preferat rei amante; sed in contumaciam deo deo semper sibi
preferat rem amatam, ut non metuas quod eius conseruare posse
est. Siquidem populi visa fuerunt exempla in iis qui se de ultro ex
Iosephus etate morte certe pro defensione sui Principis aucti suo si-
gnatis, immo aliquando pro privatis hominibus quibus se spe-
ciatim celaverant.

A R I C U L G LX X X I V.

Non tot esse Odii species quod amoris.

Acer quamvis Odium si recte opponatur Amori, tamen non
distinguit in tot species, sed quod cum ita obserbatur differen-
tia quod est in malitia a quibus voluntate separantur, qua
ea quae in bonis quibus imaginari

A R I C U L G LX X X V.

De complacencia de Horone.

Unicam tantum distinctionem nobis signa reperi, quod sit
par in utroque. Consistit autem in eo, quod objecta tam Amo-
ris, quam Odij possunt representari animo per sensus exter-
nos, aut per internos, ob officia suam rationem. Nam vulgo
vocamus bonum aut malum, quod sensus proprii interni, aut ratio
non conveniens nobis esse indicat, vel contradicit opposita qualita-
te; sed vocamus Pulchrum aut deforme, quod ita nobis re-
presentantur per sensus propios extemos, scilicet per visum,
qui soli haec in te possunt cerner. Primum enim dux specie-
res Amoris, id sunt qui possunt res bonas, et id qui pos-
sunt pulchras, cuius nomen complacencia dari potest, ne-

cum alio confundatur, vel etiam cum cupido, cuius nomine Amo-
ris sive habemus? Et inde praeceperunt locis mox duo ge-
nera Odii; quos alterum refert ad malum; alterum ad defor-
mia: ut horum distinctionis ergo Potest appellari Horror, aut Aver-
sio. Verum hic in Primo profundum, has Passiones compla-
centiae Horroris solere violentiores esse ceteris speciesibus
Amoris aut Odij; quia quod aq' anima vult per glorias, pa-
cagis afficit quam quod illi representantur ratione; licet
ne plurimum nimis habeant veritatem; adeo ut he ex omni-
bus Passionibus magis fallantur, et diligenter carentes sint.

A R I G C U L 29 L X X V I .

Definitio Cupiditatis.

Passio Cupiditatis est agitatio anima posueta a spiritibus, per
quam insomnis ad volendas in futurum res quas sibi representant
conducentes. Ita non solum appetitus operaria boni absentis, sed
et ad conservatio operarum: Quia immo absentia malorum, tam eis
quod iam habent, qua illis quod exigit posse in futurum ex-
mige.

A R I G C U L 29 L X X X V I I .

Cupiditatem esse Passione, qua non haec contraria.

Sic ergo in Scholis ostendi Passione, quae tenet
in bonum, et quae sola nominatur Cupiditas, vel Desiderium, ei quae
tenet ad fugam malorum, quae vocatur Aversio. Sed cum nullus
dicit bonum cuius Privatio malum est sic (nec ullum malum), cum quis
positili considerat, cuius Privatio non sit bonum; ut cum que-
zen do, exempli gratia, dilectionis, necessario fugientem pangeret
ac fugientem.

ac fugientem
motum, q
Obseruantur,
cum malo huic
nobis contra
pure ad
evidenter
Præstare
objecta
cupiditas
de alijs.
in dignitate

Et si au-
mali ipsi
centia, m
et his Hor-
objectis su-
munt ac
cera insti-
naciam, a
foliis tremi-
commoti-
forret. Q
suas viri-
tis quid e

Contra

re Amo-
dno ger-
d de for-
ant Aver-
eos Compla-
cei et ou-
cens, pa-
ione; licet
ex omni-
e finit.

Per
egentat
is, sed
in ejus
m. eae -

Tenq. L
ti quæ
m. malle
et qmig

cum quæ
panperip
e pugien go

ac fugiendo mortes, queratur sanitas, et sic de alijs, mihi videtur, cundem semper esse
malum, qui simul fert ad prosecutionem boni et ac fugam mali quod ipsi contrarium est.
Observe solummodo in illis hanc differenciam, quod cupiditatem, cum tendit ad aliquod ba-
num, committentur Amor, tunc Spes et Letitia: sed cum eadem cupiditas intendit fugam
mali huic bono contrarii, illam comitantur Odiu, Mteru ex Tristitia; unde sit uter
nobis contrarium esse judicemus: sed si consideremus cum equaliter refertur eadem tem-
pore ad quoddam bonum ut illud queratur, et ad malum oppositionem ut illud videatur,
evidenter apparet potest uniam esse passionem quod prestat utrumque.

Q R T. LXXXVIII.

Quid sint ejus diverse species.

Præstaret potius distinguae Cupiditatem in tot diversas species, quæ varijs sunt
objecta quæ queruntur. Nam exempli gratia Curiositas, quæ nihil aliud est quam
cupiditas cognoscendi, differt multum à cupiditate glorie: et hæc à vindicta appetitiæ et sibi
de alijs. Sed sufficit hic scire, tot illius esse species, quæ sunt Amoris aut Odii; et nota-
re digniores ac ratiociniores eas esse quæ nascuntur ex Complacentia et Horrore.

Q R T. LXXXIX

Qualis sit Cupiditas quæ ex Horrore nascitur.

Ce si autem una tantum sit cupiditas quæ condit ad prosecutionem boni, et fugam
mali ipsi contrarii, ut dictum fuit, non ideo tamē ea quæ nascitur ex Compla-
centia, minus differt ab illa quæ oritur ex Horrore. Nam illa Complacentia
et hic Horror, quæ revera contraria sunt, non sunt illud bonum et malum quæ pro
objectis sunt his cupiditatibus, sed solummodo duas commotiones animæ, quæ cum dispo-
nunt ad quærendum duas res valde differentes. Scilicet Horror a na-
tura institutus est ad representandam animæ mortem subitaneam et inop-
inatam; adeò ut quamvis aliquando vel solus tautus vermiculi, aut screpitus
folij tremebit, aut umbra nostra Horrorem incutiat, primo obtutus tanquam
commotionis sentiamus, usi quoddam periculum evidens mortis se se sensib[us] of-
ferret. Quod productus subito agitationem, quæ efficit ut anima explicet omni-
suas vires ad vitandam eam præsentem perniciem: hæc species ea est cupidita-
tis quæ vulgo appellatur Fuga aut Aversio:

Q R T. XC.

Qualis sit illa quæ nascitur Complacentia.

Contra Complacentia est specialiter instituta à Natura ad representandum
fruptionem

fruitionem ejus quod arrides, ut summum bonorum quo ad hominem pertinet, gaudibile
 quod efficit ea fructu enire cupiatur. Verum est dari varias complacentias, si qua sequi-
 cies, nec cupiditates omnes quod ex illis nascuntur esse aequaliter potentes. Nam
 exempli gratia, pulchritudo florum nos solumente ad eos inveniendos incitat, et
 fructuum vel eos comedendos; sed precipua est quod provenit a perfectionibus que
 quis imaginatur in aliqua persona quam credit posse fieri alterum se ipsum; na-
 cum determinate sexus, quam natura inter homines ut inter animalia bruta posuit,
 nam etiam collocavit impressiones in cerebro, quae faciunt ut certa quadam deinceps, et
 to quoddam tempore, nos consideremus ut imperfectos, sed eis non nisi medium parte
 constituentes unius totius, cuius persona alterius sexus debet esse altera pars,
 ita ut acquisitione hujus mediani partis confusus reprobentur a Natura ut ma-
 num omnium quod ex eo exigitur possunt bonorum. et quamvis conspiciantur plures
 alii personae illius alterius sexus, non idem tamen exspectantur plures eodem tempore
 quia natura non facit imaginari plus una media parte opus est, sed ubi observantur
 quid in una, quod magis arridet quam quod deprahenduntur eodem tempore in aliis
 id determinat animam, ut sentiat pro illa sola omnem inclinationem, quam Natur-
 ipsis dat ad querendum bonum illud quod ipsi representat ut maximum quo frui
 sit. Et haec inclinatio aut haec cupiditas quod sic nascitur ex complacentia, nomine
 Amoris frequentius exprimitur, quam ille ipse Affilius Amoris, qui supra fuit alia forma
 scriptus, habet etiam insolentiores effectus, et iste qui suppeditat praeipuam no-
 rum tabularibus et locis.

QRT. XCII.

De finicio Leticia

Letitia est jucunda commotio animi, in qua consistit possessio boni quo impressio-
 cerebri ei representant ut suum. Dico, in hac commotione consistere possessionem boni
 nam revera anima nullum aliud fructum percipit omnium bonorum quod possidet, et
 nullum ex illis caput Letitiam, dum potest quod illud non magis fructuat quam si
 non possideret. Ideo etiam; esse bonum quo impressiones cerebri ipsi repre-
 sentant ut suum representant. Revera tamen quantum anima juncta est,
 prius vir potest fieri quin hoc letitia intellectualis eam comitem habeat quod per-
 ges. Nam quam primum intellectus noscer observat nos; possidere ali quod bonus
 et si illud bonum adeo differat ob omni co quod pertinet ad conuenit, ut omnino
 generabile et inveniabile.

Quam

Sit cur
 quam lit-
 bres quan-
 non bene
 sequitur
 differunt,
 ceant. Vi-
 sic dicta
 tum in non
 pus bene
 contestand
 pertinet, a
 mperior qu
 generabile
 inveniabile

Theatris

in nem perniciose genabile non sit, imaginatio tamen statim aliquam in cerebro facit impressionem, ex implantentia, sequitur motus spirituum, qui excitat latitudinem affectum.

QRT. XCII

Definitio Tristitia.

Tristitia est languor ingratus, in quo consistit incommoditas quod obvenit cum malo aut defectu quem impressiones cerebri ipsi representant ut suum. Datur quoque Tristitia intellectualis, quae non est Affectus, sed cum semper fere sibi adjunctum dicendum prout habet.

QRT. XCIII

Qua sit causa harum duarum Passioneum.

um autem Lætitia vel Tristitia intellectualis sic eam excitat quod Pugio est. eam cum causam autem temporis obseruantur, et Tristitia ex opinione adhensionis alienius mali vel defectus. Sed si de eventu quis vel lacum vel risum se sentiat, et si eam distincte nequac observare bonum vel malum ex quam Naturam quo id procedat; niminum cum illud bonum vel malum impressiones suas facit in cerebro ab in que frui posse operâ anima; quandoque quod non nisi ad corpus pertinet; et quandoque etiam quod erit, nomine lucis spectet ad animam, non consideretur tamen ab ea ut bonum vel malum, sed sub aliqua supra fuit alia forma, cuius impressio in cerebro cum bonis vel mali impressione juncta est.

QRT. XCIV

Quomodo hi affectus excitentur a bonis et malis quod nill nisi corpus spectant, et in quo consistat Titillatio et dolor.

Sic cum plena fruēmur sanitatem, et cum eodem solito serenius est, in nobis sentimus aliquam hilaritatem quod à nullo intellectus functione provenit, sed solummodo ab impressionibus quas motus spirituum in cerebro excitat. Et eodem modo nos eritis sentimus cum corpus non bene habeat, quavis nosciamus id male se habere. Sic titillationem sensum adeo probat sequitur Lætitia, et dolorem Tristitia, ut plurius homines ea non distinguunt. Atamen ratiocinio different, ut aliquando possint cum gaudio sustinere dolores, et titillaciones excitari quod dispergant. Verum causa, propter quam ut plurimum Lætitia ex titillatione sequitur, est, quod omnis pura intellectus diuina titillatio, aut jucunda sensatio, consistit in eo quod objecta sensuum excitant aliquem motum in nervis, qui posset ipsis nocere, nisi scis virtutem haberent ad resistendum illi, aut nisi eorum in natura, qui posset ipsis nocere, nisi scis virtutem haberent ad resistendum illi, aut nisi eorum bene dispositionem esset quod efficiat in cerebro impressionem, quod cum inserviat a Naturam a juncta est, et contendant hanc bonam dispositionem et robur, eam anima exhibet, ut bonum quod ad ipsam abeat quod Pugio continet, quatenus cum corpore jucunda est, et ita in ea erit Lætitiam. Eadem fere ratio est aliis quod bonum impetr quam naturaliter volupte est sentire se conuenient ad omnes species Passioneum, immo ad Tripartitam et Obitum, quando non aliunde osti sunt illi Affectus, quam a varijs eventibz qui in genabili natura exhibentur, aut ab alijs similibz subjectis, quod cum nobis nullo modo nocere possint,

videtur

videntur attulare nostram animam, eam tangendo. Ideo vero dolor ordinario producit Tristiam, quod sensus qui dolor dicitur, oriatur semper ab aliqua actione tam violentia ut laceratio nervorum; adeo ut, cum a Natura institutus sit ad significandum animale dampnum quid in pectoris patitur corpus per hanc actionem, et ejus imbecillitatem, in eo quod resistere illi quod non potuerit, ipsi representet utrumque eam mala sibi semper ingrata, nisi cum ea producent bona quod plures facit.

QRT. XCIV

Quomodo etiam possint excitari a bonis et malis quia anima non observat, etiamsi ad ipsam pertineant, ut voluptas, quae oritur ex eo quod quis se in pectus conseruerit, aut mali præteriti meminerit.

Si voluptas quam sedpe capiunt juvenes difficultas quoddam aggrediendo, et secundum periculis obiciendo, et si nullam inde vel acilitatem vel gloriam sperent, oriatur ex ea cogitatione quod res quam aggrediuntur sic difficilis. Id enim sive impressione in eodem cerebro. Quod juniores illi quam formare possent, si cogitarent bonum, esse sentire fatus animosos, satis felices, satis induscerios aut satis fortis ad talia pericula ad eunda, in causa est in illis deinceps. Et voluptas quæ fruuntur senes, cum recordantur malorum quæ passi sunt, inde procedit, quod sibi representent bonum aliquod esse, potuisse nihilominus in illis subsisterem.

QRT. XCVI

Quinam sit motus sanguinis et spirituum qui producent quinque precedentibus Passiones.

Quinque passiones quas capi nec explicare, adeo vel juncta sunt vel oppositæ sibi inveniuntur, ut facilius sit eas simul considerare quam de singulis fluctuatim discernerentur de admiratione scorsim tractatum fuit. Earum vero causa non est ut admirationis in solo cerebro, sed etiam in corde, in liene, et in omnibus alijs partibus corporis, quatenus inserviant productionis sanguinis, et deinde spirituum. Etsi enim omnes vena deducant sanguinem quem continente evenerit tamen aliquando ut quarundam sanguis eò major cum vi propellatur reliquarum; et accidit etiam ut onus per quod cor subiret aut per quod ex illo egreditur, sint quandoque vel latiora vel strittiora, quam alios.

QRT. XCVII.

Principia experimenta quæ inserviunt his motibus cognoscendis in Amore.

Considerando autem variis motus quos experientia prodit in nostro corpore, dum anima nostra varijs Passionibus agitatur, observo, in Amore cum solus

id est

contra
rem ac
in pectori
cibos assue

In Lan
ac fortis
qui diffi
fleere co
mimus be

In T
qua illu
rem rel
non cessat

Deniq
alic Pa
omnes su

If a o
hi deder
Amoris,
les per
diutum su
novum sa
joni ari. q

o producunt Tristitia id est cum cum non comitatur quodam vehemens Lacertia aut Cupiditas, aut Tristitia, pulsus equalis esse, et intensiorum robustiorumque solita senti dulcem calorem in pectori, et convectionem ciborum promptè fieri in stomacho, adeo ut huius affectus sit utilis valetudini
et ea producent

QRT. XCIII. In Odo.

Contra obseruo, in Odo pulsus esse inegaliter et debiliter, & sapienter frequentiorum ac vermiculatorem; sentiri frigora mixta nescio quo calore aspero et pungente in pectori; stomachum cessare ab officio, et modicem esse ad naufragium et exomendos cibos assumptos, aut saltem ad eos corruptos & convertendos in prouers humores.
manor obser.
a quis se in p-

diendo, et semper sperant, orbi. In Lacertia pulsus esse equaliter et solito frequentiorum, nec tamquam deinde intersum ac impressione fortior ut in Amore, sed sentiri calorem gratum, qui non solum in pectori est, sed tunc esse sed qui diffunditur etiam per omnes exercitores corporis partes, cum sanguine qui coagula pericula ad fluere copiose feruntur, et interea prostratum quandoque appetitum esse, qui digerimus bene procedit quam alias.

QRT. XCIV. In Tristitia.

In Tristitia pulsus esse debilem et lentum, et quasi vincula sentiri circa cor ducunt quin illud conseruant, ac si serius quod illud congelant, et suam communicante frigiditatem reliquo corpore, et nihilominus quandoque ingere appetitum, et senti stomachum non cessare ab officio, modo nihil odi cum Tristitia maxima sit.

QRT. CI. In Cupiditate.

Denique obseruo hoc speciale in Cupiditate, quod agit cor violentius quam ulla alia Passio, et suppedet cerebro plures spiritus, qui inde transcurrentes in musculos, omnes sensus redolent subtiliores, et omnes partes corporis mobiliores.

QRT. CII.

Motus sanguinis et spirituum in Amore.
Hoc observationes ac plures cellis, quos sentiret pulchrum fore, occasione mihi dederent judicandi, quod cum intellectus sibi representat aliquod objectum cognoscere Amoris, impressio quam haec cogitatio facit in cerebro, deducat spiritus animales per nervos sextae conjugationis ad musculos qui circa intestina et stomachum sunt, modo convenienter ad efficiendum ut succus ciborum qui convertitur in novum sanguinem, transfat celeriter ad cor, ne subsistat in jecore, et eo propulsus maneat, quam qui est in alijs corporis partibus, illud ingreduntur copiosus, ibique erici-
er fortis.

pet fuisse calorem, quia crassior est eo qui iam sepius rarescens fuit circulando p
cor. Unde fit ut mittat quoque ad cerebrum spiritus, quorum partes crassiores et agitato-
res solito sunt. et his spiritus corroborantes impressionem quam fecit prima cogitatio ob-
iecti amabilis, cogunt animam immorari in illa cogitatione. Atque in eo consistit affectus

Amen.

Deniq'
benum,
partes co-
cor, et p-
recipien-
tandam
inde in o-
quod des-

Q.R.T. CIII. In Odio

Contra in Odio, prima cogitatio objecti quod aversamus; ita deducit spiritus qui sunt
cerebro ad musculos stomachi et intestinorum, ut impediant ne succus ciborum secum sa-
dine misceat, corrumpendo omnia cibula per quod solet eò fluere; et ita quoque deduci-
cos ad parvos nervos liciens et inservient partibus cordis ubi est receptaculum bilis, ut partes
sanguinis qui versas illam regionem solent regiri, inde exirent et fluant, cuon illo qui
est in raro vend cavo, ad cor: quod efficit multum in equalitate in ejus calore; quia
sanguis qui ex liene venit non nisi a grē calidit et rarefit, et e contrario i qui venit
ex parte inferiore cordis, ubi semper fel est, ardet et se dilata et citissime. Quocunq' spiritus
qui aderunt cerebrum, habent quoque partes valde indigentes, et malus valde exten-
dinarios. Unde fit ut ibi corroborent Ideas Odii, quas jam impressas reperimus,
et dispergant animam ad cogitationes plenas acerbitas et amarorū.

Dedu-
ri talen-
corpora
exhibet
aversione
saporis,
sione, h-
enim m-
inde or-
solito a-
ut anim-
les flue-
quibus r-
tes ora-
pulmo,
Semper

Q.R.T. CIV. In Lascivia

In Lascivia non tam agunt nervi liciens, Tectoris, Stomachi, aut Intestinorum, qui
qui sunt in reliquo corpore, et specialiter ille qui circa orificium cordis est, qui ea
aperiens et dilatans, facilitatem suppeditat sanguini quem alij noni ex venis pro-
pellunt ad cor, illud subveniunt et ex illo egrediendi majori copia solito. Et quia
sanguis qui cum cor subit jam sepius illud penetrans, veniendo ex alterius in u-
nas, ideo se facile dilatat, et producit spiritus, quorum partes cum sine valde de-
ler et subtile, aperte sunt formando et firmando impressionibus cerebri, quod dant
anima cogitationes latae et tranquillas.

Q.R.T. CV. In Tristitia.

Contra in Tristitia orificium cordis valde contractantur per nervulum quo
comitantur, nec ullo modo sanguis verum agitat. Quod efficit ut ex eo pa-
rum ad medium cor aderat, et incertum videtur per quas succus ciborum flent et stoma-
cho et ex intestinis ad ieiunum, aperiuntur manent, unde appetitus manet imminentur, nisi
cum Odio, quod sape Tristis junctum est, eas claudit.

Ali-
aperie
ritus a-
etiam
dem si

Q.R.T. CVI. In Cupiditate.

Deniq'

circulando p
es et agitatio-
cogitatio obje-
sicht Affectus
tus qui sunt in
m se cum san-
to que deducie-
bilis, ut partes
cuon illo qui
s calore, quia
i qui venit
Quocunca spiriti-
valde exterior
tas reperimus.

Deniq^s Cupiditatis Passioni id proprium est, quod voluntas obtinendi aliquod
benum, aut fugienti aliud malum, transmittat eodem tempore spiritus cerebri ad omnes
partes corporis, quid inservire possunt actionibus eo requisitis, et specialiter ad
cor, et partes quae ipsi plus sanguinis suppeditant, quo ejus maiorem fulvo copiam
resupiendo, emicat maiorem spirituum quantitatem ad cerebrum, tam ad conser-
vandam et confirmandam in eo Ideam Inijus voluntatis, quam ad transcendendum
inde in omnia organa sensuum, et omnes musculos qui possunt adhiberi ad obtinendum
quod desideratur.

QRT. CVII

Quid sit causa horum motuum in Amore.

Deduceo autem rationes horum omnium ex ijs quid superioris dicta sunt, tempore da-
ri calorem nescum inter animam et corpus, ut ubi semel junximus aliquam actionem
corpoream alieni cogitationi, altera deinceps se nobis non offerat quia alii se pariter
exhibeat. Ut videmus in ijs qui agni pharmatum aliquo hauserunt magna cum
aversione, eos non posse quippe posse vel bibere vel edere ejusdem ferre aversione
saporis, quin rufus eandem habeant aversione: nec similiter posse cogitare de aces-
sione, habent solita circa pharmata, quin idem sapor ijs in mentem redeat. Videtur
enim mihi, primas Passiones quas anima nostra sensit, cum coepit nostro corpori jungi,
inde ortas esse, quid aliquando vel alius sensus qui ingrediatur cor, erat alimentum
solito convenientius conservando ibi calori qui principium est, videt: quid in causa erat
ut anima sibi voluntate conjungoret hoc alimentum, id est illud amare, et simul spiri-
tu fluebant ex cerebro ad musculos eos qui poterant comprimere vel agitare partes ex
quibus venerat ad cor, ut ipsi adhuc amplius ejusdem generis submittentur. Ista vero par-
tes erant stomachus et intestini, quoniam agitatio auger appetitum, aut etiam jecor et
pulmo, quem musculi diaphragmati premere possunt. Ideo huiusmodi motus spirituum
Semper deinceps comitatus est Affectum Amoris

QRT. CVIII. In Odio.

Aliquando est contrario venient quidam persequimus suos ad cor, qui nec erat
aperte conservando ejus calori, vel etiam illum extinguere poterat, unde solitus ut spir-
itus ascendentes ex corde ad cerebrum excitarent in anima affectum Odii. Et simili-
ciam hi spiritus propagabantur ex cerebro ad nervos, qui poterant appellare hunc cum
appellare ga-
gnum ex hinc
dem sustinum ad intestina, et ad stomachum, aut etiam aliquando cogere fromachum videlicet
nis jecoris ad cor
emovere. ad impediendis
ac futuris ille noxiis obstruere
graderet, et dimicare ad eos quos
poterant repellere.

evomere. Unde sit ut idem motus solcant canicari affectum dñi. Et video
est ad oculum, dari in jecore plūmas venas aut canales satis latos, per quos
succus ciborum transire potest ex vena porta in venam cavaam, et inde in
cor, nalleconus immorando in jecore, sed et dan quoque infinitas alias minor
in quibz subsistere potest, et quae semper continent aliquod residui sanguinis, u
etiam lier, qui sanguis cum crassior sit eo qui in aliis corporis partibus est,
potest commodius cedere in alimentum ignis qui in corde est, quando stomacho
et intestina illud non suppeditant. Supponit qn. in corde est quod

illud illius QRT. CIX. In Lætitia.

Contingit quoque aliquando sub initium nostra vita, ut sanguis contentus in
venis esset alimentum satis conveniens ad conservandum cordis calorem, et tali
quantitate dum ibi contineri, ut is calore aliunde alimentum suum reperfere opere
non haberet. Quod excitavit in anima affectum Lætitia et efficit simul ut onus
cordis se se solo magis agerent, et ut spiritus aliunde fluorint ex centro, s
solum in nervis qui inserviunt agerendo his officijs, sed etiam in genere in omni
aliis qui propellunt sanguinem venarw ad cor, et impediunt neco reuersi venie
ex jecore, liene, intestinis et stomacho. Quare idem motus comitantur Lætitiam.

QRT. CX. In Tristitia.

Aliquando contra evenit ut corpus opus habeatur nutrimento, atqz id est
quod primam anima tristitiam sentiendam prebere potuit, saltem eam quod junc
fuit Odio. Id ipsum etiam effect ut onus cordis se se contraxerint, quia p
nam sanguinis recipiant, et ut pars magna hujus sanguinis venient ex li
quod extinguit ultima cella ex qua cordi suppeditari potest, cum aliunde no
sco copiose illuc committat. Idem motus spirituum et nervorum qui inser
unt ita contrahendis officijs cordis, et ad eo deducendum sanguinem licet
comitantur semper Tristitiam.

ART. XI. In Cupiditate.

Tandem primi Cupiditatis quod anima potuerunt subire, cum multis
cesserint iuncta esse corpori, pulchri recipiendo nos sibi concomitentes, & repa
lenti noxiis. In hunc autem finem sp̄s alperunt exinde mollesce ob
cunsculos, & omnia organa sensu, omnibus noxiis quibus molles
afficiuntur. Quod in causa est ut nunc, cum anima aliquod cupit, somni

totu[m] corpus p[er] agilis & magis dispositum ad se molengum,
quim aliis golet: Et cum accidit insuper, corpus sic dispo-
gitum esse, id reddit animo auxiliates validiores & ferentes.

ART. XII. Qua[m] sint signa externa hanc

Passione.

Quod hic profui, satis apluit causa dicitur. ^{partibus est, modo stomacho & quem}
Tremor vulnus, & quid alias p[ro]p[ter]eas quas supra vniuersali-
tis Passioribus, ut o[mn]i filius ultra immorati in illis magis
explicans. sed quia solu[m] observari in frigulis quod obser-
contentus in dolorum, et tali
arefracte operis
simul ut onus
ex centro, &
genere in omni
reuenientem
Lacrimam.
v. art. 3 id est
eam que jund
eint, quia p[ro]p[ter]eas
enit ex lenti
aliunde no
m qui inser
vivem licet
noti
tice, cum & rep
movere ocul
us molles
n[on] cupit,
totu[m]

vis
dis
spiritum qui eas provocant, suffici
ad hoc de plu[m]is signis extens, quae eas comitari
solent, & quod melius obseruantur ad plures simul & mixte, ut
bulgo obtinet, quae ad separatae sunt. Prodigia hoc signorum
sunt actiones oculorum, & vulnus, mutationes coloris, tremores, la-
grimas, leptomysia, rigor, lacrima, gemitus, suspina.

ART. XIII. De actionibus oculorum & vultus.

V[er]illa est Passio quae o[mn]i specialis quodam actio oculorum
est, & hoc tam palat in quibusdam, ut clam senti, apud di-
fini possit ex oculis qui h[ab]ent observare, num in se i[n]atus sit
nec ne. Utrum et si precipiamus facile has oculorum actiones,
sciamus quid significant, non ideo facile est eos describere, quia
unaquaque composita est ex plurimis mutationibus quae accidunt
ad unaque separatio deprehendi non possit, et si ista quod re-
sultat ex cari coniunctione observare sit facillim. Idem pe-
c[on]tra dico potest de actionibus vultus, quae Passiones quo[m] co-
mitantur, et si enim maiores sicut oculorum actionibus, difficile
comen est eas distingue. Et cum pars differant, ut dentes
homines qui ludum perulant vultus cum gloriant ac alij cuncti
claud

dent. Verum est aliquas eē factis notabiles, ut sunt rāgōl frusti
in Ira, certi quidam motus, nati & labiorū in Inveniētione &
Jurisdictiōne; sed non videlicet eē tam naturales quam voluntarii. Et Amoti,
in genere oīs actiones humānū huius humānū oculorū postūlū ab anima multa faciliter
trahuntur, ita ut possint aliquid agi & sibi & cōsiderando effectus, rām a
ac ad illos declarando.

ART. XIV. De mutationibus coloris.

Non ita facile p̄d impedit Embœfentia aut Tallor, cūm que-
dam Tāylio disponit ad alterutri; quia hē mutationes non plūdū mori,
ā nervis et musculis, ut præcedentes, sed propterū magis rectā & spaci-
atim dīcātē a corde, quoq; p̄s Tāyliū dīcī p̄d, quātūs p̄spā-
rat sanguinem & sp̄s ad eas p̄cūndas. Ceterū autem ē colorē
vultus non nisi ex sangue uterū, qui continuo plūlū ex corde p̄-
artinas in omnes venas, & ex omnibus tenus in cor, plus minime fa-
cīt colorat, prout plus vel minus regat sanguis vultus que sit
versus superficib; illius.

ART. XV. Quomodo Lætitia inducat ruborem, pa-

lens cordis catarractas efficit ut sanguis citius fluat in omnes ve-
nas, & calidior subtilior q; factus inflet emociōrit̄ om̄es vultus partem.
quo facies serenior & laetior regreditur.

ART. XVI. Quomodo Tristitia pallescere faciat

Tristitia contraria contrabendo orisū cordis efficit ut sanguis fl. Tū m-
al lentius in venas, & frigidior & crassior factus minus loci debet
occupare, ita ut se recipiens ad latiores qua p̄d cordi proximi-
tates, deficiat magis remotas, quād visibiliorē ad sp̄m in vultu, cū
ratione appareat gallidus et emaciatus; Deficiē ad tristitia magni-
tudine, aut cum subito adserit, ut in Conſernatione vidēmus, cuius in
genibus adventus angel actionem quā cor contrahit.

ART. XVII. Quomodo tristes sepe rubant

De fāge elencti ut tristes non pallescant, sed contra rubant
Quod

zugel sanguis
ratione &
intestate. Et
anima multa
facultates aut agitantes sanguinem qui sensim ex seco, intestinis alijs
egredi con-
partibus interioribus, cum propellunt ad cor, unde per magnam arte-
factus,
viam ad venas facili. In istitia, quod conhabitat ab omni parte orifi-
ciorum cordis, id recognoscere in seculitate, nisi cu[m] profundissima est: ergo
quantumvis sit junctaxat medicina, ea impedit facile ne sanguis
cum que-
qui ita ad venas vultus defertur, descendat. Veritas cor, dum A-
non plenius
tus, sufficit, aut Ominus e[st] alius ex partibus interioribus propellit.
gis recta &
proinde hic sanguis sub sistens circa faciem ea[st] ducentem reposito-
mus prapa-
re colorum
ex arce per
minimale fa-
nas que st
et desiderio urgente utandi praesentis insomni; qua ratione apponit
sanguis ex partibus interioribus ad cor, et inde per arterias ad facies
al tuborum; partim ex medicina iustitia, quod impedit ne idem ille sanguis ad cor
in, quia aperire debeat. Igitur appareat etiam originalis cum ploratio, nam, ut Prope-
moralis dicam, amor iunctus iusticie procul laetum maxima par-
tula parte. Ut id apparet in ipso, in qua saepè subita iusticie cupido
inficit Amori, Ocio, & iusticie.

A R T. CXLVIII. De Tremoribus
facient
sanguis fluui mores duas diversas causas habent. Quae altera est, quod ali-
loci debet quando minus pauci spiritus remaneant ex cerebro in nervos, & altera
in proximo quod aliquando minus multi remaneant ad recte blandula oblonga muc-
culorum, quae iuxta id quod dictum fuit articulo XI. debet esse clausa, ne
tulpa, et delaminatur modus membrorum. Prima causa apparet in iustitia &
iustitia magna, cuius in que ac figura alteris, sic possunt condensare sanguinem, ne cerebro non
expediret, sed sp[iritu]turn quos inde in vultus immittere querit. Al-
iubilans era causa apparet saepè in ijs qui aliqui fertide copiis, aut ex
iubilans valde etuant, ut si in illis qui ebrii sunt. Nam haec passiones
Quod sanguis aliquando tot spiritus ad cereb[rum] mittuntur,
ut inde

ut inde origine non possint seduti in musculos.

ART. XIX. De LANGVOR.

Langvor est dispositio ad relaxationem & cessationem ois motus, quae sentitur in omnibus membris. Proletent sicut humor ex eo quo non
sunt multi spiritus natos ingrediuntur. Sed modo diverso, nam causa
Tremoris est, quod organis sit spiritus in cibro ac procedens determina-
nationibus glandis cum eos propellit ad aliquem musculum; at langvor
proletent ex eo, quo glans eos non detinimaf ad inflatum potius
in hos musculos quos in illos.

ARTICULUS XX.

Quomodo producatur ab Amore & Cupiditate.

Passio autem que constantius proculm hinc effectum est Amor, junc-
tus cupiditati regi cuius acquisitione & concipiuntur possibilis in pra-
leenti. Nam amor adeo occupat animam in consideracione objecti amo-
ti, ut adhibeat oes spissas qui sunt in cerebro, ad ejus imaginem sibi regi-
sent undam, & distat ois motus glandis qui non interficiunt hinc effectum
(et obstant glandis de cupiditate proprietatem quae ei attribui respondet)
told corpus mobilium, ipsi & contenere nisi ad desideratus objectum
le concipiuntur ut illo ipso tempore possit aliquid fieri: quod si acqui-
rendo inferiat. Nam si est contractio concipiatur in possibile modo est
quicquid nullum quod est contractus, ois agitatio cupi illius nascitur in cerebro,
nullo modo transiens in rebus, & plenius occupata in confirmanda
idea objecti desiderati, resquid corpus langoratum relinquit.

ARTICULUS XXI.

Erum posse etiam proficioci ab alijs passionibus?

Terrore quicquid est, Odio, Tristitia ac ipsamque saevitiam etiam
posse aliquel Langvorem induere, cum admodum violenter sit, quia
occupant mentem animam in consideracione objecti, presertim ubi illi
cuiuscupiditas, cui acquisitione nihil contribui possit in

Pragali

R
is motus,
quod non
nam causa
determini-
lang
rum potius
Affectionis.

Præstabilit, illis adjungit. Sed quoniam magis attribuitur ad la obe-
cta que quicq; sibi voluntate conjugit, quæ ad illa quæ à se separat
aut illa alia, nec languor procedet ex inopinatu occusu, sed ex eti-
lquo tempore ut formetur, reperiatur magis in Amore quæ n. alijs o-
mnibus Affectionis.

ART. XXII. De Lipotymia.

Lipotymia sive animi deliquiu[m] o[mn]i multo distat à morte: molimur
enim ad iugis qui in corde è plane extinguitur; sed in lipotymia in-
cidimus cœda suffocati ut adhuc aliquid residui calor is maneat
quoq; ignea r[ati]o accendi potest. Sunt aut plures affectiones
corporis quæ efficere possunt ut ita in lipotymiam incidat. Verum in
H[ab]it[us] Passiones obliterantur nisi latitia extremæ id posse. Modus
alio quo credo ea hinc effectu fidei, est, quod apriens extra-
ordinariæ orificia cordis, sanguis r[ati]o illius subite tanto in fetu
de ea quantitate, ut ibi o[mn]i possit rarefieri satato à calore, ad remo-
tendas pellentes sive valvulas quæ claudunt osia h[ab]it[us] venarum,
qua r[ati]o suffocat ignem, quæ diffundare solet cu[m] coro jubit sif ad n[on]fusam.

ARTICULUS XXIII.

Ur Deliquium animi ex latitia non sequatur?

Videtur quidem magna latitia, quæ ex inopinato advenit, debere
sic contrahere orificio cordis, ut ejus quicq; ignea r[ati]o extingueretur
mea o[mn]i obseruamus id accidere, aut si accidat raro, nimis est: ejus rei
Sanc credo cœ rationem, quod non possit tam parum sanguinis in eis cordi
quin sufficiat ad ejus conservandu[m] calorem, cum illius orificia sine
clausa sunt.

ART. XXIV. De Risu.

Risu consistit in eo quod sanguis qui usum ex calore dextra
cordis per Vena arteriosa, inflans subito pulmones & iterat

ribus

Vicibus efficit ut aer gulm continent cogatur exire cum impetu per an-
speram arteriam, in qua formal velim masticulata est sonoram; et tam
gulmones se se inflando, quam hic aer excludo, impellunt omnes masticulos
diaphragmatis, pectoris, & guttatis; quam raro molles masticulos hulsi,
qui aliquam cum illis connectionem habent. Atque haec gola hulsi actio
cum illa voce inarticulata & sonora, Rigus mincipatur.

ARTICULUS XXV

Ut non comittetur maximas latitias.

Et si autem Ritus videatur unum ex praepuis signis latitiae, cum tandem
producente opere nisi demum ubi medicis, et aliquid habulrit ad
miracionis velocitatem admixtu. Nam experientia constat, quod in sum-
mo gaudio nunquam ejus causa efficiat ut in calidissimos procul patet,
imo rege tam facile est tunc inhiaci presumere ab aliqua alia causa,
quod ubi tristis sumus; cuius rei ratio est, quod in maximis latitibus pul-
mo adeo sensu pleno sit ganglion ut amplius per vices iteratas inflari
negat.

ART. XXVI. Quae sint eius principiae causae

Omnes autem duas obstatare possunt causas que ita subito inservent
gulmonem. Prima est opinatus occursum admirationis, qui iuncte lati-
tiae tam citro aperiens post orificia cordis, ut magna copia ganglii ingre-
dientur eis dextra latere per unam cadam ibi rursum, & transfor-
mate per senam arteriam rufam rufet gulmonem. Altera est commis-
cio cuiusdam liquoris que auget rarefactionem ganglionis. Nec magis
idoneam ad hoc reperi, quam fluidorem partem illius qui ex latere
veni; quod pars sanguinis ubi ad cor expulsa fuerit ab aliqua
se in eo misculat cum ganglionis qui venit ex aliis corporis partibus
quem latitiae abrupe introdit. Post efficiens ut ille ganglion ibi dilata
etur multo magis solito. Eodem modo quo dilatamus multos alios comed
liquores igni impositos inflati subito, cum usque in quo ad partem acti-
fundi. Nam fluidior pars sanguinis, qui ex latere venit, natura simili
est acetum. Experientia quoque nobis ostendit, in ipsis occisoribus, quod po-
gunt & ducent hunc rufum golus qui ex gulmone venit, semper su-

aliqua
littera no
ceteri
ciam
gen
Latit
ad q
altera

Qu
mu
Latit
opina
cure
abog.
ex li
inflat
to po

magis c
latit
lib. 3

sta q
quo
ingl al

comed
Sic
mal
aliqui

aliquam leviorē causā Ody. aut saltem Admirātōis. Ac illi quoniam
līen non admodum sanus est obnoxī gunt oī solid major Tristitia quā
cateri, sed dā gerū silvī da m̄tentalla majori. Lætitia & Rīsus quo-
ciam līen emitit opūlicem sanguinem ad cor, unum valde crassum &
densum, qui p̄ducit Tristitia, alterū valde plūmū & subtilem qui
Lætitia exat. Et s̄p̄ce post multū rīsus naturaliter pendemus
ad Tristitia, quia ad fluidor̄ pass sanguinis ex līene exsanguis est
altera crassior eam usq̄us cor subsequitur.

ARTICULUS XXVII.

Quid sit illius causa in Indignatione?

Quoad Rīsus qui aliquando comitatur Indignatione, ut glutinum est artificialis & fictus, sed ubi naturalis est, videtur oris ex Lætitia inde concepta, quod Videamus nos ab eo malo ut indignamus non deo offensi, et insuper quod nos occupatos sentiamus nolitatem in opinata illius mali. Adeo ut Lætitia, Odiū & Admirātō ad eum pro-
p̄cendum concubant. Atamen credere vole posse diām p̄culi-
ab oīz aliqua Lætitia, à solo motu Aversionis, qui mittit sanguinem
ex līene ad cor, ubi rarefit, et p̄pellit inde in pulmonem, quem facile
inflat, ubi cum ferme Vacuum reperit. Et in genere omne id quod subi-
to potest inflare pulmonem hoc modo, efficit actionem extinctori Rīsus,
mihi cum Tristitia eam mutat in actionem genitum & ejulastionem qui
lachrymas comitantur. Quam ad ille de glipso Vires scripsit
lib. 3. de Anima, cap. de Rīsu, ubi dicitur jejunis fuisse, prima mu-
aliqua līcta quae in os ingrebat sibi rīsum exsuffidit: cuius rei caa poterat esse
fis, et se quo d̄ eius pulmo Vacuus sanguine, propter defectum nutrimenti, celestis
partibus, inflabatur primo suco qui transibat ex stomacho ad cor, et quenam sola
ibi dilatomedendi Imaginatio eo poterat deducere, antequa succus citior quos
alios comedebat eo pervenisse.

ARTICULUS XXVIII. De Origine Lachrymarū.

Sicut Rīsus maxima oritur ex maximis Gaudis, ita nec lachry-
mae permane ab extrema Tristitia, sed solū a mediocri, et quam
comitatu

comitatur vel sequitur aliquis genus Amoris, aut etiam Lebitice. Ut vero
benè intelligatur earum origo, obseruantur est, quod et si continuo
multi vapores prodeant ex omnibus nostris corporis partibus, nulla ta-
men sit ex qua plures egrediuntur quia ex oculis, quod magnitudinem
nentur opticorum, et multitudinem partium arteriarum per quas eò veni-
unt. Ac sicuti sudor folis consistat vaporibus, qui cum egrediuntur
ex alijs partibus, convertuntur in aquam in illarum superficie, ita lachry-
mae sunt ex vaporibus qui egrediuntur ex oculis.

ARTICULUS XXX

Quomodo vapores in aqua mutantur.

Sicut autem sciendi in Melotis, explicando quoniam Vapores ali-
vis mutantur in pluvias, id inde evenire, quod sunt minus agitati,
aut solito coniunctiones, ita ergo, eos qui exilunt ex corpore, cum se-
lito minus agitati, et si tam eo tempore non sint tamen convertiti in aquam
unde sunt sudores, rigidi, qui quandoq; ex debilitate oriuntur, cum de-
grotamus. Extremo iugulo, eos cum multo coniunctiones id modo in fu-
geri o magis agitanti, pariter dian in aqua contenti, id quod cum
exponit sanguinem qui exercitum comitatur. Ac tunc oculi o sudant
quia inter corporis exercitia maxima parte spirituum rigore niente mu-
tantes qui ei molestio inserviant, minus ex illis per nervos optici ut
ad oculos. Denique eadem est omnino materia ex qua sic ganglii
dum e in hemis aut in arteriis, et spissum cum est in cerebro, in nervis, aut in
gangliis, & Vapores, cum inde possit miscer aetis, et denique sanguis aut onus
lachrymas, cum in aqua condensatae in superficie corporis vel oculorum.

ARTICULUS

Quomodo id quod oculo dolorem adferat cum
ad lachrymandum excite.

Tono non nisi duas saugas obliterare possum, quae faciunt
ut vapores qui ex oculis proferantur mutentur in lachrymas;
Prima est cum figura pororum per quos transirent immutatus
ex quocunque accidente: hec enim retardans motum ipsorum

titia. Vt v.
si continuo
bus, nulla ta
gmitudine
r quos cō ve
egreditur
e, ita lachry
bans. vaporum, d' originem eos mutans, efficere p'st ut in aqua abeant?
Sic vel pcpua quā in osculum incidet sufficit qui bsdam lachry
mis ex illo exprimatis, quoniam in eo dolorem excitando multa di
spersionem poros ipsius, adē ut nonnullis angustiobus factis p'ndre
tago' partes, per eas minus cōt' transflant, et pro eo quod antea exi
bant equaliter a se milicem crstantes, et ita separati m'abant,
fibi mutuo occurrunt, quia orgo horum poros turbatus est, quā ra
tione de una jungunt, et ita in lachrymas convertuntur.

ART. CIII.

Quomodo p'c Tristitia lachrymatur.

do vapores ai
mus agitati, Altera cā et tristitia, quam seq' Amor, aut letitia, Vel in
corpo, cum s' in aqua plures qualibet causa que op'ciat ut cor propellat multo sanguis
in arterias. Tristitia requiritur, quia refrigerans ola
viant, cum d' sanguinem contrahit oculos' poros. Sed quoniam eos conhadendo
modo infus' sanguinem contrahit vapor quibus sanguini dare debent
quod cum d' minimis operatis quasitate vapor quibus sanguini dare debent
culi o' fudant. Non sufficit ad efficiendas lachrymas, nisi quasitas s' vapor
rigore m' p'od eam magis angelis ab aliqua alia causa. Nihil tamen est
d' op'ciū ita p'od eam magis angelis quam sanguinis qui emittit' Ihesus cor, in
a p'ie sanguis passione d' mortis. Sic videmus eos qui tristes sunt o' iugiter
in nervis, aut in lachrymatis, sed soli' g'is in levalla, cum aliquam notam reflexio
n' g'is' d' aut n'm' palma' Ihesus objecta qua colunt.

ARTICUS. CIII.

De gemilibus qui comitanti lachrymas.

unc vero pulmones quando' momento inflantur, copia' sanguinis
in nos subit, et qui inde expellit acrem quem continebant; qui p'le
nit' ex grevi' g'is' gemitus, et clamores qui solent comitari lach
rymas; Et hi clamores organis' auctioris p' illis qui comitan
t' r'isum, et si p'ec' eadem modo producantur, quoniam n're qui in
veniunt dilatandis aut contrahendis organis' vobis, ad eam magis
notam vel aucta' sive graci' oram regredenda, juncti cum illis
qui a'p'ficiunt

qui aperte orificia cordis in latitia, et ea contrahantur in Tristitia, officia
ut hæc organa dilatentur aut contractantur eodem tempore.

ART. III.

Cur infantes et senes facile lacrymentur.

Infantes et senes ad lacrymandum magis propendunt quæque in media etate secundum
diversis de causis. Senes semper lacrymantur ex Amore et Gaudio, nam si duo Affectus dictione
non sunt multi sanguinis efflent ad cordem, et non de multis vaporibus adcedunt, et agi quæ
habetur horum rapido frigiditas illorum natalis ad remoratur ut facile in lacrymas conetur quæ
varians et in multa tristitia (peccato). Quodquid' stultus etiam facile lacrymantur dum
propter hædum velira, apud eam tempore mentis est potius finis quam animi disponit simile.
Et id accidit ijs solis qui tam debiles sunt, ut se patienter plenius superant, à paroxysmis
doloris causis, metus aut commissiōnis. Tamen etenim infantes, qui raro ex
ex latitia lacrymantur, scilicet ex Tristitia, etiam quæ amor o' commissio, semper in
enim sanguinis hæc ad effundendos multos vaporibus, qui in eis motum tristitia
tum remorantur absent in lacrymas.

ART. IIII.

Cur aliqui infantes potius pallent quam lacrymentur.

Sunt tamen nonnulli qui potius pallent quam lacrymantur cum iactati sunt, quod in di-
cio in ipsis esse per iudicium animo affectis extremitatis; sed cum: si inde erit
quod fideliter magnitudinem malorum, et se ad fortē resistentia parant, eisdem ma-
lo que astante profectiones. Verò frequentior nota est prava indolis, nimis enim id in
debet quod ad Odium gelosie sint aut ad Melum. Nam isti affectus immixtūt, ma-
ritiam lacrymarū. Et contra hædem eos qui facile plorant effectus esse ad amorem
ad commissiōnem.

ART. XXXV. De Suspirijs

Causa suspiriorum à causa lacrymarum valde differt, etiam si prefigurant ut hoc tri-
nam. Nam pro quo impelluntur homines ad lacrymandum cum pulmones pleni
sanguinis; ad suspitione decudunt incident, cum sibi lo deficiuntur, et quædam imagina-
tio, et latitia appetit officia arteria Venosa, quod Tristitia contraxerat. Num
enim pauculum illud sanguinis quod restabat in pulmonibus, decidens momento in
sum corris latum per sanguiniferam arteriam Venosam, eoque impulsus cupiditate perveniens
illam latitiam, quæ eadem tempore agitat et resurgentes diafragmati et pectoris, a
celeritate per os expellit in pulmones, ad replendit locum gulm. Quemque illi sanguis
Et id est quod Oratio suspirare.

ART. XXXVI. Unde veniant effectus passionis
que quibusdam hominibus peculiares sunt.

qui aperte sunt orificia cordis in lactitia, et ea contrahunt in Tristitia, efficiunt
aut hec organa dilatentur aut contractantur eadem tempore.

Ceterum
Oives

ART. III.

Cur infantes et Senes facile lacrymentur.

Infantes et senes ad lacrymandum magis propendunt quia qui sit media etatis secundum
diversis de causis. Senes sepe lacrymant ex Amore et Gaucho, nam si duo Affectus dictiones
malum iuncti multi sanguinis efflent ad cor cordis, et inde multis rapaces ad oculos, et agi que uniu-
ersitas hominum ligiditas illorum uialis adeo remoratur ut facile in lacrymas conqueat hic
restans, et si nulla Tristitia puerilis. Quod si quidam stultus etiam facile lacrymant, nam ab
pre hodiis Meliora, apud id est tam temperamento, et potius sui quidam animi disponit similia,
Et id accidit ijs solis quia tam debiles sij, ut se patienter plenius superrati, a par similibus
doloris causis, metus, aut cornificatiois. Talem etenim infantibz, qui raro esse cum
ex lactitia lacrymant, sapient ex Tristitia, etiam quia Amor et comitatus, sentiunt modis
enim sanguinis hunc ad effundendos multos Vaporis, qui in eos motum per altitudi-
nia temoribus absent in lacrymas.

illis feri-
semel ju-

ART. IV.

Cur aliqui infantes potius palent quam lacrymentur.

Sunt tamen nonnulli qui potius pallent quam lacrymant, cum irati sij, quod in aliis
sunt in ipsis et per iudicij et animos affectus extraordinarii, sed cum ininde eritis
quod fideliter magnitudinem mani, et sic ad fundum recte sentiunt parant, evadere ma-
go quo etate proportiones. Verum frequentior nota est quasdam in dolis, nimis enim id
debet quod ad Odium gelores sint aut ad Pictum. Nam isti affectus immixtus mal-
tam lacryman. Et contra fidem eos qui facile plorant opponunt esse ad Amorem
ad commissiōem.

ART. XXIV. De Suspitione

Causa suspitionis a causa lacrymarum valde differt, etiamque praesupponant ut haec tristia
nam. Nam pro quo impellunt homines ad lacrymandum cum pulmones pleni
sanguinis; ad suspitione ducenta incitant cum fratre loquuntur, et quoddam imaginari
Spej aut Lechitiae aperi et officia arteria Venosa, quod Tristitia contraxerat. Tum
enim pauculus illius sanguinis quod reprobatur in pulmonibus, decidens momento in
unum cordis latus per Sanc arteriam Venosam, eoz impulsu cupiditate gerenteudi
illam Lechitiam, que eadem tempore agitat oes, musculos Diaphragmatis et pectoris, al-
celetreme per os expellit in pulmones, ad repleendum locum quem deseruit illic sanguis;
Et id est quod oritur suspitione.

tulisse c-
que adver-
antifomi-
cerebro.

ART. XXVI. Unde veniant effectus passionis
que quibusdam hominibus peculiares sunt.

Propri-
etatem mo-
per est a-
re refra-
aderunt e-
ipsi action-
perfectio-

ena eten-
im Color
quod hu-
etiam ani-
dam litig-
que ejus
et in Sac-

onales qui
et magis
nocent et
qua trans-

ca. .

nifilia, officia
Ceterum ut suppleam, hic paucis oē id quod postea agi, circa Varias effectus aut
diversas causas Affectiones, nibi sufficit repetere Principium cui omnia quid de
illis scripti imitetur; minime tamen nexus in Anatomiam & corporis corpus ē, ut ad
semel iungimus quadam actionem corporalem eidam cogitationis, ultra eam
ad ea etatis secundumque de postea offerat, quin altera se quoq; exhibeat; nec semper easdem ē
duo Affectiones actiones que iżdem cogitatione junguntur. De non sufficiente tendende ratiōne tamen
ad oculos, et agi, quod unusquisque p̄ se obseruat specialia vel in se vel in alijs, circa hanc materiam
laetitiae actionem quid hic explicata est. Ut enim exempli graā, facile ēt cogitare, mīras quoniam
facile laetitia dām actiones, per quas nequunt sine ordine referri aut presentia felicis, aut
animi disponit similia, non aliunde sp̄eia quā quod ab initio sive h̄c Valde fulvūt laetiā a
superlatiā ē par similibus quibusdam objectis, antogia compassiū sive sensu matrī suā, que grati-
tib; qui raro dā cum erit, ē talib; lessū fulvūt. Secundum n. ē relatio in datū mīlo oēs Mar-
omittit; sanguinis motus, & motus infantis quem exigit in utero, ita ut quodcum contrariū est
eos motum. Tertius. Dijam noceat. Et ex hoc rogarū potuit Infantis magna capitis dolorē at-
tulisse cum adhuc in cūmis ēt, aut filis totūl cura salde persistere, ut alii
exadvertant, ac ipso nullam tuis tēi memoriā postea conformatu, qm̄q; idea
avulsionis quā tu p̄ illis rosis aut p̄ illo felle conceperat, impressa maneficiū
cerebro usq; ad h̄c p̄tem.

ART. XXXVII. De Uſu quinque Paſſionum

In explicataꝝ prout ad corporis relaxantur.

Sufficiens.
Propositis definitionibus Amoris, Oxyg., cupiditatis, Letitiae, Tristitiae, et explicatis
ibidem motib; corporis qui hos Affectiones producent, aut comitantib;, solus eos unus fa-
cer est considerandus. De quo observandum est, quod secundum institutum Naturae
restrinxit oēs ad corporis, nec anima inphantib; nisi quaternus corpori juncta ē.
ad eos ut eos unus naturalis sit incitare animā, ad constitendum & continuendum
ut ut ea tristitia actionibus quā interficiat proficiat considerando corpori aut illi aliquatenus
imperfectis regendo. Et Vero sensu Tristitia & Letitiae prime attribentur. Ani-
miones plenūrā in letitiae etiamē & aliter immediate monēt. De rebus que corpori nocent, quam gen-
eratim imaginaria etiamē & aliter immediate monēt. De rebus que corpori nocent, quam gen-
eratim imaginaria etiamē & aliter immediate monēt. In ipsa, primum Paſſio Tristitia, et hunc Oxyg. ēig-
noscit hinc dolorem excitat, et tertio loco cupiditas se ab illo liberans, si gal-
tian anima & immediate edocet de rebus corpori utilibus, aliter quam specie que
gam titillationis, quā in ea excitans letitiam, ostendit quāq; Amorem illius tamen
que ejus ē causa credidit, & deniq; cupiditatem ēq; acquirat quā efficere pos-
sit in hac letitiae continet, aut adhuc postea finiti finit. Unde exigit illa so-
lutionis quāq; utilissimas ē respectu corporis, immo tristitia quadratus priore
magis necessariam ē letitiae, & Oxyg. Amore, quā magis resit repellere que
nocent & despiciunt p̄gunt, quāq; ea acquirere que aliquam p̄fectionem addunt
sunt.

Cordi

ART. XXXVIII. De cor-

De eorū defectibus, & mediis quibus comitantur:

Sed quoniam hic usus Passiōnum sit maximē naturā, nō oīa alia bruta dīrigant ultam suā alīz quam per corporēs mōtū, similes us qui solent in nobis eas sequi, & ad quibus consentiēdū nostrā aīam incitant, & semper tē bonū est, cum multa gīnt cōpītū nostrā, que nullam ab initio p̄ducunt Tristitia, imo quā aliquā debet ēst, & alia dūnt tam bona quā mala quā representant multa majora & majoris momenti quān̄ dīcūra quām p̄r est; quāl etiam idem, bestias p̄cep̄t̄ recipi p̄r escā, & ad hanc dīcūra minorā mala p̄cip̄t̄ p̄fēti in majora. Hicō experīētā uti dehinc dīcūra ad dīstingdūndū bonū à mālo, & corūm justū valorem cognoscendū, ne unum pro alio sumamus, aut quidam cum excessū sectemur.

AR. (III) IX. De usu earundem Passiōnum

quatenus pertinet ad animā.

Dīc id sufficeret, si nihil p̄esse corpū hēremus, aut ipſū meliorē nōtri partē constitutuel: sed quoniam nōpi pars minima est, debemus p̄cip̄p̄lū considerare Passiōnes quatenus ad Animā p̄tinent, respectu cuius Amor & Odīus oriuntur ex notūtia, & p̄cedunt Lætitia ac Tristitia, nisi in dīcūra ultime teneat locum cognitionis cuius et species sū. Et cum illa cognitionē tena est, id est, cum res ad quas amandas et multo melior Odīo, neq̄ minus ēē p̄d, & semper producit Lætitiam. Dico, hū Amorem talde bonū ēē; quia nobis Vera bona jungens nos tanto effectōes regit. Dīc quāz nimis ēē dīcūra: ad suum dīcūra in lūgissimus Amor nihil amplius efficiet p̄d, quam ut nos in effectō his bonis jungat, ut Amor quo speciālī in nos p̄fessos p̄fīmū nullū in eō ponat distinctionē: quod credo nūq̄ malū ēē posse. Cum nūq̄ sūlī Lætitia, quia nobis regitat, q̄d amans ut bonū q̄d ad nos p̄fīm̄t̄.

AR. (X) De Odio.

Oīum ēē contrariatio tam remissione ēē negat quin nocet, & nūq̄ sūm̄ Tristitia ēē malū, ad quā longe melius ēē p̄sist, quia ad nullam actionē in cīdamus ex Oīum ubi hoc bonū dīcūra malū dāt̄ nota sūt. Concedo n. dīcūra mali quod solo ex clātōri cognitionē p̄cedit, quod ad solam animā refert. Dīc quāz nūq̄ illud sine Tristitia ēē, quia cum malū nūq̄ nisi privatio sit, concipi o potest absq̄ aliquo p̄fectō de aliā cui nūq̄, & nihil reale ē quod in dīcūra dābatur, nūq̄ bonitatem; Atq̄ adeo Odīum quod nos abquit ab aliquo mālo, nos simul remittet à bonū cui p̄fectū est; & cum privatio hujus bonū representat animā in p̄fectus ad eam patim̄t̄, in illa exītā Tristitia. Ex grāa, Odīum & nos alienat à alijs & mālis mōtib⁹, nos simul ab ejis conversare renōt̄, in qua alijs p̄gōlēmus tēp̄cīre aliquo bonū, q̄d p̄fīm̄t̄ nos male habet.

Et

Qd sic mā
Quād a
quīne, sī
tia o p̄p̄le
confiōt̄ d
bonī quod
non p̄gōlē
Verū m
enī cūm Vā

De
atēr qu
vra no
one p̄p̄le
met n̄, cu
dīcūra
& Amor
beant in
quibus l
Affectū q
vītāndi
caufa &
Oīum
quo p̄fō
re p̄gōlē
rationē

D
Op̄p̄le
ctib⁹, n
ad ullā
ta dīcūra
contra o
hānt̄ fū

vera diri-
bis car-
sequi;
ulta gmti con-
fident; & alia
e semper ope-
rimenta quam
cum ferore
n, & aucti-
bling & raoe,
rennum po-

affectionum
more.

notri parte
iderat Tab-
iunt ex noti-
un cognitionis
as amandas
lkat. Amer
m. Dico, hunc
tiones regalib.
amplius ef-
ficiam in nos
in eē posse.
Dnos pincet.

In Tristitia ē.
tamus ex Odi
ratius est, sal-
li quoq; solo
de eo quod
noīz, minima
pi o potest
beat aliquo
s simul remo-
bz anima m-
i, Odium &
ave remo-
le Sabe?

82

Et sic in alijs omnibus Odij obseruare possumus aliquad Injicitæ causa.

ARTICULUS XLV. De Cupiditte, Letitia, & Tristitia.

Quod ad Cupiditationem, liquet tam cum fecerit ex vera notitia mala esse ne-
quire, si meo qd o excessat, & ab eadem notitia dingat. Evidens quoq; e Letitia
o poyle o bonam ē, & Tristitia malam, respectu animæ; quoniam in Tristitia
conficitur ois incommodeitas quæ anima patitur à mala, & in Letitia ois possessio
boni quod ad ipsa pertinet. Ita ut, nisi corpus habemus, auferrem dicere, nos
non posse nimis inulgare Amoris & Letitiae, vel nimis Utilem Odij & Tristitiam.
Verò motus corporis qui hos Affectus comitantur possunt oes nocere valetudi-
ni cum Valde Violenti & contra ipsi uiles ē si moderati fulviant.

ARTICULUS XLVI.

De Letitia, & Amore; comparatis cum Tristitia & Odio.

Cetero quandoquidem Odium & Tristitia debent rejici ab anima, etiam cum à
vera notitia geldant, debent igit multo magis rejici cum ab aliqua falsa opini-
one procedant. Verum dubitatur post num Amoris Letitia sint Affectus boni
vel nō, cum ita malum sit fundamentum: inibi videtur, eas ubi prædictæ tantæ confi-
derantur in se ipsis, respectu animæ posse dici quod, eis Letitia sit minus solida
& Amor minus utilis, quam ubi negliguntur fundamento hanc, nihilominus tamen de-
betant Tristitia & Odio male praeditatis. Adeo ut in ceterisibus injuriis hacten in
quibus Utile nequimus plenius receptionis, semper procerter inclinare Verum
Affectus qui tendunt ad bonum, quod vnde eos qui respiciunt malum, eis soli illig
Utardii gratia id intulimus: Tmo scip̄ falsa Letitia, melior ē Tristitia, cuius
causa vera est. Sed idem de Amore dicere o angusti respectu Ody, cum En.
Odijum justum est, nos sed remonet à subiecto, quoq; combinet malum; &
quo separari, bonum est: al Amer qui injustus est nec jungit tebus quae noce-
re possunt, cur saltem que o mirentur adeo a nobis hancopere optimari: quā
ratione h̄c refutamus & deprimitur.

ARTICULUS XLVII.

De iisdem Affectibus quatenus referuntur ad Cupiditatem.

Portet vero exacte obseruare, id quod meo dixi de his quatuor Affec-
tibus, non s̄t locū nisi cum considerant̄ prædictæ in se ipsis, neq; nos ferunt
ad ullam actionem. Quatenus tñ. existant in nobis cupi dicitur, cuq; interde-
tu diximus nebras mores, certum ē oēs eos quoniam tā falsa ē posse nocere et
contra omnes eos quoniam tā justa ē poyle posse. Tmo cum equaliter malum
hacten fundamentum, Letitia originatio noventior ē Tristitia; quia hac in-
glori

generans moderationem dicitur, disponit quidam tempus ad Prudentiam, ita vero imprudentes & temerarios effici eos qui se illi permittunt.

ART. XLV.

De cupiditatibus quas eventus non nisi a nobis pendent.
Verum quia se passiones nos ad ultimas actiones ferre negant nisi per cupiditatem quae existant, illam ipsam cupiditatem dirigere spacioam prudendum est, et in eo consistit praeceps utilitas. Prout autem modo fixa eam semper bona esse cum operari secedat, ita oportet mala esse cum alieni errori imitari. Error autem, ne miseri similius res quae penitus a nobis pendent, ab aliis. Nam quoniam res quae ex nobis gatis pendent, id est ex nostro libro arbitrio, sufficit facere eas esse bona, ut oportet nimis prudenter considerari; et quoq[ue] virtutem sectari sit res bonas facere quae a nobis pendent, nec possit nimis prudenter Virtus deficere: ut taliter quod cum oportet sucedere, ut pote a nobis gatis dependens, quod ita appetimus. Sicut inde perspicimus, cum illam quae expectabamus gatis factioem. sed error qui me vulgo committitur non in eo consistit quod nimis, sed tamquam in eo quod oportet appetatur. Summus vero contra id remedium est, liberare animus quoniam pene est omnibus alijs cupiditatibus minus utilibus; tu amitti clare cognoscere et cum attestatione confirmare bonitatem illius aliquae appetenda semper.

ARTICULUS XLV.

De iis quae nomini ab alijs causis pendent: Et quid sit Fortuna.
Quod ad ea quae nullo modo a nobis pendent, quantumvis bona qualiter et nunquam ferre de appetenda sunt; non solum quia possunt non esse, et ita nos non magis curiare quo habememus ea concupiremus, sed quia pente quia occupando nostras cogitationes, abducunt sicut in nostra rebus alijs quam cupiditates. Primum est Generositas, de qua postea Secundum est, quod sibi debemus reflectere animo ad Prudentiam proximam, & cogitare impossibile est aliquid esse alio modo quia ab eterno determinavit Se Prudentia; ita ut sit ipsa fata vel immutabilis Nec possit quod non aliunde quod fortuna, ad eam subveniatur, ut primaria quod non aliunde quam ex errore intellectus nostri possit. Nec non quicquid appetere possumus nisi si aliquando possibile confluamus; Nec possumus estimare possibilius quod a nobis oportet, nisi quatenus cogitamus ea a fortuna pendere, id est quod judicamus esse posse, & similia alias contingere. Illa autem opinio non

aliunde perfectus com
indicio id
consequen
se, id est
ignorans
eam app

Rejice
efficiat u
a Prodig
ut Excep
opportet
fatale; a
major pa
nec totae
pendet, u
est ei qu
lud de o
plus us
Nam ex
diversa
ti, et si
arbitra
defunct
quiescer
gamus
cum can
hoc mal
dicitur a
lectus no
extremum
nostris cu
temper

aliunde p

entiam, il-
-nt.

dilectum quod
consistit pre-
te cum faciem
ad ut milij
o'gatis or-
ces quod ex-
e, eas ec' bo-
stati sit
vitus defi-
a' robis go-
illam quod
non in es-
n'm'li'li'li'
ly's apidin-
ione con-
fi-

alium de proflui quod ex eo quod o'ndamus ols causas, que ad singulos ef-
fectus concurredunt. Cum n. o'gall ep'les quam c'nsuimus plendore a fortuna,
indicio id est quandam ex causis usq' alij ad eam q' d'c'ndam defecisse, et per
consequens eam fuisse absolute impovibilem; ac nunquā similem acti'g'is-
se, id est ad cuius p' d'ctionem similit' eā defecit; ad eum si i'q' antea
ignorass' emus, nunquā eam existimasse posibilem, nec per consequens
eam appetiviss' emus.

ARTICULUS (XLVI).

De ius quod a nobis est ab alijs pendere?

Rejicienda i'g' plenius est vulgaris opinio, extra nos dati fortunam, que
efficit ut res contingent vel non contingant ut libet, & scilicet omnia origi-
nā Pro'f'ciencia omnia, cujus decretū alterius, adeo infallibile & immutabile est
ut exceptis ijs quod idem decretū velut plendore ex nostro Arbitrio cogitare
oporteat respectu nostri nihil evincere quo' necessarium non sit, & quadruplicem
fatale; adeo ut absq' ex ore exp'ris ut p'p'rimus ut alter eiusmat. Sed quia
major pars cupiditatis nostras se extendit ad eis que tota a' robis o'pendet,
ne' tota ab alijs, debemus exacte distinguere in illis id quo' nomini a nobis
pendet, ut ad id solum nostra cupiditas sum' p'fendamus. Et quoad residuū
etq' ejus suorum degere debemus fatalem & immutabilem, ne circa il-
lud s'c' occupet nostra cupiditas, confundande. Tamen rationes ex quibus
plus vel minus sperare possit, ut inferant singulardis nostris actionibus:
Nam exempli gratia, si nobis quid sit alicui negotij, quo' g'lamus per duas
diversas vias gerentes, qualcum una soleat multo tutior altera habe-
re, et si forte decessit' Pro'f'ciencia sib', ut si ea via sequamus quod h'c'no'rit
arbitramur, infallibiliter in latrones ingredamus omni penitale per aliam
defunctionem, non ideo debemus nos ad alterutram diligenter habere, vel ac-
quiescere in fatali immutabilitate impud' decretū; sed ratio exigit ut di-
gamm' viam quod tutior eē solet; & supeditas nostra in eo debet explet';
cum eam sequenti p'f'limus, quicquid inde mal' nobis obveniat, quia in
hoc mal' p'fectus respectu nostri in'f'itabile, nulla sub'f'it causa excepta
q' id ut absillo eximeremus, sed solummodo id pacienti quod optimus intel-
lectus noster potuit cognoscere, ut suppono nos scire. Et sicut ad ita nos
extremus in distinctione sati a fortuna, assulscimus facile in singulardis
nostris cupiditatis talimodo, ut quoniam ead' impletio nomini a nobis p'nde,
semper nobis plena satisfactionem dare possint.

ARTICULUS (XLVII). De Comotionib' intermis Animis:

Hic adduc

Hic adhuc unica confidencia nostra adyciam, quia mihi multum infelix videt
ad impedientem quoniam aliquod ab Affectibus nostris incommodi patiam
sunt non bonum & malum sentire potest, que a commotionibus interioribus, quod in ani-
ma nominis ab ipsa anima excitantur: in quibus different ab his Passioneis
quae semper pendunt a quoddam motu spirituum. Quamvis autem haec com-
motiones animo saepe jungantur Passioneis quibus similes sunt, saepe chan-
gestunt respectus cum aliis, immo nasci ex plane contrastis. Ex gratia, cum
maritus deflet uxora suam mortuam, quam sit quandoque filius regnus Vide.
et restituta Videl, post hanc ut ejus cor e a tristitia contrabatur quam
apparatus exequiarum & absentia personae cuius conuersationi auctoritate
in ipso existent. Quin fieri potest ut reliquiae quaedam Amoris vel Commis-
seriorum ejus imaginacione obviasantes elicant ex ipsis oculis veras la-
brymas, quae usq[ue] nihilominus sentiat Lectionem occultam in animo, cuius co-
munitas tantum Virium habet, ut Tristitia & labryme quae ad comitatem
nihil ex Viribus ejus imminent possint. Et sic legimus tragicos aut
tragedias casus, vel cum eos representant. Videl in Theatro, id ipsum in
ceteris quandoque excitat Tristiam, quandoque Lectionem, aut Amorem, aut Co-
rum, & in aliis oes Affectus, propter diversa objecta se nostrae imaginacio-
niperent, sed insuper clamore gaudere quo cum nobis excitat: sentiamus
Otez hec ipsa Voluptas Lectione intellectualis, quae agitur facile ex Tristitia omni-
potest ac ex ceteris oib[us] Affectibus.

ARTICULUS XLVIII.

Exercitium virtutis summum esse remedium contra Passiones.
Quoniam autem de interiori commotione nos proprius tangunt, & per consequens am-
plius in nos possunt quod Affectus a quibus differunt, quam in illis reperiuntur
ceteri est oes tumultus qui aliunde remittunt nullam hinc esse nocturni animi
parte, modo satis semper h[ab]et apud se unde contenta sit, sed loqui augere in
Lectionem, eo quod observans se ab illis lexit o posse, id est ad sua perfectione
cognoscenda inserviat. Ut autem anima nostra ita contenta sit, nihil aliquid
de qua viribus excede sentiatur. Quicunq[ue] enim ita h[ab]it ut conscientia sui
ei exprobare ei neglectus ipsum unquam negligere ea pectus quod meliora esse
dicant, (quod hic voco Lectionem) inde precipit satisfactionem, quod
tam potens est ad eum felicem regendum, ut voluntates motus Affectus
unquam sat debeat Virium ad turbandum tranquillitatem animalis ipsius.

Pag. Anima

Tertia erit, ita
lo quantitatis

PASSIONES ANIMÆ

Tertia pars.

De Passionibus particularibus.

A.R.T. CXXIX.

De Aestimatione et Despectu.

Explicatis sex primis affectibus, qui se habent in genere generalium quod ceteri sunt species, hic succinete observabo quid insit singulare in uno quoque istorū servato eo origine juxta qualem eis supra enumeraui. Duo primi sunt Exstimatorius et Despectus. Nam etiam hec nomina originaliter solas notent opiniones, que circa passionem habent de uniuscujus rei fictio, atnamen quia sapientia ex his opinioribus nascitur. Affactus, quibus nomina specialia in dicto nomine, hanc ipsa illis attribuitur videtur. Exstimatorius vero quatenus Passio, est inclinatio anima ad gaudi representantium valorem et estimationem, qua inclinatio operatur a motu speciali spirituum, ita deductio in ceteris ut in eo confirmat impressiones que hinc rei influvant. Ut et contraria. Despectus est inclinatio qua amittere habet ad considerandum utilitatem aut levitatem ei- quis quod contemnit. Producta motu spirituum qui confirmat fidei misericordia.

A.R.T. Q.

Has duas Passiones nisi species admirationis esse.

A h[oc] sic haec duas Passiones initialiter aliud quod admirationis species. unum enim o admiramus magnitudinem aut difficultatem cuiusdam objecti, non illud nec gloria vel mindis fatimur, quia ratio dicunt debere fieri, ita ut illud tum et admirationis vel contemptus ab aliis Passione: et quendam sapientia Exstimatorius in nobis existet ab amore, et Despectus ab

odio, illud universale est; nec aliunde paret, quam ex eo quod plus vel
minus propoundamus ad considerandum magis vel minus vel tenetatem ac-
tius objecti, quia plus vel minus illud diligamus.

A.R.T. Q.I.

Etiam posse quem scipionem existimare vel despicare.

Quamvis autem hæc duali passiones possunt in genere referri ad qualibet ob-
jecta, tamen præcipue offenditrum cum ad nos ipsos referatur, id est ad pro-
prium nostrum metum vel existimamus vel despiciamus. Atque hunc motus spi-
rituum à quo fure, adeo est in opatulo, ut mutet ipsum cultum, gemitus,
inceptum, et in genere oīs actiones eorū qui vel fabrilius vel sequens foliis
de scipiosis gerantur.

A.R.T. Q.II.

Propter quam causam nos estimare possimus?

Quoniam vero ex sapientia parkibus hæc una & prædicta est, nosse
quomodo & qua de ea quisque se existimare vel despicer debet, conabo
& de eo meam mentem hic perire. Unum amittaxat in nobis obscurum quod
justam causam nobis possit suspeditare ne nosne ipsos existimandi nemp
legitimum est liberi nostri arbitrij, et implerum quod in nostras voluntati
est esse credimus. Nam præter folias actiones proutiles ex ipso arbitrio, nihil
est unde possumus cum ratione laudari aut reprehendi, illudque nos que-
dammodo reddidit Deus filios, nos nostri dominos faciendo, modo pli
ignoriam non amittamus jura que nobis confit.

A.R.T. Q.III.

In quo consistat Generositas.

Sic credo uiam Generositatem, quæ efficit ut bono se existimemus
quantum possit legitime, nō solum ostendere, parkim quod uolit nihil rebus
suum illi, excepta hæc libera & dispositione suæ voluntatis, nec cur debet
laudari, vel reprehendi nisi quod illa bene vel male uult, parkim quod ges-
tit in seipso firmum & constans propofitum est bene ut laudari, id est nun-
carum di voluntate fuscum, pilum & cæciliendi omnia quæ id generat
meliora esse: quod est perficere de quæ virtutibus.

A.R.T. Q.IV.

Qui
alios homi
alio plus
deant, al-
funt tam
eos quo si
de putan
qui in glori
buddam p
littera p
pro bona
esse aut

Atque si
sister hoc
noster na
sumus con
scientes ut
nobis cum

Qui hoc
sit tamen
sit major
ium ideo
unumquem
specialiter
cuius aequo
ni et alter

Qam

ad plus vel
quicquam an-

quilibet ob-
d et ad pro-
ne motus spi-
rum, geras,
quius solito

Qam impedit, ne contemnatur alijs.

Qui hoc de se notant, & gloriantur, sibi facile percedunt, singulos
alios homines idem de seipsis sentire, quoniam si nihil est quod ab
aliis perdeat. Idcirco neminem unum contemnunt, & quodvis felix vi-
deant, alios ea admittere spbalmata quia ostendunt ipsorum imbecillitatem
sunt tamen promores ad eos exangulos quam carpentes, & ad credulam
eos nos huius ex nobilitate quia bona voluntates defecte peccare. Ac prout non
se putant multo inferiores iis qui plura bona aut honores possident, aut
qui in gloria, crudicie, formare possunt, vel alios ceteros superant in alijs qui
huiusdam perfectionibus, ita nec se multo superiores existimant ijs quios finie-
liter prececellunt, quod hanc oia ijs videant haec magna fidelitate digna
pro bona illa voluntate ex qua sola se existimant, & quia supponunt quod
esse aut aganimus posse esse in singulis alijs dominibus.

ART.

CLV.

a Et, nusse
ebat, conabon
sens quod
mandi nemp
ras volunt
arbitrio, nihil
fuerunt committi
do, modo p

In quo confitatur Humilitas honesta
At sic Generosiores solent quoniam Humiliores esse, & Humilitas co-
ficit honesta solum in ea reflexione quam factum super infinitatem
nostrae naturae, et errores quos olim nostrum consigilie, aut delitos pos-
sunt ut nos nos fuisse committere, qui non minores ijs qui ab alijs committi posseunt, et
sic ut nos ultimi grauissimus reputantes, particeps ceteros qui possunt uti
nobis cum suis libet Arbitrio, dum bene ac nos illo posse uti.

ART. CLVI.

Quae sine proprietatis Generositatis, & quomodo mede- acui exorbitationibus omnium Passionum.

Qui hoc modo Generosi sunt, naturaliter ad magna patranda sonuntur,
et nihil revera, sic tamen ut nihil suscipiant cuius non se capaces sentiant. Et quoniam in-
ter eis debet sit majoris reputant quam bene facere alijs hominibus, et proprium com-
munitati & genere ideo contemnere, semper perfecte humani, utilitatis et ociosi erga
id est nusquam unumquamque sunt. Ac pridem absoluti dominantes quos affectibus,
specialibus Cupiditatis, Zelotrypi, & Invidie: quod reputant nihil
cuius acquisitione a se non pendent rati valere ut multum debet exequan-
ti et alio erga homines quia eis horis omnes existimant et Meritis, quod

quod fiducia propriis virtutis fiant securi; et desiri. Ita, quod parvi penitentes
quicunque pendent ex alijs, nuncquam tantum concedant suis adversariis ut se ab
illis letos agnoscant.

ART. LVII

De Superbia

Quotquot vero bonam opinionem de se ipsis concipiunt quaecunq' alia deci-
sa, non possunt vera Generositatem, sed tantum arrogatio falso, qui semper valde vi-
tiosus est, et si eo magis quo causa proprii existimationis injurior fuerit. Omnis vero
injustissima est superbia absq' causa, id est cum quis etiam nihil cogitat
sibi inesse meriti propter quod existimari debet, solummodo quia meritum non
magnificant, sibiq' imaginando, gloriam nihil aliud esse quam uoueracionem, credi
eos qui ejus sibi plus arguant, eos quoq' plus hinc. Etq' hoc vitium
ita irrationaliter absurdum, ut vix credere dat. Homines qui illi
se profituerent, si nemo unquam iuste laudaret. Sed absentia
lum late dominari, ut nullus sit ita imperfectus, qui non se videat, nihil sp-
ecie laudari. Optimes quid nullam laudem merentur, immo qua vitupero-
fiant dignissimi, quod occasionem praebet stupidoribus in hanc super-
bia speciem incidenti.

ART. LVIII

Effectus ejus contrarios esse effectibus Generositatis
Sed quaecunq' sit causa propriei existimationis, si diversa fuerint
a voluntate que sensu bene semper uenienti suo libero Arbitrio, u-
de dixi manare Generositatem, produci semper suum Malum u-
bi sum, et qui adeo differt ab hac vera honestate ut habeant effectus
absolute contrarios. Cum enim alia bona, ut ingenuum, palestrum, canadum
sib'ia, honores, &c. eo magis goleant estimati, quo in paucioribus confirmata
extant, immo sunt fame omnia ejus naturae ut plustib' comunicanti generosi-
tas non possint, id est ut superbi contenti eadē nos res deprimant et ea su-
bitam ab odio, inuidia, zelophylia aut ira.

ART. LIX

De Humilitate virtutis

Quoad Abjectionem aut Humilitatem virtutis, ea confitit. Tripli
ordi

principiū in eo quod quis se imbecillum sentiat aut parum constantem,
et quasi despitans uerū iurē liberī genitū negat ea non facile
quod tū debet postea ipsum polniter, tum etiam in eo quoq; crevit, se o
flosse per gloriisum subsistere aut carere gloriisbus rebus quād acqui-
sitione penderet ab alio. Atq; sic Directo oppositū Generositati. Et
sapientia evenit ut illi qui ingēnum abieciū dant, sine amogationes &
superiores: ut generosiores, sunt modestiores et humiliores. Sed ad
illi qui mente forti & generosa p̄dicti s̄t, animū ō mutat ob prospic-
tū vel adversa quād ipsi accidunt, qui ē contraria abieco et in-
firmitate gunt animo, ē sola fortuna Originis. nec eos prosperitas
minus inflat quam deprimit adversitas. Imo sapientia ideas ut
de demotarū turpiter apud eos à quibus aliquid vel bona expectat
tel mali metuant, ac simul insolenter se efforcent supra eos à quibus
mihil sperant vel timent.

A R T. CLX.

Qualis sit motus spirituum in his passionibus.

autem inde facile cognoscitū. Superbiā & Abiectionē ō golūm vi-
tia ē, sed etiam passiones, quod eod commotio valde se p̄st extrain-
fecit in illis qui subito vel inflant vel exstant exulta quadam
occaſione. Sed dubitari potest, num h̄ Generositas & Humilitas, que
sunt p̄fecti, possint etiam esse passiones, quia eod motus minus confi-
ciuntur s̄t, atamen ō videlicet ita virtutē cum passionib; conuenient ac vñto.
Atamen ō videlicet idem motus spirituum, qui inservit confirmanda
et confirmare cum justa mitte fundamento malum est, nequeat similiter ea
generositas in propria expressione confundit, ac in eō golūm differunt
ad ea qui existimant vel iusta sit vel iusta, nisi videlicet Rose
et refici ad unam eandem passionem, quae exaltat motu compo-
nit ex motibus Admiracionis, Latitiae & Amoris, tam ejus quo quis
eipsum amat, quam illius qui detinet pro re ea quae efficiat ex gli-
bium exigitur; sicut ē contrario motus qui exaltat Humilitatem
sive honestam sive utilitatem, compositus ē ex motibus Admiracionis
Latitiae & Amoris proprij mixta cum odio despatat qui efficiunt
et aliquis se despiciat. Nobilis virtutis in his motibus
obseruo,

nisi quod motus admirationis duas habeat proprietates; primo quod inopinata occupatio
 em reddat vehementiam ab initio; deinde quod sit de qualitate in suo progressu; id est
 spiritus continerent se movere eodem tenore in ipso cerebro. Quarum proprietatum prima
 magis reperitur in Superbia et Abjectione, quam in Generositate et Humilitate honesta,
 et contra ultima melius observetur in his quam in illis. Cuius ratio est. Quod in iunctum
 vulgo ex ignorantia nascatur, et illi qui minus se notant facilius superbiunt aut se
 demittant plus quam debet, quia quicquid ipsi recente accidit, eos offendit incipiunt
 et efficiunt ut dum id sibi tribuant se ipsi admirantur, et de se bene judicent, vel
 sequuntur prout existimari illud quod accidit in suum commodum eadere vel secundum.
 Verum quoniam sapientia post rem ex qua superbiunt sequitur alia que eos depin-
 dit, ideo motus passionum quibus agitantur varius est. Sed et contrario nihil est in Ge-
 nerositate quod non queat convenire cum Humilitate honesta, nec quicquam alibi
 cas immutare possit. Unde carum motus sunt firmi, constantes et semper sibi ipsi
 valde similes: sed non ita ex inopinata occasione procedunt, sed quod qui se
 ita existimant satis non sint causas, propter quas se existimant. Atque en-
 potest dici, has causas ad causas et in eis facilius suentia libetio
 libertatis, ex qua quis se ipsum existimat, et infinites subiecti enim iste hae fa-
 cultas, quae efficiunt ut non nimis se existimant ne quoties de horo mentio occur-
 rum, semper novam admirationem existant.

Q. R. 7. Q. XI. Quomodo Generositas acquisiri possit.

Quoniam notandum est virtutes, vulgo sic dicuntur, ex habitu in anima, qui
 eam ad certas cogitationes disponunt, ita ut sic differant ab aliis cogita-
 tionibus, ut timor et casus producere et recipere ab illis produci possint. Obfir-
 dum ergo has cogitationes produci possunt ab anima sua, non sibi exstincti et
 nisi per aliquis malis spiritum eas confirmet, atque hinc simul sunt actiones
 spiritus, et Passionalis anima: Sic et similia sit virtus cui magis declaratur
 subiecta confite videtur, quia ea quoniam nostra sentia habet ipsorum valorem existi-
 mat; at credibile est omnium animarum virtus, quae dicas modis corporibus suis, non
 esse nobilis et fortes et, quae propria honestatem nominari. Generositas
 enim est laetitia Gallica, quibus quod Magistrum Mittimus. Eadem enim Scholae
 si qua (nam cognoscunt) certum est tamē bonam institutionem multum inferire
 ab coniugando matrimonium affectus, et tamē qui sepe se occupant in attenta considera-
 ratione libidinis arbitrii, et quantum emolumebit sit futurum in firmo proposito ei-
 stine utili, et ab alia parte quae vana et multiles sint omnes curae, quae ambi-
 tos excubant. Propterea existaret si se Passionalis et exinde acquisire et statim gen-
 erositas: quia cum sit quasi claris omnium virtutum aliam, et remedium generalis
 omnibus affectuum vitiosis, et certe hinc confervari est digna quae offertur.

Art. Lxxv. De

ARTICULUS XII. De Veneratione.

Veneratione sive cultus est inclinationis animæ, non solum ad existimandum
objectum quod veneratur, sed etiam ad seipsum subiectum cum aliquo timore, quis
favors suorum deo gratus. Adeoq; non veleramus quod consolas litteras, quas post
nobis vel bene vel male facere iudicamus, etiam si neficias utrum sint facturæ.
Amoris & devotione proponimus istius, quam similes veneratione eis à
quibus nihil nisi bonum expectamus. Odmus vero eos à quibus vel infirmari
possunt: Et infra iudicemus causam hujus malitiae vel boni liberam è illi
cosmopolitos non subiectum ad eis favori nobis conciliandum. Sic enim eos
nisi Veneratione propulsant, Sylvas, Fontes, aut montes, non proprie illas ma-
jores res velerabantur, sed membra que illis quoque distribut. Et motus spiri-
tus qui exitat hinc affectionem, conponitur cum eo qui admirationem exitat, an
ex eo qui exitat timorem, de quo postea loquereris.

ARTICULUS XIII. De Dediigatione.

Ita quod vulgo dicimus dediigationem, est inclinatio animæ ad expandendam
causam liberam judicando eam, et si nra pma capax bene vel male agen-
di faciliter, tamen aeo infra nos è ut quibus causam facere possit. Et motus
spiritus, qui eam exitat conponitur ex illis qui exitant admirationem et
securitatem, sive tranquillitatem.

ART. XIV. De usu harum duarum Passioneum.

Generositas vel & frumentalitas animi sive appetitus determinant bonum &
malum sicut harum duarum Passioneum. Quo omnia anima nobilior et generosior ha-
bit, eo major est inclinatio redolentia cuius quod post ep: Aug: hi non solum
profoundissima sed & immixta respectu dei, sed etiam alijs reprobatoria. Pre-
statur omnis Honor & gloria qui hominibus obiecti, unius secundum ordinem & au-
thoritatem, qui in mundo obtinet et nihil praeter hunc contemnit. Continet vero qui
sunt animi appetitus et imbecillitas, sicut Ora et affectus peccati, quandoque cum re-
verentia et timore res solo contemplativa dignas, et quandoque cum exagrandatis
inflatis eas quod plus reverentes mortales. Et sapientia leviter transire
ab extrema impietate ad preparationem, et item à preparacione ad contemplationem
ita ut nullum sit utrum nullus modicatio animi cuius est pulchro sint.

ART. XV. De Spes & Metu.

Spes est & fides in anima, ne sibi periretendum, id evitetur quod aperit quia
forsitan

ata occupatio
gratia, id est
cum prima
licite honesta
Quod virtus
hanc aut se
nihil inveniatur
adirent, vel
et vel secus.
quod eos depri-
mibilis est in Go-
uam alibi
emperfici ipsi
quod qui se
accidit
tenet libet
metu habe-
mentis occur-
rit.

possit.
in anima, qui
sunt cogita-
tione. Offensio
est evanescere
aut actionis
Gloriarum na-
valium expi-
cibus omnis, non
prosperitatem
in usum Schol-
arum inservire
aduenta confite-
Proposito es-
se, que ambi-
cione dicitur
dum generali-
seneretur.

Art. XII. de

Producatur motu speciali spiritus, conflato ex motu latitiae et diffusione
per primis lumen. Et motus est alia anima diffusio, que ipsi diffusione id est
non est latitum. Ac observandum has duas passiones hinc sibi contrarias, tamen
ipsi simul aliusque nescit; minimus ubi simul obseruantur aucti latitiae rationes,
quasnam quicquam facient evolutione Cupiditis faciem esse, sic difficile erit reddire.

A.R. I. Culus LXV. De Securitate & Desperacione.

Nunquam inter altera harum passionum consideratur Cupiditatem, quia alteri
quoniam locum relinquit. Cum enim ipsa factis ita sita est, ut plane ex
diffusione motu, mutat naturam et vocatur Securitas sive quietia. Et enim
quis desperat, id quod est in se habet, et si contineat eelle ut erelinat,
deficit tandem agitari ab affectu Cupiditatis, quae ipsius evolutione ergo non facie-
bat cum significacione; dicunt enim multis modis extremis, ut omnis ipsi
desperat, per se existente in desperacione & haec desponsatio exhibens rem ut im-
possibilem, extinguit plane Cupiditatem, quae non nisi in diffusione facta.

A.R. I. Culus LXVI. De Zelotyria.

Zelotyria est species motus, qui spectat super ceterum hunc confrondandi
passione, et ceterorum boni; rectam in propria et via rationum, quae judicantur
facient illas amitti possit, cum ex magnis cognitis et proximi in proposito, quod efficiat
et examinatur, ut omnime passionis causa, et permanetur. Quo rationibus
namcum morulantur.

A.R. I. Culus LXVII. In quo haec passio honesta esse posset.

Et quoniam major habenda est cura confrondandi bonorum, quae majora, quae
admodum sunt, haec passio dignitudinem occupationibus longa et iusta esse posse.
Sic ex gr. milite dux, qui sororem matronam monachum servat, pietate conlectus
Zelotyria professa, id est metuit omnia illa quibus occupari et intraspicere possit;
Quod homines mulierem in praturam quod sit horum sit Zelotyria, id est non
nam a maleficiis abstinat, sed quod est studiis & rebus vel minimis
obstrectationis causas.

A.R. I. Culus LXVIII. In quo viciofa.

Apparatus

difficilis
marcer id ip
rias, faciem
la rationes,
ab eadē adē
8
ARTIC.
una alteri
et glād ex
cia. Et cum
ut erant
ergo fac
ut omnis sp
i rem ut om
lā pōtē.

offert ridentis Aratus, cum Zelotypia quicquid per te fave, id est, cum illi oca
lis incubat, neq; ab illo unquam recedere vult, ne quis eum justus: nec
enim pecunia meritis tantā curā assolvati. Quid contemnimus hinc qui fuit
uxoris zelotypus est, cum iudicio sit, eam ab ipso o' amari uti parat, quoq;
vel de se vel de illa male opinetur. Dico quod illam o' recte dilagat:
nam p' vero Amore eam vero prosequeret, nulla ratione ad sequiū de if
la supplicandum appendet. Ac proprie o' eam amat, sed solumente boni,
quod in eo s' arbitrat ut Solus eam possideat: nec metuens p' auctorā
hujus boni, nisi eo se indignat quod uxoriū infidelem e' iudicaret.
Ceterum h'c Passio nomisi ast f'c p'ciones d'f'cidentias reportur.
Propriētā non e' Zelotypia, conati aliquod malū utare, cum eī medietati
justa eā subdit.

ART. QXX. De animi fluctuacōe.

animi fluctuatio est quicq; species Metus. Quae dum retinet Animam ma
gi in dubia lance inter plures actiones quas facere posse, nō causa ē ut multa
exiguntur, et sic h'c tempus ad eligendum antequam se determinet; In qua
revera habet quandam usum qui bonus est. Verum cum ultius durat
quam pars est, et illud tempus deliberaōm impendit, quoq; requiratur
ad agendum, pessima est. Dico autem, eam esse speciem Metus; quandoq;
accidere possit, cum datur optio plurimam t'rum, quar' bonitas valde
dequalis apparet, ut incerti d' fluctuantes sarcamas, usq; nullus generis
subsidii Metus. H'c a species fluctuacōis quedit solum à subiecto quod
se offerat, non autem illa comotione spirituum. Quare Affectus o' est, nisi
in quantum metus evanget in electione ejus angel in electio' n'lm. Verum
hic metus tam ordinarius tam rebemens est in quibusdam, ut sapientia, et si
nihil occurset eligendum, nec nisi unica res se de offerat vel gamenda vel
omittenda, eos hinc detineat, & sufficiat ut imitiliter subsistat in alijs ex
quirendis. Et tunc est exceptus fluctuacōis, ortus ex nimio Defidencie bene
agendi, & imbecillitate intellectus, qui destitutus rationibus passim & di
stinctis, nomisi multas confudas habet. Quare remedium contra hunc
exceptum erit, assuescere formandis iudiciis certis & determinatis de cibis
rebus quae se' pertinent, & censendo semper officium q'statis; cum sit quoq;
m'clius e' iudicabit, usq; forte leggire iudicetur.

ART. QXXI.

De anima

Affectus

De Animositate & Qudacia.

Animositas cum Affectus est, non Habitus vel inclinatio naturalis est, certus quidam calor sive agitatio qua disponit animam ad agendum hunc est, in executione rerum quas meditatur, cuiuscunq; natura sunt. Est ergo Audacia Animositis species, quod disponit animam agere eas exceptiones quae propter fieri in clericuli habentur.

ART. LXXII. De Aemulacione.

Est Aemulatio patiliter eius quedam species; sed alio sensu potest enim Aemulatio considerari ut genus, quod diversis in tot species quod extant diversa objecta, & tot alias quod causas habeat: In uno modo Audacia tunc quamvis species est, posterior Aemulatio. Hoc vero nihil aliud est quam calor qui disponit animam ad suscipiendas res quas sibi successuras sperat, quia si ergo alijs eas bene succidere vides, atque sic est species Animositatis, cuius causa exterior exemplum est. Dico causam extarnam; quia insuper debet semper factum alia quedam intera subesse, quod si eo finit est quod corpus ita sit disponit quod si finit, ut cupiditas & spes majora. Vim habeant & gaudire copioso ac corripellendo, quam metus aut Desperatio in eo impedit. Quod enim est, quod

ART. LXXIII. Quomodo Audacia a Spe pendeat.

Resistendum enim, quod licet objectum Audacia sit difficultas quod indulget quod metus aut etiam Desperatio, ita ut in rebus Clericis horribilis & difficilioribus plus Qudacie et Animositatis admittatur, debet tamen spe rari vel certe credi finem qui intermixtus successus, ut fortius occurrentia difficultatibus resistatur. At hic finis difficit ab illo objecto: nec enim quoniam finis post dicti sunt, certudo & Desperatio expugnari eis eodem tempore. Sicut excessus deinceps in confortis hysteres inveniuntur, & cuneabant ad mortem certam, objectum Audacie ipsorum erat. Difficultas consideranda videtur in hac actione, pro qua difficultate nisi Desperationem habebant, morte certissimi. Sed eorum finis erat animare milites suo exemplo, et ipsis consequi Victoria quae sperabant; aut etiam finis erat gloriam post mortem consequi, cum certi erant.

ART. LXXIV.

De Pusillanimitate & Consternatione.

Pusillanimitas directe Animositi opponit. Est ergo languor sive tristitia quoque pri-

Finalis est
dum virilis
et Audacia
est quae plo-

quod impedit animam ne ferat ad ea prægenda que facere sibi affectu careret. Et consternatio, quæ contraria est audacia, non solum frigida est, sed etiam perturbatio & stupor animi, qui ipsi auctor facultatem regiendi malis quæ proxima esse putat.

ART. LXV. De Usu Pessillanimitatis.

u. potest en-
vel extant
audacia tunc
in calor qui-
rat, quia
tis cuiusca
debet semper
a git dispo-
e copioso ag-
eigo.

e pendeat.
qua fulgi-
bus & despe-
tamen spe-
nuntur
to: nec enim minit,
ore. Sicut exces-
sus art. Amostris, qui semper vitiosus est, sicut
objectu. Au-
git bonis. Et quia præcisa causa consternationis art. in opinione incusso
pro qua Or-
nabil melius est illi precepsendo quam uti de meditatione, sed ad omnes
Sed con-
toliam qui
separi, cujus

Quantis autem miti persuadere nequeam, Naturam indidisse domi-
nibus ullum affectionum qui semper vitiosus sit, nullumq; usum bo-
num & laudabilem dñe, tamen hinc conjectare possum cum bono si duc-
queant inferire. Mibi solummodo videtur Pessillanimitas quando
usum habere, cum dominus eximil a frustificiis laboribus ad quos
ferendos incitati possit verisimilibus qui bus gam tamib; nisi aliæ
certiores rationes ex quibus inutiles iudicantur, excitarent hunc af-
fectionem. Nam fructus quoq; eximil anima ab his laboribus, infir-
mit quod corpori in eo, quod retardato motu spiritum, impedit quoniam
eius uires dissipantur. Et vulgo quod pluvium a modum noctis
est, quia aliquid solvit ab actionibus utilibus. Cum vero d'omnib;
aliunde quam ex eo quod o salis hec spejant in fiducia, illi con-
gendo sufficit, has duos effectus in se ipso inter se & auxilie.

ART. LXVI. De Usu Consternationis.

Quod attinet consternationem, non video quin unquam laudabilis vel nu-
merationis tis posse est: nec affectus specialis est, sed merus excessus Pessilla-
nimitatis, Stuporis & metus, qui semper vitiosus est, sicut Audacia
est. Sicut exces-
sus art. Amostris, qui semper vitiosus est, modo finis qui intenditur
objectu. Au-
git bonis. Et quia præcisa causa consternationis art. in opinione incusso
pro qua Or-
nabil melius est illi precepsendo quam uti de meditatione, sed ad omnes
Sed con-
toliam qui
separi, cujus

ART. LXVII. De Morsu conscientia.

Morsus conscientia est species tristitia oris ex dubitatione sine
genitudo qui inquit num id quod sit vel factum est bonum sit, nec ne-
ratione. Et issatio q; supponit dubitationem: Nam si plane contaret, id
sine frigide quoq; sit, malum est, ab eo faciendo abstineret, quoniam voluntas
non pote-

non feras nisi in ea que aliqua bominis speciem praeseferunt. Et si convallis deparet, id quod jam factum est malum est, eius sollicitudin qui fecit tanquam odore & simili morbo. Usus autem hujus affectus est, quod officia diligunt expendit, numeros de qua dubitatio sit bona re re, & impedit ne pietatis alia, & cetera quamvis & confortat bona &c. sed quia malum presupponit. Preparare nunc eis sententiā causā partī: ac pietatis forest, quidem meos quibus fluctuat potest exerciti.

ART. LXVIII. De Irritione.

Irritio et species latitudo mixta cum odio, quae inde oritur, quod depressus ininde quicunque aliquod malum in persona quo loquuntur, odio habet illud malum, & quandoz in illo reperiri qui loquuntur est. Et cum ex inopinato id accidit, repentina occupatio admirationis causa est cardimor, iuxta ea que dicta pulvra supra de natura Ribus. Verum illius malum letitium est debet, si enim magnum fuerit, et quod est cum qui illius patitur loquuntur esse, nisi sanguine admodum indolis, aut ipsum maximo odio prosequamus.

ARTICVS LXXIX.

Cir Imperfectissimi quicunque soleant maxime inferores esse. Sed

Quin credimus, eos qui defectus sunt plumbigines, exempli gratia qui daunum, oculi, monoculari, & ita, aut qui aliquā consumptā vel infamia publica affecti sunt, specialiter pelices ab iritione esse, sum enim evitant certos oculi in partibus gravidae latentes ob mala quae ipsi eveniunt, & eos illius origines continent.

ART. LXXX. De Usu Joci.

Quod attinet jocum modestū, qui representando uulnus ut hinc, ea tuncula representando, jocantibus ipsis intitra nec ridiculis nec ullum Odium reportibus in personas; affectus est, sed qualitas honesti viri, quae in boni gloriosus alacritate denotat anima tranquillitatem, quae nobis Virtutis genitrix est, & sepe quoque exterrit ingens, in ea quod possit dare specimen aliqua iucundam rebus quas invideat.

ART. LXXXI. De Usu risus in Joco.

Nec turpe est ridicere cum iocos audiimus alios: immo tales esse possunt et mortis fictis nimis foret, de illis & ridicere. Verum cum ipsis jocamus

nt. Et si conmagis decet abstinere tibi, ne videantur decepti ex inopinato occupare res
ijs; et tan- uas dicimus. Vel nos ipsi videamus mirari destitutio nostram in illis inse-
mod opificat uilengis. Quin ita sit, ut eomagis ex inopinato occupent auditores.

ART. LXXXII. De Invidia.

Quod inulgo ad Invidiam, est ultimum fiduci in perturbitate in dolis, quā
sit ut quidam soleant debono quod evenire vident alij somnibus.
Al. Si utor illa voce ad grandam Passione quae semper huius non est.
Invidia ergo quatenus affectus species est tristitia mixta Odio, quod
deprecandus inde quod videtur bonum accidere ijs quos coimponit arbitramur.
bit illud ma- Quod de solis fortunis bonis cum ratione pateti qd. Nam quod attri-
ato id accidit, bona vel anima, vel spiritu corporis, quatenus ea à nativitate datur, satis vi-
edicta ful- gitez dñe is ad illa dignitatis, qui ea accipit a Dño antequam ullius mali per-
et debet;
vēe, si si fīng
ur. petrandi capax esset. A.R.T. LXXXIII.

Quomodo Justa vel Injusta esse proficit?

Sed cum fortuna alieni bona submittit quibus revera in dignis est, nec
es esse. ideo Invidia in nobis excitata, nisi quod maliter amantes Iustitiam, in or-
natia qui clau- quamus, eam o' obseruati in distributione sui bonorum zelus est excusabilis;
laria publica Prædictum cum bonum quod alijs invidet, eius est naturæ ut in malum abire
ut ceteros ois possit in eorum ambabus, ut si puerit aliquos minus vel officium in eius ex-
llis oignes car- eratio male versari possint. In eo cum quis sibi ipsi appetet idem bonum,
ci. nec potest illud consequi quod ab alijs qui illo in digniores qd possideant
ea tifiaula ita recedit. Sæc Taxis violenter, nec tam ea ideo deficit excusabilis
llum Odium esse modo agri quod conuicte solum et opificat prædicta distributione.
Viri, que in domi quod nullidet? o' personas que illud possident aut distributione. Sed
Uirtutis genitrix tunc admodum a deo justi d'gfo est, ut nullo Odio prequantus eos, a qui-
cilia aliquia bus præveniunt in acquisitione boni quod omnibus communicabile o' est,
ut si exoptaverant, et si qui illius acquisiſtione illo simili regni digni-
tel omnium oignores. Quod vero frequentius dicitur gloria est; qd his
enim aliorum gloria o' impedit quoniam ad eam possimus aduenire, eius
tamen acceptum distributionem credidit, & interdidit pretium.

ART. ICIVUS Q. XXXIV.

admodum

Joco.
es eē possum
ipsi jocamus
magis

Unde fial ut fñtidi plerumq; sint colore livido.

Ceterum nullum est vitium quod sanguis obsit felicitatem humanae ac fñtidi amputat. Nam fñtiderum quod qui ea laborant se ipsos excurrent, confundunt infusum quod queritur quanto progressum solutum in aliis. Et ut glutinum coloris de livido, sanguinem color galli, mixti flaro d' ingre, et quasi contuso sanguine; unde hoc ut de sanguine quod aliud latrè vocet livor. Quod optime consistit cum ijs que fñtida dictam gravem de motibus sanguinis in tristitia & odio. Nam hoc efficit ut sanguis comparetur sanguis que venit ex parte inferiori genit, & alia que venit ex tunc, se se comparetur ex corde per arterias in oes venas. Hilla facit ut sanguis velis videtur calidus habeat caloris et lentius fluat soleto; quod difficultate caloris livido. Sed quia sanguis tam flava quod alia possunt quoque submitti in venas ab aliis glutinosis sanguis, nec invigoria illas expellit satis copio. Solida ad mutandum pulsus colorum, nisi sufficiat intensissima & cuncta, non censendi sed oes illi in quibus iste color apparet ad eam prædictas gemitus & expirations, a

ART. LXXXV. De commiseratione.

Commiseratio est species tristitia, Amoris curiae aut benevolentiae, ex illis quos aliquid malum pati videntur, quo eos in dignis pietatis affectu dic tristitia & fñtida, ratione qui obrecti, a pietati, quia illud alio modo considerat.

ART. LXXXVI.

Qui sunt maxime misericordes.

Illi qui se utalde debiles sentiunt & obnoxios adversa fortuna, videntur propensiones ad hunc affectum; quia sibi representant alienum malum, cui quod sibi quicunque querit etenim, os sic ad misericordiam motent magis, quare quam aliorum.

ART. LXXXVII.

Quomodo Generosiores hoc effectu tangantur.

Atamen generosiores qui ad animo fortior, ita ut cibis malis intollerant, & de supra fortuna impetrant, patiuntur & carent commiseratio: cum ligant infirmos alios hominum, & eod querelat audiunt. Tars n. est ligatus, bene velle unitus. Obrum suum commiseratio tristitia amara est, sed instar ejus quod concordat tragedi qui in theatris representantur, magis est in extensis negligens, quam in ipsis animis.

Satis
constant
litas
quid
omne
Atamen
satisfac
est, &
specia
denuo

inima, quæ int̄l̄im fructu satisfactione cogitandi sc̄ defungi his officiis dum
ac fidelia empatib⁹ afflictis. Ceteris in hoc diff̄ent, quod cum vulnus misericordiæ eorum
urbinal infuso in quæ ruruntur, quia puerat mala quæ patiuntur valde gravia esse, prædi-
candi fidei, iudicium contra objectus commissariis maximorū rī orum s̄ il imbecillitas
age p̄t ut proponas quos queri vident, quia cœfendit, nullum accidentis postea dari quod
supra dictam grave sit malum ac Pugillanimitas eod est qui id fecit & possunt
rial ut flagrante; & quodvis odio hanc vitia, non idem temen oderunt eos quos il-
lētē, sege vis vident obnoxios, sed solum eorum mitigantur.

ARTICULUS LXVIII.

Quinam Misericordia non tangantur.
affidit facilius

Solidemus homines maligni & fidelis, quiz naturaliter odio h̄c ois
victima, non alios, uno qui adeo stupi. id, vel ita ex vacati prosperitate fortuna, aut
clives & ceteris desplabunt ex adversitate, ut ostendit, aliquid amplius nisi evi-
tatione.

Volentia er-

et p̄dicant

h̄p alio modo

et videtur a

num malum

ent magis

& illum facile in hoc affectu lacrymæ emituntur, quod Amor sp̄ellens mala
rum ganglionis ad cor, etiam ut ex oralis multi vapores procedant, & fugit tristitia
retardans agitacionem sanguinis, faciat ut in lacrymas nacenti,
iusta id quod supra dictum h̄ic.

ARTICULUS XC.

De Satisfactione sine Acquiescentia in se ipso.

Satisfactione sine Acquiescentia in se ipso, quæ semper illi sequuntur qui
omnibus insunt virtutis, est habitus in eorum anima qui vocati Tranquili-
tas et Quies concitare: sed ea quæ de nobis comparatur, si recente ali-
qui factum est quod bonum senti, est Passeo, nempe species fletus, quod
in eis dulcissima arbitror, quia ejus causa est alius quod a nobis sentit.
Atram illa causa iusta est, id est, cum actiones ex quibus multum
satisfactionis obtinetur ad magni momenti, vel triam diuina id, ridicula
est, & somni superbia & absurdæ arrogantie producere nescit. Quod
specialiter observari possit in ijs qui, cum de religiosis intent, hypocrita
deum & superstitionis sunt, id est, qui eo quod deinceps frequentent templo,

qualitas illi-

ombras reculent prates, capillos torfos hanc, jesuine, eleemosynas largia
hui, se plane perfectos putant, qd sibi imaginantz g̃ ista in gratia apud De-
c̃te, ut nihil facere quicquid ipsi displaceat, et qd quod ipsi sua Passio
sufficiat, bonum zelum erit; et si quandoq; sufficerat, maxima crimina quid
in h̃oies cadere possint, ut prodire libes, fruidare Principes, extermina-
int legos populos ob ius solum quāq; opiniones non sequantur.

ART. XC. De Tolnientia.

Tolnientia est direkte contraria Satisfaktioni sine degenerescencia in de-
iuso, estq; Species Tristitia, que procebat ex eo quod exigitus aliquis mali
nos perpetrasse. Cet autē valde amara, quia ejus ē aliunde quam à nobis
Quod tamē ē impedit quoniam utilissima sit, quando actio cuius nos per-
citet revera mala est, cuius clara nōnotitiam, quia ad alias metus a
gondum nos incitat. sed sc̃p̃t̃ etenim ut imbecilliores animi Tolnientia
excitant eod quod fractunt, etiamq; ea mala ē cetero rasciant, ac golium iū
ita dibi gerundam quia metunt; & si contraria fecerint, ejus simili-
ter ipsos fecundaret, quid in illis imperfectio est commiseratio digna. R-
e media vero hinc defectu eadem p̃d grāz se habent fluctuari tollende

Quod
in nobis p-
recte opp-
quelli pri-
bonum
q̃d id q-
piunt, an
tem suam
atio p̃d q-
sperantes
hīlq; bon-

Indign
aliquid m-
aut Mis-
les in iug-
illig bon-

Revera
cer. Qu

Individ

Qiam m-

judic

fel mala

ti & fletu

ART. XCI. De FAVOR.

FAVOR propriè est cupiditas Videnti boni etenim ex erga quid bona
primum voluntate, sed hic utor isto vocabulo ad hanc secundum voluntatem
quid in nobis excitata bona quidam actione illius cui bene volumus. Proponi
conu. m̃lita in amore eod qui res gaudet quas exigitamus bonas, etiam
ex illis nihil boni ag nos redire. Favor in illa seccione ē Specie Amoris, no
cupiditas etiamq; cupiditas Videnti bene ē ei cui fuerit eum semper comite
ex ordinario jungit commiserationem, quia adversa quid misericordia Videnti
efficiunt ut magis ag eod m̃lita mentem reflectamus.

ART. XCII. De Gratitudine.

Gratus quoq; astinus est Amoris species excita in nobis aliqua actione
q̃d in quem perire, quia exigitus cum nobis beneficere aut saltem be-
ne facere in animo habuisse. Ita conseruit idem quod factor, qd amplius
quid imitatz actionem quid nos tangit, qd de qua etiam gratias refere
defideramus; Ita quoq; longe maiorem vim dicit, prestatim in animis
vel tantillum nobilibus & generosis

AR. I. LV. Q-
admiratio
conjugi
Qd dum co

ART. XCIV. De Ingratitudine.

Quod attinet Ingratitudinem, ea Ratio est, natura enim nullum
in nobis posuit spiritum malum quod scriberet, sed nolum est videtur, di-
recte oppositum Gratitudini, quatenus hoc semper honesta est, & ex
huncipius vinculis societatis humanae. Idcirco hoc vitium spiritum e-
homini brutorum & stolidae superbo, qui putant, ora sibi deberi, aut pre-
gredi, qui nullam faciunt reflexionem animi ad beneficia quod acci-
pient, aut indecidos abjectorum, qui ubi sentiunt inservire & cogitar
sem suam, demissi querunt auxilium aliorum, quod ubi sunt consequuntur, eos
opus frequentibus, quia desitatis voluntate patia refrendi, aut se id posse de-
sperantes, & sibi fugientes oculi omnia secundum veniales & mercenarios esse, mi-
hilis boni fieri nisi cum ille munera non spe, eos se decepisse arbitrarentur.

ART. XCV. De Indignatione.

Indignatio est species Oij aut Antagonis, quod in ista fit in eos qui
aliqui di male faciunt, qualcumque illud sit. Scipe quidem iustitiae commisere
aut Misericordie, & hanc obiectum sit talis de Indigno. His enim homi-
nis in dignamus qui bene vel male faciunt in dignis, sed in dignis qui
illius bonum consequuntur, & misere nos eorum qui illius malum patiuntur.
Reservata possidere bonum quo in dignis fuimus, est quadruplicis malefa-
cer. Quel causa est Johni Aristotelis quibus sequentibus supponentibus
tum? scilicet ut inde est, eam qua talis est, Indignatio nomine supponitur.

ARTICULUS XCVI. Unquandoque

juncta sit Commissatione, & quandoque Prohibitione.

Niam maleficere est quodammodo malum hab. unde ut quidam jungant
sue Indignationi Commissationem, & quando Prohibitionem, prout primum bona
vel mala voluntate erga illos quos evanelegant. Atque sic Iudas Demoni-
ci & Petrus Heracliti potuerunt procedere ab eadem causa.

ARTICULUS XCVII. Quid scipe eam

comittit Admiratio, nec incompatibilis sit cum Iactitia.

Solpe quoq. Indignationem comittit Admiratio, sollemnis enim supponere,
est res futurae comedere quod primum debet fieri, id est, ex modo qualem
romani censentur, idcirco cum quid alij erant, id nobis in opinione est, &
admirari non cest. Nec etiam non luctu incompatibilis est, ergo frequentius
conjugatus tristitia. Cum n. malus de quo in dignamin nobis noxice potest
non confidemus, nos nihil simile velle designare, id nobis aliquatenus

Prabel

nas largia
a apud Dile
sa Pazio
mina quod
exterminar
ur.

centia in se-
ligimus mali
cam à nobis
quae nos pro-
videt melius a
focentia
ae golum is
eius simili-
tigna. Re
luctus tollende

qua que bona
da voluntate
numus. Proprietas
bonas, etiam
cives, Amoris, no
n semper comit
etemne videmus

aliqua actione
et saltem be-
tor, & id amplius
ratias referre
letim in animis

ART. XCIV. Quid

Præbet Delectationem: Et si forte una ex causis tuis; qui quædamz comita-
tur huic Affectum.

ART. XCIII. De ejus usu.

Catervum Indignatio magis obseruat in illis qui malum videt ad vi-
cti Virtuti, quam in ijs qui rectra tales sunt. Quædamz enim qui amant
Virtutem negligunt Vident absq; aliqua aversione alioru; iria, tamen non
magis à gratiisribus & extraordinariis commoventur. Moris est q; Optabilis,
in originali multum obres paxi momenti; Iusti, indignati ob res que
Vitæ perlati oportunt, & iniqui absq; non restringere sunc. Af-
ficiunt ad actiones humanae, et cum extenderentq; ad opera Dejunct Na-
turali, ut faciunt illi qui inquit quæ conditione suæ fortunæ contenti,
audient carpe directionem curri & arcana Providentie.

ART. CXIX. De Ira.

Ira est etiam species Odij aut Aversionis, quam hæc erga eos
qui aliquod malum fecerat, aut qui conati se nocere, non indiffe-
renter quibuslibet res specialiter nobis. Ceteri sic dem continet quos Indi-
gnatio, & hoc amplius quod fundamentum habeat in actione que nos spe-
ciat, & cuius ulteriori cupiditate teratur. Hæc n. cupiditas illam
per semper irritat, ac directe opponit Gratitudinem, ut Indignatio
favori. Verum in comparabilitate Venientia horum alijs vide tribus
Affectibus, quia cupiditas repellens res noxias obsecrandi est rium
urgentijs modi: Hæcq; cupiditas juncta Amoriq; ipsorum, inde suppedi-
tali vén ganglionis agitatio, quam Amoris & Audacia oppicere possit
q; Ovum afficit ut Sanc agitacione suscipiat Prædicione ganglionis bilioz
q; ex parte ventr. & ex parte reni, jecoris, impregnati in cor in quo pro-
getur ipsius coquiam et calidam bilis quam admixtam Sæp, excitat calo-
rem, longè aperiemus & leviterem ex qui est excitari ab Amore aut
Letitia.

ART. CXX. CC.

Quare minus mortuendi qui ex Ira erubescunt quam qui pallent
Sunt autem signa externa hujus Passions diversa, secundum Varietatem
Personarum, & varietatem alias Passionum ex quibus componit
aut que illi inconspicui, sic comuli Videntib; Gallescere aut hemisferi
irascant, & alij erubescere vel ejusmodi lacrymanti. Et talgo censetur
Ira eorum qui pallent magis melancholica, quam eorum qui erubescunt.

Cujus

unus rei ratio est, quod ubi nolumus aut postumus nos distare ne faciat
quibus quam dulcedo erit, explicamus olim nostrum calorem tuncque
in primis ab initio ipsius commotionis, unde tubor. & quandoq[ue] Ce-
ciderit, addi-
m[em] g[ra]mam
ia, tamen non
18. Optatis,
obres que
dunc Affe-
Dejane Na-
nā contenti,
se qui post
sequi possunt ex confuso sucepto; quod primo oblitu eos reddidit
galligos, frigidos, & trementes. (est ubi gesta sua ultionem
ex equum, eo magis maledicunt quo frigidiores ab initio pulvrae.
fuerint videntur, probos quae a frigore incipiunt ut ultima te-
gumenta agere.

ARTICULUS CCXV.

Mari duas Iræ species, optimos quosq[ue] prius magis esse obnoxios.
Inde monimus duas species Iræ post N[ost]ri Christi, quarum una prolixissima
est, & ralde se profundit fons, sed h[ab]et parvum statim, & facile sedetur; p[ro]p[ter]a; alte-
ra quod o[ste]ra ab initio apparet, sed magis confofil, & que effectus pericu-
losiores habet. Qui multa Bonitatis & felicitatis habet, priori sunt magis
obnoxios. Non enim o[ste]ra ex profundo odi, sed ex subtilitate Aversione
quæ eos deinceps occupat, quia ad e[st]e sp[irit]us d[omi]ni ut in agim[en]to via debet
se corrado quidem quem o[ste]ram judicant, quoniam primum aliter evenerit, id miratur,
inde ostendunt, s[ed]e certam ergo res eos speciationem & specie, quia ad mul-
tum diligunt, causam eorumque amant, & animo sustinunt ac si sua sunt;
sic quod nihil nisi materna indignationis & alijs operis, ipsi[us] ab illo in causam ead[em].
Et quia inclinatio qua propendat ad amandum officit ut semper bland
multum caloris & multum sanguinis in cordi, negrit artus quod eos deinceps
excitat calore, occupat tam parum bilis & expellere, quia sicut in excite magna concur-
sione aut ieiunio in illo sanguine. Verum s[ed]e commotio parum curat, quia his in-
spicitur alter fons & continuat, & quoniam primum deprehendunt, rem ob
quam irati sunt & debruyte eos tantum commotere, illud sollicitatio
queruntur.

ARTICULUS CCXVI.

Primas imbecilles & objectas altera magis abripit.
Altera Iræ species, in qua frigidissimæ Ocius & tristitia non ita
primo oblitu apparet, nisi fons in eis quod gallorum & decaj[er]at, taliter:
sed ejus his qualitatibus angustia agitatio quam fieri sensu[rum] indicat

Cathartes

Cum enim
conveniunt
suprigitans excitat in sanguinem, qui permixtus bilis quae appellatur ad cor ex
parte inferiore jecoris dilatans, in eo excitat calorem aspernum admodum &
quengalem. Et sancti genitofiores sunt animo illud quod plus gravitudinis
habent, ita illa sunt superiores et viliores infirmioresque quod se magis ab-
stipi patientur ab hac specie irae: Quo enim iniuriae majores apparunt, quo super-
bia facit ut quis se ipsum magis estimet, quin diam que plures sunt bona
quaerantur; quod se magis estimant quo anima imbecillior et abjectior fui-
tur, quoniam ab aliis fendentur.

ARTICULUS CCIII.

Generositas est pro remedio contra ira excessus?
dicimus, et si sic effectus utilis sit ad suspicendum nos vigorem necessarium
propulsandis iniuriis, nulli tamquam excessus majori aura vitandi remittat; quod
perturbantes iudicium sive in ea in fructu erata quod potest politice oper-
ari, ita quandoque impedit ne tam bene repellantur ha iniuriae quam aliis
fieri possint, si minus adgit commotionis. Verum sicut nihil est quod ira
magis intundat quam superbia, ita vero Generositas operando tene-
orem contra illius excessus; quia dum facit ut perdi perdantur omnia
bona que possunt auferri, & contra maximam pat libertas quam perire ab
solubum in semetipsorum, quod dicit ubi ab alio loco possimus, ef-
ficaciter contumelie solo aut ad summum in flagratione incitamus eas
iniurias ex quibus alii solent effici.

ART. CCIV. De Gloria.

Quod hic nomine Glorie in ditione, est species Lethitiae fundata super
Amorem sui ipsius, & quod virtus ex opinione aut spe concepta laudes
apud alios obtinetur: Atque sic differit a facie actionis letitiae; quod
nascitur ex opinione quod aliqua bona actionem fecerimus: quandoque
enim homines laudant ipsos res quae ipsi o' crederent bonas, & si superant
ob eas quas meliores arbitrantur; sed ambo aequae & species proprie-
tatis distinctionis ac letitiae. Laus non est quod existimamus ut in denu-
te estimari ab aliis.

ART. CCV. De Pudore.

Pudor est contraria actus species tristitia, fundata quod super A-
morem suum ipsius, & qui procedit ab opinione vel mitu letitiae.
Et in super species pudicitia aut humilitatis, & quid offendit.

Cum enim
conveniunt

G. l
incipit
revera
ctis, an
exulte
peccatum
refut
quam

Impu
Gloria
qui ca
cuis utr
Comme
tunc li
non g
litam

gnes q
spect
muta
aque
metu
bat;
cum q

Fa
l'et
quis,
Cres
a'ha
hunc

Cum enim

ad eum ex-
modum d
gratitudinis
se magis ab-
l, quo super-
unt bona
bjectione ful-
l

em receptionis
luminat; quod
mitte quor-
quam alias
et quod fra-
mule remi-
ans omnia
perire ab
num, et
amur eas

inducta super
cepta laudes
honor, quod
quandoq[ue]z
dehi imperant
peccus p[ro]ni
gi n[on] h[ab]ent

o[ste]r super
multa litigia
de offenditissi-

Cum enim quis e[st] q[ui]d[em] ip[s]u[s] existimat ut aequaliter imaginari se ab ullo
conveniens, non facile potest pudore suffundiri.

ART. CCVI.

De Usu harum duarum Passionum

Gloria autem de Pudore cumdem usq[ue] sit, in quo nos ad virtutem
invenimus, illa sicut est in nobis; solummodo ipsius debet jucundus de ijs que
revera digna sunt. Ut super h[ab]et laude, ne pudor obrepat ex bene fa-
ctis, aut gloria ex virtutib[us]; ut exultibus exultet. At non contentus gloriis
exulte nos affectus, ut olim faciebant cynici. Et si enim populus
peccatum p[ro]diget, attamen quia sine ipso vivere cogimur, et nostra
refert ab illo estimati, s[ed]e probemus ejus opiniones sequi potius
quam nostras, quoniam extra nostras actionum.

ART. CCVII. De Impudentia.

Impudentia fuit Invenienda quia pudoris contemptus est, et sapientiam
Gloria, non est Pax; quia nobis nullus indecens motus specialis spirituum
qui eam excusat; sed Ubi est oppositum pudori atque etiam Glorie, quatenus
utraq[ue] bona est: sicut Ingratitudine oppositum Gratitudin[em], et crudelitas
Commissarii. Præfata vero [est] impudentia canji oris ex gratiis con-
sumelij quibus aliquis sapienter p[ro]cessus fuerit. Necesse enim sumus juventis et
non fuisse laudem bonum esse, et infumiam malum, majoris momenti ad
vitam quam postea experientia liquet nonnullis ubi post passas infi-
giles quasdam consumelias honeste se habeant. Vnde et cunctos ob-
ligatos ab omnibus. quare illi impudentes sunt Inveniendo, qui bo-
num est malum ex coram dictabilibus corporis naturis, Vnde se illas
aque lovidere possunt consumelias ac arte; immo etiam aliquando
melius, quod ex orientium multis insitibus ad quas honor ipso obliga-
bat, et quod si jactura bonorum suorum infortunio p[ro]curat illis, exstant perso-
næ sicut à quibus in eo dubitentibus.

ART. CCVIII. De Fastidio.

Fastidium est species Tristitia, ex eadem causa origine ex qua ante
lastitia procedit. Ita in consueti sumus, ut plendo, ut res quas nos de-
cunt, bona, et q[ui]ntus nostri respectu nisi ad hancq[ue]q[ue] p[ro]posita p[re]sentia inconveniente.
Quod p[ro]positum apparet in e[st] q[ui]d[em] gloria, qui est de utilibus nisi quando[rum] vixit aper-
tibus; sed p[ro]p[ter]eas notis utri cestat, et quia tum ceplant gressu gratia er[er]
h[ab]et Paxio Gallicæ dicta p[ro]p[ter]eas D[omi]n[u]s.

ART. CCIX.

ART. CCIX. De Desiderio.

Desiderium est quoque species tristis, qua specialem amorem in obiecto eo habet quod semper juncta sit crudam Desperationem, & Recordationem. Putem hic Delectacionis quam nobis attulerat fructu. Nunquam enim Desiderio aff. excessus cimur nisi ex bonis que quondam possedimus, et quid ita perirent ut nulla spes superavit ea recuperandi ex tempore & modo quo nos illa consideravimus.

ART. CCX. De Hilaritate.

Deniq; quae omnia ad Hilaritatem, species est Letitia, quae id habet speciale, quod ejus dulcedo recordatione malorum præsitorum ex quibus homines se ita subliteratos sentiunt ac si grave aliquod onus quod oīn bājulasset ex suis humeris illos autem sentirent. Nihil autem tamen in conchido in his tribus Passione oblatione Valde dignum, nec diuinis alia de causa eas hic loqui, quam ut sequitur ordinem enumerationis hys facte. Sed multi videtur hanc enumerationem puisse utiliē ad ostendendum non nullam ex his omnijs quod digna fore speciali aliqua consideratione.

ART. CCXV. CCXI.

Remedium Generale contra Passiones

Nunc autem postquam eas omnes multo minus metuendo ad quam videntur. Dicendum enim, eas omnes natura sua bonas esse, nihil nobis vitando ex illis præter ead' prædictos usus aut excessus: contra quod remedia quia ipsius difficulter possint, si quis sit cura dixerit illa usurpare. Sed quoniam in illa remedia Iesu Christi remedium, & industria quā quis congre- re posse defectus gressu nolit, se ge exterrito in separatis mobib; gaudiis & spirituum in se, à cogitationibus quibus iunguntur, solent, fallor, facilius qui se satis preparaverint ea modo adversus eos impetrare, & hos modis in sanguinis excitatoris ab obiectis affectuum, segni tam prompte ex solidis impressionibus quae in cerebro sunt, et dispositione organorum, usq; in anima nihil placere conferat, ut nulla sit sapientia humana quae possit illis resistere, cum quis o' satis fecerit paraverit. Ita plures requirunt gloria' rite continere in titillant, & titillatione o' delectant. Non impressio Letitiae ob uitiorum occupationis quae alias illis consummabit eadem ob causam, exicitata in eod' obstantia officiū vel ipsius' genimo quantumvis iustis iustis infelix subito à sanguine quem ad eum conmittit. Sic qu' natura sua Valde propinquens ag' conationes Letitiae, aut Commiserionis, aut levoris, aut laxe, abstinerere

amorem in Recordationi
epidemio affectum ut nos illa De-

de quan-
tum nobis
a quo reme-
sus pandi. Seq-
uis congre-
gatio ganghi
r. Iacobs gal-
los mohes in

ex solis impri-
ma nihil plan-
esire, cum
in continere in-
id ob subita-
fam, ex cito-
litis infleui-
a Valde pro-
ponit, aut in-

abstineat

abstineat. Ut et possunt a Deliciae animi aut lacrimis, aut tremore, aut com-
ione sanguinis, ac si petri laborarent, cum eorum pietatis etlementa perfacta
sunt. Sed quod et cetera semper fieri possit, quod
sunt. Igitur hoc non ut remedium, generalius et obstante facilius contra res
excessus Affectum est; quod ubi sentitur ea sanguinis contumia, predominari
alministre oporteat, ora que se imaginatio offerunt et alio spectare quam ad
animale deceptionem, tunc persuadendum, rationes quod inferuntur considerando ob-
iecto, Passioni sue longe firmiores esse quam revera sunt, et contrario debili-
ties quod eidem improbando sentiunt. Et cum Passio ea plenum persuaderet
quod exercitio aliquad dilatationem patitur, abstinentia a fereendo de illis exten-
sionibus iudicatur. Et alio avertendo quod cogitationes, donec tempus et quies placet sedar-
ferint emotionem quod est in sanguine. Et denique cum incitat ad actiones in
quibus agendum est consilium sumi in arsena, debet fructu per voluntas prae-
ter in considerandis et sectandis rationibus quod contraria sunt illis quas Pas-
sio proferit, etiam si nimis valida apparet. Ita cum ex inopinato insur-
git impedit aliquis aduersarius, occasio ea est permitti tempus in summi
liberatione. Sed id mihi videtur sic semper posse qui solent ani-
num reflectere super actionibus suis, ut nempe ubi se metu occupatos sen-
tient concutus avertire cogitationem suam a periculi consideratione, atten-
tendo rationibus propter quas multo major est securitas et honor in refi-
tentia, quam in fuga: Et est contraria ubi sentiuntur iugis et cupido
ate et ira se incitati ad incursum precipitantes in illos a quibus im-
petuntur, meminerint cogitare, imprudentiam esse, se defendere, cum salg-
absq; infamia potest obtinelli; et ubi impares admodum fuerint vires, pre-
tare honeste canere recephit, aut in decisionem consentire, quam se mo-
re bellum exponere certa morti:

ARTICULUS. CCXII.

Quod illis solis pendere omne bonum et malum hujus vita

et rerum anima quidem suis. Delectiones separatis habere potest, sed
natura attinet eas quod ipsi cum corpore communis sunt, illae sentient plane
ob affectibus, adeo ut et quos magis molles possent, magis austere possint
sunt. Vita dulcedine, prout diam in ea possunt acerbissima et amara
magis exprimi, cum illis recte uti recessant, dubi ipsis fortuna adversabitur.
et sapientia praelique sue confort quod nos doceat sic illis in perire
tanq; dectro eas dispensare ut tolerabilia sunt mala quae prosequuntur,
et omnibus latitia praecipiantur.

FINIS.

~~17210 172~~
Tuta frequensq; via est personam adire
Alienam nobis semper plus nostris placet
Principium placuisse visis non ultima via est,
Como sagittat. nos patiens
Principis diversa placent quod spererit alter alter am
Curritis placere nemo protest
Pone quid metas, ut sit tibi longior etas
Nullus nocuit contraria viribus.

Fidei sed cui vide
Quo simus est imbuta recens servabit odorem. Festa dñi.
Festivitas regis est alienis semper in agro
Vicinorum pecus gradus ubi habet
Bona hora summis quid mortalia mala.

EMO Capens misi patiens
ARIVS FONI
VVIT

EMO Lbi

ULLUM simulacrum nichil enim
Patente mortales lapibus temerari
Confusa sunt hinc.
Pone quid metas et habebitis
Imma sunt domi

mea car. res ipsa

1963